DE LAPIDIS PHYSICI CONDITIONIBVS LIBER.

Quo duorum abditissimorum Auctorum GEBRI & RAIMVNDI LVLLII methodica continetur explicatio.

ET

Chymistarum omnium opera tanquam ad normam examinantur, utrum in perfectionis via consistant, necne.

Auctore EVVALDO VOGELIO BELGA.

Ex legato Ill.mi Coccini

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud Henricum Falckenburg.
ANNO CIƆ.IƆ. XCV.

ILLVSTRISSIMO DOMINO D. DON GVILIELMO DE SANCTO CLEMENTE, EQVITI ORDI-

nis Sancti Iacobi de Espada, ac Commendatori de Horcasso, Ser. Hispaniarum Regi Catholico à Consilijs, atq; eiusdem apud Sacram Cæs. Maiest. Oratori. &c. Domino, ac Patrono suo plurimum colendo.

ILlustrissime Domine, Patrone venerãde. Ingeniorũ & virorum fortium alumna Hispania inter multos doctrina diuersarumq; scientiarũ notitia celebres, duos quoque in primis ẽ gremio suo nobis produxit Chemiæ principes, Gebrũ, & Raimũdum Lulliũ, hunc quidẽ veræ & catholicæ religionis, illum verò Mahumetanæ superstitionis cultorem, vtrumq; nobili stemmate & familia clarũ; qui tanto cæteris eius artis scriptoribus præluxerunt, quanto Sol & Luna reliquis syderibus. Gebro enim, qui tempore & ætate prior fuit, tantum antiqui & moderni Philosophi chemistæ detu-

lerunt, vt ipsum *Magistrum magistrorum* vocare non dubitauerint, neq; immerito: eius enim dicta tanquam oracula à posteris recepta sunt, & omnium scriptis passim inserta.

Qualis gemma micant, fuluum quæ diuidit aurum.

Is si quis alius acutissime & breuissime totius Chemiæ præcepta comprehendit, artemq; docet, & miro simul artificio celat, nõ sub ænigmate, tropis, aut allegorijs, vt plurimi, sed vt ipse fatetũr sub plana sermonis serie. Ordine prætereà vtitur mirabili Chymicis auctoribus vix vsitato, quo incredibili voluptate legentium animos demulcet, nec satiat, aut tædium adfert. A principijs enim naturæ exorsus in aureo illo suo libro, cui *summæ perfectionis* titulum præfixit, modum generationis eorum, mixtiones ad inuicem, effectus ac proprietates complexus, fundamẽta artis tradit, operationúmq; modos explicat: & tandem ne quis operi nõ naturali præter opinionem addictus fallatur, aut alios sciens imprudensue fallat, medicinæ perfectæ cõditiones declarat & auri argentiq; puri examina edocet, Sophistica etiam opera ita nunc sparsim nunc di-

ſtinctis capitulis proſequitur vt nulli hodie in mineralibus operantium errores dephendātur, quos non ille ſingulatim aut generatim attigerit. Nō eo quidem animo vt quenquam ſeducat, aut falſa pro veris, & fucata pro natiuis obtrudat, cum expreſſis verbis fateatur vnicam ſolā eſſe medicinā, quæ à metallis vilioribus omnē corruptionem tollit, & cum omnis complementi differentia perficit, ſed magis vt habita falſi notitia veritas melius eluceſcat. Vnde conijcere licet quantopere hic vir ſummus Chymicis operib. omnibus tā veris quā veritatis ſimilitudinem præ ſe ferentibus inſudârit, & quantū ipſis ſtudij, & laboris impenderit. Multa enim ſunt in hac arte quæ virum etam doctum & philoſophum exactè omnia excutientem rationibuſq; metientem (artis materia eiusq; principijs ignoratis) prima fronte præterire, ac ſpecie veri decipere poſſunt. Quod & Gebro euenïſſe ex ipſius verbis facile colligimus. Sic enim Cap. 12 Sum. perfect. de ſeipſo ſcribit. *Ex errorum multiplicitate veritatem nos collegiſſe, difficilis ac laborioſa cautela coniectura, longaq; ac tædioſa experientia, multo-*

rumq́; sumptuum interpositione accidit, & aliorum error nostra mentis discursum & rationem sæpissimè turbauit, & quasi desperationẽ adduxit. Et eiusdem lib. cap. 69. *Nos similiter in stuporem adducti multo temporis spatio sub desperationis vmbraculo delituimus. &c.* Si in tantum Philosophũ error & desperatio cadere potuerũt, quod ipsum de se quoq; Raim. Lullius, & alij clari nominis viri fatentur, quid mirum si minus exercitati & ingenio doctrinaque inferiores nonnunquam hallucinentur, & cum se veram artis semitam ingressos arbitrantur, in deuia incidisse tandem depræhendantur? Quod eo dixi, ne quis desperet, si non statim studiorũ suorũ fructum capiat, aut voti compos fiat, sed patiens sit, constansque ac firmus in proposito maneat, & in libros Philosophorum gnauiter incumbat, eosq́; euoluat, ac operi manũ interdũ admoueat, & experiatur, num principia animi conceptis respondeant. Atq; eo etiam fine, ne quis errantem cito condẽnet & propter errores multorum artem friuolam & vanam iudicet: absq; errore enim ad artem non peruenitur: felicissimus quisq; , cui citissime omnium bonorum largitor

Deus

Deus oculos aperit, & lumine superno illustrat, absque cuius ope nemo quamuis acerrimo ingenio polleat, quantūuis etiam libris & diuitijs abūdet, finem desideratum consequetur. RAIMVNDVS autem LVLLIVS natione Cathalanus, nobili Lulliornm Barcinonensium familia ortus, & in palatio Iacobi Regis Maioricarum enutritus, & ab eodē ob nataliū splendorem morumq; generositatem in Regiæ mensæ Seneschallum cooptatus (quanuis postea Dei amore & mūdi odio incitatus, posthabitis castissimæ vxoris & filiorum ex ea susceptorum lachrimis & precibus, totum se Diuinæ contemplationi, ac scientijs varijs addiscendis, conuertendisq; infidelibus dediderit, ita vt etiam palmam Martyrij quam enixis viribus anhelabat, circa ætatis annum octogesimum, in Africæ vrbe Bugia lapidibus obrutus, referre meruerit, cuius reliquias pia veneratione Baleares etiamnū hodie ob miraculorum frequentiam prosequuntur,) non tantū mineralium exactam cognitionem habuit, sed oēs alias quoque scientias cum laude tractauit: tantæque fuit suo

æuo authoritatis & æſtimationis vt iuſtiſſimi Aragonum Reges eum vocent, in priuilegijs ipſi conceſſis, *Magnum in Philoſophia & ſacra Theologia Magiſtrum, mirandarum artium & ſcientiarum auctorem*; Et Chriſtianiſſ. Francorum Rex Philippus in ſuperſcriptionibus epiſtolarum ipsũ ſalutare ſolitus fuerit titulo *Organi S. Spiritus, Doctoriſq; diuinitus illuſtrati*, Neq; minus cognitus fuit Italis & Anglis, qui eum non diſſimilibus encomijs honorârunt, quæ tranſeo, neque enim poſſum tam illuſtris viri laudes & præconia paucis verbis exprimere. Hic etiã è vegetabilibus alijſq; rebus puriorẽ partem diſtillationibus, varijſq; digeſtionũ modis ſecretã in medicamentorũ tam ſimpliciũ quã compoſitorũ vſum cõuertere docuit Quæ quantũ vtilitatis in medicinã humano generi apprime neceſſariã inuexerint, nõ eſt huius loci diſſerere. Quantùm autem ad artem Chymicam attinet, hanc ita illuſtrauit tot conſcriptis de ea voluminibus vt magis non potuerit, niſi eam vulgo proſtituere voluiſſet. Inter alia autẽ eius ſcripta longe eminent Taſtamentum & Codicillus, quibus omnia arti neceſſaria abun

de

de cõprehendit, non eo quid ẽ ordine plausibili quo Geber, sed ad artem docendã magis apposito & conuenienti, ipsius operationũ modis non reprobando aut reijciendo, sed eosdem suis preceptis accõmodando. Sed quod in Gebro alijsq; multis auctoribus, quib⁹ dixisse aliquid sufficit, desideratur, hoc vnũ incommodũ resarcire maxime annisus in eo totus fuit, vt dictorũ suorũ & eorum q̃ in arte fiunt ratiões redderet, causasq; explicaret. Quod quantũ momenti in istiusmodi præsertim scientijs obscurioribus lectori adferat, sciunt potissimũ qui in auctorum aliorũ scriptis tanquam in vasto quodam pelago diu multumq; absq; clauo diuersorum ventorum impetu ac tempestate iactati in portũ tandẽ se subduxerunt, in quo postmodum absq; naufragij timore ventos ac maris procellas contemnere, & vnde aliorum pericula secure aspicere possunt. Quæ quanuis præstiterit, calumniatoribus tamen non caruit, neque etiamnũ hoc tempore caret: quidam enim sicut Gebri breuitatem nimis concisam, & obscuritatẽ, ita huius prolixitatem & loquacitatem, alij cum

viæ intgritatem & innocentiam carpere non possint, sermonis barbariẽ auersantur. Quantum ad primum, nõ id naturæ vitium, sed artis specimen fuit & documentum: considerans enim maximam in scientijs quibuscũque addiscendis difficultatem, & hominis miseriam deplorans, eiq; condolens, quod vix longo temporis spatio non mimus confusam quam exiguam rerum cognitionem assequeretur, & cupiens literarum cultores ex huiusmodi seruitutis iugo in libertatem asserere, ac breui temporis curriculo in summã omnium scientiarum notitiam deducere, libros aliquot cõscripsit, quibus insigne prorsus inuentionis artificium continetur propositiones texendi, diffinitiones & diuisiones eruendi, argumenta formãdi, ac diluẽdi, & veritatem & scientiam de omni scibili & proposito consequendi: terminis prętereà, propositionibus, & argumentorum generib rem eandem expoliendi, extendendi, explicandi, varijsque terminorum coniugationibus idem: vel simile significantib. aptè & appositè enunciãdi &

exor-

exornādi. Vt itaq; alijs exemplum & suę doctrinę experimentū daret, ipsemet præiuit, & libros suos artificio pręscripto composuit: quo factum est vt vnam eandemq; rem siue operatio nē varijs ac diuersis modis enunciando & extendendo, varia quoque docere & omnia confundere ignorantib. videatur, cùm tamen in rei veritate vnum & idem sæpiùs sit quod diuersis verbis locisque proponit. Quo fit, si quis diligentius aduertat, vt ipsius libri chymici aliorum auctorum libris multo sint dilucidiores: si quid enim lectorem præterit vno in loco, id ex alijs diuersis abundè compensatur, & tandem quo magis quis profecerit, eo luculentiùs etiam inuentionis ipsius artificium sese aperit & ostendit. Quocirca tantum abest, vt loquacitas ei vitio vertenda sit, vt contra summoperè collaudandus videatur, & gratia immensa illi habenda, quod artem tam abstrusam & ab alijs tātopere velatam tam artificiosè manifestare dignatus sit. Quantum ad barbariem, cuius passim accusatur, attinet, ipsi certè ea vitio dari non debet, sed tēpori, quo omnis

poli-

politioris literaturæ doctrina sepulta & densissima quodammodo caligine inuoluta iacuit. Et quid si ipsemet volens sciens elegans dicendi genus neglexerit, cũ animi sensa melius eo, quo scripsit modo exprimere nõ posset? Quod enim potuerit ornatius loqui hinc patet, quia nonnunquam in ipsius scriptis flosculi quidam sermonis non illepidi hinc illinc dispersi reperiuntur, qui nisi à curiosis conspici aut animaduerti nõ possunt. Sed quid absurdius, quam Philosophum, cuius est rem docere potius quam linguam expolire, verborum ornatum sectando tempus terere, & rem sibi explicandam & demonstrandam minus apte proponere? Quod ipsum considerans M. Tullius Cicero. Tuscul. quæst. 1. scribit *se in philosopho eloquentiam si adferat, non aspernari, si non habeat, non magnopere desiderare.* Sciebat quippe nõ minus prudẽs quã disert⁹ homo, in philosophia res spectari, nõ verba pendi oportere, & philosophorum esse, curare potissimum ne quid aberret ratio nõ oratio. Sed instabit quispiam cùm Lucretio, & dicet, *Etsi non egeant per se philosophica commentationes amœnitate dicendi, per eius tamen adhibitionem*

nem dissimulandam esse rerum de quibus agitur austeritatem & difficultatem. Sicut absynthia per se pellunt morbos, melle tamen illinuntur, vt puerorum ætas improuida ludificetur. Ita sane fecisset forte & Raim. Lullius, si pueris & vulgo scribendum iudicasset, sed longe alia illius ratio fuit, qui verborũ quã rerum magis curiosos; imprudentes, indoctos, impios & profanum deniq; vulgus non allectare quæsiuit, sed absterrere, & quacũq; via arcere. Demũ vt tãti viri obtrectatoribus satisfaciã, verbis Ambrosij Camalduensis Ordinis quæ pro S. Dionisij Areopagitæ defensione attulit, illis respondebo.

Condolendum est plerisq, miseris, qui propter suam ignorantiã acerbos se aliorum iudices atq; censores præbent, quique acuta cæterorũ inuenta prout ignorantia sua dictat acerbe carpentes cum legunt quæ non intelligunt, scriptorem statim condemnãt, neq; eos pudet quod nec redarguere nec emendare possũt, quæ putant male conscripta. In seipsos igitur iram suam conuertant, sibiq; ipsis acerbi sint qui per negligentiam altiora addiscere nequiuerunt, quiq; à doctoribus petere dedignati in dubijs suis contabuerunt.

His igitur missis, cum viderem hinc Gebri breuitatem, illinc Raimundi Lullij prolixitatem accusari à plurimis, operæ pretium me facturum putaui, si mediam sequntus viam, illius

concisa & obscuriora dicta huius sententijs dilucidioribus illustrarem, & alterum cum altero conferrem, ac vtriusque in omnibus conformitatem & consensum aperirem, & si quid in Gebro (cuius Capita duo *Libr. de Inuentione Perfectionis* explicanda primario mihi desumpsi) deesset, id ex Raim. Lullio abundè suppleretur. (nō quod verisimile sit Gebrum quippiam omisisse quod ad operis chymici perfectionem conducat aut expediat, sed quod artem totam per diuersos libros & capitula, vt fatetur, dispersiserit, ne improbis & indoctis innotesceret; libri autem ipsius omnes ad manus nostras non peruenerunt, qui præter quatuor typis excusos non vidimus, cum tamen colligere possimus ex ipso & alijs auctoribus eius dicta allegantibus duodecim ad minus ab eo conscriptos fuisse) denique si vtrunque præteritis superfluis in compendium aliquod seu methodum contraherem. Hunc meum laborem quamuis publicare non plane decreuissem, cùm quod vererer, ne præter philosophorum morem artem tantopere ab illis celatam tan-

quam

quam virginem quāpiam nudam, aut ex parte tantum velatā palàm omniū conſpectui exponerem, vnde fieri poſſet, vt ad eam improbiſſimus quiſque irrumperet, & fœde ea abuteretur ad proborum cōtumeliam & damnū, tum vero quòd timerē ne arrogantiæ aut vanitatis inſimularer, ſi ego qui ingenio ſum exili & inter doctos ne nomine quidē cognitus duorum grauiſſimorum Auctorum abditos ſenſus & arcana tot verborum inuolucris tecta, & quaſi velis quibuſdam obtenſa detegere & reuelare conarer, vel auderem: tamen cum ingratitudinis vitium abhorrerē, nec aliud haberem hoc tempore quod Illuſtriſs. D. Tuæ offerre poſſem Venerande Domine ac Patrone, animo meo hos ſcrupulos, qui me, vt verum fatear, non parum ſtimulabant ac pungebant, euulſi. Ac priorem quidem in Deum omnipotentem reieci, qui gratiam in adyta huius ſcientiæ penetrandi dabit quibus placuerit, & quos eo munere dignos ex miſericordia ſua iudicauerit: ſperóq; eius Clementiam ita mihi linguam & calamū moderatam fuiſſe, ne vllū per me grauius

trimen admiſſum ſit. Ad poſteriorē
quod attinet cū pro veteri ac recepto
ſcribētium more opuſculū hoc meū
alicui magnati nuncupandum ac con
ſecrandū eſſet, non potui aliū ſeligere
quàm Ill. D. Tuam, quæ præter præ-
cipuarū linguarū integrā exactamq;
cognitionem, & variam doctrinam,
rerumq; experientiam nō vulgarem
iudicio pollet admirabili ac prorſus
diuino. Quibus dotibus fiet, vt ab Ill.
D. Tua & exactiùs quid à me prçſtitum
ſit perſpici ac examinari, & virulen-
torum hominū calumnijs ſimul ob-
uiam iri poſſit: quòd enim illi placue-
rit, id ipſum ab alijs quoq; niſi temera
rij, planè ſint, & ſe plus ſapere eſtimēt,
probatum iri ſpero & confido. Quod
eo magis conſequuturū me expecto,
quod Eximij ac nunquàm ſine hono-
re à me nominandi Doctoris ac præ-
ceptoris mei, cui meritò quicquid in
hac ſcientia profeci acceptum fero,
Raimundi Lullij præclaram & in pri-
mis nobilem hodieq; etiamnum flo-
rentem familiam Ill. D. Tua ſangui-
nis cognatione attingat. Quod ſolum,
ſi non erga Doctorem meum ingra-
tus videri vellem, mouere me & im-

pellere

pellere poterat, vt has meas lucubratiunculas Illustrissimæ Domin. Tuæ nomini potissimum dedicandas iudicarem: Sed accesserunt insuper in me beneficia non parua, eoque maiora quo minus expectata. Factum est enim nescio quo casu, nisi quod pro sua humanitate summa & erga omnes propēsa benignitate, tam ignotos quam notos Regiæ Ma. Catholicę subditos vltro amplectatur, foueat, & ab aliorum iniurijs protegat ac defendat, vt Ill. D. Tua mihi prius beneficio quā nomine cognita fuerit. Nec hoc contenta, postea etiamnum me omni studio & opera iuuare, negotia mea promouere, & fauorem omnem mihi, meisque polliceri non destitit: quo factum est vt meæ erga ipsam obseruantiæ & amori tantum accesserit, vt idem dies mihi benefactorum ipsius memoriam ablaturus sit qui & vitam. Interim pro declarandi animi mei erga Illu. D. Tuam officio & studio, vt hunc meum libellum & qualemcunq; studiorum meorum fructum ipsi dedicatum, cōsecratum, nominique eius adscriptum obsequij mei pignus perpetuum ac sempiternū

æquo bonoq; animo suscipiat, hancque gratiam, quam illi iure optimo ac meritissimo refero, benigne cõsulat, & me in clientum suorum numero perpetuo retineat, ac me meaq;, sicut incepit, iuuare, ac patrocinio suo tueri pergat, supplex oro atque obtestor. Faxit Deus, quem ardentibus votis rogo & obsecro, vt omnibus Illust. D. Tuæ cœptis ac conatibus adsit, vt quicquid optat, quicquid aggreditur tam priuatim quam publice, illi succedat ex sententia, eamq; gratiam ac remunerationem consequatur à Reg. Ma. Cath. quam multorum annorum continua seruitus, diligentia, industria, & in negotijs Suæ Mai. Cath. tractandis prudentia, ac fides singularis toto tempore quo Oratoris amplissimo munere apud Sacram Cæsaream Maiestatem functa est promerentur. Ego vero Illu. D. Tuam diligam semper toto animo, & quam maxima potero reuerentia venerabor & colam: neque tamen pares vnquam illi gratias agere, ac ne partem quidem vllam ipsius erga me beneficiorum satis perpendere, aut animo compræhendere valebo. Deus Opt. Max. Illu-

strisS.

ſtriſſ. D. Tuam ſuis donis augeat, decoretque magis ac magis, & in plurimos annos ſoſpitem ac incolumem conſeruet. Datum Coloniæ Agrip. 4. Calen. Iun. Anno à partu Virgineo cIↃ. IↃ. xcv.

Illuſtriſſ. D. Tuæ

deditiſſimus cliens

Evvaldus Vogelius.

IN LIBRVM DE LAPIDIS PHYSICI CONDITIONIBVS PRAEFATIO.

In qua diuersi ac varij artificum labores recensentur,& Auctoris intentio declaratur.

Chemistarũ varia studia.

QVICVNQVE *Chemiæ operam dant, scopum quidem omnes vnum sibi proponunt, hydrargirum, aut metalla vilia & impura in aurum argentúmue conuertendi, sed vt id assequantur varias ineunt vias, & diuersam fere ab alijs singuli materiam assumunt. Hi enim in animalibus illam quærunt, & propterea è basiliscis, salamandris, viperis, bufonibus, alijsq́ue venenatis eliciendam putant; eo quod Philosophi nonnunquam hac nomina per similitudinem quandam Lapidi suo accomodarint. Adeo vesana auri fames hominum mentes inuasit, vt eius potiundi cupiditate vitam ipsam cuius proroganda conseruandaq́ue gratia cuncta comparantur, negligant: vt non immerito exclamauerit Poëta quamuis alio respectu.*

In animalib. artem supponentes.

Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames?

Illi non tam periculose insanientes, nihilo tamen prudentiores ea quæ ex animalibus ortum habent scrutantur, & in ouis, sanguine, melle, lacte, crinibus, & quod dictu fœdum, spermate, menstruis, vrina, alijsque excrementis laborem suum frustra impendunt.

In animaliũ partibus, humoribus, & excrementis.

Absit

Absit enim à Sapientia Dei gloriosi & sublimis, vt auri argentiq; semen, & thesaurum tam pretiosum in vilibus huiuscemodi & abiectis præter naturæ ordinem abscondent. Non negauerim in quibusdam suprædictorum pulcherrima latere Naturæ arcana, ad metallorum tamen metamorphosin inualida constanter affirmo, nisi in argentum viuum & sulphur quæ metallorũ sunt principia prius redigantur; quod fieri non posse verisimile est. Quamuis enim mihi quidam ex sale vrinæ se minuta grana hydrargiro similia vasis lateribus adhærentia eduxisse asseruerint, speciem tamen quandam potius quam reuera argentum viuum fuisse credendum est, cum grana illa non instar mercurij liquidi inter se coirent, nec alias eius proprietates referrent. Si autem lapidem physicum aut eius principia siue elementa his aut similibus vocibus quandoque nuncupauerint Philosophi, non abs re factum fuisse iudicandum. Nec enim his nominibus vsi fuere tantum, vt artem celarent, & imperitos indignosq; secluderent, sed etiam vt doctiores prudentioresque allicerent, & inusitatarum vocum & rerum proprietatibus eandem docerent & aperte declararent.

Quare Philosophi variarum rerum vocabula lapidi accommodarint.

Alij vegetabilia præferenda existimant, & Philosophorum Lunariam, cum mercuriali, chelidoniaq; & similibus solliciti peruestigant, montes, valles, syluas plana, decliuia, roscida & arida percurrunt, & cùm omnia tentauerint, operam & impensam amisisse se conqueruntur: deinde ad diuersarum arborum gummi & lachrymas, resinasq; conuertuntur, nec tamen in his etiam fructum laborum suorum quisquã

In vegetabilibus artem sup.

inueniſſe ſe lætatur. Quãuis enim ſupradicti poßibilia præſupponant per naturam, tamen citius, *vt ait Geber*, prę labore deficientes vita excedent, quã vt incepta ad finem deducere valeant.

Tinctura auri per vini ſpiritum educta, quomodo ad transmutationem metallorum accommodãda.

Quidam ſubtilius naturæ ſecreta rimantes, vini ſpiritum addito proprio ſale quam potuerunt maxime ſubtiliarunt, & ad quintam quandam naturam deduxerunt, & cum eo auri colorem & tincturam elicientes non minimum arcanum nacti ſunt ad deploratißimos morbos profligandos, coloremq́ naturalem fouendum, augendumq́ ſingulare remedium, in chryſopœia tamen parui momẽti, niſi auri tincturam à vini ſpiritu ſegregatam proprio corpori albo in argentum viuum redacto, quod maxime probatur, aut ſaltem ſpiritib. aliorum corporum metallicorum varijs ſublimationum modis expurgatis & ſubtiliatis quis coniungere, & tincturis ſæpius repetitis, poſtea ſimul figere nouerit.

In lapidibus, fluoribus & gemmis artē ponentes.

Nonnulli animalia vegetabiliaq́ taquam ab opere phyſico aliena damnantes, coralia, cryſtallum, gemmas, aut lapides lucidos, vel etiam obſcuriores ſed coloribus imbutos in metallorum mineris repertos, quos à fluendo Germani Flüſſe, *metallici fluores vocant, quod ignis calore facile liqueſcant, eligunt, hos putrefactionum modis quibuſdam ſoluunt, ſolutos percolatione aut per lacinias depurãt, depuratos iterum coagulare nituntur, & quandoq́ in lapillos cryſtallinos & viſu iucũdos concreſcere vident: ſed quoniam poſt eorum proiectionem ſuper metalla, ingreſſum non habere deprahenduntur, eoſdem labores reiterant, nec quenquam tamen eorum tanta operæ pretium retuliſſe vnquam intelleximus, aut etiam*

uum vlla ratione referre posse iudicamus.

Alij cum salibus, atramentis & aluminibus metallorum vilium immunditiem & sordes extrinsecus aduentitias omninò auferri posse crediderunt, & postea per decoctionē conuenientem in aurū argentumq; mutari: aut metalla puriora ad intēsiorem coloris & tincturæ gradū per illorum admistionem & cemēta promoueri, vt deinde exuberāti sua tinctura argentū viuum & impuriora metalla in argentū aurumve conuertant: vel vt nō modico peculioso compendio æs ferrumve, aut etiā arg. viuum præcipitatum, vt vocant, horum adminiculo auro inseparabiliter permisceant. Non inficiam iuerim cum his alterationes quasdā, & forte etiam transmutationes, quibusdā adiunctis & & simul cōpositis, fieri in metallis, iuuare etiā quandoq; ad solutionē & mūdificationē, nec nō coloris augmentationnm opus tamē philosophicū intrare vnione partiū inseparabili, aut ex ijs solis Elixir posse cōponi nego: quinimo talia opera laboriosa admodū & difficultatū plenißima semper cū Philosophis existimaui.

In salibus, atramentis et aluminibus perfectionē inquirentes.

Qui vero in magnesia & tutia, præsertim vero in marchasitis operam impendunt, id cōmodi assequi videntur, vt quoniam metalla omnia & ipsum Elixir ex sulphure & arg. viuo componi oporteat, nō necesse habeant ea aliunde cum labore petere, quæ in horum intimis abunde & leui opera inueniuntur. sulphur enim in se habent purum, & insuper argentum viuum mortificatum, & mediocriter præparatum. vnde excusantur ab acceptione argenti viui vulgaris, & à labore mortificationis eiusdem, cū mercurius necessario mortificandus sit & coagulandus, antequam

In marchasitis artem supponentes.

Elixir fieri poßit ad alia metalla transmutanda. Sed hos non minus falli quam supradictos, propter proportionem & mistionem elementorum in his à metallorum natura alienam, inferius ex natura principijs, vt spero docebimus.

In spiritibus metallicis art pon.

Quidam profundius naturæ penetralia scrutantes, putarunt in spiritibus mineralibus solis, argento viuo scilicet, sulphure & auripigmento vel arsenico perfectionem consistere: nec, omnino temere, aut inani coniectura. Cùm enim necesse sit subtilißima & purißima substantiæ ac celerrimæ liquefactionis esse rē quæ hydrargiro & metallis impuris adhæreat, & formæ alterationem inducat, in nullis melius quam in spiritibus has Elixiris proprietates reperiri posse crediderunt. A terrestreitate igitur, quæ ingressum impedit ac fœdum colorem dat, per sublimationem eos mundant, sic enim splendidiores & magis peruij, subtilioresq; multo redduntur, & facilius corporum dēsitatem subintrant & penetrant. Duplex tamen incommodum in ijs deprahenditur, quia videlicet non fixi, in examinatione à corporibus recedunt, firmiter enim & cum vtilitate ijs adhærere non possunt ob naturæ suæ volatilitatem & fugam, imò quandoq; corpora secum eleuant, & simul aufugiunt. Si verò figantur, in terream substantiam rediguntur, preut apparet in argenti viui fixione, quæ per præcipitationem peragitur: proinde ingressum non habent neque liquefactionem, nisi forte vitrificatoriam.

In metallis ignobilibus artem statuentes.

Quæ animaduertentes alij, vtilius in corporibus Elixiris materiam quærendam censent. Itaque impura metalla in calcem redigunt, vt sulphureitatem adu-

aduſtiuam corrumpentem per ignem deleant, deinde denuo in corpus reducunt, idq; multoties reiterant. tandem corpora iuxta intentionem ſuam ſic purgata igne ſolo ad ſummum perfectionis gradum deducere, aut imperfecta cum perfectis iungendo ſimul perficere conantur. Sed cum nō ſufficiat philoſophis auri vel argenti fruſtum facere, ſed potius Elixir quærant, quod ipſo auro & argento decuplo, centuplo, aut millecuplo ſit perfectius, videntur merito hi labores tanquam parum vtiles fugiendi & reijciendi.

Quocirca prudentiores nonnulli videntes corpora imperfecta in radice ſua immunda, nec facile niſi per medicinam extrinſecus aduētitiam purgari, quæ ſuperfluitates illorum tollat, argentumq; viuum eorundem conſolidet & figat, in perfectioribus corporibus eandem perquirendam merito exiſtimauerunt. Sed cum nulla fiat generatio niſi poſt corruptionem, hæc autem corrumpi difficillimum ſit, propter fortem ipſorum compoſitionem & difficiliorem reſolutionē, argentum viuum ipſis homogenium pro ratione aſciſcendum cenſuerunt, quo crebris digeſtionū ſublimationumq; modis corpora perfecta ita ſubtiliarunt, & in vegetabilem quodammodo, vt putant, naturam deduxerunt, vt non ſolum in arborem auream argenteamve in cucurbita excreſcerent, ſed etiam aliud argentum viuum in ſui naturam perpetua augmentatione ſeu fermentatione conuerterent & coagularent. ſtupendo ſane naturæ miraculo, ſi poſtea debite ea fixare, fixis ingreſſum, & facilem fuſionem cum alteratione inuariabili conciliare nouerint.

In metallis perfectis art. ſtatuentium opinio.

Sunt tamen qui ſupradicto ſecreto non contenti cum

 ſibi,

Alia operantium opinio. *sibi persuadere non possint, duo in opere natura extrema, prout est argentum viuum in vna parte, & in alia metallum perfectissimum rite coniungi aut simul manere & tingere posse, dispositionem quandam mediam inter mollitiē argenti viui & duritiem metalli inquisiuerunt, qua sit causa coniunctionis horum duorum: Istud autē medium dixerunt sulphur natura, quod crebris imbibitionib. mercurio è corporibus perfectioribus educto turgidum, & per sublimationem philosophicam à terrea feculentia segregatum & mundum, corpus perfectum tanquam sibi simile ob puritatē facile amplecti, & sic fixum & proprio mercurio sapius imbutum, ad Elixiris complemētum perduci posse sperant.*

In auri spiritu artem statuentes. *Quidam secretiorem indagationem moliti, & videntes auri puriorem partem crassiore impurioreq; abiecta, quam nonnulli verum auri semen, auri spiritum, vel auri sulphur appellant tanta virtute pollere, vt hydrargiro ad ignem feruenti superiectum ipsum in aurum permutare valeat, ita tamen vt quantitatem corporis à quo detracta sit non superet, eam ipsam spiritu metallico amplius subtiliare, & ad naturam magis spiritualem deducere conātur, vt non decem, viginti aut triginta pondera argenti viui, aut imperfectorum metallorum, vt prius, sed mille & amplius, immò infinita in aurum verum transmutet.*

Aurum spirituosum quarentes. *Alij aurum recens è mineris excisum, necdumq; ignem expertū & cuius spiritus nondū exhaustus sit, vt opinātur, ideoq; spirituosum vocant, in opere praferunt, & argēto viuo iunctū magis attenuare, & postea*

stea simul figere conantur. Sed quia Philosophi constanter affirmant lapidem omni loco & regione fieri posse, & vbiq; inueniri, videtur hæc scrupulosa nimium inquisitio.

Atq; hæc sunt Chymistarum diuersa opera generatim mihi enumerata, quibus medicinam tam corpora humana quam metallica infirma & corrupta curantem, & naturæ defectum supplentem componere nituntur, quæ præmittenda huic nostro tractatui iudicaui. Neq; est animus singillatim omnia complecti, cum id fieri nō poßit: vnum enim quamuis sit opus legitimum, & à philosophis descriptum, errores tamen artificum à tramite recto deuiantium in infinitum extenduntur, quoniam innumera est materierum miscibilium, quemadmodum & proportionum, diuersitas. Et quantūuis quis in conuenienti materia operā collocet, tamen ex superabundātia vel diminutione etiamnum peccare, & labi facile potest, in quibus tamen poßibilis est per doctrinam & philosophicorum librorum inuestigationem correctio. Si quis vero specialius magis operantium varios labores cognoscere desideret, scribentium de hac arte libros euoluat, qui errores suos & aliorum scriptis mandarunt, & forte damnatos ab alijs laboresse quoq; sequutum, & pedem ad eundem lapidem offendisse dolebit: nec minus quandoq; erroris causam deprahendisse lætabitur. Generaliter igitur de supponentibus artem in animalibus, vegetalibus, medijs mineralibus, spiritibus, corporibus metallicis, aut mistione vtrorumq; loquutum esse sufficiat, vt videlicet tanquam ad

Errores operātiū infiniti propter rerū & proportionum diuersitatem.

Auctoris intentio.

Ca-

Capita vniuersalia singula chymistarum opera relegari & examinari possint. Decreui enim hoc libello septem Medicinæ siue lapidis physici proprietates à Gebro, Cap.2 libri de Inuentione perfectionis accuratissime traditas, & in opere omnino requisitas, totidem Capitibus prosequi, easq; adductis philosophorum huius artis auctoritatibus pro ingenij mediocritate explicare, & artificum varios labores cum opere physico conferre, vt quilibet veritatis studiosus in errorem non sponte prolapsus tanquam ad normam aliquam opus suum dirigere, & peccatum corrigere possit Cum enim hæc ars obscure admodum à veteribus tradita sit, nec absq; ratione, ita vt vix humanus intellectus nisi diuinitus illustratus ad eã pertingere possit, fit insuper vt plures obliquis & deuijs tramitibus insistentes à recta semita aberrent, siue impostorum & Sophistarum fraude & speciosis verbis argumẽtisq; Sophisticis illusi, seu chartis & schedis nebulonum & Sycophantarum auaritia & dolo confictis seducti, vel quod Philosophorum libris ad literam & superficie tenus intellectis, & sentẽtijs paucis ac verbis quibsdam à verò Auctorum sensu perperam & violenter detortis, & suis intentionibus ac phantasijs applicitis contenti, verum nucleum qui sub duro putamine sæpius latet eruere, aut auctores auctoribus conferre, & eos conciliare, sicubi dissentire videntur, nõ conentur. Cum quibus sane melius ageretur si audirent Seniorem dicentem. Operationem secundum intellectum literarum esse dissipationem diuitiarum. *Item Comitem Bernardum pulchre monentem, & alios suo exemplo instruentem, di*

Causæ errorũ diuersorum.

In Claui Sapie.

centemq́;. Attente considerandũ esse in quo conueniant maxime Auctores, ibi namque latere veritatem, quæ vnica tantum, & simplex esse potest. *Si quis vero plures lapides aut diuersas ad lapidis compositionem dispositiones esse imaginatur, is perbelle sibi & aliis imponit: cum vnanimi consensu scribant Philosophi vnum esse Lapidem, vnam medicinam & vnum opus. Imo subtili arcanorum naturæ indagatori & in arte versato conspicuum & certum est ratione inconcussa & firma, lapidem in infinitum multiplicabilem, per naturam esse non posse, nisi vnicum. Si autem quandoque pulueres reperiantur plura aut pauciora pondera conuertentes, id non ex Medicinæ diuersitate, sed eiusdem maiori vel minori subtiliatione contingit, vel quod virtus eorum pluribus proiectionibus diminuta vel exhausta sit. Dixi, in infinitum multiplicabilem, siue innumeras partes tingentem, quia non dubito, quin alia tinctura componi possint imperfecta metalla tingentes & alterantes formamq́; veram auri vel argenti inducentes, sed ea certis limitibus & gradibus coarctantur, nec vlterius se extendunt, in quibus sæpe laboris plus & sumptuum, quam lucri. Quare si Theophrasti Paracelsi sectatores & in ipsius verba iurati, alium sibi lapidem magis compendiosum ex magistri sui doctrina spondent, tu veritatis amator illis aures ne prabeas, sed antiquorum Philosophorum securiorem & naturæ amicum progressum imitare, eorum scripta & libros euolue, & in iis veritatem inquire, cum Paracelsus forte æquo iactantior solus sit, qui veterum processum inuentionibus suis se pragressum glorie-*

Vnus lapis multiplicabilis in natura.

Contra Paracelsi sectam.

rietur, & paucißimis verbis ijsq; obscurißimis & supra modũ ambignis, quæ tamen ignorantib. plana & aperta videtur, intentionẽ suam diuinari magis quã cognosci voluerit, Sapientũ vero antiquorum numerus maximus sit, qui vnum nobis lapidem eiusq; processum singularẽ, Cabalistico quodã more, & certis verbis ac nominibus quib. se mutuo intelligunt, tradiderũt, è quorum collatione & mutuo cõsensu veritas, quamuis cum labore aliquo, erui facilius potest. Quinimo asseuerare ausim Paracelso philosophorum lapidem nuuquam innotuisse, nec Raimundi Lullij vel aliorum huius artis doctorum scripta intellexisse. Quod meum iudicium præter rationes certas, quibus vt id credam adducor, confirmauit mihi epistola quapiam sua vir quidam Illustri genere natus cuius pater Paracelsum familiariter nouerat. Neque tamen propterea ipsius in spagyrica arte peritiæ quicquam derogatum cupio, cum satis liqueat ipsi plurima naturæ arcana cognita fuisse, & in ea Medicinæ parte, q̃ Chyrurgica dicitur, excelluisse, sed habent sua dona singuli, nec cuiquam omnia concesßit Deus.

Paracelso lapidis compositionẽ nõ innotuisse.

Quisquis igitur septem quas describemus Elixiris conditiones in opere suo inuenerit, aut, si manum nõdum operi admouerit sola theoria contentus, inueniri posse sperat, is secure ad opus accedat, sibiq; prospera omnia polliceatur: si tamen præterea ignem philosophicum, cum fornace, & vase, proportionesq; miscendorum probe nouerit, sine quibus reliquorum cognitio parum iuuat, Qui vero vnam aut plures dicendarum proprietatum desiderauerit, certo sciat laborem suum inanem & sine fructu futurum: proinde ab opere

pere tāquam nimis arduo abstineat, aut librorum bonorum studijs incumbat, donec plenam artis notitiam assequutus fuerit, & tum demum operi se accingat: alioqui de errore in errorem cadet, & impendia tempusque inconsulte amissum dolebit. Oportet enim vt in hoc studio doctrina experimentum praecedat, & non contra; & vt exemplum Rhasis, Auicennae, & aliorum Philosophorum sequamur, qui nobis scripto prodiderunt, hæc ipsis cognita fuisse ante experimentum, cum cogitatione subtili, vehementi, & longa. *Septem itaque Capitibus Gebri explicationem finiemus, nihilq; dicemus quod non rationibus aut Sapientum huius professionis auctoritatibus confirmemus. Sed primo loco Gebri caput de Septem Medicinae proprietatibus, cuius potissimum interpretationem pollicemur, praemittemus, ne si cui Geber ad manum non sit, vtilitate & fructu lectionis ipsius defraudetur. At quoniam secundum Caput à primo eiusdem libri dependet, & quia necesse est easdem conditiones quas habet Elixir perfectum, esse in rebus Elixir constituentibus, si non effectu & operatione, saltem potentia & natura, frustra enim alioqui in re quæreremus quod in ea non est, vtrumq; Caput Lib. de Inuentione veritatis adnectemus.*

Doctrinam experimentū praecedere debere.

LIBRI

Libri de inuentione veritatis ſeu perfectionis.
Cap. I.

De ſex proprietatibus rerum, ex quibus Medicina elicitur.

CONſiderauimus in noſtris voluminibus, ex ſecretis principiorum naturalium facultatibus, quin etiam per experientiam noſtram & inueſtigationem inuētionis noſtræ omnino certam, quod ea, ex quibus elicitur noſtra medicina corporum tranſmutandorum, habeant in ſe has qualitatum proprietates. Primo quod habeant terram ſubtiliſsimam in ſe, & incombuſtibilem, aptamq; ad figendum, omnimodo fixam cum ſuo radicali humore. Secundò, humiditatem aëriam & igneam vniformiter illi terræ coniunctam, ſic quod ſi vnum fuerit volatile, ſit & reliquum, & quod ipſa humiditas ſit ſuper omnes humiditates expectans ignis calorem, vſque ad ſui ſufficientis inſpiſſationis terminum completum, quoad indigentiam completionis ipſius, cū permanentia inſeparabili terræ ſibi annexæ, ſine euaporatione. Tertiò, quod humiditatis diſpoſitio naturalis ſit talis, quod per beneficium ſuæ oleaginitatis in omnibus ſuarum proprietatum differentijs, terram ſibi annexam, conuerſione vtriuſq;

in alterum homogenice, ſic contemperet vnctuoſe, & vnione totali, & vinculo coniunctionis inſeprabilitatis æqualiter, vt poſt finalis præparationis gradum fuſioné bonam præſtet. Quarto, quod hæc oleaginitas ſit tantæ puritatis eſſentiæ, & ab omni re combuſtibili ſeu vrente artificialiter emundata, quod omnia cum quibus per minima coniungitur, non cóburat, ſed à combuſtione præſeruet. Quinto, quod claram & ſplendidam habeat tincturam in ſe, albam vel rubeam, mundam & incombuſtibilem, ſtabilem & fixam, & quod ignis nequaquam valeat ipſam permutare, neque ſulphurea aduſtiua ſeu acuta corrodentia ipſa corpora corrumpere & defœdare. Sexto, quod totum compoſitum inceratum cum ſuo complemento finali, ſit tantæ ſubtilitatis, materiæq; tenuitatis, quod poſt finalem ſuæ decoctionis terminum, in proiectiectione tenuiſſimæ maneat fuſionis ad modum aquæ, & penetrationis profundæ, vſque ad occultum rei permutabilis cuiuſcunque fixionis ipſum extiterit in complemento: & cum vicinitate ſua ſeu affinitate adhæreat ſuo ſimili naturaliter, cum inſeparabili conſolidatione contra impreſſionem ignis in ipſa hora, ſua ſpiritualitate corpora in volitum reducens.

DE SEPTEM MEDICINAE PROPRIETATIBVS.

CAPVT II.

HIS consideratis, inuenimus inuestigatione nostra, septem proprietates rerum in nostro lapide necessarias, & opportunas, & sunt hę. Oleagenitas, materiæ tenuitas, affinitas, radicalis humiditas, puritatis claritas, terra figens, & tinctura.

Prima vero differentiarum proprietas, est ipsa oleaginitas, dans in proiectione vniuersalem fusionem & apertionem materiæ. Nam primum quod necessarium est post medicinæ proiectionem, est ipsius medicinæ subita & conueniens fusio, quæ cum oleaginitate minerali perficitur, ac inuiscęratur.

Secunda, est materiæ tenuitas, siue ipsius subtilitas spiritualis, tenuissime fluens in fusione ad instar aquæ, penetrans in profūdum rei alterabilis: quia secundo post fusionem medicinæ, necessaria est ingressio eius immediata.

Tertia est affinitas siue vicinitas inter Elixir & rem transmutandam, dans adhærentiam in obuiatione sui similis, & retentione quia tertio post medicinę ingressionem immediate adhęrentia conueniens est & necessaria.

Quarta est radicalis humiditas, ingnea, cōgelans, & consolidans partes retentas, cũ adhęrentia sui similis, vnione omniũ partium consimilium inseparabiliter. in æternum: quia quarto post adhærentiam opportuna est partium consolidatio, cum sua radicali humiditate viscosa, & necessaria.

Quinta, est puritatis claritas mundificatiua. dans splendorem eminentem à comcombustione præseruans, non adurens. Non post consolidationem partium purificatarum relinquitur, quod ignis actualis habet comburere omnes superfluitates extraneas, non consolidates: quare sequetur purificatio immediate, & est necessaria.

Sexta, est terra figens, temperata, tenuis, subtilis, fixa, incombustibilis, dans fixionis permanentiam in solutione adhærenti secum, stans & perseuerans contra ignem: quia sexto necessaria est immediate fixio post purificationem, & opportuna.

Septima, est tinctura dans colorem splendidum & perfectū, album aut citrinum intensum, & Lunificationem seu Solificationem rerum transmutabilium: quia septimo post fixionem necessarius est & vltimus, color tingens seu tinctura colorans materiam conuertibilem in verum argentum vel aurum cum omnibus suis differentiis certis & notis.

Huc vsque Geber.

DE LAPIDIS PHYSICI CONDITIONIBVS.

LIBER.

De Medicinæ subita & conuenienti fusione, quæ cum Oleaginitate minerali perficitur.

CAP. I.

In quo metallorum materia prima, quid sit in arte oleum, quotuplex, vndè petendum, eius preparatio, & augmentum, dignitas & necessitas, diuersa nomina & variæ facultates explicantur: Demùm quid sit Ceratio apud Chymistas, & quot modis subita & facilis fusio Medicinæ concilietur, cerationisq; perfectæ signa ac commoda inuestigantur.

Omnium quæ liquescunt materiam primam esse aquam, cùm ex Aristot. & alijs Philosophis constat, tùm ratione etiam naturali deprehenditur. Quamdiu enim liquida sunt, quærunt terminum alienum, nec quiescunt intra terminos proprios, quod est humoris: non enim alia de causa liquescunt quæq;, nisi quod humor eorum astrictus soluatur, redigaturq; ad propriam vim & actionem. Prætereà, quæ à frigore congelantur, abundant in sua materia prima humido aqueo: metalla autem frigore aeris & aquæ congelari quotidiana experien-

Liquescẽtium materiã primam esse aquam.

perientia docet, igitur aqua abundant & ea constant. Sed quoniam humor omnis siue proprio corpori innatus, siue alieno affusus, facilè euaporat ab igne quantũuis lentissimo; prout tèstantur eruditæ Spagirorum distillationes, nam aqua ignis calore subleuata per operculi narem distillat, terra arida in fundo cucurbitæ residente, metalla autem in fornacibus ardentibus suam conseruãt humiditatẽ, non obscurè intelligimus, eã nõ esse simplicis aquæ, sed vnctuosam & lentã. Neq; enim videmus alios humores difficulter separari ab ijs quibus sunt naturales, nisi glutinosos, ita enim corũ partes inter se cohærent, vt non facilè diuelli possint. Sic singulari quadam prouidentia diuina humor animantibus ingenitus pinguis est factus, vt à calore naturali citò non exsiccetur, qua gratia diu viuunt & vigent. Quocirca vt natura aquæ in metallis permaneret cum durabilitate, alia esse non potuit, quàm viscosa & lenta. Sed quia humidum vnctuosum videmus in pluribus inflammari & cõburi, metallorum autem humorẽ igne non dissipari nec consumi, aut difficulter admodùm. non videtur solùm humidum vnctuosum & viscosum metallorum esse materia, sed vt est passum à terreis partibus tenuissimis, ita adæquatis, & forti vnione cõmistis, vt minimum vnius sit idem factum cum minimo

Metallorum humidum viscosum.

Quare humidũ vnctuosum metallorũ non cõburatur.

nimo

nimo alterius, & vnius plurimū cum plurimo alterius; quo contingit vt terra non permittat humidum alteri adhærere quàm sibi, neq; in toto diffluere, sed quasi per globulos constare, humidum verò siccum terreum sic contemperet, vt fluat, & currat in superficie plana, & vndiq; protegat, ne ab igne consumatur. Quocirca pars humida non derelinquit partem siccam, nec è conuerso, sed aut cum tota sua substantia recedit ab igne, aut cum tota permanet.

Metallorum igitur materia omnium prima est humidum viscosum siue vnctuosum, incombustibile, subtile, incorporatum terrestri subtili æqualiter & fortiter commisto per minimá in cauernis terræ. Sed sicut in multis rebus duplex est vnctuositas, quarum vna est quasi interna, retenta in radicibus rei ne per ignem possit euelli, nisi per consumptionem & destructionem substantiæ cui inhæret, altera quasi externa, fœculentum & cremabile aliquid admistum habens; ita in metallis omnibus, excepto auro duplicé quoq; vnctuositatem constituimus. Vná quidem, externam sulphuream & inflammabilem, quæ per accidens illis accessit, nec pertinet ad vnionem totalem cum terrestribus partibus rei, aliam verò internam subtilem valdè, non cremabilem, quoniam est de substantiali compositione argenti viui, ideoq; per ignem

Prima metallorum materia.

Vnctuositas duplex in metallis.

eradicari non potest, nisi cum totius substantiæ deperditione. Vnde patet quare metallorum quædã plus vel minus in igne perdurent: quæ enim magis abundant interna illa vnctuositate, minus consumuntur, vt patet in argento, & maxime in auro, quæ verò externa, magis, vt plumbum & ferrum: adurens enim sulphur illorum substantiæ inclusum per inflammationem illa diminuit, & exterminat in fumum. Hinc Rosarius.

Quare metalla quædam magis vel minus igne tolerent.

Nullo modo inuenire potuimus, nec Philosophi vllo modo inuenire potuerunt aliquam rem perseuerantem in igne, nisi solam illam vnctuosam humiditatem perfectam, non cremabilem Vtramq; etiã insinuat Geber his verbis. *Habent corpora imperfecta humiditates superfluas & sulphureitatem adustibilem nigredinem in ipsis generantem, ipsaq; corrumpentem: habent etiam terrestreitatem immundam fæculentam & combustibilem, nimis grossam, ingreßionem impedientem & fusionem. Et quia hæc superflua accidentaliter in his superuenerunt corporibus, & non radicaliter, & spoliatio accidentium poßibilis est, oportet nos cum igne artificialibus prædictis mundatis superflua demere accidentalia, sola substantia argenti viui & sulphuris radicalis permanente.* Et alibi. *Ex præcedentibus sermonibus relinquitur duplicem esse in corporibus sulphureitatem: vnam quidem in profundo argenti viui in principio suæ mistionis, alteram verò superuenientem.* Quibus in locis quamuis vnctuositatis mentionem

De Inuestigat. perfect. cap. 5.

Sum. perfect. Cap. de natura Veneris.

nem

nem non faciat, tamē cùm sulphur vtrūq;, adustibile videlicet & radicale nominet, satis intentionem suam declarat, cùm sulphur absq; vnctuositate esse non posit. Vnctuositatis puræ & mundæ meminit etiamnum B. Thomas Aq. *Terra*, inquit, *id est, turbulentia terreitatis ab vnctuositate intrinseca radicali pura & incombustibili separatur.* Et eximius Raim. Lullius. *Hæc est illa vnctuositas intrinseca, multum subtilis, non cremabilis, continens admistum subtile terreum deductum ad actum igneum vel aërium fortiter digestum, quod retinetur in radicibus rei taliter, quòd per ignem amplius non posit euelli.* Hanc itaq; vnctuositatem internam, puram, in radicibus metallorum retentam, & ignis violentiæ non obnoxiam Oleaginitatem vocat Geber, aut potiùs ipsius interpres: alij Philosophi Oleum & Vnguentum. Sicut Venerabilis Lullius in primis in hanc sententiam. *Extremitates lapidis in primo gradu sunt arg. viuum & sulphur, in secundo Elixir completum: sed media harum duarum extremitatum sunt vnguenta & olea, quorum aliqua sunt magis cocta, magis pura, & magis digesta quàm alia, & ista vocamus medicinam perficientia, & Elixiris fermenta.* Et Auicenna. *Hoc est Elixir quod tingitur tinctura sua, & submergitur oleo suo, & figitur calce sua: Cuius aquam inuenimus sicut aquam in mineralibus & oleum eius, sicut est sulphur aut arsenicum in mineralibus, & calx eius est, sicut calx in mineralibus.*

In Comment. sup. Fab. Her.

In Codicillo.

Vnctuositas interna dicitur oleum.

Test. cap. 15.

Epist. ad Asten de Recia.

Quare primo loco de Oleag. loquatur Geber.

Oleaginitatem igitur inter medicinæ proprietates primo loco ponit Geber, nō quòd ordine prima sit in opere Physico, cùm aliæ præparationes hanc necessariò præcedant, sed tanquam digniorem & reliquarum reginam, & ex qua totum artis secretum dependet, & in qua Sapientes sub diuersarum rerum nominibus totam scientiam occultârunt. Huius naturam admirans exclamat in Turba Parmenides: *O natura illa cœlestis, virtutis naturas multiplicans? O natura fortis sua victoria omnia superans? maxima huius est sed naturalis proprietas, cui tribuit Deus, vt ignis ei non noceat, ideoq; illam magnificamus, quia nihil ea pretiosius: in natura enim nihil simile inuenitur, quæ cum corporibus suis mundatis liquefactione coniungitur, altissima operatur.* De hac natura item Hermes. *O natura fortis naturas vincens & superans, suasq; gaudere faciens naturas.* Item Aros. *Ipsa est totum in toto, & id totum quod quæritur, & quod cogitatur, in ipsa enim est fugiens & fixum, tingens & tinctum, album & rubeum, masculus & fœmina, simul composita compositione inseparabili.*

Test. cap. 47.

Hanc eandem naturam nobis commendans Lullius, inquit. *Spiritus secretus est aqua secunda, à qua omnis res accipit nutrimentum, & omne germen vegetationem, & omne lumen illuminationem. Hæc secum portat lumen, vitam & spiritum.* Quare autem aquam secundam vocet, quod ipsemet pluribus locis, & alij Philosophi similiter,

militer, oleum dixerunt, ratio est, quia secundo loco extrahitur, post spiritum videlicet. prout ex infra dicendis patebit.

Quæ autem hæc est oleaginitas aut oleum à Deo pretiosum, cui in rerum natura nihil simile inuenitur? Possem paucis verbis diffinitionem eius veram proponere, & dicere vt supra, Oleaginitatem hanc nihil aliud esse quàm humidum radicale metallorum, purum & incombustibile, in quo essentia & forma metallica potissimũ cõsistit: sed quoniam non desunt Philosophorũ in hac arte excellentium diffinitiones aliæ, eas potissimùm in medium addũcam, nonnihil diuersas propter olei dissimilitudinem, non quidem in re, sed propter corporum è quibus educitur varietatem, & in primis Venerabilis Raim. Lullij, qui *Oleum* definit *substantiam corporis per aquam depuratam, & portatam in ventre venti.* Dicit substantiam, quia est merum argentum viuum maturum & sufficienter à natura in mineris excoctum. *Corporis* videlicet Solaris, Solem enim siue aurum per excellentiam quandam corpus metallicum vocat, quia reliqua omnia metalla necdũ perfectionem illam adepta sunt, ad quam tamen per naturam peruenire possunt. Hæc substantia præparatur & depuratur per aquam Philosophorum, & tandem *portatur in ventre venti*, id est, distillationibus crebris sursùm

Olei diffinitio prima.

Secunda.

Pract. test. cap. 12.

eleuatur & leuigatur, reduciturq; ad venti, hoc eſt, ad aêris & ſpiritus naturam. Cuius interpretationis auctor eſt Albertus explicans illud Hermetis. *Portauit eum ventus in ventre ſuo. Argentum enim viuum*, vt ait idem Lullius, *quod à corporibus perfectis extrahitur per diſsolutionem, diſtillationem, ſublimationem, & ſubtiliationem, dicitur Oleum incombuſtibile, anima & aër, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis & imperfectis vitam tribuit immortalem, & ea illuminat*. Diffinitio tamen eſt generalis, quæ tam corpori Solari & Lunari, quàm calci etiam metallorum imperfectorum quæ etiã in arte Corpus dicitur, accommodari poteſt. Secundã Olei diffinitionem ex eodem Raim. Lullio, ni fallor, adfert Innominatus, dicitq; *Oleum nihil aliud eſſe, quàm limoſitatem omnium metallorum, natantem ſuper menſtruum poſt diſsolutionem ipſorum*. Limoſitatem vocat limũ ſiue terram metallorum non quidem groſſam & fœculentam, ſed eius partem ſubtiliorem quæ cum grauioribus partibus miſta fuit ante ſuam eductionem, eſtq; inſtar luti cuiuſdam vel cœni, *pars enim Mercurij maior in ea quàm terra*, vt in lib. Lucis Mercuriorum aſſerit Lullius; & idcircò extracta per menſtruũ, quod *aquam & phlegma* ibidem vocat, menſtrui ſimilitudinem quodammodò refert, niſi quòd aeriæ magis & igneæ ſit naturæ; quocirca non mirum

Lib. 1. de mineralibus. cap. 3

In tab. Smarag.

Clang. buc.

Tertia olei diffinitio.

mirum est si aquæ seu phlegmati innatet, cùm leuiora grauioribus naturaliter superstent. Vnde Rhasis. *Omne oleum congregatur supra suam aquam.* De hac Olei natura aeria Arnold. de Villa noua. *Olei perfecti signa sunt, gutta spißior, abscolor, intensior, & leuitas aëria, ita quod si ipsum aquæ nostræ miscueris, natabit superius.* Et Lullius. *Si miscueris ipsum aquæ, supernatabit, & congelabitur ad modum tenuißimæ pelliculæ diuersorum colorum.* Item Io: Rupescissa. *Posita calce, mediante calore eleuabitur quædam pellicula in modum olei.* Tertiam Olei diffinitionem adducit Albumasar Arabs asserens, *Oleum nihil aliud esse quàm aquam mutatam in aërem valida impreßione aliarum qualitatum, per coniunctionem ab illis susceptarum.* Per alias qualitates innuit calidum & siccum quæ in igne & terra latēt, à quibus sæpiùs eleuata & denuò coniuncta aqua qualitatem calidam assumit frigiditatemq; sibi naturalem deponit, & in aeris naturam transit, fitq; calida & humida, de olei natura.

Ros. part. 1. cap. 10.

In Codicillo.

In Lum. Lum.

Circa finem lib. de termento.

Quarta Olei diffinitio.

E quibus diffinitionibus colligimus, Oleum Philosophorum nihil aliud esse quàm aquam, non quidem fontis aut pluuiæ, quæ à metallorum natura aliena est, sed mercurialem, maximè vnctuosam, crebris distillationibus leuigatam, & ad aeris quodámodò naturam redactam, in qua calidum radicale seu formale metallorum delitescit, eorum

Diffinitionū collatio.

materiam mundatam excoquens in verum argentum & aurum, adiuuante tamen naturam, & internum calorem mouente & excitante, igne artificiali extrinsecus adhibito. Aut, calcis metalli cuiusq; humiditatem radicalem multum glutinosam calidam, & subtilem, (quæ verũ est auri argentiq; semen) per mercurium solutam, & leuigatam, ita vt nullam amplius vnctuositatem, aut aliquam humiditatem euaporabilem, nec phlegmaticam in se contineat, quæ quidem sentiri posit, cùm impossibile sit alioqui calcem omninò à suis viribus, quæ in humido vnctuoso consistunt, euacuare.

Quotuplex oleũ in arte.

Sed attentiùs omnia perpendendo, triplex inuenimus in arte Oleum. Primum Solare, de quo Geber cap. 10. Lib. de Inuestigat. perfect. *Accipiatur aurũ & præparetur* (modis ibidèm enarratis) *donec totum fuerit in aquam clarissimam resolutum. Hoc est fermentum ad Elixir rubeum pretiosum, & verum corpus spirituale factum* Secundum est Lunare, de quo Cap. seq. lib. eiusdem. *Aqua Lunæ dissoluta, est fermentum ad Elixir album, spirituale factum.* De vtroq; Raim. Lullius. *Non erit fermentum de hoc vel illo, sed de Sole & Luna tantùm, nihil enim petimus, nisi quod lapis conuertatur in suum simile, quia de ipsis est totum temperamentum, nec fermentum est antequam dicta corpora in suam materiam primam conuertantur.* Fermentum autem non esse

Solare Oleum.

Oleũ Lunare.

Test. cap. 52.

esse diuersum ab oleo ostendit Geber, his verbis. *Accipe fermentum Lunæ quod est eius oleum, & appone ei duplum arsenici sublimati. & c.* Et alio loco. *Fermentum Lunæ ad album fit, cũ Luna dissoluta fuerit in aqua sua corosina: & si hãc aquam decoxeris ad tertiam, & in aere posueris per se, aut in balneo, vel in fimo per aliquot dies, erit oleũ Lunæ, & ipsum fermentum, quod serua ad album.* Quo loco pulchrum & admirandum artis arcanum reuelatur, quod omnes Philosophi maximè celârunt. Nempè corpus Lunæ simpliciter resolutum, nõ esse, aut dici Oleum, quod tantoperè prædicant Philosophi, sed tantùm tertiam eius partem magis glutinosam videlicet & puram, in qua corporis Lunaris essentia potissimùm & tinctura consistit. Qúod autem dicit *aquam Lunæ decoquendam ad tertiam*, non intellige, ita decoquendam prout iusculũ aliquod carnium, donec duæ tertiæ euaporauerint, sed ita aquam Lunarem assuefaciendam vaporario, vt duæ tertiæ aquæ argenti ascendant vna cum spiritu, simulq; vniantur, vna verò reliqua sit quæ olei nomen & proprietates obtineat. Oleum Solare quamuis Geber cap. 26 eiusdem lib. dicat *eodem modo decoqui & præparari vt Lunam*, digestiones quidem eius seu decoctiones vel præparationes esse easdem non nego, sed vt ad tertiam tincturæ suæ partem redigatur, nõ opus est, neq; fieri potest absq; damno

Lib forn. cap. 27.

Cap. 26.

Artis secretum.

Verba Gebri interpretãtur.

Solaris olei præparatio.

damno & corruptione spiritus, cùm aurum multò plùs digestum & decoctum sit à natura, & verisimile sit parum de eo cũ spiritu post præparationem ascendere, nisi igne vehementi vrgeatur, quod in artificis commodum non cedit. Imò Raim: Lullius asserit *corpus Solis totum essentiale esse respectu argenti.* Essentiale autem vocat, eò quod aurum non sit nisi mera argenti viui puri, fixi, & incombustibilis substantia, æqualiter temperata & proportionata cum suo sulphure interno, qualem desiderãt Philosophi ad Elixiris sui facilem fusionẽ & tincturam. Quod ipsum confirmat in Arte intellect. dicens. *In compositione auri est maior quantitas argenti viui, & per consequens minor corruptio, quoniam tota sua materia est purè essentialis & incorruptibilis.* Tertium Oleũ non est nisi tinctura sulphuris, de qua Geber. *Sulphur est Lumen, alumen, & tinctura.* Et Lullius. *Illud est argentum viuum, quod aptè & vtiliter nostri sulphuris tincturam accipit, in quo lapis noster solutus est.* Item in Codicil. *Tinctura separatur à suo terreo grosso fæculento per distillationes lentas.* Cùm autem dico oleum sulphuris, non intelligo tantùm sulphur auri & argenti, quod manifestum est omniũ Philosophorum testimonio tincturam in se continere, quodq; etiam efficacius esse fatemur, in compositione elixiris, sed etiam sulphur imperfectorum, quorum humidũ radicale

Pract. test. cap. 13.

Aurũ totum transire in oleum.

Oleũ sulphuris.

Test. cap. 10.

&

& primigenium in terra potiſsimùm conſiſtit, illiq; pertinacius adhæret: quod quamuis paucum ſit & exiguum in ſeipſo, olei tamen metallorum perfectorum additione mirum in modum augeri poteſt, quæ artis periti nó tam in ſulphur redigere ob fortem illorum compoſitionem (auri præſertim) curarunt, quàm in mercurium, qui ſufficiat ſulphuribus ignobilium metallorum ad ſuam naturam & ſubſtantiam redigendis. Si tamen ſulphur auri haberi poſsit, non aſpernandum erit, cùm in illo via ſit breuior paulo, abſolutior, & perfectior. Sulphuris oleũ poſſet item diſtribui in tot ſpecies quot ſunt metalla, ſed quia humidum primigenium metallorum, quod quæritur, non eſt diuerſum, ſed idem in ſuis principijs & qualitatibus, quamuis in vno paulo plus, in alio minus abundet, diſtinctionem hanc conſultò præterimus. Illud tamen admonendũ, oleum ſiue humorem radicalem imperfectorum quamuis exiguus ſit valdè, & paucisſimæ quantitatis, tamen extendi poſſe & augeri ad libitum iuxta quantitatem calcium præparatarum. Cuius modus hic eſt. Cape calcem ſiue terram cuiuſq; corporis imperfecti præparatam & ablutam, ſicut Cap. 6. docebitur, ei ſuperfunde mercurij ſimiliter purgati tantùm, vt ſupernatet digitis duobus aut tribus in vaſe longi & ſtricti colli, deinde

Auri ſulphur cæteris perfectius.

Oleũ corporũ imperfect. nõ diuerſum ab oleo perf. niſi quantitate.

Olei ſulphuris præparatio & augment.

deinde ſubde ignem lentiſsimum ne mercu rius aſcendat, quouſq; videris oleum inſtar pelliculæ diuerſorum colorũ ſuper mercurium eleuari, quod ſepara, & repone. Hinc iterùm clauſo vaſe ignem accende per aliquot dies, donec totum oleum extraxeris, & nihil ampliùs videris aſcendere. Tunc mercurium tuum ſepara à calce, & eundem alteri quantitati calcis cuiuslibet corporis purgatæ affunde, & fac vt prius, lentum continuando ignem, quouſq; traxeris ab ea etiam viuificatiuũ humorem omnem. Iſtam operationem reiterare poteris quotieſcunq; volueris, iuxta quantitatem olei quam deſideras, addendo alium mercurium, ſi diminutus fuerit. Tandem oleum omne collectum in cucurbita pone, & adde mercurij eius quo oleum extraxiſti partes ſex ad ſingulas olei, & ſi quantitas magna fuerit, poteris eam diuidere per plures cucurbitas, ſimul digere pèr menſem, tandem mercurium lento igne ſepara, ne cum eo aſcendat oleum. Cùm verò nihil ampliùs euaporauerit eo gradu ignis, quod deprædendes ſuperpoſita vaſis ori lamina ærea aut ferrea, ſcito in fundo reſidere oleum pretioſum ſulphuris, quod duodecim vel quindecim diſtillationibus ſubtiliandum erit per ſe, vt feces terreas, ſi aliquas fortè continet, deponat, & fluat tenuiſsimè inſtar olei communis

exca-

excalefacti. Nec alia de causa Philosophi oleum istud seu humidum vnctuosum primigenium tanto molimine ab aquosis suis partibus siue phlegmaticis, & grossis terrestribus eruere studuerunt, nisi vt perfectissimè subtiliari & mundari à sulphureitatibus superfluis naturaliter sibi agnatis, digeriq; possit ampliùs per artem, quam à natura digestum fuit, & postea terræ purificatæ & à fœcibus liberatæ, dealbatæq; melius & perfectius coniungi, quam postea tingit, consolidat ac fluere facit: cùm humidũ vnctuosum in metallis abundans maxima causa sit extensionis illorum sub malleo, & conuenientis liquefactionis.

Quare oleum in arte requisitũ.

Sed olei facultates circa finem cap. huius & alijs locis explicabimus; nunc quoniam Geber primo loco inter medicinæ proprietates facilem eius fusionẽ desiderat, quæ cum Oleaginitate minerali siue Philosophorum oleo perficitur, de ea potissimùm sermonem instituemus.

Olei facultates infra explicantur.

Philosophi multi cùm primam Operis partem, quæ per mundificationem fit & coagulationem, naturaliter per artificium cõplessent, existimantes se medicinam perfectam & omnibus numeris absolutam habere, eam super metalla ignobilia proiecerunt, sed tanquam puluerem inutilem viderunt liquefactis corporibus supernatare,

Quid Philosophos mouerit ad olei inquisitionem.

nec

nec ingredi, quinimò puluerem vna cum imperfectis absumi & euanescere. Itaq; in stuporem versi medicinæ aliquid deesse iudicârunt; & tandem animaduerterunt radicalem metallorū humorem liquefactionis causam esse præcipuam. Quocirca eundem à metallis magna diligentia segregarunt, & pulueres suos siccos & non fluentes imbiberunt sæpiùs, & tandem compererunt eos non solùm fundi proiectos super corpora imperfecta, sed etiam ingredi cum alteratione. Quam Operis partem quod medicinam desiderent instar ceræ igni admotæ facilimè liquescentem, vt equidem credo, Cerationem appellarunt. Hæc diffinitur à Gebro, *duræ rei non fusibilis mollificatio ad liquefactionem.* Corpus igitur siccum & durum per calcinationem priuatū humore & arefactum, mollificandum & ad fluiditatem reducendum imbibitione olei iterata, donec fluat vt cera super igne, & alia corpora penetret, & ingrediatur, quod hoc loco *apertionem materia* vocat Geber, perfectionemq; inducat argenteam vel auream à fermento auri siue argenti, & decoctione maiori vel minori inductā. Atq; hoc est quod requirit Magister, dicens *primam & maximè necessariam esse post medicina proiectionem ipsius subitam & conuenientem fusionem, qua cum oleaginitate minerali perficitur.* Ait autem *cum oleaginitate minerali*, vt excludat

Sum. perfect. Cap. de ceratione.

Ceratio quid sit.

omnia

omnia alia olea, pinguia, resinosa, vnctuosa, quæ vel è vegetalibus, & animalibus, aut ortum ex ijs habentibus, distillatione, expresione, aut alio quouis modo educuntur, aut sponte effluunt, cùm omnia illa ab igne recedant, aut velociter comburantur, humidum autem radicale metallorum propter homogeneitatem & fortem elementorum vnionem non consumatur, sed fixum sit & incôbustibile. Vnde Auctor Rosmin. *Quantumcunq; aliquid cum oleis ceratur, non valet quicquam, nisi oleum prius sit fixum.* Sed dicet quispiam. Nonne ipsemet Geber hoc eodem lib. De Inuent. perfect. cap. vlt docet componere olea inceratiua alba pro Elixire albo, & rubea pro opere rubeo? & pro albo quidem sumi *oleum albuminum ouorum, & teri cum medietate salispetræ & armoniaci partibus æquis, vel cum sale alkali., & denuò distillari ac pluries reiterari? aut prædictum oleum ouorum coniungi cum oleo tartari, & simul distillari?* Pro Elixire item rubeo nonne præcipit sumi *oleum vitellorum ouorum, aut capillorum humanorum, & adiungi tantundem salis arm. & iterùm distillari idq; ter repeti?* ibidemq; etiam *oleum viridis æris & fellis compon?* Similiter & Raim. Lul. & alij præscribunt non semel *oleum tartari, sanguinis, balsami.* & similia multa. Fatemur hæc quidem & alia plura scripta ab ijsdem, sed vt decipiant incautos & imprudentes, qui absq; ra-

Oleū fixum esse debere.

Part. 1. cap. 12.

Obiectio.

Responsio.

-tione prævia aut causarum exploratione vlla operibus naturæ tam arduis sese immiscent: neq; enim decebat artem ita tradi, vt tam imprudeus quam prudens eā sibi vsurparet indignè, cùm sic iuxta Rhasim *sapiens insipienti, & doctus indocto æquaretur*, quod iniquum esset. Quinimo Geber in Sum. perfect. expresśis verbis errorem hunc reprehendit *Putauerunt aliqui*, inquit, *cerationem debere de oleis liquidis & aquis fieri, sed erroneum est illud, & à principijs huius magisterij naturalis semotam penitus, & ex manifestis naturæ operibus reprobatum* Et consequenter rationem addit: *quia non videmus naturam in ipsis corporibus metallicis humiditatem citò terminabilem, imò diu durabilem, ad illorum fusionis & mollificationis necesśitatem, posuisse. Si enim talem illis posuisset, relinqueretur necessariò, vt citisśimè scilicet ignitione vna corpora totaliter humiditate priuari contingeret: vnde sequeretur, post vnam ignitionem corpus quodlibet nec malleari, nec fundi posse.* Et cap. vlt. præallegato affirmat similiter, *hæc olea non dare humiditatem radicalem mineralem.* quòd si nō præstent, vt non præstare certum est, nullus profectò illorum vsus erit. Quod autem addit, *ea tincturam saluare à combustione donec ingrediatur: & postea fugere in expresśione ignis*, ratio planè friuola est, solùm adiecta ad fallendos improuidos, & quæ à mediocri etiam ingenio explodi facilè posśit. Quomodò enim

salua-

Cap. de ceratione.

Oleū non aliud quā minerale requiri.

Lib. de Inuent. perfect.

ſaluabunt à combuſtione tincturam, quæ ſe ipſa præſeruare nō poſſunt, quo minus igne conflagrēt? Sed, *ad tempus ſaluabunt*. Id quoq; non minus abſurdum: duo enim corpora quamuis cognata ſimul coire & commiſceri nequeunt, niſi remotione tertij, quod commiſtionem illorum impedit At olea iſtiusmodi tam tincturā quam corpus tingendum vnctuoſitate ſua inficiunt, & commiſceri prohibent, donec planè receſſerint ignis calore: nihilo igitur plus profeceris illis adiunctis, quam non adiunctis, cùm neceſſum ſit ea prius abſumi, quàm tingens & tingendum vnum & idem fieri poſsint. Idem planè iudicium faciendum de alijs quibuſcunq; oleis, è ſalibus, atramentis, antimonio & reliquis marchaſitis, & medijs mineralibus vi ignis eliquatis, quæ quamuis flammam non concipiant, cùm naturam potiùs aquarum ſeparationis auri & argenti obtineant, quàm oleorum propriè dictorum inflammabilium, tamen nec ipſa in igne perſiſtunt, ſed euaporatione recedunt; deinde tincturæ per intima commiſceri nequeunt, ſed tantùm ſuperficiem eiuſdē humectare, proinde nec ingreſſum illi in alia corpora metallica conciliare ſed potiùs impedire. Oleū autem medicinam fuſilem reddens oportet vt minimas partes eius non ſolùm ingrediatur, ſed etiam ijs per vnionē incorporetur,

Olea mediorū mineral. ope ri inutilia

&, vt loquitur Geber, *inuisceretur*, & vt vna aliam in fluxione non dimittat. Sed fortè olea metallorum id præstabunt quod quæritur, scilicet vt corpus durum non fusibile emolliant, & fluere faciant, ac ingredi cum alteratione? cognata enim cognatis facilè iunguntur, nihil autem magis alteri cognatum, quàm metallum metallo. Proinde ad incerationem Elixiris albi, quidam præscribunt oleum hydrargiri, stanni & argenti, siue mercurij, Iouis, & lunæ; ad elixir verò rubeum, oleum plumbi, æris, ferri & auri, siue, vt Chymistarum vocabulis vtar, Saturni, Veneris, Martis, & Solis. Sed profectò neq; hæc olea tincturæ non fusibilis rigiditatem & duritiē tollent, aut citiùs fluere facient, cùm intima ipsius non penetrent magis quàm prædicta, quia à metallorum natura planè remota sunt, & mercurialem essentiam qua corpora metallica subsistunt planè exuerunt, aliamq; prorsus ipsi contrariam assumpserunt: deinde & ipsa, non minus quàm supradicta quæcunq;, ignis violentia absumuntur, & euanescunt.

Metallorū olea inualida.

Sed insurget fortè quispiam & dicet? Tu superiùs oleo philos. aeriam & volatilem naturam attribuisti, iubens illud distillatione mundari, & eleuari: at si volatile factum est per artem, quamuis naturaliter antea fixum fuerit in totùm, aut ex parte, certè neq; istud

Quæstio.

istud ignem tolerare poterit, quin à facie eius fugiat. Respondeo humiditatem hanc radicalem, quam oleum dicimus, aut esse argenti viui Lunaris vel Solaris partem puriorem, & magis glutinosam, quæ corporum suorum quæ fixa sunt naturam refert, iuxta ilud Raimundi Lullij. *Argentum viuum corporum perfectorum est fixum, cùm sit calore sulphureo in ventre terræ decoctum actione caloris temperata: Argenteitas verò fixa in profundo substantiæ auri & argenti est substantia fixa, & substantia subtilissima & purissima, facillimæ ac tenuissimæ liquefactionis ad modum ceræ, & est fixa super ignis pugnam.* Aut, metallorum imperfectorum radicale humidum, subtile, igni impervium, quod è calcibus illorum difficilimè nec nisi magno artificio educi potest propter adhæsionem eius firmam & tenacem admodùm cum reliquis partibus metalla constituentibus: proinde magna quantitas argenti viui ipsi additur, vt volatile superet multis partibus summá fixi, & illud educat, & tanquam sibi simile & cognatum retineat. De quo Senior loquutus videtur, cùm ait. *Lapis est viuus & immortalis, quem non potest ignis comburere, & propter hoc extrahitur tinctura vera, id est, fixa & incombustibilis cuius granum erat prius incombustibile.* Combustibile, quia videlicet corpori imperfecto immersum, & per totam ipsius substantiam dispersum se contra igné defendere nequibat,

Solutio.

Lib. de figuris.

bat, sed postea vnitum potest: fortior enim est virtus vnita quàm dispersa. Istud autem radicale humidum imperfectorum corporum, quod *granum* vocat Senior, est quasi semen quoddam argenti & auri, quod natura ijs inseruit, vt data occasione in aurum argentumq; excoquerentur per naturā longo tempore, vel per artem breui. De hoc grano & semine doctissimus Auctor Rosarij minoris part. 2. cap. 3. *Corpora submersa in mercurium per conuenientem putrefactionem reuertuntur in argentum viuum, quod prius fuerunt: & grana metallica in propriam terram purgatam proiecta multiplicantur, & mirabiliter crescunt.* Et cap. 4. ibidem. *Sitq; semen seu fermentum mundissimè purgatum, cuius vna pars sufficit ad duodecim lapidis purgati.* Et potest istud auri argentiq; semen visibiliter ostendi, & erui è plumbo, in quo aurum vel argentum inuenitur, vt ab expertis accepimus, sicut & ex argento aurum, & ex alijs metallis similiter alterutrum, si artifex non desit. Nec est aliud in substantia quàm aurum & argentum naturale, omnes auri & argenti conditiones & differentias retinens: quocirca non mirum est si magis igni resistat, quàm ipsa corpora, in quibus occultatur. Non tamen in arte requiritūr vt aurum & argentum in specie ex imperfectis eruantur corporibus, sed tantùm vt illorum mundatorum calx habeatur, in qua

Omnibus metallis granū auri vel argēti inesse.

In qua granũ hoc siue semen absconditum latet, donec per mercurium soluatur, & educatur, qui purus Solem vel Lunam puram absorbet. Quod ipsum satis apertè indicat Raim. Lullius explicans illud auctoris innominati,

test. cap. 62.

Nam sub eius vmbra latet hac substantia quinta. Mercurij substantia quinta, inquit, *non est nisi pura & incombustibilis, & non est nisi aurum & argentũ, qua corpora sunt virtute ignis menstrualis* (mercuriũ intellige) *liquefacta & fusa intus & extra, & post depurata, & separata ab eo, & à tota sua originali labe ac macula. Nam aurum quod est incombustibile, remanet fusum & liquefactum, & est aurificans in dicto mercurio: & mercurius est in re seminali totus fermentatus propter dulcedinem auri, qua nutrit semen, mouet & multiplicat.* Præter fixam autem humiditatem radicalem habemus insuper in opere terram figentem, cui tanquam proprio corpori redditur, corpus verò illam tanquam propriam naturam amplectitur, inspissat, & figit, vt tandẽ omnem ignis violentiam pati posit: oleum vicissim siue humor radicalis corpori suo non fusibili & natiua humiditate priuato fusionẽ tribuit & ingressum in metalla liquata, vt ea ad naturam suam conuertat. Igitur dicimus oleum Philosophorum volatile quidem factum per artem, habere tamen in se naturam fixi, quod illud figere posit, leui scilicet ad-

Terra olei fixionem adiuuans.

miniculo corporis siue terræ, in quam refunditur: alioqui si corpori alieno permisceatur & sibi heterogenio, non minus figi posse quàm prænominatorum oleorum vllum, quia alteri corpori per minima non commiscebitur, teste Morieno. *Anima corpus suum citò ingreditur, quam si alieno corpori iungere studueris, in vanum laborabis.* Animam autem nihil aliud quàm Philos. oleum esse, latius infra ostendemus.

Medicinã fusilem reddendi modi quatuor.

Sed fortè auebit scire quispiam, quomodo fusio hæc facilis tincturæ concilietur, vt scilicet corporibus transmutandis sine difficultate commisceri posSit, eaq; subitò ingredi, & alterationem inducere. Geber in Sum. perfect. tres modos tradit, quibus id commodisSimè assequi posSimus: quartum addunt Raim. Lullius, & Arnaldus de Villa noua. Gebri modos priùs excutiemus.

Rub. Quomodo medicinis ingressio per artificiũ concilietur.

Vnus est *per solutionem eius quòd ingreditur, & per dissolutionem eius quòd non ingreditur, & per commistionem ambarum solutionum.* Locus videtur prima fronte intellectu difficilis, quid enim illud *quòd ingreditur*, quid verò illud *quòd non ingreditur?* Sed facilè seipsum explicabit Geber, si meminerimus medicinam constare partibus fixis & non fixis, quarum si aliæ alias proportione superent, medicina facilius fluet, aut difficilius; fluxio enim & ingresSio præstantur medicinæ adiunctione

Primus per dissolutionem.

rei

rei non fixæ. Sed quoniam suspicari quis posset solutionem tincturæ non esse viam ad transmutationẽ alterius corporis in aurum vel argentum, cùm solutio tincturam volatilem faciat, tacitæ obiectioni occurrens postea subdit. *Non fiat tamen omnium partium solutio, sed quarundam.* Loqui autẽ Philosophum de solutione medicinæ, quamuis multa alia more suo inseruerit, satis declarant ipsius proximè præcedentia verba. *Soluantur res, quarum intentionis sit ingredi cum alteratione.* Quarum autem partium solutionem requirit Philosophus? facilis coniectura est. Earum nempè quæ minus fixæ tincturæ fixæ non penetranti adhærent. Num igitur tinctura Physica pro parte fixa erit, pro parte non fixa? minimè gentium. Tincturam enim omnimodò fixam quærimus, & figentem, alioqui enim metalla vilia radicitus non mutaret in aurum & argentũ, quæ sunt metalla fixa, sed cuius partes artificio Chymico denuò reincrudari & solui possunt, iterumq; à partibus fixis condensari & figi, donec vnum inde compositũ inseparabile factum sit. Si enim non penetret aut non fluat medicina, indicium est, ipsius partes non esse satis subtiliatas, aut perfectè mistas. Vnde Raim. Lul. *Non subtiliat qui non coniungit per minima, nec ille qui desiccat priusquàm imbibat, nequit coniungere per minima.* At, quid cum partibus

In Codicillo.

tibus fixis agendum sit, has enim innuit Geber, cùm dicit *solutionem faciendã eius quod non ingreditur*, satis manifestum erit, si ad alios Sum. perfect. locos & capita præsertim de Calcinat. & Solut. recurramus: videbimus enim partes fixas quas resolui cupimus necessariò calcinari debere, cùm calcinatio causa sit facilioris solutionis. Sic enim Cap. supra allegato subdit. *Per solutionem completur fusio in rebus non fusilibus, & hæc est causa quare quasdam res calcinamus, scilicet, vt melius soluantur, & ob hoc soluuntur, vt melius ab eis corpora impreßionem suscipiant*. Et Cap. de Calcinat. *Omne calcinati genus facilioris est solutionis, quia partes calcinatæ, per ignẽ subtiliatæ, faciliùs cũ aquis commiscentur, & in aquam conuertuntur.* Et Cap. de Solut. *Videmus omnia verè calcinata solui per reiterationem calcinationis & solutionis*. Modus igitur huius est, vt Elixir non fusibile soluatur, quantum fieri potest, partes verò ipsius fixæ calcinentur, post calcinationem soluantur calore balnei vel fimi. Si verò omnes eius partes nondùm solutæ sint, reiteretur super eas calcinatio, & solutio donec maior pars resoluta sit: solutiones simul fundantur, ac denuò coagulẽtur, figanturq; donec Elixir ingrediatur & tingat. Istius interpretationis auctor est ipsemet Geber. Sic enim in Cap. De medicina Lunari tertij ordinis. *Cum fixa fuerit, solue quod ex ea est solubile, quod verò*

Calcinata facimus solui.

Modus operandi.

In Sum. perfect.

verò non fuerit solubile, ad calcinationem mittas, & ab hinc super idem solutionem reitera, donec iterùm quod ex ea solubile est, soluatur omnimodè. Sic igitur ordo iste seruetur, donec maior soluatur quantitas: Post hac verò solutiones omnes commisce, & coagula: dehinc verò leniter assando, in ignis temperamento conserua, quousq; illi maior, ad illius exigentiam, ignis administrari possit. Atq; hic quidem primus modus est subitæ liquefactionis inducendæ in Elixir, sed quia multi laboris & longi temporis, ideò faciliorem secundum addit Geber dicens. *Aut ingressum damus his quæ sua spissitudine ingredi non permittuntur cum multiplici sublimationis reiteratione spirituum non inflammabilium super illa, arsenici videlicet, & argenti viui non fixorum.* Et Cap. de Solut. *Ad hoc vt penetret & transmutet medicina, sine magisterio non peruenitur, quod est, scilicet, vt post solutionem & coagulationem illius, administretur illi aliquis ex spiritibus purificatis non fixis, & toties ab illa sublimetur, quousq; secum maneat, & illi velociorem præstet fusionem, & ipsam in fusione à vitrificatione conseruet.* Item cap. de Ceratione. *Modus cerationis est, vt toties super rem cerandam multipliciter spirituum prædictorum sublimatio, quousq; in illa cum humiditate sua manentes fusionem bonam præstent.* At hos spiritus describit ibidem his verbis. *In nullis rebus melius & poßibilius ac propinquius hac humiditas ceratiua inuenitur, quàm in his, videlicet, sulphure, & arsenico propinque, propinqui-*

Secundus Cerationis modus.

us autem & melius in argento viuo. Et subdit rationem, *quia horum humiditatem non videmus terram suam relinquere propter fortem vnionem, quam in opere mistionis naturæ habuerunt*. Si quis autem dicat, Concedimus quidem in spiritibus supradictis vnionem terræ cum humiditate fortissimam, humiditas enim sulphuris à terra sua non recedit, donec totum combustum sit, nec eius oleum per distillationem auferri potest, quemadmodum ab alijs rebus oleum habentibus, idemq; accidit in arsenico: argentum viuum etiam multoties sublimatum nullas in fundo fæces relinquit: nam cum tota sua substantia ex igne recedit, aut cum tota substantia permanet, prout omnes asserunt Chymici, & rerum magistra experientia docet: sed quomodò hæc quæ tam facilè ab igne recedunt poterunt fusionem facilem tincturæ præstare, cùm Geber Cap. de cerat. & Lullius, alijq; Philosophi requirant ad id *humiditatem, quæ super omnes sit humiditates expectans ignis calorem*? Respondemus. Gebrum non de sulphure vel arsenico vulgari, prout sunt in natura sua, loqui, cùm illa dicat corrumpere omnia & denigrare, ideóq; moneat cap. de Sulphure, *vt eo non vtamur sine magisterio, sine quo nihil præstat eorum quæ quærimus*, sed de media illorum substantia *quæ*, vt inquit, *per terreitatem non turbatur ab ingressione, quæ per fusionem bonam persicitur*,

Quæstio.

Solutio.

Sum. perfect. cap. 58.

perficitur, & cuius impreßio non remouetur de facili, propter subtilitatem. Sed neq; de argento viuo vulgari, verba eius intelligi, cùm expressè dicat, *quòd infusione corporum spiritus illa dimittunt, nec eis adhærent, imò ignis asperitatem refugiunt.* Et cap. præcedenti. *Spiritus omnes fugam habent, plus argentum viuum, & sal armoniacum, minus verò sulphur, adhuc verò minus compar illius, scilicet, arsenicum.* Quale igitur erit illud argentum viuum? per artem videlicet præparatum quale supra docuimus. Hinc Ros. minor cap. 12. part. 1. *Cerantur corpora calcinata cum corporibus* (perfectis scilicet) *resolutis, & hoc imbibendo & sublimando.* Seu media Mercurij substantia *de cuius proprietate est*, vt inquit Geber, *non aduri, sed ab adustione defendere, ac etiam figere ac fixum reddere.* De qua Lullius. *Natura in radice non cessat suum incerare corpus cum humiditate fusibilium, scilicet, sulphuris & argenti viui, quia nullum aliud corpus magis conueniens natura reperit quàm in sulphure, sed bene credas quòd totum procedat ab argento viuo, & ista humiditas non est terminatiua neq; consumptiua, sed potiùs perfectiua radicalis, multùm subtilis, in qua calor naturalis omnium liquabilium conquiescit.* Hunc secundum incerationis modum latiùs persequitur Raim. Lul. in Codicillo; in hâc sententiam. *Sumatur lapis*, videlicet corpus incerandû, *& terendo illum imbibe in suo vase imbibitiõe per minima per vices, postea decoque*

Sum. perfect. cap. 17.

Sum. perfect. cap.

Pract. test. cap. 25.

Modus operandi.

cum igne leni, donec pars illa fuerit in lapidis substantiam congelata. Postea vigora ignem de carbonibus paulatim, donec sublimetur ex eo quicquid resolutum fuerit, tam de aqua sulphuris sicca, quam de argenti viui humida. Tunc iterùm quod sublimatum extitit reduc super feces suas, terendo & imbibendo cum dicto spiritu qui magis in humiditate exuberanter abundat, & hoc iterata imbibitione, trrida decoctione, congelatione, & sublimatione cum ignibus suis successiuis, & diligenter continuatis, donec per continuam sublimationis reiterationem spirituum non inflammabilium super illas, & continuum motum, totum figatur deorsum. Tertius fusionis conciliandæ modus à Gebro traditur his verbis. *Ad ingressum rebus impermiscibilibus dandum, bona cautela est, vt soluatur corpus, de cuius intentione est per has mutari & alterari, & soluantur rès quarum intentionis sit ingredi cum alteratione.* Vult igitur Philosophus & tincturam Physicam non permiscibilem solui, & similiter corpus quod alterari cupimus, & ambas solutiones confundi, simulq; coagulari, quod fieri posse ostendimus, quoniam Elixir completum quamuis non fusile naturam fixi in se habet. Ratio huius est euidens. Quælibet enim res propria natura gaudet, eamq, amplectitur magis quàm alienã, sicut videmus in aqua, quam si alteri aquæ affundas, facilè commiscebuntur ambæ. Si igitur & medicina soluatur, & similiter corpus

Tertius Cerationis modus.

pus

pus metallicum transmutandum, vtraq; in Mercurium couertentur: cùm itaq; vtrimq; sit mercurius, facilè alter alteri commiscebitur. Sed quæret quispiam, num Elixir non fusibile, & corpus metallicum, in Elixir mutabuntur per huiusmodi solutionem, an in aurum, argentumue? Respondemus in Elixir, cùm hoc loco non de proiectione agat Geber, sed quomodò medicinæ ingressio per artem concilietur. Sed medicina ita soluta, & denuò cum corpore itidem resoluto coagulata, postea ingredi & alterare poterit metalli speciem, cuius spiritus ei admistus fuerit, de quo latiùs infrà. Quartus cerationis modus à Lullio & Arnaldo descriptus est iste. *Vt medicina alba siue rubea ponatur in catillo super ignem leuem & stilletur super ipsum olei gutta vna post aliam, donec fundatur prout requiritur.*

Quæstio.

Solutio.

Quartus Cerat. ōis modus.

Sed ad fusionem metallicam non sufficit prædictorum notitia, sed desideratur etiamnum perfecta cognitio administrationis ignis in medicinæ coagulatione, seu reditu in terram post ipsius solutionem. Vnde Geber in Sum. perfect. *Non præstat fusionem perfectam, nisi in illius fixione cautelà adhibeatur, vt scilicet exercitetur artifex in administratione ignis in modo suæ fixionis, quo possit ex illo deleri humiditas intantum, quod sufficit ad fusionem perfectam complendam. Et est,*

Rubr. de præparat. medicinæ adhib. vt differ. propriet. debitas acquirat.

Cautela in fusione concilianda.

Et est, scilicet, vt si quaras per hanc corpora fusionis dura mollificare, in principio sua cerationis lentus adhibeatur ignis: ignis enim lentus humiditatis est conseruatiuus, & fusionis perfectiuus. Si verò mollia indurare, componatur ignis vehemens, talis enim ignis humiditatis est consumptiuus. Vide quã diligens sit Philosophus, & quam nihil prætermittat eorum quæ artifici in perfecta medicinæ preparatione cognitu necessaria sunt, quanuis pro more Auctorum hanc artem tradentium non omnia ordine & continua orationis serie doceat, sed sparsim & per capitula diuersa, ne omnibus ex æquo pateat. Quare autem requirant Philosophi tam velocem in Elixire fusionem, ratio est, quia non solum modò metalla imperfecta sed etiam hydrargirum quærunt in aurum argentumq; conuertere: si autem Elixir non fuerit facilimæ liquefactionis, argentum viuum ignis violentiam tolerare non valens, antequã ipsum ingrediatur Elixir & tingat, euaporabit. Sic enim Geber. *Argentum viuum cùm fugitiuum sit de facili, absq; inflammatione, aliqua medicina eget, qua subitò ante fugam eius in profundo illi adhareat, & per minima coniungatur, & illud inspisset, & sua fixione in igne conseruet, quousq; adueniat illi maioris ignis tolerantia, eius humiditatem consumentis, & conuertat illud per hoc artificium in momento in Solificum & Lunificum verum, secundum illud ad quod medicina fuerit praparata.*

Quare velocissima fusio requiratur in Elixire.

Sum. perfect. Cap. de medicina coagulãte mercurium.

Signum perfectæ cerationis nobis describunt Philosophi, & præsertim Lullius, & Arnald. *si super laminam ignitam se resoluerit velocissimè sicut cera sine fumo.* Alius. *Quando volueris tentare medicinam, pondus vnius grani tritici super laminam candentem cupri ponas, & si intrans cum pauco calore laminam, se diffuderit per totum intus & extra, est perfectè tingens, & in igne perseuerans.*

Hactenus diximus quomodò facilitas fusionis medicinæ concilietur, nunc diuersa aliquot olei nomina, & alias quasdam eius facultates explicemus. Quo fine audiamus inprimis Raim. Lul. in Codicillo loquentem hoc modo. *Quanta erit multitudo olei, tanta etiam erit multitudo tincturæ, quia hoc oleum est tinctura, aurum, & anima, & Philosophorum vnguentum, quo totum perficitur magisterium.* Idem *Nos clamamus meliorem partem totius compositi digestam, & separatam, vnguentum, animam, aurum nostrum, & oleum.* Et cap. seq. *Nostra secreta benè temperata & humida in qua corpora versa sunt per artem magisterij, sunt vnguenta, olea, fermenta, animæ, & soles, qui lucere non cessant super terram nostram & radiare.* In eandem sententiam Arnald. de Villanoua. *Aërem sic ablutum serua seorsum, quoniam est oleum, tinctura, & aurum, anima, & vnguentum Philosophorum, quod colorat & tingit, & figit, & fluere facit.* Oleum itaq; Philosophorum, sicut ex supradictis

Olei nomina diuersa & facultates.

De 2. pract. principio.

Test. cap. 46.

Rosf. part. 2. cap. 10.

patet, dicitur tinctura, anima, fermentum, vnguentum, aurum & argentum, & alijs pluribus nominibus insignitur. Tinctura nominatur quia colorat & tingit terrã mundatam & puram ab omnibus sordibus tam terrestribus quam phlegmaticis, comparaturq; tincturæ tinctorum, quæ in aqua deportatur super pannũ, deinde recedit aqua per desiccationem, & remanet tinctura in panno fixa propter oleaginitatem: simili modo hic spiritus in quo deportatur tinctura corporum perfectorum solutorum reducitur super terram suam albam & purgatam, desiccatur ibidem, remanente in illa tinctura quæ dicitur oleum. Vocatur item *anima*, quia sicut per animam animalia & vegetabilia omnia viuunt, crescunt, vegetãtur, multiplicanturq;, ita lapis Physicus cùm post ortum ipsius anima illi affunditur, fulgore metallico illustratur, condecoratur, nutritur, crescit, augetur, & sui simile producit, artifice ei ministrante, naturamq; adiuuante. Non quòd lapidis anima sit vegetabilis, sicut plantæ, aut vitalis, habens in se vitæ potestatem, quod materia naturæ suæ terrestris & siccæ non patitur, sed sicut artifex in suo opificio informans materiam ad libitum. Idipsum affirmat Raim. Lul *Anima est in semine naturæ sicut magister in suo artificio*. Item. *Ab anima totus prouenit effectus, quia nulla forma excepta anima*

Oleũ quare tinctura appellatur

Oleũ cur anima dicatur.

Test. cap. 83. & 49.

anima est mouens naturam secundum proprium suum actum: & sine motu res generari non potest. Non tamen intelligas quòd sit organicū corpus Physicum, & habeat potestatem vitalem & animalem, sed sicut operator est in artificio suo. Ab eodē Lullio oleum istud alibi dicitur *forma metalli*. Appellatur præterea *fermentum*, quia sicut fermentum totam pastam conuertit ad naturam fermenti, ita & hoc oleum totum lapidem vertit in suam naturam, ipsiq; suam vim & actionem inprimit, tingendi & fluendi. Ad hoc propositum aptissimè Raim. Lullius. *Fermenti proprietas est lapidem vertere in naturam fermenti, scilicet, in naturam liquabilem, & fundentem, ratione oleaginitatis subtilis, & olei incombustibilis, & fermentabilis, quod leniter intrat partes dictæ materiæ quæ in liquore permanente submergitur.* Nominatur similiter *aurum Philosophorum*, non vulgi, quia videlicet non amplius corpus solidum est, vt prius, sed attenuatū & spirituale factum; quod & de argento intelligendum. Sic enim Lul. *Laborare te oportet in attenuatione naturæ, ad formandum corpus Philosophiæ, quousq; sit aqua clara, quæ vocatur aqua sapientiæ, nam tota est aurum & argentum, delata in actionem elementalium spirituum, in quibus quiescit & gaudet quinta essentia spiritus, qui totum facit.* ✱ Nuncupatur etiam *vnguentum*, quia sicut pinguedines omnes & vnguenta emolliunt & lubrica reddunt ea quibus adhibentur,

Test. cap. 83.

Oleū forma metalli.

Oleū fermentum dicitur.

Test. cap. 38.

Oleum dicitur auruū Philosophorū & argentū.

Test. cap. 47.

✱ Oleum dicitur vnguentum.

tur, similiter oleum hoc partes duras lapidis emollit, asperas lenit, & fluere facit. Cuius quidē facultatis potissimùm & primo loco meminit Geber, hoc Cap. de med. propriet. cæterum quòd tingat, coloret, & figat, reticet more suo, cùm idipsum alijs locis significet, sed nomine mutato. Quod enim hic *oleaginitatem* vocat, nomine admodùm conueniente actioni scilicet facilem fluxum inducendi. hoc infra *humiditatem radicalem igneam, & tincturam* vocat, & alibi *Sulphur*, quia nimirùm agit in materiam instar sulphuris coagulando & figendo. Sic enim Cap. de Sulphure ait. *Per Deum altissimum ipsum illuminat omne corpus, quoniam est lumen, alumen, & tinctura.* Et Cap. eodem. *Cum suo compari sit tinctura, & dat pondus completum vnicuiq; metallorum, & ipsum à fœditate depurat & illustrat.* Vocat *lumen*, respectu animæ, quæ corpus mortuum & tenebrosum illuminat: dicitur namq; corpus tenebrosum, quamdiu anima ei deest. Sic enim Morienus. *Omne corpus quamdiu anima caruerit, obscurum & tenebrosum reperitur.* Dicit *Alumen*, respectu fixionis, aut medij coniungentis spiritum cum corpore, similitudine desumpta à tinctoribus, qui tincturis suis alumen plerunq; addunt, vt in pannis alijsq; rebus tingēdis colores firmentur, & pertinacius adhæreant. *Tincturam* verò appellat causa coloris rubei, vel albi fixi,

Sum. perfect.

Cur Geber oleum sulphur lumen & alumen, ac tincturam vocauerit

quem

quem inducit. Et hoc quidem pulcherrimi exempli loco nobis esse potest, quomodo Philosophi sub diuersis nominibus facultatem & naturam rei doctis apertè describant, & eadem nominum varietate indoctos & imprudentes ab arte arceant. Quod eodem Cap. dicat. *Sulphur cum suo compari fieri tincturam*, Compar Sulphuris Geber pluribus locis vocat arsenicum, id ipsum hoc quoq; loco potest intelligi, vt videlicet arsenicum sit tinctura albedinis, sulphur verò rubedinis. Quod apertè testatur cap. seq. de arsenico, dicens. *Arsenicum est de subtili materia, & simile cum sulphure, idcirco non oportet illud aliter diffiniri quàm sulphur. In hoc autem diuersum est à sulphure, quòd sit albedinis tinctura de facili, rubedinis autem difficillime, sulphur verò rubedinis de facili, albedinis autem difficilime.* Potest tamen hoc loco compar sulphuris etiam conuenientißimè vocari mercurius ipsi homogenius, sub cuius specie, vel in cuius ventre absorptum latitat, donec actionem suam in decoctione prodat colore firmo, albo vel rubeo. Quod ipsum insinuans Raim. Lul. ait. *Hoc oleum naturas incerans & coniungens, & indiuidua in medicinam inducens, spiritus colorem retinet vsq; ad sui reinspißationem, & tunc induit citrinitatem & formam metallicam.* Et Lilium. *Spiritus est lator virtutum animæ, id est, sulphuris, per corpus magnesiæ siue terræ.* Quod autem ea mens Gebri esse possit,

Philosophi quomodo sub diuersis rerũ nominibus artẽ doceãt & celent.

In Codicillo.

Oleũ spiritus siue mercurij figurã & colorem refert.

posſit, hinc patet, quia paulò ante dixerat. *Qui ex eo quærit opus elicere, illud per ſe præparando non eliciat, quoniam cum miſto perficitur, & ſine illo protelatur magiſterium vſq; ad deſperationem.* Per ſuum compar igitur intellige ſpiritum ſiue mercurium, in quo abſconditur, ſiue ſub cuius ſpecie latet ſulphur ſiue corpus perfectum ſolutum, cuius vi aeria & ignea lapis digeritur, & figitur, formamq; argenti vel auri induit. Quòd verò addit *ſulphur fieri tincturam, & dare pondus completum vnicuiq; metallorum, & ea à fœditate depurare & illuſtrare,* reſpexit finem decoctionis completæ: tunc enim lapis perfectus ſulphur dicitur à Lullio, & Gebro in hunc modũ ſcribente. *Qui ſulphur commiſcere & amicari corporibus nouerit, inuenit vnum de ſecretis naturæ maximum.* Quaſi dicat, qui lapidẽ ad hoc perduxeris, vt fluxione ipſius facili mediante cõmiſceri & coniungi metallis imperfectis poſsit, iiſq; firmiter adhærere, penetrare & tranſmutare, is viam perfectionis inuenit. Ab eadem conditione oleaginitatis, ad quam inceratiuè totus lapis perducitur, vocatur etiã ſæpiùs gumma. Hinc Comes Bernardus. *Lapis perfectus eſt gumma & ſulphur.* Ex ſupradictis manifeſtum eſt, oleum iſtud non ſolùm facilem fuſionem inducere medicinæ, ſed eandẽ etiam tingere. Teſte etiam Aſchane ſiue Aſtano in Turba. *Corpus imperfectum coloratione firma coloratur*

Lapis perfectus vocatur ſulphur.

Sum. perfect. ca. 28

Epiſt. ad Thomã de Bononia.

De alijs facultatibus nõnullis.

ratur fermento mediante, quod fermentum est anima corporis imperfecti. Figere quoq;, ratione qualitatis eius siccæ & igneæ, quamuis in manifesto oléum istud sit humidū in forma spiritus. De quo plura, Deo dante, Cap.4. Alias quasdam olei facultates complectitur paucis Auctor Scalæ his verbis. *Oleum est tinctura viua, consolidatiua, multiplicatiua, colorificatiua, clarificatiua, purgatiua. perpetuatiua, & confirmatiua*. Et Richardus Philosophus Regis Persarum. *Lapis fit folium currens, penetratiuum, coloratiuum, perpetuatiuum, oleum viuum, perseueratiuum, depuratiuum, color viuus, viuificatiuus, faciens resurgere mortuos*. De tinctura & colore nonnihil dictum est, & dicetur diffusius annuente Deo cap. vlt. *Consolidat*, ratione liquabilitatis qua partes lapidis nō fluentes, & per calcinationem discontinuatas, & humore priuatas soluit, & currere facit, ita vt humidum siccum suum non derelinquat, nec contra. Idq; per cerationem perficitur, cuius modum descripsimus. *Penetrat*, ratione subtilitatis, & similitudinis ac affinitatis, qua facilè suum corpus ingreditur, alienum verò respuit. *Multiplicat*, quia ipsum est merus sulphuris cibus & nutrimentum, quod in veram quoq; sulphuris substantiam conuertitur. Vnde Lullius. *De sanguinis substantia quæ est humidum exuberatum, spiritus generatur in substantia corporis medicinalis,*

Oleū consolidat.

Penetrat.

Multiplicat.

Pract. test. cap. 27.

& de illo nutrimentaliter vigoratur. Vocat autem oleũ iſtud *ſanguinem*, cum ratiõe coloris, qui poteſtate ſanguineus eſt, tũ ratione ſimilitudinis. Sicut enim ſanguis in animalibus vniuerſas partes corporis peruadit, alit, fouetq́, , & viuificos ſpiritus creat, ita etiam oleum ſiue radicalis humor in lapide. Hinc Auctor Ros. minoris. *Aqua corporis, cùm corpus redactum eſt in Mercurium, dicitur ſanguis.* Et, vt ſeipſum interpretetur, addit. *Et iſtud oleum non habetur niſi ex metallis fixis.* Propter hãc alendi nutriendiq; facultatem Hermes in tab. ſmarag. *Nutrix eius eſt terra.* Quod non intelligendum de terra, ſiue ſulphure, quod nutritur potius, quàm nutriat, ſed de humido radicali cui terreum ſubtile & purum immiſtum eſt, *ſine quo ſpiritus lapidis* vt inquit B. Thomas Aq. *nullo modo detineretur, nec complementum poſſideret ſuæ virtutis.* Oleum *clarificat* ratione animæ corpus illuminantis, vt diximus. *Purgat & depurat*, amouendo impedimentum quo lapis prohibetur ſui ſimile generare, & generandi vim & potentiam procurando. Vel, quia in fine decoctionis completæ lapis cuius maxima pars & præcipua, ac cauſa totalis perfectionis eſt humidum radicale, purgat & depurat imperfecta à ſordibus, ea transformando in aurum & argentum. *Viuificat*, quia ab anima, lapidis forma depẽdet, & totus eius effectus, qui alioqui

Oleũ cur ſanguis dicatur.

Cap. de Cerat.

In comment. ſuper eandem tab.

Oleũ clarificat & purgat.

Oleum viuificat.

qui in rerum natura nomen non haberet, nec per se subsisteret, quia separarentur vnita. *Perpetuat & confirmat*, quia ipsum incorruptibile cùm sit, nec ignem timeat, eandem proprietatem corpori infundit, & quia spiritum cum corpore coniungit, est enim medium quoddam inter illa, naturam vtriusq; in se retinens, & sine cuius adminiculo facilè à se inuicem dilaberentur. Vnde Philosophus in Turba. *Vnum coniungit, duo componunt medicinam*. Et Astanus ibidem. *Spiritus mediante anima cum corpore coniungitur, & ligatur, & cum ea simul in colorem fermenti conuertitur, & fit vnum cum eis*. Et Raim. Lullius. *Anima habet viuificare & ligare duo contraria, scilicet, corpus & spiritum, subtiliando & miscendo corpus cum spiritu, & congelando & retinendo corpus in spiritu, & spiritum in corpore fixione permanente*. Idem. *Illud medium defendit elementa à combustione, & adiuuat & iungit per proprietatem sua natura corpus cum spiritu, & spiritum cum corpore*. Rosarius. *Anima vinculum est spiritus, sicut corpus vinculum est animæ, anima coniungit, copulat, & tingit*. Et vt concludam cum Seniore. *Præparatio rerum à principio vsq; ad finem, est aqua fixa honorata, nam illa manifestat tincturam in proiectione, & ipsa est mediatrix inter contraria, & ipsa eadem est principium, medium & vltimum*.

Perpetuat.

Oleũ coniungit naturas contrarias.

In Apertorio.

Test. cap. 55.

Enarratis Olei vtilitatibus & commodis quæ in medicinam inducit, quis cum Philosophis

Epilogus capitis primi.

ſophis eius naturam non admiretur, & exoſculetur, auroq; & argento pretioſiorem exiſtimet? cùm aurum & argentum corpora mortua ſint, nec quicquam in ijs commodi, præter communem quem habent in vita hominum vſum, reperiatur, iſta verò natura tota aurum & argentum ſpirituale ſit, quę corpus Phyſicum tingat, figat, & fluere faciat, tincturasq; iungat & vniat, & præterea ſpeciem ſuam augeat, & in infinitum extendat & multiplicet. Si aurum cauſa fulgoris, ſoliditatis, & perpetuitatis ergo commendatur à Philoſophis, hæc natura tanquam ab auro prognata, & auri quaſi filia fulgorem eundem in ſe habet, quamuis oculis non conſpicuum, cùm ſub mercurij forma latitet, vt diximus, donec decoctione & ignis virtute oculis omnium ſe manifeſtet, ſoliditate eadem prædita eſt, quippe quæ corpus calcinatum & diſcontinuatum conſolidet, & ad auri pondus perducat: durabilitatem & permanentiã in igne non minorẽ, quàm ipſum aurum, aſſequuta, cùm in igne nata ſit, & idcirco ignis quodammodò dicatur filia, gaudens igne, & in eodem perpetua, ſi in terram reducatur mundatam & dealbatam, niſi enim fixa eſſet, & figendi in ſe poteſtatem haberet; non figeret. Cùm igitur eaſdem cum auro proprietates obtineat, & multò plures, ac tanto auro vulgari præſtet,
quanto

quanto corpori ſpiritus, oleum hoc imprimis cuicunq; veræ chemiæ ſtudioſo diligentiſsimè perueſtigandum erit, & cum oleis aliarum quarumcunq; rerũ ex animalibus, vegetabilibus, medijsue mineralibus deſumptarum conferendum, num ſimile in rerum natura reperiatur. Quod ſi non inueniatur, prout certum eſt non inueniri, huic vni adhæreat repudiatis cæteris.

DE MATERIAE TENVItate & ſubtilitate ſpirituali.

CAP. II.

In quo de Solutione Philoſophica ſecretior inſtituitur diſputatio, & modi quibus corpora ac ſpiritus attenuentur, enumerantur: tenuitatisq; materia commoda recenſentur.

EXcuſſa prima Elixiris proprietate quæ ab Oleo ſeu à radicali humore metallorum dependet, ad ſecundam tranſeo, quæ in attenuatione materiæ ſiue ſubtilitate ſpirituali conſiſtit, quam ideò requirit Philoſophus, vt non ſolùm facilè, ſed vt inſuper tenuiſsimè fluat medicina ad modũ aquæ penetrans in profundum rei alterabilis. Sed antequam attenuandi modos tradamus, ſciendũ primò erit, quæ attenuanda ſint; cognito enim ſubiecto

Quare materiæ tenuitas requiratur.

ſubiecto attenuando, facilius operationum modi innoteſcent. Attenuanda autem ſunt omnia elementa lapidis, quorum quædam materiam nobis ſubminiſtrabunt, quædam formam. Materiam ſuppeditabunt elementa grauia magis ac denſa, terra ſcilicet & aqua; formam leuia & rara, aer videlicet & ignis, ſiue ignis in aere hoſpitatus, nam ignis per ſe ſubſiſtere non poteſt, ſed opus eſt vt aliud corpus aſſumat & ſubintret, in quo moueatur, & actionē ſuam exerceat. Aqua & terra ſunt elementa patientia, aer & ignis agentia. Actus autem actiuorum iuxta Philoſophum ſunt in patiente benè diſpoſito; quo melius igitur materia fuerit præparata, & magis ſubtiliata, eo quoq; aptior erit ſuſcipiendæ formæ. Et quo nobilior fuerit materia, eo nobilior erit forma. Et cōtra, quanto materia magis compacta fuerit & terreſtris, & à ſublimi natura remotior, tanto ad ſuſceptionem formæ erit debilior. Ideoq; Elixiris materiam attenuari oportere nos monēt ſedulò Philoſophi, & inprimis Raim. Lullius. *Niſi res, inquit, ex quibus Elixir componitur ad perfectiſſimam & maximam ſubtilitatem reducantur, non poteſt in eis paulatim augeri nec induci tam altus gradus & exaltatio ſupra naturam, vt decies, centies, aut millies naturam ſuperent.* Idem. *Materia non benè præparata non poteſt facere aut creare cauſam præparationis. Præpara ergò primò*

Quæ elementa lapidis materiam, quæ formam ſuppeditent.

De Inter. alchy. cap. 2.

In apertorio.

primò tuam materiam, & separa subtile à spisso, & nobile à vili, & quando res præparata fuerint, tunc exibit causa præparationis. Sed elementa lapidis attenuari, imò ne haberi quidem possunt testimonio omnium Philosophorum, nisi è corporibus dissolutis: igitur corpora primùm subtilianda erunt per dissolutionem, qui primus est operis gradus.

Dissolutio primus operis gradus.

Dissolutio autẽ hæc nihil aliud est, quàm vt corpora reuertantur in mercurium & sulphur, vnde originem habuerunt. Resolui autem in mercurium aliud corpus non potest, quàm metallicum, mercurio & sulphure constans. At cùm metalla perfecta sint, aut imperfecta, iure dubitari potest, num hæc, illaue assumenda sint pro Elixiris materia ad solutionem hanc peragendam. Et imperfecta quidem facilioris solutionis videntur, perfecta difficilioris, quia hæc densam & compactam adeò habent naturam, vt vix ignis aut ars in ea agere valeat, illa contra: Sed cùm sulphur & argentum viuum contineant impurum & immundum, videmur excusari posse à labore præparationis eorum & depurationis, cùm habeamus corpora à natura munda, & quæ per artem subtiliari & à corporalitate ad spiritualitatem deduci possunt. Et in hoc quidem maximus Philosophorum consensus inuenitur præcipientium Solem & Lunam dissolui, & in

Quæ metalla solutioni magis vel minus apta.

primam

primam materiam redigi. Vnde Verſiculi,

Tu qui gliſcis donum Dei,
Contemplare huius rei
Fontem peramabilem,
Lunam, Solem tranſmutare,
Tibi mando voce clara,
Lympham inſtillabilem.

Sed ſi corpora perfecta ſumenda iudicemus. cũ illa ſint duo numero, ambigemus meritò, num vtrunq; ſimul capiendum ſit, an verò ſufficiat alterutrũ, videlicet, aurum pro lapide rubeo, argentum verò pro albo. Poſterius innuere videtur Arnald. de Villa noua, cùm dicit. *Conſulo vt non opereris niſi cum mercurio & Sole, ad Solem, & cum mercurio & Luna, ad Lunam.* Item Geber. *Aurum eſt pretioſiſſimum metallorum, & tinctura rubedinis, quia tingit & transformat omne corpus* Et Cap. ſeq. *Argentum eſt albedinis tinctura.* Et rationi conſentanea creduntur dicere: ſi enim duo corpora coniungãtur, forma Elixiris cõfundetur, & procreabitur corpus mixtum, neq; omninò aureum neq; argenteum. Apparet igitur Gebrũ & Arnaldũ duo diuerſa Elixiria conſtituiſſe, vnum ad rubeũ, alterum ad album, reſpiciendo ſimpliciter verba eorum. Sed cùm ijdem dicant non ſemel lapidem eſſe vnicum tantùm (Sic enim Geber. *Inuenimus modernos vnum tantùm nobis ſcribere lapidem, ad album & rubeum completum, quod &*

Roſ. part. 1. cap. 7.

Sum. perfect cap. 12.

Quomodo Philoſophi quãdoq; vnũ, quandoq; duos lapides conſtituant.

De Inueſt. perf. cap. 3

verum

verum esse concedimus. Et Arnald. *Est lapis unus, una medicina, cui nihil extranei additur nec diminuitur, nisi quòd superflua removeantur.* Item Raim. Lullius. *Unus est lapis, una medicina, una dispositio, unum opus ad album & rubeum sulphur simul & semel faciendum.* Et paulò post. *Non igitur oportet te si sulphur album in rubeum convertere volueris albedinem extrahere, sed solùm coquere, donec totum rubeum fiat, atq; fixum, quod erit signum completæ decoctionis.* Idem planè inculcant omnes alij, & ipsemet Arnald, & addit similitudinem. *De mane,* inquit, *quando video urinam meam albam & indigestam, statim cognosco me parum dormiuisse: repono itaq; me in lectum, & somno recepto urina citrinatur, quia citrinatio non est nisi plena digestio.*) nō immeritò quis hæsitauerit, num duo Lapides sint, an verò vnicus, tam ad album quam ad rubeū, præsertim cùm magna Philosophorum pars vtrūq; corpus perfectum iungi præceperit, & vnum Elixir constituerit. Sic enim apertè & dilucidè Hermes. *Pater eius est Sol, mater Luna.* Et alio loco. *Draco non moritur, nisi cum fratre & sorore sua interficiatur, non per unum, sed per ambos simul, scilicet, per Solem & Lunam.* Et Morienus. *Sine stultos quærere, & quærendo errare, quoniam ad propositum non peruenient, donec Sol & Luna in unum corpus redigantur.* Quare verò vtrūq; corpus in arte iungi præceperint Philosophi, rationes ab Auicenna, Hortulano, & Via

Ros. par. 1 cap. 6.

In Codicil. circa finem 3. pract. principij.

Ros. part. 2. cap. 19.

In tab. smarag.

Quare vtrunq; corpus perfe. iungi precepeint Philosophi.

Vniuer

Vniuersali proponuntur ferè tres. Quarum prima est, quòd aurũ quamuis sit magis perfectum, compactũ & fixum, quàm reliqua omnia metalla, tamen post suam dissolutionem fiat totum spirituale & aerium instar mercurij, nullis relictis fæcibus, quia aurum nihil aliud est, quàm mercurius decoctus & inspissatus in ventre terræ actione caloris, separatus à suo sulphure externo. Argentũ verò quamuis calcinatum & dissolutum sæpiùs, tamen est magis fixũ quàm aurum.

Ratio prima.

Secunda ratio est, quòd argentum paucam habeat in se tincturam, sed promptum sit ad auri tincturam recipiendam: & nisi aurum solutum habeat retinaculum tincturæ suæ, nunquam figeretur, proinde neq; corpora imperfecta figere, nec ad auri naturam fixam deducere posset.

Secunda.

Tertia ratio traditur, quia cùm vtrumq; corpus per se sit difficilis fusionis & liquefactionis, tamen si coniungantur, facilius fluunt & liquefiunt, quod scientes aurifabri faciũt ex vtroq; simul mixto solidaturã ad aurum. Quorũ exemplum sequuti Philosophi, hæc duo corpora coniungi præceperũt, vt facilius multo medicina flueret, & ingrederetur corpora alteranda.

Tertia.

His non obstantibus, vt Philosophorum sententias verbis quidem dissonas, re vera autem mirabiliter consentientes conciliemus, eorumq; mentem explicemus, quod nostri

Auctoris propositũ.

nostri potissimùm officij esse iudicamus, qui nihil plus dictis eorum addere cupimus, nec noua in medium producere curamus, dicimus duo esse Elixiria, & itidem vnum tantùm, diuerso tamē respectu. Opus enim Solare vtrumq;, album videlicet & rubeum, in se comprehendit, quia aurum solutum & terræ Physicæ mandatum non transit in aurum & Elixir perfectū rubeum, nisi per albedinem, quæ Elixiri Lunari sufficiat: & sic meritò vocatur vnum opus, & vna medicina. Natura enim semper per media operatur, nec aliter ars facit quàm natura. Videmus enim in mineris quarundam regionum, in quibus argentum merum absq; admistione metallorum imperfectorum cupri videlicet, stanni, vel plumbi, generatur, argento sæpissimè admixtū aurum, totumq; tandem argentum tempore longo transire paulatim in aurum, si naturæ operatio non interpelletur effodientium auaritia & cupiditate. Quinimò animaduerti dùm quondam metallorum mineras studiosius peruestigarem & adirem, vt loca, & generatiōis eorundem modum, & naturas addiscerem, vnam eandemq; minerā argenti auro, prægnantem quanto profundius cauaretur, tanto magis auri fuisse feracem, & multo plus auri continuisse argentum ex imis cauernis, quàm è medijs aut superioribus, effossum.

Quare philosophi dixerint vnum esse lapidem.

Auctoris consideratio.

fossum. Non alia equidem ratione, vt autumo, quàm quod magis depuratum & prolixiori tempore excoctum digestumq; à natura fuisset: vapor enim commistionis naturalis argenti viui & sulphuris sursùm delatus proxima quæq; loca generationi congrua primùm occupat, deinde illis oppletis ad alia transit, & sic tandem post aliquot secula ad montium altissima fertur, donec tandem in superficie eorundē vel lateribus, aquarum illuuie aut alio quocunq; casu prodatur, vel etiam metallicorum exercitatorum & eiusmodi peritorum industria, vel virgula, quam diuinam vocant, depræhendatur. Philosophi etiam expresè affirmant nullū esse aurū, quin prius fuerit argentum. Si autem cum Luna sola quis elixir perficere tentet, is vltra albedinem Lunarem progredi non poterit, nèc metalla imperfecta conuertere in aurum, sed tantùm in argentum. Et sic duæ erunt medicinæ, Solaris vna, Lunaris altera. Et ratio satis euidens est, quia omne simile producit sibi simile: Sic ex homine homo generatur, ex Leone Leo, nec formam auri dare quid poterit, nisi formam auri priùs habuerit. Solius enim formæ auri proprium est aurum generare, & solius formæ argenti argentum generare. Vnde Morienus. *Omnis tinctura à suo simili procedit.* Quæ dixi confirmantur auctoritate Raim. Lullij citati

Quo pacto duo sint lapides.

Omnis forma à suo simili procedit.

Clang. buc.

citati ab Innominato. Eius verba sunt hæc. *Spiritus id est, aqua non coagulatur nisi mediante corpore quod in ea sit dissolutum, cùm corpora sint coagulum lactis huius, & tale coagulum debet esse Sol & Luna, in ipso mercurio soluti: sed tantummodò Luna ad album, & Sol ad album & rubeũ opus.* Non inficias tamen iuerim, tam calcem argenti quam aliorum metallorum in aurum transire, & Elixir rubeum fieri, si oleo solari postmodùm imbuatur, & ad plenum decoquatur. De Sulphure enim Lunæ id apertè testatur Raim. Lul inquiens, *Quando sulphur Lunæ est circulatum, debes illud imbibere aqua corporis solaris paulatim, & coquere, donec suum habeat pondus*. Et dẽ calce aliorũ metallorum ibidem, *Fili tu potes facere elixir ex calce cuiuscunque corporis volueris, ad album vel ad rubeum, hoc modo, Accipe dictum sulphur ad album vel rubeum, & incera, vel imbibe ex oleo corporis Solis vel Lunæ, iuxta album vel rubeum quod facere vis*. Sed calx Lunæ per se, hoc est, mercurio Lunari decocta, & oleo eiusdem incerata, tantùm in Lunam seu Elixir lunare digeritur, nec albedinem potest prætergredi, nec ad citrinitatem pertingere. Et quanuis posit per naturam, hominibus tamem non est datum tam longum vitæ spatium, vt decoctione sola argenti in aurum, siue sulphuris albi, vt loquuntur Chymistæ, in rubeũ mutationem expectare posint. Quocirca si Lunaris me-

De intentione Alchymistarum.

Quomodo elixir albū possit ad auri colorē pertingere. Sum. perfect. cap. 84.

dicina in Solarem conuertenda sit, id fiet admistione rei tingentis eam, quæ sit suæ naturæ, quæ alia non potest esse quàm aurum. Quod ipsum intelligit Geber his verbis. *Medicina tertij ordinis duplex est, est tamen in essentia vna, & in agendi modo similiter, & ideò vnica medicina nuncupatur. Est tamen additamentum citrinantis coloris, qui à sulphuris fixi mundissima substantia perficitur, differentia inter hanc & illam, Lunarem scilicet & Solarem, quòd hac quidem illud in se contineat, illa verò non.* Hæc itaq; cùm ita sint, & elixir album non virtute propria, sed aliena, rubeum fiat, rectissimè Philosophi duo diuersa opera constituerunt, & album à rubeo distinxerunt; nec minus verè respectu operis Solaris, vnam medicinam ad album & rubeum affirmârunt.

Omnia corpora elixiri materiam suppeditare posse.

Ros. part. 1. cap. 7.

Dixi superius posse nos excusari à solutione metallorum imperfectorū, quod non ita intelligi velim, quasi solutio illorū omninò inutilis sit, aut quòd illorum substantia mundata elixir album aut rubeum non ingrediatur, quod esset cōtra Philosophorum sententiam, qui tam mercurium eorundem quam sulphur depurare docent, mercurius autem eorum nisi per solutionem haberi nequit. Imò ex omnibus metallis elixiris materiā peti posse locuplex in primis testis est Arnaldus de Villa noua. *Ex corporibus Solis & Lunæ cum suo sulphure & arsenico præparatis nostra elicitur*

elicitur medicina & ex corporibus similiter alijs elici potest ipsa. Deinde Aristot. non quidé Stagyrita ille, sed Auicenna & Rhasi posterior. *Noui verissimè quòd quodlibet corporum & spiritu-um si perfecta præparatione fuerit præparatũ, album & rubeum est elixir per se solùm.* Et Geber post quam corporum imperfectorum præparationis & depurationis rationem ostendit, tandem subiungit. *Meliorationis & subtiliationis horum substantiæ puræ in generali modus hic est. Primò hoc corpus purgatum & reductum est iterùm calcinandum cum igne, & adiutorijs mundatiuis prædictis, deinde cum his quæ sunt solutiua, soluendum. Hac enim aqua lapis noster est, & argentum viuum de argento viuo, & sulphur de sulphure ex corpore spirituali abstractum & subtiliatum: quæ meliorari potest, confortando in ipsa virtutes elementales, cum alijs præparatis, quæ sunt ex genere sui generis, & augmentando colorem, fixionem, pondus, puritatem, & alia omnia quæ pertinẽt ad elixir perfectum.* Quo in loco tria obseruatu digna veniunt, Primum est, corporis imperfecti solutio, deinde post solutionem sulphuris ex eodem extractio, postremò eorundé decoctorum videlicet & congelatorum melioratio, & confortatio cum rebus sui generis, scilicet metallis perfectis in mercurium seu potius oleum redactis, quæ sola coloré, fixionem, pondus, puritatis claritatem imperfectis infundere possunt, cùm in ijs præcipuè sit:

De perfe. mag.

De nuesta perfect. cap. 5.

Deinde frustra doceret Geber omnium metallorū solutionem in mercurium, nisi elixiris materiam præbere possent. Sic enim eiusdem libri cap. 6. *Ideo aquam honorare debemus, ipsa enim est quam quærimus ad album* Eodē modo de aquis Saturni, martis & veneris differit. Nec Geber, Arnaldus & Aristot. soli, sed etiam Raim. Lullius pluribus locis idem affirmat, prout capitib. seq. diffusius ostendetur Nec repugnat Gebri auctoritas alio loco dicentis, *A perfectione corpora diminuta fœda existere, & nihil in eis fulgidum inveniri, cùm in eis secundum naturam non sit.* Quia cùm dicit *nihil in eis fulgidum reperiri*, respexit tincturā, quam non ex illis, sed ex perfectis solis peti debere auctor est Lullius, in hunc modū scribens. *Fili scias non opus esse vt te molestes in extrahendo oleum & tincturam, nisi ex duobus corporibus perfectis, quia in illis est liquor, qui est oleum, aurum. tinctura, quæ propriè dicitur Lux, & lumen illorum corporum*, (intelligit autem imperfecta, de quibus egit cap. præced.) *aut in album aut in rubeum, ex quo propriè nostrum sulphur fit album aut rubeum*. Sed cùm dico tincturam è solis nobilibus metallis peti debere, non propterea affirmare velim alia corpora tinctura occulta omninò carere, quod dictis Philosophorum citatis & in mediū adducendis refragaretur, sed quòd faciliori opera, maiori copia, & vberiori fructu tinctura Solis & Lunæ incere-

Sum. perfect. cap. 69.

De intell. Alchymistæ. cap de modo oleum faciēdi & tincturā.

Imperfecta corpora nōomninò tinctura carere.

retur corporum imperfectorum sulphur, quàm propria.

In perfectis tinctura copiosior.

Cognita materia dissoluenda non minor quæstio oritur circa dissolutionis modum. Qui in salibus, atramentis, & alumine, aut similibus horum naturam imitantibus operam impendunt, perbellè diffinitioni solutionis à Gebro traditæ satisfacere videntur, qui dicit *Solutionem nihil aliud esse nisi rei siccæ in aquam reductionem*. Et post aliquot lineas addit. *Omne quod soluitur, necesse est salis, aluminum, vel eorum consimilium naturam habere*. Item. *Ex operibus naturæ probare possumus, sola salium & aluminum, & similium naturam seruantia solubilia esse: non enim in operibus illius omnibus considerantes, inuenimus alia solui, præter illa*. Item, qui in gummi arborum & plantarum laborant, Gebri mentē ex parte aliqua assequi videntur, sicut & hi qui ex animalibus & vegetabilibus aut ortum ex ijs habentibus, aquas distillatione eliciunt, terram siue fœces in vasis fundo relictas calcinant, calcem deinde aqua propria imbibunt & soluunt; maximè cùm Geber subiungat omnem solutionis perfectionem adduci cùm aquis subtilibus & maximè acutis, & acribus, & ponticis fœcem nullam habentibus. At quis neget in tanta animalium & vegetabiliū diuersitate huius notæ aquas non reperiri? Sed Philosophi non laborant de aquis tangenti adhærentibus, aut diapha-

Sum. perfect. cap. 52.

Errores operantium.

 nis,

nis, quæ cum metallis miſceri non poſſunt. Vnde legimus in Turba. *Inſipientes audientes aquam, putant eam eſſe aquam pluuiæ aut fontis; ſed ſi libros noſtros legiſſent, ſcirent vtiq; eam eſſe permanentem*. Proinde etiam illos nõ minus errare certum eſt, qui aquas validas ſeu fortes vt vocant ex ſale petræ, calchanto, & ſale cõmuni addito etiam armoniaco, aut alijs ſimilibus, diſtillatione excipiunt, & in ijs corpora metallica corrodunt, non ſoluunt, vt exiſtimant, ſolutione naturali & Phyſica, quæ requirit corporis reductionem in argentum viuum. Nec ſecus peccant, qui ex hydrargiro currente, ſiue per ſublimationem cum ſalibus mortificato, aquam vi ignis valida exſugunt, eaq; ſe aurum & argentum in primam materiam reducere poſſe ſperant. Videntur quidẽ ad ſolutionis cognitionem proximè accedere quæ per cognata & homogenia fieri debet, mercurius autem & metalla perfecta non differunt, niſi quòd hæc per naturam planè decocta ſint, illud autem tantummodò inchoatum, & imperfectum relictum; ſed tamen quid faciant, non ſatis aſſequuntur, corrumpunt enim naturam mercurij ſpermaticã & proportionem, quam nullũ reſtaurare poteſt humanum ingenium, mercurius autem ſemel corruptus & diſproportionatus opus Philoſophorũ non ingreditur, cùm perdiderit naturam metallicam:

Mercurius diſproportionatus operi inutilis.

licam: denique neq; hæc aqua, quam isti mercurialem vocant, magis quàm prædictarum vlla corpus perfectum soluet, aut postmodum dissoluto adhærebit, sed ab igne euaporabit & recedet.

Quæ igitur tandem erit Solutio Philosophica? Circa huius cognitionem multa desudarunt præclarissima ingenia, & tamen eam assequi non potuerunt: est enim totius operis chymici secretissimū arcanum, quod si quis sua industria, vel per doctrinam altërius inuestigatum nouerit, profectò neq; reliqua artis regimina eum latebunt, si libri non desint, & in eos gnauiter incumbere non cesset. Asserunt quidem Philosophi corpora perfecta conuertenda esse in materiam primam, hoc est, in mercurium, quod fieri nō potest nisi per corruptionem, vnius enim corruptio generatio est alterius: sed ijdem corruptionem inducendam dicunt per vias naturæ contrarias, at metalla perfecta lento calore excocta sunt in visceribus terræ, ibidemq; humiditas eorum paulatim inspissata & fixa, igitur si in materiam primam deducenda erunt, calcinari & solui ac reincrudari ea oportebit: calcinationem enim & solutionem vocat Raim. Lullius operationes naturæ contrarias. reincrudatio autem hæc siue potius destinctio corporum nō videbitur via ad constructionem. Atq; vt maximè sit,

Dissolutio Philosophorū secretissima.

Test. cap. 19.

modum non descipserunt Philosophi, quo fieri id possit, aut debeat. Præcipiunt quidem aurũ & argentum solui aqua sui generis, siue per mercuriũ in mercurium, sed tentaui ego per plures annos, tentarunt & alij, nec tamen audio quenquam laborũ suorum fructu potitum, nisi immutata operis ratione. Quidam argentũ viuum forti & vehementi ignitione sublimarunt ab auro, ita vt eius subtilitas ascenderet, & citrinissimũ cum eo crearet colorem, putaueruntq; manum quippiam se consequutos, cùm tamen nec ad primum operis Physici regimen peruenissent. *Decipiuntur eim*, vt ait Raim. Lullius, *qui existimant posse coniungi spiritus cum corporibus in eorum crassitie; & diuersitate naturæ, quoniam id fieri non potest, donec deducantur ad vnã aqualitatem formæ*. Qua pulcherrima & aureis literis notanda sententia duas nobis proponit Philosophus rationes, quibus corpora cum spiritibus aptissimè coniungantur. Si enim ad æqualitaté formæ sunt deducenda, oportebit spiritum in corpus solare vel lunare priùs decoquere, & ita auro & argento coniungere, quod factu difficile videtur: aut corpus auri vel argenti reducere in naturã mercurialem, & argento viuo addere, quod facilius erit: dedit enim nobis Deus media mineralia, quibus id commodè præstari possit. Hinc est quod Geber ait, *perfectionem magisterij*

De Intẽt. Alchym.

gisterij consistere in consideratione rerum tam materialium, quam iuuantium. Quæ aũt sint iuuantia satis declarat lib. de Inuestig perfect. ca. 4. *Res*, inquit, *præparationem iuuantes sunt ista, scilicet omnia genera salium, aluminum, & atramentorum. &c.* Et Raim. Lullius. *Sunt in ordine primo quatuor practicalia principia, quorum duo sunt naturalia, & reliqua duo contra naturam. Naturalia sunt sulphur & argentum viuum, & ex his duobus amor metallicus gignitur. per quem fit generatio rei petita* Et paulò post: *Contra naturam sunt natura vitrioli, & natura salis communis, ex quibus amor alterius generis oritur, generationis tamen propinquæ, & sub ipsis fit corruptio rei petitæ.* Vincent in spec. doctrin. *Proprietas salis est quòd liquefaciat aurum & argentum cum vehementia ignis, & augmentet in ijs colorem, scilicet in auro rubedinem, in argento albedinem, conuertitq; ea à corporalitate ad spiritualitatem, abluitq; à sordibus corpora, & eorum sulphureitatem corrodit.* Dicit salem deducere aurũ & argentum *à corporeitate ad spiritualitatem*, quod nihil aliud est, quàm reducere ea in materiã suam primam, siue in mercurium. Quòd addit *salem abluere à sordibus corpora*, imperfecta intellige, nam perfecta exteriores sordes & sulphureitatẽ nõ habent. Ex quibus colligere licet, quàm parcè paucisq; verbis maximum huius artis arcanum describant Philosophi, absq; cuius cognitione nemo aurũ argentumq; in primam

Metalla cũ salibus id mercurium reducenda.

In Codicillo.

mam materiam, seu in mercurium currentem reducere potest.

Obiectio prima.

Sed insurget non nemo, & dicet, Philosophi in solutione desiderant vnitatem & permanentiam soluentis & soluendi, at sales quamuis corpora soluant, tamen cũ eis non permanent, sed recedũt facilè per ablutiones aquæ calidæ, aut alterius humoris.

Secunda.

Item. Asserunt philosophi solutionem corporis & coagulationem spiritus fieri eodem momento ac tempore, nec corpus solui, nisi cum spiritus coagulatione, nec spiritũ coagulari, nisi cum corporis solutione: at in hac metalli solutione nulla potest esse coagulatio spiritus, cùm spiritus nullus corpori iungatur, sed sales, qui corporis spissitudinem tantùm resoluunt, deinde separantur ab eodem.

Respõsio ad obiecta.

Respondeo Philosophos quidem vera docere, sed nobis circumspiciendum esse, de qua solutione loquantur: Philosophi enim sæpiùs more Poetarum ὕστερον πρότερον libros suos incipiunt, principium in fine interserentes. Dicimus itaq; cum Raim. Lullio, Marsilio Ficino, & alijs huius scientiæ peritissimis, tres esse solutiones

Tres solutiones in opere.

præcipuas in opere Chymico. Primá crudi corporis metallici, secundam terræ Physicæ, & tertiam quæ in lapidis nutritione siue augmento consistit. Nec aliud significant Philosophi cùm dicunt, *opus nihil aliud esse, quàm*

perfectam

perfectam solutionem & congelationem, non quidem vnicam, sed sæpiùs repetitam. Quòd autem Philosophorum tantoperè decantata solutio, non sit prima crudi corporis, hinc liquet, quia statim post solutionem corporis præcipiunt elementa separari, & ea purgari, purgataq; denuò coniungi. At dicũt ijdem in vera solutione spiritum cum corpore ita vniri vt vnum postea ab altero separari non posit. Quod si verum est, sicut innumeris testimonijs huiusce artis auctorum probari potest, quibus allegandis breuitatis causa supersedeo, quæ elementorum separatio aut purgatio nobis expectanda erit in corpore duro & solido, quod diuidi nõ posit? Asserunt insuper Philosophi veram corporis & spiritus vnionem non fieri, nisi vtraq; priùs perfectissimè mundata fuerint: at si vnio nulla fiat corporis cum spiritu, ante perfectam eorundem mundationem, profectò neq; vlla conueniens solutio fieri poterit, cũ per solam solutionem, eorundem fiat vnio. Si quis mediam affectet viam, & putet in solutione Physica spiritũ non in corpus siccum coagulari, sed tantummodò inspissari, aut densiorem reddi, non secus ac si quis lacti aut aquę farinæ aliquid addens pulmentum inde decoquat neq; planè tenue neq; densum, is audiat Rosarium, & Assoten in Turba. *Nisi omnia in puluerem versa fuerint, nendum*

Solutionẽ metalli crudi non esse solutionẽ Philosophorum solutionẽ demonstratur.

In solut. Physica omnia in

pulucrem verti.

ea contriuistis, propterea coquite & terite, quousq; conuertantur & natura puluis fiat. Loquuntur autem de solutione Physica. Et Zinon ibidem. *Nisi corpora vertatis in non corpora, & incorporea in corpora, nondum opus inuenistis: fiunt aūt corpora incorporeā, cum ethelia teritur, quousq; fiat puluis, qui non fit, nisi fortissima decoctione, & contritione continua* At si in vera solutione omnia in puluerem vertenda sint, nullus relinquitur locus elementorum separationi, quæ in liquido corpore fieri debet, in sicco fieri non potest, cùm præsertim per distillatiões & sublimationes ea peragenda sit, *separando ignem à terra, & subtile à spisso*. iuxta Hermetis præscriptum. Igitur cùm Philosophi dicunt *solutionem corporu non fieri absq; coagulatione spiritus, & contra*, intelligemus eos loqui aut de secunda solutione in qua aqua sic terræ vnitur, vt vna alteram non facilè deserat, aut de tertia, in qua elementa volatilia fixantur, & in terram rediguntur tingentem, fundentem ac penetrantem: primam verò solutioné existimabimus simplicé auri vel argenti, aut alterius metalli in argentū viuū, quod argentum viuū corporū iā ad æqualitaté formæ redactū cum argéto viuo vulgari, facillimè illud amplectetur, illiq; iungetur per minima, nó secus ac lac lacti iunctum. Hinc Geber. *Vnum argentū viuum alteri argento viuo magis adhæret, & amicabilius est, deinde verò aurum, postea*

Solutio physica quæ sit.

Solutio prima qualis.

stea verò argentum, reliqua verò corpora tantam affinitatem siue conformitatem cum illo non habent, quia minus de illius natura participant. Et Raim. Lullius. *Solutio fit in lapide nostro, vt lapidem faciat omninò subtilem, & postea melius cum spiritibus coniungatur, quia quod subtilis & rara est substantia, cum subtili & rarefacto citius coniungitur, & celerius augetur, quàm spissum, durum, & opacum*. Vides quomodò eximius Doctor Lullius, spiritũ non coniungendũ censet cũ corpore duro & solido, sicut pleriq; omnes hodiè, & ego quondã maximo errore, sed è conuerso, corpus subtiliatũ & solutũ cum spiritu? Geber etiã expressè fatetur, nullũ corpus quantũcunq; cũ mercurio côueniat in natura, illi firmiter adhærere, aut ipsum coagulare posse. Sic enim ait. *Non videmus corporis aliquod in natura sua argentũ viuũ coagulare, sed ab eo ipsum fugere, quantũcunq; fuerint sua conuenientia: ideoq; cõsiderauimus nullũ corpus illi in profundo adhærere*. Quid his Gebri verbis apertius, quid dilucidius, quid etiã verius? Nullũ corpus, inquit, quantũcunq; maximè cũ mercurio côueniat, eũ coagulat, præcipuè aũt cum illo conuenit aurum, vt testatur passim: quòd si aurum non potens sit mercurium coagulare, profectò neq; mercurius satis efficax erit ad aurum soluendum, cùm vnum opus sit coagulationis & solutionis, nec ylla temporis differentia inter hæc duo.

In Codicillo.

Corpus solutũ iungendũ esse spiritui & nõ contra.

Sum perfect. cap. 53.

Nullũ corpus mercurium coagulat nisi solutum.

Hoc

Lib. secretorum. Solutiōis & coagulatiōis vnū opus.

Hoc enim modo Calid filius Iasichi. *Solutio corporis & coagulatio spiritus sunt duo, sed habent vnam operationem, quia spiritus non coagulatur, nisi cum solutione corporis, & similiter corpus non soluitur, nisi cū coagulatione spiritus.* Et paulò post. *Scias quòd inter solutionem corporis & coagulationem spiritus, non est differentia temporis, neq; opus diuersum, ita quòd sit vnum sine alio, sed eorum est vnus terminus, & vnum factum, & vna & eadem operatio circuit super illa duo.* Idem Cap. 1 non minus dilucidè quàm Raim. Lul. aut Geber corpora priùs subtilianda dicit, quàm spiritus cum eis coniungantur. His verbis. *Dico quòd in corpore non morabitur spiritus, nec in eo erit, nec cum eo vllatenus remanebit, quousq; ipsum corpus habeat ex subtilitate & attenuatione, vt habet spiritus: & cùm ipsum iam attenuatum fuerit & subtiliatum, & exierit à sua densitate & spissitudine ad tenuitatem, & à grossitie & corporeitate ad spiritualitatem, commiscebitur tunc spiritibus subtilibus, & sic euadent vnum & idem, & non separabuntur sicut nec aqua mixta aquæ.* Ex supradictis satis euidenter liquet, quanto in errore versati sint hactenus, & versentur etiamnùm hodiè, qui aurum argentumq; vel alia metalla cum argento viuo vulgari solui posse sperant, & veram solutionem Philosophorum prætereunt. Vnde nec mirum est, si in principijs labantes debitum finem non assequantur. Sed dicet alius, In lapidē nostrum

Aurum & argentum per mercuriū solui non posse.

nihil

nihil extranei ingreditur, nec ei admiscetur quippiam quod nõ sit de natura sua metallica, quomodo igitur suades vt corporibus sales & atramenta addamus, quæ à metallorum natura aliena sunt? Respondeo, aliud esse, simpliciter aliquid addere ad expurgationem vel attenuationem spirituum vel corporum, aliud ingredi & permisceri per minima in radice cum vtriusq; permanentia. Ita Philosophi sales quidẽ addunt spiritibus vt expurgentur, corporibus verò vt soluantur, sed eadem substantia eorundem intimam non ingrediuntur, neq; pondus eorum augent, neq; ullo modo adhærent, sed leuissimo lauacro aut ablutione recedunt, nec quicquam præter naturã metallicam & mercurialem in opere simul iungitur, ex qua sola totum opus completur.

Tertia obiectio.

Respõsio.

Soluuntur itaq; corpora perfecta & imperfecta, sed diuerso respectu: Hæc enim soluuntur vt mercurium habeamus quo cum terra imbibatur, abluatur & sublimetur: illa, vt spiritus firmentur, figantur, ac tingantur, quia spiritus in terra figi non possunt, nisi per aquam corporum perfectorum. Hoc etiam interest inter metalla quòd perfecta non egent depuratione aliqua ante solutionem, quia perfecta sunt & munda, sed tantùm attenuatione. Hoc ipsum nos docet Geber. *Præparare*, inquit, *est superflua demere*,

Solutiõis ratio duplex.

Quid intersit inter solut. corp. perf. & imperfect.

De inuest. perfect. cap 2.

demere, & absentia supplere, & sic non suis eis immittere perfectionem: Hac verò præparatione non indigent corpora perfecta. Indigent verò præparatione tali, quia eorum partes magis subtiliantur, & à corporalitate sua ad spiritualitatem reducantur.

Corpora perfecta ante solut præparatione non egent.

Imperfecta verò cùm contineant terrestreitatem immundam, fœculentam, & incombustibilem, nimis grossam, ingressionem impedientem, & fusionem, & humiditatem similiter combustibilem, & corrumpentem, & raræ substantiæ & porosæ, habentem fusionem sine ignitione debita, vel nullam, nec tolerantem extensionem sub malleo sufficientem: oportet depurari ante solutionem, & superflua, hæc quæ non radicaliter, sed accidentaliter ijs superuenerunt, demere per artificium: Cuius modum elegantissimè tradit Geber in hanc sententiam. *Primo eleuanda est cum igne proportionali tota humiditas superflua & corrupta in illorum essentia, etiam superfluitas subtilis & comburens, & hoc calcinando: deinde totalis substantia remanens corrupta in illorum calce superfluæ humiditatis comburentis, & nigredinis, corrodenda est cum aquis mundatis, corrosiuis, acutis, seu acerbis, donec calx fuerit alba vel rubea, aut secundum corporis naturam & proprietatem colorata & munda ac pura ab omni superfluitate seu corruptione. Postea verò delenda seu deponenda est, totalis terrestreitas immunda & fœculenta, combustibilis, &*

De inuest. ma. perfe. cap. 9.

Imperfecta quo modo præparanda ante sol.

& grossa, cum rebus prædictis, mundatis, vel puris, fusionem metallicam non habentibus (sales intelligit) *cum calce prædicta depurata commistis & benè tritis, quæ in fusione seu calcis reductione retinebunt secum terrestreitatem grossam & immundam, remanente corpore puro ex omni superfluitate corrumpente mundato, & hoc totum descendendo.* Descensionis autem modum & causam quoniam apertè & dilucidè præter morem suum tradit Geber, nos ne longiores simus, lectorem eò amandabimus.

Sum. perfect. cap. 49.

Enarrata attenuatione metallorum quæ per reductionem in primam materiam hoc est mercurium peragitur, & operis principium nobis exhibet, consequens est, vt de elementis lapidis sermonem instituamus, quæ non minus subtiliari præceperunt Philosophi, quàm ipsum corpus metallicum durum & compactum. Modi verò quibus ad hoc perueniatur traduntur sex potissimùm. Putrefactio, distillatio, calcinatio, solutio, sublimatio, & ceratio. Horum nō nulli parti lapidis superiori, quidam inferiori subseruiunt, alij vtriq;. Sic enim diuisit lapidis partes Hermes inquiens, *Quod est superius, est sicut quod inferius.* Superiorem autem voco spiritualem non fixam, leuem & volatilem, spiritum videlicet & animam, quæ mortificatum lapidem viuificat & resurgere facit. Inferiorem dico terram quæ

De elemētis lap. attenuādis.

Quot operatiōum modi.

Lapis in superiorē & inferiorē partem diuisus.

manet fixa, & remotis ac consumptis omnibus superfluitatibus miscetur cum superiore; ex quibus coniunctis & vnitis fit opus perfectum. Superiorem partem attenuat distillatio; inferiorem calcinatio, solutio, ceratio; vtramq; putrefactio & sublimatio. Posset his addi colatio per filtrum, siue depuratio per lacinias, cum ea quæ depurantur magis quoq; subtilientur: item maceratio & infusio, qua virtutes & subtiliores rerum siccarum partes euocantur & liquoribus vini, aquæ, vel olei infunduntur: similiter circulatio, qua perpetua rotatione, seu ascensione & descensione continua, liquores quidam supra modum ita attenuantur, vt calcem quæ nullis distillationibus ab ijs amoueri potuit, deponant, & in fundo relinquant, aeriamq; quodammodo naturam assumant. Sed hæc & similia quoniam vegetabilibus & ijs quæ ex animalibus procedũt, magis conueniunt quàm metallis, quibus tamen eadem opera per similitudinem non nunquam accommodantur, consultò præteribimus, præsertim cùm ab alijs qui de Quinta rerum essentia extrahenda scripserunt, hæc sine ambagibus tradita sint. Nec tamen in metallicæ metamorphoseos arte omninò repudianda: licet enim de Elixiris perfectione non sint, tamen ad præparationem rerum nõ parum adiuuant quandoq;.

Operat. superiori aut inferiori lapidis parti deseruiẽtes

Colationi

Colationi tamen per filtrum non ineptè sub stitui potest compressio per corium aut pannum duplicem, qua exploramus num argentum viuum corpus aliquod metallicum in se contineat, nec ne: si enim in corio aut panno aliquid remanserit quod traijci non possit, hydrargirum tale operi Physico inutile iudicandum erit.

Solutionem itaq; sequitur Putrefactio teste Arnaldo de Villa noua qui idipsum affirmat his verbis. *Lapidem dissolutum accipe, & pone super calorem temperatum, vt putrefiat & digeratur melius, videlicet per mensem Philosophorum.* Hermes in Turba. *Secundus gradus est putrefacere.* Raimund. etiam Lullius in eandem sententiam scribit. *Intentio quam debes habere fili, est vt lapidem dissolutum accipias, & illum in secreto fimo collocare non differas, vt stet ibi per 40 dies, quia elementa alterantur, & ad inuicem corrumpuntur. Talis corruptio est argenti viui nostri solennis generatio, quæ haberi nequit nisi post putrefactionem.* Putredinem autem attenuare minimè ignotum est vel Platonis testimonio, quod Galenus adducit. Nam de ijs quæ sapore sunt acri verba faciens, *eadem ista*, inquit, *interdum à putredine attenuata angustas ingrediuntur vias, acidusq; inde sapor emanat.* Putredinem definit Aristot. *corruptionem propriæ & naturalis caliditatis in vnoquoq; humido, ab aliena caliditate ambiente.* Gale. verò dicit *putrefactionem*

De putrefactione. Ros. parte 2. cap. 4.

Codicil. circa finẽ primi prædicti principij.

Lib. 1. de simpl. medi. facul. cap. 35. Putredinis diffinitio.

Lib. 4. meteo.

Lib. methodi me.

den. cap.8 *factionem esse mutationem totius putrescentis corporis substantiæ ad corruptelam à calido externo*. Galeni diffinitio magis vegetabilibus & animalibus quadrare videtur, Aristotelica verò Chemistarum operatióibus, eamq; ampelxius est Raim. Lullius, dum loco superius citato sic dicat. *Effectus putrefactionis est propriæ & naturalis caliditatis ab innaturali caliditate corruptio*. Et paulò post. *Sic complexionem mutat innaturalis calor quæ substantiæ metalli conuenit in complexionem oppositam, quod tamen facere non valeret, quamdiu staret humiditas calore naturali informata, & ideò oportet vt prius corrumpat calorem naturalem sub conseruatione illius*. Dicit sub illius conseruatione, vt intelligamus calorem innatum non omninò tolli per externũ calorem putrefactionis auctorem, sed tantũ hebescere, & deficere propter humidum superfluens, donec eo amoto per distillationem, aut exsiccato per decoctionem, elementa actiua per calcinationes acutiora & ignea magis reddita vires suas denuò exerant, & demonstrent. Putredinem itaq; elementorũ diuisionem præcedere necesse est: nam si partium diuisionem quærimus quas natura iunxit, putrefactio ad eam diuisionem via est. *Vt enim mixtio*, teste Aristot. *est vnio, ita putredo dissolutio*. Ideò omnia putrefiunt, vt magis digesta melius separentur. Vnde Lullius in Cod. *In tali materia simplici*

Putrefactio elemẽtorum diuisionem præcedit.

corrupta

corrupta insunt quatuor elementa composita, separabilia, & resolubilia in aquam mercurij post putrefactionem: Vocat autem *materiam simplicem* corpus solutum, ad differentiam corporis solidi & duri. Dicit item *elementa composita*, quia veri Chemistæ non quærunt elementa simplicia, ex quibus nulla fieri potest generatio, sed elementa composita, quorum singula reliqua etiam tria annexa & adiuncta habeant, prædominante tamen vno pre reliquis tribus. Ita aquam vocant Philosophi in qua aquæ vincunt qualitates, frigidum videlicet & humidum; aerem in quo superant calidũ & frigidum: ignem in quo caliditas & siccitas excellunt: terram in qua siccitas & frigiditas exuperant. Putrefaciendi autem modus est, vt lapis solutus in vitro clauso sub fimo collocetur, calorq; eius ad tempus præfixum conseruetur, siue vrinæ aspersione, aut calcis viuæ substratione, siue fimi adiectione, aut eiusdẽ octauo quoq; die immutatione. Est & alius modus subtilior, quem insinuat Raim. Lullius, vt videlicet totũ cõpositum dissolutũ collocetur in fimo prius posito in æneo quodã vase subtus & circũcirca perforato, quod intret in aliud vas similiter æneũ, in cuius fundo sit aqua distans à fundo vasis perforati digitorũ sex aut octo altitudine, vt vapor aquæ excalefactæ sursùm eleuatus fimũ in superiore vase contentũ hu-

Elementa Chymistarũ qualia.

Putrefactionum modi aliquot

Pract. artis intellect.

mectet continuò & calefaciat; habeatq; à latere item canalē æneum, qui extra furni fabricam promineat, epistomioq; suo strictè claudatur cū opus erit, per quem aqua calida denuò infundi possit pro arbitrio artificis mensurātis aquæ diminutiōem, vt tantū videlicet infundat mane & vesperi quantum euaporauerit. Superius etiam operculū ex ære sit, intrans strictè putrefactionis ollam, vapores eleuatos cohibēs & remittens, quod amoueri & addi possit pro libito.

Element. separatio. nem fieri per distil lationem. Distillat. diffinitio

Putrefactionē consequitur elementorū separatio, quæ ideò fit, vt singula separatim melius possint mūdari. Hæc verò per distillationem peragitur. Fit autē distillatio partium cuiusq; rei humidiorū in halitus seu vapores à calore extenuatio, atq; in æthera sublatio, qui frigidis alembici fornicibus, aut recipiētis vasis lateribus occursantes, & inibi residentes frigore densantur, coeuntq; in guttas, ac stillatitij facti refluunt, & in humorem abeunt. Distillationis diffinitio à Gebro tradita mutila potest videri quibusdam, cùm inquit *distillationem esse vaporum aqueorum in suo vase eleuationem*. Sed Geber non tā distillationes vulgares respexit quàm Physicam, cui hæc diffinitio sufficere putabatur. Causa inuentionis duplex describitur ab eodem. Vna *quidem purificatio à fæcibus*: altera, *conseruatio à putrefactione*: experientia enim ostendit

Cur inuēta.

distillata

distillata quæq; puriora effici & melius à putrefactione præseruari. Maximè autem indigebant Philosophi aqua purissima & mundissima sine terra, vt si quando imbibenda esset terra siue medicina mundata, aquam haberent quæ fœcē post illius resolutionem non dimitteret, qua medicinæ & spiritus mundati possent infici & corrūpi. Sed obijciet quispiam me superius paulò docuisse ex elementis simplicibus nihil generari, & nūc me requirere aquam purā sine terra, quod fieri vix potest, terra enim alimentum aquæ est, sicut aqua aeris, & aer ignis. Respondeo Philosophos desiderare aquam puram, non quidē absq; omni terra, sed quæ percipi non posit in operatione, quemadmodum Cap. 1. idem dixi intelligi debere de terra omni vnctuositate vacua, quantùm ad sensum, sed nō in rei veritate. Triplicem autem statuunt periti artifices distillatiōis modum. Vnum per ascensum, secundum per descensum, tertium per latus siue inclinationem, inter vtrumq; medium. Postrema distillatio cucurbita incurua, quam retortam vocant, vel cucurbita quidem recta sed in latus inclinata, & collū angustius habente, ventremq; prominentiorē, peragitur. Media, cucurbita recta, sed inuersa. In vtraq; verò receptaculū tantum additur vasis ori, in quod immediatè propulsi vapores intrant, ibidemq;

Obiectio.

Respōsio.

Distillatio quotuplex.

condenſantur in liquorem ſiue aqueum, ſiue oleoſum. Prima verò, cucurbita ſeu matula etiam erecta indiget, ſed ei alembicus ſeu pileus roſtratus ſuperponitur, in quem primò halitus feruntur, eiusq; cameras & parietes irrorant, deinde in humorem denſati per canalem eiuſdem & roſtrum in receptaculum dilabuntur. Di-

Ignis varius in distillando.

ſtillationis ratio non modo per vas ſed etiam ex ignis adminiſtratione plurimum variat. Alia enim calore fit balnei, alia cinerum vel arenæ, alia item nudi ignis carbonum, aut flammæ; taceo ignes inter hos medios. Per balneum enim ſubtiliores, & ſine colore, & ad naturam aqueitatis ſimplicis approximantes partes tantùm eleuantur, aqua ènim ignitionem, non ſuſcipit: per cineres verò colores & groſsiores partes terreæ etiam aſcendere ſolent, cùm ignitionem recipiant. Per ignem verò nudum diſtillantur quæ contumacius liquorem remittunt, vel ob ſiccitatem & paucitatem, vel quòd ob viſcoſitatem & homogeneitatem terreis partibus perti-

Vas diſtillat. quale ſit.

nacius adhæreat. His diſtillationum modis vti poſſunt Chymiſtæ, ea tamen cautione, vt per aſcenſum diſtillando cucurbita non nimis alta ſit, os eius amplum, & alembicus magnus. Prohibent autem cucurbitæ altitudinem Philoſophi, ne aquæ

eius

eius parietibus adhæreant, & ad fæces relabantur, sicq; reiteratione distillationis & laboris magnitudine occupatus detineatur artifex. Os amplum eadem ratione quærunt, vt videlicet facilius vapores sursum in alembicum ferantur, absq; vlla adhæsione; alembicum verò magnum & altum, vt aqua distillanda magis purificetur. Nam res nō clarificatur, vt ait Hamech, nisi prolongetur iter suum in sublimatione. Sublimationem autem Arabibus pro distillatione sæpissimè sumi, quemadmodum & neotericis quibusdam, notius est, quàm vt exempla in medium adferre necesse sit.

In comment. super quarta Plat.

Sicut per distillationem humida, ita per calcinationem metalla imperfecta & pars lapidis fixa & terrea mundantur & attenuantur. Ea diffinitur à Gebro *rei per ignem puluerisatio per priuationem humiditatis partes consolidantis.* Sed quid intelligis ô Philosophe per priuationem humiditatis? num corpus ita omni sua humiditate priuari vis, vt non fluat, aut vitrificatoriam tantùm det fusionem? Scribis enim Cap. de Calcinat. & verè quidem, *Omne corpus propria priuatum humiditate nullam nisi vitrificatoriam dare fusionem*, & tamen eodem capite etiam asseris, *corpora per reiterationem calcinationis & reductionis mundari*, sicut & Cap. de descen. & mundat. per pastillos idem docuisti.

De Calcinatione.

Diffinitio.

Si

Si igitur calces denuò reduci possunt in corpora, quomodò humiditate priuatæ sunt? Hærerem nisi teipsum explicares, dicens. *Cum corpus solidum sit, & propter soliditatem & latitationem occultæ sulphureitatis in concauitate substantiæ argenti viui defendatur per illud ab adustione, necesse fuit continuitatem eius separare, vt ignis liberius ad quamcunq; minimam eius partem perueniens sulphureitatem ex eo comburere possit, & non defendat ipsum continuitas argenti viui in illo.* Itaq; ed calcinationem perfectã metallorum, non requiritur, vt omni humiditate priuetur corpus calcinandum, sed tantùm vt continuitas eiusdem diuidatur, & in minimas particulas redigatur. Sicut autem diuersitas magna est rerum calcinandarum, ita & causæ calcinationis variæ. Calcinatur siquidem terra Philosophica, vt omni vnctuositate liberetur, & vt aperta fiat & spongiosa, vt aqua melius posit ingredi, & peragere opus suum, & sicut ait Raim. Lullius, *vt possit crescendo dilatari, & in ipsa præfocari, conuolui, mundari, & purificari, atq; in naturam illius conuerti.* Calcinantur etiam corpora metallica imperfecta, calcinantur & perfecta: Calcinantur item spiritus, & aliæ res extraneæ à natura horum, vtpotè, sales, atramenta, alumina. De vegetabilibus aut animalibus, eorumq; partibus quæ in cinerem aut in calcem rediguntur hic non agimus, cum ijs in opere Philoso-

Diffinitionis explicatio.

Calcinandorũ magna diuersitas.

Test. cap. 66.

Philosophico non indigeamus. Cur metalla imperfecta calcinentur supra diximus, vt videlicet eorũ sulphureitas adustiua ea corrumpens & comburens tollatur, & vt liberentur à terrestreitate grossa ingressionem impediente & fusionem, deinde vt humiditate superflua combustibili & euaporabili exonerentur. In calcem autem rediguntur aut solo igne, aut expositione eorum super vapores acutos, veluti aceti & consimilium, aut cum adiutorio salium, aluminum, & aliorum corrosiuorum: calcinantur etiã cum sulphure vel auripigmento misto cum laminis vel limaturis eorum. Corpora perfecta calcinatione nõ indigent vt mundentur vel à terra, vel sulphure, aut humiditate superflua corrumpente, quibus carent, cũ munda sint & perfecta, sed tantùm vt magis attenuentur, & soluantur facilius, quia omne calcinatum facilius soluitur. Itaq; horum calcinatio melior est per ignem solum, cum salium adiutorio, aut per mercurij abstractionem per sublimatiõis reiterationem super illa. Calcinantur etiam sales, alumina, & atramenta, non quòd tincturã aut aliqnam perfectionem in illis quæramus, cùm ea careant, sed ad præparationem corporum & spirituum. Spiritus calcinari non possunt nisi priùs figantur: modus itaq; calcinationis eorum est, vt eis ad fixionem approximantibus

Calcinatio varia.

mantibus ignis ſucceſsiuè & paulatim augeatur, quouſq; maximum eos tolerare contingat. Optima tamen eorũ calcinatio erit ſi rebus ſibi propinquis & conuenientibus cõiungantur, & calcinẽtur ſimul. ſic enim fiet calx præſtantiſsima, cuius effectum nunquam ſatis admiretur quiſpiam aut prædicet. Vnde Geber. *Sulphurum commistio facilius calcinatur.* Quod & de alijs ſpiritibus ſimiliter intelligendum.

Sum. perfect. cap. 28.

Signum perfectæ calcinationis eſt, teſte Raim Lullio, *quando res calcinata in aqua calefacta ſoluitur, & ſoluta poſt euaporationem aquæ coagulatur, & poſt coagulationem in igne funditur, & iterum coagulatur.* Vas, calcinationis ſit rotundum, planum inſtar paropſidis ſiue ſcutellæ, vndiq; contectum & clauſum.

Lib. de mercurio ſolo

Perfectæ calcinatiõis ſignũ.

Vas calcinat.

Calcinationi proxima eſt ſolutio tam corporis metallici de qua ſupra egimus, quàm terræ calcinatæ & mundatæ, in qua ſicut ſpiritus terram ſoluit, ita viciſsim à terra coagulatur, atq; ita ſimul vniuntur, vt poſtea ab inuicem non ſeparentur, ſed per animam colligentur & firmentur, vt ignis omnem vehementiam tolerent. Vnde hæc Philoſophorum ſolutio fit, quando partes terrę ſiccæ humore perfundũtur & moleſcunt, ita quòd eàrũ ſiccitas quæ eſt durities vertatur in molliciem, vt fluant, & ingreſſum habeant, nec non virtutem, & formam metallicam

De Solutione.

tallicam repræsentent. Soluuntur aût non solùm corpora, sed etiam spiritus, verùm post eorum fixionem præcedentem. Eius auctor est Geber cùm ait. *Causa inuentionis solutionis fuit, subtiliatio eorum quæ nec fusionem nec ingreßionem habent, de quibus magna vtilitas amittebatur spirituum fixorum, & eorum quæ sua naturæ sunt.* Quod autem spiritibus fixis con tingere potest, id etiam intelligendum est corpori & spiritui simul coagulatis & fixis accidere posse. Soluuntur etiam alia quæcunq; in calcem aut cinerem redacta, & ad salium naturam accedentia, vt per lacinias depurentur eorum aquæ, & postea denuò coagulentur, si opus sit, & sic spiritibus & corporibus ad eorum mundationem vel subtiliationem coniungantur. Hæc posterior solutio fit per fimum aut per balneum, vna intentione, nec diuerso effectu. Differt tamen in eo quòd quandoq; rei calcinatæ humor aliquis addatur ad solutionem eius faciliorem reddendam, quandoq, verò non, prout materia ad fluxum prona fuerit aut tarda. Si quid solutionem primam subterfugerit, denuò calcinetur, & eius solutio reiteretur, donec omnia fluant in aquam redacta.

Quæ soluenda.

Sum. Inuestig. cap. 52.

Solutio quomodo fiat.

De Sublimatione.

Quintus attenuationis modus est Sublimatio, quæ definitur à Gebro *rei siccæ per ignem eleuatio, cum adhærentia sui vasis.* Et

Definitio

Et ab Auicenna. *Eleuatio partiū subtilissimarum à partibus fixis*. Ab vtroq; rectè, nisi quòd Auicennæ diffinitio magis generalis, videtur posse etiā distillationi accōmodari: Sed is finem sublimatiōis respexit, qui consistit in remotione terræ, à qua liberandi sunt spiritus. Geber verò ipsum sublimandi actū magis expressit, & quæ sublimāda sint, docuit.

Quid in sublimat necessarium.

In sublimatione enim duo requiruntur, quorum primū est, vt res sicca eleuetur; secundū, vt vasis lateribus aut parietibus adhęreat, nec in guttas coeat. Vt autem res sicca eleuetur, oportet eā esse aut de natura spirituum, aut quæ naturā corporis & spiritus in se contineat.

Spiritus Chymici quot, & quales.

Spiritus aūt dicuntur in hac arte corpora volatilia quæ ignem fugiunt, & euolant in fumū, & sunt primarij tres, argentū viuum videlicet, sulphur, & arsenicum. Secundarij quatuor, sal armoniacum, tutia, magnesia & marchasita. Et argéto viuo quidē, sulphuri, arsenico, & sali armoniaco res

Quæ cum fæcibus sublimāda, quæ non.

aliquæ fixæ adduntur, quæ illorū grossitiem terrestrem detineant, ne simul cum sublimandis ascendat, & immunda vt priùs remaneant. Tutia, magnesia, marchasita materiæ alterius adiectione non indigent, quia in seipsis fœces habent sufficientes, imò superfluas, cuius signū est difficultas sublimationis eorū, quæ absq; ignitione nō perficitur. Corpora verò metallica in calcem redacta

si

si sublimanda sint, necessario indigebunt spiritu ea subleuante videlicet sale armoniaco, quanquam Geber & alij scribant quædam etiam absq; additione spirituum sublimari igne vehementissimo, martem tamen propter fusionis suę tarditatem indigere arsenico, venerem thutiá, cum quibus facile eleuãtur propter affinitatem & naturæ côueniẽntiam. Sed spirituum horum secundariorum breui mentione contenti, ad sulphuris, arsenici, & mercurij (quæ naturæ principia dicuntur in metallorum procreatione) sublimationes transibimus, si primum causam inuentionis sublimationis, vtilitatemque eius breuiter perstrinxerimus. Hæc duplex est secundũ Gebrum. Vna, *vt vnctuositas sulphuris & arsenici de cuius proprietate est facile inflammari, & per inflammationem denigrare, auferatur:* Altera *vt à terrea superfluitate mundentur tam hæc, quam argentum viuum.* Tota igitur intentio sublimationis non est alia, quam vt remota terreitate spirituum prædictorũ, & abiecta similiter ex ijs subtilissima & fumosa illorum parte, quæ adustionem cum corruptione inducit, relinquatur nobis media illorum substantia, siue pars illa quæ in æqualitate consistit, quæ simplicem fusionem super ignẽ facit, sine adustione aliqua ab igne fugiente. Corpora vero cum spiritibus sublimantur, vt densitas elementorum per ele-

Quare inuẽta sublimatio.

uationem trãſeat in raritatem, videlicet ſiccitas terræ in humorem aquæ, & frigiditas aquæ in calorem aëris, & humor aëris in ſiccitatem abeat ignis. Sed cogitabit quiſpiam, Si per diſtillationem aqua ſiue mercurius à terreitate mundatur, & terra per calcinationem à ſulphureitate illam defœdante & corrumpente, quid ſublimatione opus erit, cum hæc nihil amplius præſtet operationibus prædictis: aut ſi per ſublimationem ſolam vtraq; hæc imperfectio tolli poteſt, cur diſtillationẽ calcinationemq́; ſuperaddimus? fruſtra enim fit per plura, quod æque commode fieri poteſt per pauciora. Reſpondeo. Per diſtillationem quidem purgari aquam quantũ poſſibile eſt humano ingenio, & terram per calcinationem, non tamen ita mundari, quin in ſolutione terræ noua denuo coorruptio ſe prodat, & demonſtret, tã terreitatis ſuperfluæ, quã aquietatis, & ſulphureitatis cuiuſdam tenuis & ſubtilis, quæ omnia per ſublimationes ingenioſè reiteratas tollũtur. Iterum dicet alius, Plures philoſophrũ affirmant totum opus phyſicũ peragi per ſolam ſublimationem, proinde calcinationem & diſtillationem, & ſi qui alij recenſentur operationum modi nihil niſi ad verę artis obſcurationem conferre, & ad veritatẽ celandam. Fateor id dictum à pluribus, & quidem vere, ſi ſane intelligantur; ſiquidem ſolius

Quæſtio.

Reſponſio.

Alia obiectio.

Dilutio.

solius sublimationis voce omnes alios operationum modos à philosophis descriptos comprææhédunt, quibus materia philosophica vilis & & abiecta, respectu finis, ita depuratur, & tam alte euehitur & promouetur, vt nulla res mũdi inferioris, excepta anima rationali, huic comparari possit. Vnde cũ admiratione exclamans Hermes, inquit. *Hæc est totius fortitudinis, fortitudo fortis.* Quasi dicat, nullam potentiam totius mundi, nullas diuitias, nullos thesauros huic lapidi adæquari posse, cum hæc omnia deficiant paulatim, & exhauriantur, lapis vero quo plus subtiliatus fuerit, & eius operatio repetita, tanto virtute & quantitate magis crescit & augetur, si velit artifex. Supradictæ meæ interpretationis luculentissimus auctor est vnus Arnaldde villa noua, qui in flore florum sic ait. *Nostrum sublimare non est superius ascendere vel eleuare: sed sublimare philosophicum est de re vili pretiosam facere, & de re infima & minima altam facere, & magnam & puram. Cum igitur dicimus corpora sublimata, intellige subtiliata, & in altam, puram, mundam & nobilissimam naturam conuersa.* Hac itaque ratione cum depuratur & subtiliatur lapis ab initio operis ad finem, totum opus non dicitur nisi sublimatio.

Quomodo totum opus non sit nisi sublimatio.

In tabula. Lapidis philosophici potentia.

Sublimare quid sit apud Philosophos.

Quantũ autem ad sublimationis horum spirituum modos, Mercurij sublimatio duplex est. Vna, quæ fit per sales præparatos ad

Mercurij sublimatio duplex.

ad ſcorias ipſius ſeu immunditiẽ exteriorem amouendam, quæ toties reiteranda eſt, cum reſuſcitationibus ſucceſſiuis eiuſdem, donec albiſſimus ſit, & liuor omnis illi naturalis receſſerit. Et in hac ſublimatione parua quantitas mercurij deperit, quia facile ab eo ſales ſeparantur per eorum ſolutionem. Altera mercurij ſublimatio perfectior, fit à calcibus metallorum. Hoc enim vult Geber dum ait. *Qui cum calce alicuius corporum ſublimauit, bene ſublimauit, & perfecte mundare potuit cum facilitate.* Quorum autem corporum calx aſſumenda ſit, ſatis innuit, cum eodem cap. dicat *probationem adminiſtrationis fæcum cum proportione ſua eſſe, vt eligatur materia illa cum qua plus conueniunt ſpiritus ſublimandi, & cui permiſcentur profundius.* Et ſubdit rationẽ quare talis materia ſublimandis conueniens potiſſimum eligenda ſit, *quia videlicet illa cui magis vniuntur ſublimanda, potentior eſt in retentione fæcum ſublimandorum, quam cui non vniuntur.* Nulla autem corpora metallica mercurio magis conueniunt quam perfecta, aurum videlicet & argentum, idq; cap. 45. expreſſis verbis ſubdit, dicens. *Ab iſtis enim* (ſcilicet ſalibus, calce ouorum, marmore trito, & ſimilibus) *mundatur ab alijs vero rebus habentibus affinitatem cum eo (niſi ſint perfectionis corpora) corrumpitur potius, quia ſulphureitatem habent omnia talia, quæ aſcendens cum eo*

Altera à calce auri et argenti.

Sum. perfect. cap. 41.

in sublimatione ipsum corrumpit. Sed num igitur corpora perfecta limata, aut in tenuissimas bracteolas reducta mercurio pro fœcibus addenda erunt? minime, quia nihilo plus mundabitur, quam si fœces nullas haberet. Quod experientia verùm deprehendit, qui cum sublimasset mercurium ab auri scobe multoties, illum nihilo mundiorem reperit. Quocirca subtiliter addit Geber. *Ideo à calcibus melior est sublimatio quam à rebus omnibus.* Nec Geber solus à calce auri & argenti mercurium sublimari præcipit, sed etiam Auicenna, Arnaldus, & Raim. Lullius, qui omnes sublimationem mercurij à calcibus duorum luminarium facilem esse & breuioris temporis artificiiq; vtilem asserunt. Sic enim inter alios venerabilis Lullius, in Codicil. cap. De inquisitione causæ quare fiat dissol. secunda. *Si cum calcibus duorum luminarium sublimaueris, vtiliter sublimabis, & mundabis cum facilitate.* Sed hæc quidem de sublimatione argenti viui vulgaris intelligi cupio, nō de mercurio corporum, qui melius sublimari nō potest, quam à calce propria, cum nulla ei magis affinis sit quam hæc Remotio vero aqueitatis mercurij superfluæ est, vt quando commiscetur calcibus à quibus sublimari debet, teratur & misceatur illis cum imbibitione, quo vsque de illo nihil appareat, & postea igne lentissimo, ita vt per eum

Mercurij aquositas quomodo remoueatur.

mercurij ſubſtantia non aſcendat, aqueſtas imbibitionis remoueatur, qua recedente etiam argenti viui aquietas recedit, reſiduumque per ſublimationis reiterationem remouetur.

Signũ perfectæ ſublimationis Sum. perf. cap. 45.

Signum perfectæ ſublimationis argenti viui nobis indicat Geber his verbis. *Quod ſi fuſionem bonam dederit, lucidumq; & albiſsimum habuerit colorem, & peruium, tunc ſufficienter ſublimatioeem adminiſtraſti.*

Sulphuris & arſenici ſublimatio quę melior.

Sulphuris & arſenici eadem ſublimatio eſt, ſicut eadem quoque eſt materia, hoc ſolummodo differens, quod cum arſenico elixir album, cum ſulphure rubeũm perficitur. Sublimantur autem rectè à ſale præparato, vel à vitriolo, aut alumine in calcem rubeam redacto, vel à ſquamis ferri, vel æris combuſti, vt auctor eſt Geber, vel à calcibus metallorum, quod melius eſt, donec optime dealbentur, & candorem niuis aſſumant, ſiquidem ſimilis eſt ſublimatio horum cum mercurij ſublimatione, hinc Geber cap. de arſenico. *Figitur arſenicum ſicut ſulphur, vtriuſq; vero ſublimatio à calcibus metallorum melior eſt.*

Sum. per. cap. 41.

Quæ ſublimatio melior.

Sed optime faciunt qui hos ſpiritus purgatos & ſubtiliatos coniungunt cum contritione & imbibitione, deinde leni decoctione coagulant, poſtmodum magna ignis violentia ſurſum protrudunt: inueniunt enim eos

per-

perfectiſſime tam à terrea fœculentia, quam à tenui & fumoſa illorum parte aduſtionem cum corruptione inducēte, mundatos. Atq; id proculdubio intellexit Geber, cū de Sulphure verba faciens inquit. *Qui quærit ex eo opus elicere, illud per ſe præparando non eliciat, quoniā cum miſto perficitur, & ſine illo protelatur magiſterium vſq; ad deſperationem.* Nulli autem rei facilius miſcetur ſulphur quam argento viuo. Quod ſciunt pharmacopęi, qui ex hydrargiro vnguenta aut malagmata componentes, illi aliquid ſulphuris plerumq; addunt, ſimulq́ue terunt, atq; eo modo & hydrargirū celant, & vt facilius reliquis ſimplicibus idem compoſitum intrantibus iungatur, efficiunt. Id ipſum quoq; docet Geber dicens. *Argentū viuum commiſcetur cū ſulphure, arſenico & marchaſita de facili propter communitatem in natura ſua.* Idem ſublimetionem quoque hanc inſinuat Cap. de Sulphure. *Cū mercurio miſcetur ſulphur, & fit ex eis per decoctionem cæleſtinus color & delectabilis.* Decoctionem intellige, quam ſublimatio ſubſequuta ſit, ſubticente hoc loco id Gebro pro more ſuo, qui in diuerſis capitulis ſparſim artē tradit, ſed ſeipſum alio loco declarante, dum cap. de Sublimat. ſic ſcribit. *Ex multiplici contritione & leni aſſatione aqueitatis argenti viui maior pars deletur, cuius reſiduum per ſublimationem tollitur. Et cum videris illud albiſſimū excellens niuem albedine ſua, & quaſi mortuum*

Sum. perf. cap. 53. Geber explicatus.

aludelis spondilibus adhærere, tunc reitera sublimationem eius absq; fæcibus. Quod decoctioné superius appellauit, hic leuem assationem nominat, quod ibi de sublimatione reticuit, hic addit, & si non addidisset, tamen ex ipso effectu sublimationis intelligi posset, dū ait, *cum videris ipsum quasi mortuum aludelis spondilibus adhærere*, quod absq; sublimatione fieri non potest. Nec est quod quisqiam imaginetur Gebrum aut ipsius interpretem per cœlestinum colorem intelligere, cœruleum, purpureum vel violaceūm, aut cinnabarim factitiam, nam eodem Cap. 28. præmiserat *Sulphur mercurio associari, & per sublimationem fieri vsifur.* Vsifur autem Arabum nihil aliud est quam Cinnabari artificiale nostrum. Nec auctores chymici fere aliter vsurpant nomen cœlestis siue cœlestini coloris, quam pro eo qui albedine sua omnes totius mundi albedines supergreditur, magisq; cœlestis videtur quam terrestris. Sic Rosarius. *Sublima mercurium donec cœlestinum habuerit colorem, hoc est, albißimus fiat.* Hunc colorē mirabilem albedinis insinuat Mireris dicens. *Hoc si subito videris, admiratio, timor & terror tibi eueniet.* Quasi dicat. Si hunc colorem albissimum præter exspectationem tuam videris, admiraberis quasi rem supernaturalem, & timebis simul, ne aliqua subsit elusio, & ab oculis tuis euanescat. Dixi fere, quia aliquando

Cœlestis siue cœlestinus color quid chymistis.

cœlesti-

cœlestinus color pro cæruleo siue lazurio capitur. Veluti apud Gebrum cap. de argento hoc modo loquentem. *Positum super fumum acutorum, sicut aceti, salis armoniaci, & agresta, fit cœlestinus color mirabilis*. De hac coniunctione spirituum sublimandorum aperte quoq; differit Geber alio loco. *Ne sis in præparatione argenti viui, quæ per sublimationem fit, negligens, quia qualis erit mundatio, talis & perfectio sequetur, vnde quosdam contingit ferrum, quosdā vero plumbum, & quosdam venerem, & quosdam stannum formare, quod contingit propter purificationis negligentiam, quandoq; illius solius quandoq; sulphuris sibi admixti, vel eius comparis, scilicet arsenici.* Atque hæc de sublimationis modis sufficiant.

Sum. perfect cap. 32.

Cap. 45. Sum perf.

Vasa sint vitrea inferius lata in acutum desinentia instar figuræ quæ à mathematicis Conus appellatur, vel etiam conuexa & testudineata absq; rostro, instar alēbici coēci, quorū cameris & lateribus sublimati spiritus adhæreāt. Scutella inferior sit terrea, quæ superius vas apte intra parietes suos recipiat.

Vas sublimationis.

Probatio vero bonitatis & perfectionis sublimationis horum duorum spirituum est, vt inueniatur clara & lucida, & non aduratur. Vt docet Geber Sum. perfect. cap. 45.

Signū perfectæ sub. Sulph. & arsenici.

Inter attenuationum modos etiam Ceratio non infima est, per quam medicina dura & nō fusibilis aptatur ad liquefactionem, ita vt fluere possit & ingredi, quod non fit nisi

Ceratio attenuat.

per contritionem & imbibitionem. Quæ autem imbibuntur, mollificantur, & quanto plus mollificantur, tanto magis partes grossę & duræ subtiliantur. Sed quia de hoc attenuandi modo, eiusque definitione & inuentionis causis abunde dictum est Cap. primo, ea hic repetenda non putaui, cum insinuasse tantum sufficiat.

Tenuitatis cõmoda 3. Primum.

Nunc in vniuersum tenuitatis Medecinæ commoda recenseamus, quæ potissimũ sunt tria. Primo enim si subtilissima non fuerit medicina nõ penetrabit in instanti corpora transmutanda; si vero non penetret, nec miscebitur quidem, si non miscetur, non alterabit, nec tinget. Ideo terram omnem & aquositatem grossam accuratissime remouendam certis operationum modis docuimus, remanente sola media Mercurij substantia tenuissima & aëria: terrestre enim & densum penetrare non potest, sed tenue & aëriũ penetrat facile & tingit. Hinc Philosophus quidam in Turba. *Corpus non penetrat corpus, sed subtilis substantia congelata, quæ corpus penetrat & colorat.*

Medicina attenuata aëri comparata.

Hanc tenuem lapidis substãtiam philosophi non potuerunt melius quam aëri comparare. Sic enim Rosarium. *Si hic lapis non esset aëria natura, non coniungeretur mercurio, nec ei commisceretur, nec ingrederetur ipsum, sed quia similes sunt, commiscentur & coniunguntur, adeo vt ignis nõ separet inter eos.* Vbi considerandũ Auctorem

Rosa-

Rosarij lapidem perfectum conferre cū mercurio, nō quidem decoctione, quæ in Elixire maxima est, minima in argento viuo, aut nulla, sed natura & radice, quia ijsdē principijs constant, & quia materia Elixiris ad perfectionem deduci nequit, nisi reducta fuerit in mercurium, & subtilis facta instar argenti viui vulgaris, cui Philosophi non minus aeriam tribuerunt naturam. Sic enim de eo Auicenna, Lullius, & Arnaldus, *Argentū viuū est homogeniū in natura, quoniā aut remanet totū inigne fixum, aut totū ex eo volat in fumū, cum sit incōbustibile & aërium, quod perfectionis est signum.* Quare sicut argentū viuū sublimari potest, & in aërē propelli, ita etiā necesse est totam Elixiris materiā volatilē reddi, & mercuriū fieri, vt in alembicū siue in aludel ascendere possit. Vnde Aristot. *Nihil lapidi nostro cōuenit, quod viuum non fuerit, & cœlū aëris nō petierit.* Quæ Lapidis aëria natura non mediocrem aliā vtilitatem adfert, cū causa sit æqualis & vniformis omnino fusionis, quam aeri adscribit Raim. Lullius His verbis. *Si lapis de subtili substātia nō esset, nō posset habere fusionē vniformē, neq̃ dulcificationē cōtinuā, nec vna pars bene cōsequeretur aliā. Et per hanc proprietatē opus est, vt aër in dicta substātia dominetur, hoc est, q̄ lapis noster de natura aëria sit generatus, nā alio modo proprietas aëris in eo dominari nō posset, nisi de vera ei⁹ substātia sit generatus.* His duab⁹ cōmoditatibus quas prestat in Elixire mate-

Secundum subtilitatis commodū.

Test. c. 7.

Tertium. materiæ tenuitas,accedit & tertia non minoris momenti,quod videlicet ea sit causa ponderis. Spissitudo enim ponderis metallorũ causa est, quæ sequitur bonam terræ cũ aqua mistionem; quanto autem terra & aqua subtiliores fuerint, eo magis & melius permiscentur,coadunantur & densantur, quæ densatio perfecta pondus adfert. Qua ratione aurum & arg. viuum videmus reliquis metallis præponderare,aqua enim eorum non patitur terram poros habere, propter eorum internam & per minima permistioné, quod secus est in reliquis metallis,in quorum coagulatione propter scoriã à Mercurij natura heterogeniam ijsdem metallis permixtam, pori insensibiliter fiunt,vnde superuenit leuitas,quæ nõ est aliud, quam absentia materiæ & eiusdem porositas; vt grauitas nõ est aliud,quam solida appositio materiæ. Quod ipsum confirmat Geber,dicens. *Causa ponderis magni est subtilitas substantiæ corporum, & vniformitas in essentia:per hanc enim tantum illorũ possunt densari partes, vt nihil intercidat, & partium densatio ponderis est adductio, & illius perfectio.* Idem de Auri natura loquens,ait. *Quia aurum subtiles & fixas habet partes,ideo potuerunt multum densari,& hac fuit causa magni ponderis.* De argenti vini ponderositate Idem. *Argentum viuum densam habere substantiam manifeste videt vel monoculus per ipsius aspectũ, propter grauedinẽ sui pon-*

Pōderis metallorum causa:

Sum. perf. cap. 75.

Lib. eod. cap. 61.

Cap. 63.

ponderis immensi, quoniã præponderat auro, cum in sua natura est Hęc igitur tã de materiæ ex quã Elixir conflatur, quam de Medicinæ perfectæ attenuatione omnino necessaria, subtilitatisq́; cõmodis dicta sint: pergo ad affinitatem Lapidis cum metallis declarandam, de qua in Cap. sequenti.

DE AFFINITATE SEV VICINITATE

inter Elixir & rem transmutandum.

CAP. III.

In quo demonstratur opus Chymicum mere esse naturale, principia artis & naturæ explicantur, auriq́; generatio per naturam exempli loco proponitur, & in quibus ars naturam imitari valeat, in quibus vero non, ac quomodo medicina sibi simili adhærendo metalla peruadat, docetur. Tandem Sophistarum opera examinantur, & quid ad propinquiorem Elixiris cum metallis vicinitatem desiderent philosophi, exponitur.

DEmocritus, & Sapientes Turbæ nihil tam frequenter lectoribus inculcant, quam naturam, hinc illæ propositionis. *Natura natura lætatur. Natura naturam continet. Natura naturam vincit ac superat.* Item. *Natura naturam putrefacit, gignit, & renouat.* Quibus verbis significare volueruut opus Chymicum mere esse naturale,

Opus alchymicū per naturam solā cōpleri ministerio artificis.

rale,& naturam esse,quæ appetit,retinet,digerit, expellit, corrumpit, generat, & informat tam lapidem ipsum quam metalla per commistionem eiusdem,ministrāte tantum illi artifice, & calorem conuenientē suppeditāte. Quomodo enim natura gaudet natura,nisi appetitu & attractione eius quo indiget? quomodo continet, nisi retinēdo quod appetit,& illi familiare est? Quomodo natura vincit naturā,nisi retentum digerendo,& transmutando ab vna dispositione in aliā & superflua sibiq; nō conuenientia expellēdo? Eodē modo *natura seipsam putrefacit*;nisi enim in ea sit causa putrefactionis,quæ ex elementorū siue qualitatē eorundū distemperantia oritur,frustra conabitur ars rei putrefactionē inducere;prout patet in cōpositione auri, quod propter omniū qualitatū temperiem nullo tempore putrefactionē sentit,nisi prius eiusdem forma per vim naturæ illatā destructa fuerit, cū alioqui in sua compositione manens perenne sit & incorruptibile. Potest quidem ars velociorem quandoq; rebus putredinem inducere, & aliam fortassis quā natura nisi præoccupetur, corruptio tamen rei ex sua natura proueniat necesse est,ad quā tandem omnia sub Lunæ globo existentia sponte deuoluuntur. Eadem ratione Natura *seipsam gignit*, nisi enim in re sit gignēdi procreandiq; potentia, nequicquam laborat artifex,

tifex, vt eam inducat. Sic non tantum galline incubatu, sed etiam arte ex ouis educuntur pulli, nec miratur quispiam, sciunt quippe omnes natura id fieri, quam Deus ouis indidit, vt calore conuenienti fota producāt speciem auis eius cuius fuerint oua: nec refert vtrum calor ille naturalis sit gallinæ, aut alterius auis, vel etiam hominis industria excitatus. Illud magis admirandum, posse artificio humano anguillas, aut alia animalcula produci per putrediné animalis cuiuspiam, vel herbarum aliquot simul commistarum, vel etiam vnius solius conuenienter & debito modo administratæ. Ars tamen dici non potest istiusmodi animantia produxisse, sed natura, quæ nisi ijs rebus arte dispositis insita fuisset, nunquam inde prodiisset animal viuum. Quod hinc maxime liquet, quia non ex quibusuis animalibus aut herbis putrefactis & eodem modo dispositis, quæuis, sed ex certis quibusdam certa & determinata producuntur. Similiter *Natura seipsam renouat*. Lapis enim noster, non secus atque phœnix alter veterum figmentis nobis cognitus, per naturam seipsum mortificat, & seipsum resuscitat. *Nam*, vt ait Haly, *sicut moritur spiritibus ablatis, ita ad eum redeuntibus ijsdem spiritibus viuificatur, sicq; renouatur per suam ipsius naturam, neq; opus est vt aliunde aliquid mutuetur.*

Anguillas & alia animalcula per putredinem ab artifice procuratam gigni naturaliter.

Lapis seipsum occidit & viuificat.

Simi-

Simili modo dixerunt Philosophi. *Naturam non emendari nisi in sua natura*. Quod tam de emendatione rerum elixir constituentium, quam metallorum per lapidem conuertendorum potest intelligi. Si elixiris materiam primam consideremus, quamuis in se naturaliter tincturam suam contineat, tamē hæc tinctura non sufficit alijs metallis transmutandis, quia natura operatur simpliciter ad sui perfectionem tantummodo, nec gradū illum transcendere potest: ideo emēdari desiderat, artificis quidē industria & labore, sed tamen per propriam naturam. hoc est, vt tinctura naturalis ipsi insita subtilietur, virtusque eius augeatur, quod fieri non potest, nisi spiritualis primum reddita sit, & è corpore compacto duro & solido exempta: omnia enim spiritu quodam se multiplicare, & simile sibi producere videmus. Et sic, quamuis artifex adiuuet naturam, & quodāmodo corrigat, tamen absq; natura quæ ad perfectionem adipiscēdam propa & inclinata est, nihil proficit, necesse est enim naturam in arte occulte & intrinsecus laborare, artifice extrinsecus solummodo ministrante. Ideo artifex adiutor tantummodo est naturæ, & minister, eam subtiliando, & calorem internum in materia sopitum & languentem calore ignis externi mouendo & excitando, qui calor internus deinde actione naturali totū opus

Omnia spiritu insito multiplicātur.

Natura intrinsecus, ars extrinsecus laborat: Artifex naturæ minister.

opus perficit sine adiectione rei extraneæ. Quamuis igitur ars emendet naturā & quandoq; eam transcendat & superet, tamen nouam naturam non producit, sed tantum naturę virtutem subtiliat, & subtilem naturam in re inclusam detegit & manifestat. Sic ars è cinere filicis aut alterius plantæ vitrum educit, cuius substantia si in cineribus per naturā occultata non fuisset, frustra inde artifex vitrum elicere moliretur; nullis enim è rebus prolici aliquid potest, quod in ipsis non sit per naturam. Quare apte & apposite ad rem Senior. *Non est natus, neq; nascetur in posterum, qui hanc scientiam possit complere sine natura, natura cœlitus indita rebus, & infusa.* Et Arnaldus. *Manifestum est operationem medicinæ esse operationem naturæ, ipsamq; medicinam esse eandem naturā, eo quod ipsa medicina solummodo composita sit ex natura.* Si metallorum vilium per Elixir emendationem per hęc dicta, *naturam nō emendari nisi in sua natura* intelligamus, duplicem enim interpretationem innuimus supra, illā quoque nō nisi per naturam fit, prout ex infra dicendis patebit. Nunc Naturæ definitionem perpendamus, quam prætermissis ambagibus & longis disputationibus, dicimus cum Marsilio ficino *esse vim quandam rebus insitam ex similibus similia procreantē.* Item, *Naturam esse ignem inuisibilem, seu igneum quendam vigorem rebus creatis insitum, quo cuncta res se multiplicant,*

In lib. de figuris.

In principio Ros:

Naturæ definitio ex Mar. ficin.

& complemento generet idem aurum omnino ex eo sicut facit natura. Idem ergo argentum viuum & idem sulphur omnino quod subijcitur operationi naturæ, subijcietur etiam arti, & non aliud: ex quibus simul commistis in arte orietur similiter vapor, qui postea vertitur in aquam subtilissimam, quæ dicitur anima, spiritus, & tinctura, quæ cum reducta fuerit in terram propriam, facit ibidem quandam fixionem, & tandem fit Elixir completum.

Et in his quidem imitatur ars naturam, sicut & in secundo modo generationis auri paulo superius expresso, quam tamen in omnibus sequi non valet. Ideo Geber. *Charissime fili secretum tibi pandimus, quod in hoc artifices errant, quod naturam in omnibus differentijs proprietatum actionis imitari desiderant.* Modus enim agendi, digerendi & informandi artis diuersus est à naturali, & similiter organum siue locus, & tempus, quamuis æquipolleant ad eundem vltimum finem. Ars etiam calorem æqualiter metallorum elementa inspissantem imitari nō valet, nec metalla siue eorum principia de nouo generare, sicut natura, cum determinatam in ijs elementorum proportionem & eorundem mixtionis modum ad inuicē ignoret: sed ea mutuatur à natura, & quod natura præstare nō potuit quæ simpliciter tantū operatur ad perfectionem

Sum perf. cap. 1.

In quibus ars sequi naturam non possit.

Metal. materia omnium prima.

materia omnium prima ſicut diximus Cap. 1. eſt humidum viſcoſum, incōbuſtibile, ſubtile, incorporatum terreo ſubtili, æqualiter & fortiter cōmixto per minima in mineris.

Propinquior.

Propinquior vero eorundē materia, vt docent Philoſophi, eſt argētum viuum ex illorum forti commiſtione generatū Sed cū materia nō producat ſeipſam in eſſe, ideo ſagax & ſapientiſſima natura adiunxit illi agens proprium, vt ipſum digerēdo & decoquendo in metalli formam conuertat. Eſt igitur

Propinquiſſima.

materia propinquiſſima & proxima metallorum, non argentum viuum in natura ſua, ſed vt eſt ab agente proprio, ſcilicet ſulphure liquabili coagulatum, & cum ipſo ſulphure commixtum, & in terræ quādam ſpeciem conuerſum; è quibus duobus ſic mixtis oritur vapor per calorem temperatiſſimum aſcendens, & ſuper terram propriam reuerberans, quouſque per temperatam decoctionem in lōgo tempore fiat ibidem fixio quædam metallica, & iuxta naturam loci corpora diuerſa. Et quia metalla conueniunt in

Metallorū generatio circularis ab inuicem, vnde cognoſcatur.

materia proxima, & agente, & mixtionis modo, ideo inter cœtera mixta generationem habent circularem ad inuicem vt auctores ſunt Hermes, Rhaſis, & alij philoſophi. In habentibus autem ſimbolum in materia, & vırtibus, & potentijs naturalibus, facilis eſt tranſmutatio ad inuicem, non tantum per artem,

artem, sed etiam per naturam. Signum autem transmutationis eorum à natura in aurum & argentum, est mixtio eorum in vna minera, & successiua mutatio. Siquidem in in multis mineris argēti & æris aurum inuenitur, sicut etiam in mineris plumbi, æris, & stanni, argentum. Hæc imperfecta tempore decoquuntur, & in aurum vel argentū secundum generationis locū transmutantur. Vna siquidem metallorum forma vltima, & perfecta, est aurum, quam natura sola dat in mineris, nisi per accidens impedita fuerit, & ars extra mineras. Si enim reliqua metalla essent perfecta & completa in natura illa in qua sunt, tunc proculdubio non essent conuertibilia ad aliam, nisi prius in materiam primā, hoc est, argentum viuum & sulphur reducerentur. Sed natura duplicem modum assumit in generatione auri, vnum per se, & primo, scilicet, quia generat aurū purum in mineris proprijs & ex suis principijs, absque admistione aliorum metallorum: alterum per se quidem, sed non primario, quia primo generat aliquod metallorum imperfectorum ex ijsdem principijs in sua minera, & cōuertit vltimo ipsum in aurum. Si igitur artis intentio sit sequi naturam omnino, & in quantum fieri potest, vt faciat idem aurum quod ipsa, cum omnis generatio fiat ex conuenientibus & proximis, quæ & qualis erit ma-

Vna sola metallorū forma perfecta in auro.

Duplex modus generationis auri per naturā.

Materia vna naturæ & artis.

cum absque calore nihil generari possit. Hic ignis inuisibilis, siue hæc potentia procreandi sibi simile in rei cuiusq; forma consistit, per formam namque rei natura perpetuatur, eiusque vis summa in procreando simili maxime cernitur. Forma autem lapidis est anima metallica, quæ calore suo materiam eiusdem digerit, et siccitate tingit, ac formam auri ac argenti ei imprimit. Sed cum omnis forma debeat eiusdem esse generis cum sua materia & potentialiter in materia sua, (nam sola anima humana introducitur ab extrinseco materiæ suæ) necessario hæc anima dans formam Elexiri erit eadem cum materia lapidis. Similiter Elixir perfectum cum se habeat secundum Philosophos chymicos tanquam forma ad materiam, & sicut anima ad corpus, oportet vt eiusdē plane sit generis et materiæ, cuius sunt corpora metallica. Sed omnia metalla constant argento viuo & sulphure, attestātibus omnibus philosophis, ergo & Elixir necessario ijsdē principijs constabit. Quæ autem eadem habēt principia & eundem mixtionis modū, in radice maxime conueniūt, & maxime vicina sunt: & hæc est *ea affinitas siue vicinitas inter Elixir & rem transmutandam, adhærens & retinens sibi simile, quam* tertio loco inter medicinæ proprietates requirit Geber. Ad quam magis explicandam de metallorum vnica materia, & forma, genera-

Omnis forma educitur ex materia sua.

Vicinitas Elix & metallorum qualis.

neratione, & transmutatione ad inuicem secundum naturam, & quomodo ars eandem imitetur, venerabilis Raim. Lullij inprimis, & M. Petri Boni Ferrariensis qui Philosophorum antiquorum opiniones diligentissime collegit, sententiam auctoritatemque sequuti, paucis agemus: deinde quomodo Elixir conformitate sua & similitudine metalla ingrediatur, ijsque adhæreat, docebimus.

Imprimis omnium metallorum materiam vnam & eandem esse manifeste demonstrat eorundem liquefactio: siquidem omne metallum ex quo liquatum est, ostendit naturã & accidentia argenti viui, vnde Philosophus 4o meteor. *Plumbum cum liquatur proculdubio est argentũ viuum.* Item coagulatio, & ductibilitas, & quod de facili simul commisceantur, omnis enim mixtio fit ratione similitudinis & identitatis. Sic aqua aquæ, oleum oleo, vitrum vitro, metallũ cum metallo facile commiscetur, iungitur, & adhæret, propter conuenientiam videlicet naturæ. Demum, quod omnia metalla reduci possint in argentum viuum, vnde ortum habuerunt, prout constat varijs experimentis doctorum virorum, & cõfessione etiam aduersariorum, qui artis chymicæ veritatem conuellere nituntur, inter quos est Thomas Erastus Medicinæ doctor. Ea autẽ metallorũ

Metallorum omnium materiam vnam et eandem esse probatur quinque rationibus.

Quia igitur hæc ars in mineris metallorum non reperit aliquid quod sit argentum viuũ in natura sua,nec aliquid quod sit sulphur similiter in natura sua,nisi rarissime,nam omnino non reperiri falsum est,sed aliquid ex ijs generatum & comixtum,& in naturam ter ream redactum:quinimo cum videat vnum quodque illorum separatum nasci per naturam in minera sua propria:ideo ars sequens naturam non recipit argentum viuum solũ, nec sulphur solum, nec etiam argentum viuum & sulphur coniunctim,sed eãdem materiam commixtam,& ex ijsdem principijs cõpositam quam natura preparauit arti, sicut filię prouida mater,& coniunxit à principio generationis metallorum, non secus ac in lacte, butyrum,caseum,& serum:sed postea ars eandem separat & sequestrat,purgatamque denuo coniungit & digerit calore tantũ extrinsecus adhibito.& natura intrinsecus operante, donec sulphur istud extrenum ab argento viuo separetur. Qua separatione facta necessario cogitur artifex informare argentum viuum forma lapidis, animam ei infundendo propriam,& de materia sua desumptam, & non aliena, operique finem imponere;quoniam omnis materia recipit formã suo tẽpore,prout est capax formæ,& nõ prius,nec posterius.Sed in eo differunt ars & natura quod natura vnica decoctione argẽtũ

Artis materia præparata à natura.

vi facile absumitur, remanente purissima argenti viui substãtia in aurũ mutata, Idipsum aperte indicat Venerabilis Raim. Lullius, his verbis *Cũ medicina sit ex subtilissimis partibus mercurij, ipsa quærit in metallis suũ comparẽ, & sibi similem propter affinitatẽ & amicitiã naturalẽ.* Et Geber. *Medecina mercurij est, quæ maxime illi in profũdo eius adhæret, & ei per minima cõmiscetur ante illius fugã. Ex rebus ergo ei cõuenientibus necesse est illam colligere: debet autẽ esse subtilissima et purissima substantia illi adhærẽtis natura ex sua* Et ibidem. *Natura propriam naturam amplectitur amicabiliter, & ea magis gaudet quam extranea.*

Lib de mercurio solo.

Sum. perf. cap. 57.

Ostẽdi auri generationẽ per naturã & quomodo ars eam proxime sequatur, ac qua ratione Elixir metalla ingrediatur & penetrat, sibiq; vicino & affini adhæreat, retineatq;: nũc Sophistarum & eorum qui in vegetabilibus & animalibus eorũq; partibus aut excremẽtis, lapidib⁹, vitris, salib⁹, alijsq; medijs mineralib⁹ philosophorũ lapidẽ inquirunt, opera paucis examinemus, & quomodo naturã imitari conentur, & quã affinitatẽ eorũ materia cũ metallis transmutãdis habeat, perpẽdam⁹.

Sophistarũ in vegetab. aut anima. lib labores examinantur.

In primis ijs qui in vegetabilib⁹, & animalibus, eorumq; partibus aut excrementis, vel ortum ex ijs habentibus laborãt, vnã fere intentionem habẽt, quoniam reperiũt in libris philosophorũ lapidẽ cõponẽdũ ex quatuor elementis per artẽ depuratis, & iterum iunctis,

suam manifestare non potuit, sed postea per sulphuris externi actionem excitatum, & à natura sua mutatum argentũ viuũ suũ coagulauit & fixauit, simulque cum eo fixum factum fuit. Quod autem ea mens sit Gebri, hinc liquet, quia omne sulphur externum siue fixũ siue non fixum adurit & aduritur, argentũque viuum, quantumq; bonum & fixum, secum in fumũ resoluit. Cuius rei testis mihi erit ipsemet Geber, hęc habens. *Per hoc inuentum est inuentione veridica duorum secretorum genus mirabile duplex. Vnum scilicet, causæ corruptionis vniuscuiusq; metallorum per ignem: quarum vna est inclusio adurentis sulphuris in illorum substãtia profundo per inflammationem illa diminuentis, & exterminantis in fumum vltima consumptione, quantũcunque in illis argentum viuum bonæ fixionis extiterit. Altera vero est multiplicatio flammæ exterioris super illa penetrantis, & secum in fumum resoluentis, cuiuscumq; fixionis in eis ipsum sit. Tertia vero est rarificatio eorum quæ clacinationem fit.* Tres ponit causas corruptionis metallorum. Primam, quod in omnibus excepto auro sit inclusum sulphur externum adurens, & inflammans argentum viuum, illudque diminuens quãtumcumque bonum & fixum sit: sicut patet in argento, quod quidem argentum viuum purum & fixum continet sed propter admistionem pauci suphuris ipsum tandem diminuitur, & totum etiam consumitur. Quod autem

Omne sulphur externum vrit & vritur.

Sum. per. perf. cap. 63.

Tres causæ corruptionis metallorum.

autem eius exterminationis causa sit sulphur ipsius non mercurius, testis Geber, *Argentum*, inquit, *non ita fixam habet substantiam, vt aurum. Signum est, diminutio per ignem, & sulphur eius quod non est fixum nec incōbustibile est causa illius: & quod sulphur in eo huius sit dispositionis, per illius paululam inflammationē probatur.* Secundā causam corruptionis ponit, quod omne sulphur externū iunctum argento viuo illius substantiā porosam & spongiosam faciat, quo fit, vt flamma exterior mutiplicata super corpus metalliū, ipsi corpus ingrediatur, & argentum viuū & sulphur eius quantumcunq; fixum extermi-net, eo quod argentum viuum sulphur illud sibi heterogenium non possit protegere ab ignis violentia. Quod ipsum notat etiam Geber in natura argenti, his verbis. *Argentum diminutā habet puritatem ab auri puritate, & spissitudinem grossiorem, cuius signum est, quod non densantur partes eius.* Tertiam dicit rarefactionem corporis per calcinationem; quia tunc flamma ignis ad minimas quasque partes corporis humiditate eas cōsolidante priuati penetrare potest, & ipsas resoluere Cū igitur omne sulphur externū quamuis fixum combu-rat, & comburatur, sulphur vero auri nequaquam, quod patet per omnem examinationem ipsius in igne, quia nec deterius fit, nec minuitur vnquam, necessario sulphur istud auri cuius meminit Geber non externum

Sum. perf. cap 62.

Secunda corrup. metalli causa.

Tertia.

sed

In quo differant ars & natura.

viuum perficiat in aurum. ars vero ad Elixiris perfectionem duplici decoctione indigeat sed breuissima naturę respectu, & in qua naturam mirabiliter supergreditur. Naturæ enim operatio vltra auri formam non procedit, cum is sit eius finis vltimus: ars vero hoc non contenta, cum ad auri terminum peruenerit, vlterius illud decoquit & amplius colorat, ita vt abundantia coloris & digestionis imperfectis & vilibus metallis auri formam communicet & imprimat.

Dixi supra, quod natura post completam actionem sulphuris externi argentum absque sulphure fixet, & perfi.iat. Quod non ita accipi velim, quasi argentum viuum proprio interno sulphure careat, cũ in prima sui creatione multas partes habeat terreæ substãtiæ sulphureæ albæ in actu, quæ sunt de substantia materiali ipsius, & sine quibus substantia argenti viui constare non potest: est enim compositum, veluti patet per Philosophum 4. meteor. ostendentem compositionem eius cum inquit, *Argentum viuum est vt aqua quæ miscetur cum terra subtili nimium sulphurea mixtione forti, donec non quiescat in superficie plana & hoc est ex siccitate magna terrea quæ inest illi, & ideo nõ adhæret tangenti*; Et per Gebrũ dicentẽ, *Argentum viuum, quod etiam mercurius appellatur antiquorum vsu, est aqua viscosa in visceribus terræ*

Argenti viui compositio.

Sum. perfec. cap 30.

sub

ſubſtantiæ ſubtilis, terræ albæ per calorem tempe-peratiſſimum vnita tali vnione per minima, quo-uſque humidum contemperetur à ſicco, & ſiccum ab humido æqualiter. Ex quibus philoſophorum dictis argenti viui compoſitio manifeſta eſt. Nec etiam intelligo, quod omnino deinceps abſque vllo ſulphure, decoctio perfecta fiat argenti viui in aurum, ſed quod ſulphur externum, quod in principio argento viuo iunctum fuit & ſeparatum ab eo, extrahat per digeſtioné in actum illud ſulphur quod eſt albũ manifeſte in argento viuo, & rubeũ in potentia, quod deinde informat ipſum argentũ viuum forma auri, & fixat actione ſua. Ex prædictis liquet igitur & aurum naturæ & lapidem ſola argenti viui ſubſtantia conſtare. Sed obijciet mihi quiſqnam Gebri auctoritatem naturam auri & eius compoſitionem explicantis. *Aurum creatum eſt ex ſubtiliſſima ſubſtantia argenti viui, & clariſſima, fixa, & ex ſubſtantia pauca ſulphuris mundi, & puræ rubedinis, fixi, clari, & à natura ſua mutati, tingentis illam.* Quibus verbis Geber videtur aſſerere aurum conſtare non ſolum argento viuo, ſed etiam ſulphure. Cui reſpondeo. Gebrum per ſubſtantiam ſulphuris iſtius à natuta ſua mutati non aliud intelligere quam ſulphur internum argenti viui, ſine quo argenti viui ſubſtantia ſubſiſtere nequit, quod prius ſopitum actionem ſuam

Aurum omni externo ſulphure expoliatum.

Quæſtio.

Solutio.

ras dirigatis, eiusq; complexiones bene coaptetis, & consanguinea consanguineis iungatis, nequicquam operamini. Et paulo post. *Intendite noscere quæ naturaliter habeat propinqua & longinqua & quis lapis cui lapidi sit amicus, & quomodo se inuicem diligant & complectantur, quibus notis manus vestras operi applicate. Quod si dictas qualitates ignoratis, nolite huic operi appropinquare.* Sed dicet forte quispiam eorum qui in huiuscemodi friuolis operam impendunt, philosophos affirmare, Lapidem constare spiritu, anima & corpore: per spiritum autem intelligere aquam, per animam oleum siue humidum radicale, per corpus terram, igitur cũ nos eadem possimus demõstrare in opere nostro, quid obstabit quo minus ex ijs lapis producatur? habemus enim aquam, habemus oleum, habemus & terrã siue calcem Habetis hęc, fateor, sed non solum à metallica natura aliena, sed etiam à vegetabili aut animali, vt etiã si velitis ex ijsdem, quæ appellatis principia & elementa, eandem plantam, herbam aut animal, eiusúe partem, aut excrementum componere, tamen id facere nó possitis, quamuis ex ijs elementa vestra eduxeritis: multo minus igitur metallum inde componetis, aut elixir ad alia corpora imperfecta transmutanda, cum quibus nihil similitudinis habẽt. Elemẽta enim vestra disproportionata sũt, nec vlla arte ea denuo vnire aut permiscere

Quæstio.

Solutio.

H poteſtis

potestis, vt oleum & aqua terram suam non derelinquant, & euaporent: cum in metallis humidum sicco sic vnitum sit, vt alterum ab altero nunquam derelinquatur, sed simul in igne permaneant, aut simul euolent. Si autem elementa metallorum vel elixiris disproportionentur, vt videlicet ex ijs aqua educatur limpida aut diaphana terra per se derelicta, vt faciunt ij qui ad mulierum cosmeticen vasi ob longo igne excandefacto hydrargirum inijciunt, & eius aquam excipiunt, profecto nec ipsa magis apta erũt lapidi producendo, quam supra memorata. Deinde si suffiiciat habere aquam, oleum, & terram, cum nihil sit in rerum natura quod aqua & terra non constet & humore aliquo radicali, ex omnibus rebus iuxta illorum iudicium metalla & elixir fieri poterunt, neque hæc solum, sed aliud quodcunque, animal, planta, lapis. Cur enim metallum potius quam aliud quippiã? sicqne inualescet & renouapitur opinio illorum, qui asserunt quodlibet è quolibet fieri: quod quam absurdum sit, ne dicam impium erga Deum, qui omnibus fere à se creatis semen proprinm indidit, vt vnumquodque speciem sibi similem produceret, nemo non videt.

In lapid. & gem. elixir inquirentiũ opinio præpostera.

Sed forte qui in gemmis & lapidibus laborem insumunt affinitatem hanc cũ metallis in materia sua inueniunt. Sicut enim metallũ genera-

generatur in montibus & mineris, ita lapides & gemmæ, sicq; eundem generationis locum habent: & sicut metallum vnctuoso humido constat & misto cum terra, sic & lapides, nisi enim glutinosa esset humiditas lapidum, siccum terrestre non retineret humidum, nec humidum aqueum existens intra siccũ faceret cõtinuationẽ, sed exhalaret, & terra sicca remaneret & friabilis. Dicimus ad hęc, quod non sufficiat ad hanc vicinitatem eũdem habere generationis locum, aut eadem multum remota principia, & gradibus distincta quibusdam, sed ea debere admodum esse propinqua & proxima. Quamuis autem humidum viscosum terræ mixtum sit proxima lapidum materia, tamen metallorum est valde remota, nec in mistionis modo conueniunt, nec in subtilitate substantiæ. Humiditas enim in lapidum substantia terrestri non est, ligata per siccum in minimis partibus vnius & alterius, sed in grossis partibus humidi & sicci, ita vt partes humidi cum terrestribus coniaceant sicut hami catenarum, vt ait Albertus: in metallis vero minimum terrei est mixtum cũ minimo aquei, & è cõuerso, & plurimum vnius cum plurimo alterius, & vnum ab altero non separatur, ratione homogeneitatis partium, & vnionis elemẽtorum, quod cõtra est in lapidibus. Videmus enim eorum humidum in igne facile

Lapides in quo conuenire videantur cum metallis.

Humidum lapidum quomodo differat ab humido metallorũ

Lib. 10. de mineral.

euanescere, & lapidem in calcem redigi, quia humidum euaporat, nec terram suam vbique protegit. Neque tam vnctuosum humidum habent lapides, neque tam copiosum: in metallis enim humidum vincit siccum, & propterea igne liquantur, in lapidibus vero humidum vincitur à sicco, & ideo lapis teritur. Cum igitur lapides non liquentur exceptis paucis, cum etiam extendi non possint sub malleo, nec misceri cum metallis, eorum principia non possunt esse eadem, proinde neq; aurum ex ijs neq; elixir cõponi potest.

Vitri similitudo cũ metallis.

At vitrum magis vicinum censeri poterit quibusdam. Sicut enim metalla liquantur à calore ignis, sic & vitrum: & quemadmodũ metalli humiditas non euaporat, ita neq; vitri. Vitrum præterea viscosam ac tenacem admodum habet substantiam: propter quas rationes ars vitriaria non inepte subalternatur huic arti, vnde & monet nos Geber *Vt vitrum capiamus in exemplum.* Negare hæc omnia non possumus: quantum tamen à metalli natura recedat vitrum, facile videbunt, si perpendant fusionem metallicam fieri per conseruationem humiditatis naturalis argenti viui, vitrificatoriã vero ex vltima consumptione radicalis humiditatis vniuscuiusq; rei adustibilis, quæ per combustionem in cinerem redigitur: ideoque fere ex cinere cuiusque rei fieri potest vitrum. Et videmus

Differentiã.

mus

demus quod cum plumbum & stānum fuerint calcinata & combusta, per ignē congruū postea cōuertantur in vitrum, sicuti faciunt figuli vasa terrea vitrificantes, Similiter de proprietatibus & passionibus metallorū est, extēdi sub malleo. id enim proprie metallo conuenit, cum nulla res mundi talem humiditatem habeat, qualem metalla: vitrū autem percussum dissilit & cōminuitur, post ignitionem etiam in aqua extinctum, aut in aêre frigido detentum facillime rumpitur & crepat, non autem metallum. Item, metalla omnia in conflatione ad inuicē commiscentur, propter similitudinē materiæ, vitrū autem & omnia vitrificata non miscentur in liquefactione metallis, sed supernatant sicut oleū, & omnis pinguedo aquę. Vitrum etiā liquefactum ponderi superposito cedit, metalla liquefacta non item, nec magis quam argentū viuum. Quibus notis facile percipitur vitrū à metallorum natura esse alienum, proinde nec ex eo aurum aut elixir componi posse. Quinimo monent nos philosophi, vt si quis laborantium casu opus aliquod vitrificatorium fecerit, ab ipso manum suspendat & operi finem imponat.

Cautio in operc.

Sed si vitrum quod humiditatem vaporabilem non habet, non potest esse materia lapidis physici, quid de salibus, atramentis, & aluminibus iudicandum sit, nemo non

Sales atramenta, & alumina quā sint ab arte remota.

Sales atramenta, & alumina quam sint ab arte remota.

videt, cum non solum humido facilime in aquam soluantur, sed eorum etiam humor aqueus & oleosus arte spagirica perdistillationes elici possit, relicta terra quæ ingressum nullũ aut fusionem metallicam habet, quod secus est in metallis, quæ facile commiscentur propter affinitatem, & humidum eorum à sicco propter homogeneitatẽ & fortem vtriusque mistionem non separatur, sed simul in igne manent aut simul euanescunt.

Marchasita, magnesia, thutia quomodo à metallis differant.

At secus forte de alijs medijs mineralibus iudicandum quis putabit, vtpote magnesia, thutia, marchasita, quę de eadem humiditate participant qua metalla, constant enim omnia argento viuo & sulphure, quãuis immistas habeãt multas partes terreas ac lapideas. Dico hæc humiditatem quidẽ eandem habere, sed indigestam, & alio modo terminatam per suas formas, quæ illis accidunt propter diuersam proportionem mixtionis elementorum propinquorum componentium quamuis alioqui elementa sint eadem. Idque manifeste animaduerti potest ex metallorum passionibus proprijs, & proprietatibus, quæ sunt fusio, ductibilitas, & mistio, quæ metallis omnibus communes sunt: Media autem hæc mineralia, neque sub malleo extendi possunt, neq; misceri per liquefactioné cũ metallis. Imo terrea illorũ pars multis partibus vincit aqueam, quod

con-

contra est in metallis Itaque his consideratis quilibet facile percipiet hæc auri aut argenti vel medicinæ materiam nobis suppeditare non posse.

In spiritibus solis lap. quærentes frustra.

Sed ex spiritibus metallicis solis, videlicet mercurio, sulphure, & arsenico, quidam medicinam facilius fortasse elici posse, existimabunt, maximam enim affinitatem habent cum metallis, quandoquidem sunt eorum principia. Videmus etiam hæc leui opera præparata & super corpora quædã proiecta alterationem quandam inducere, quamuis non perfectam, quæ si forte debite præpararentur, lapidem etiam omnibus numeris absolutum præberent. Quam opinionem illorum confirmat Geber, dicens. *Non inuenerunt antiqui, nec nos, nec qui post nos erunt aliquid quod vniretur corporibus, nisi spiritus solos, vel aliquid quod naturam corporis & spiritus in se cõtineat.* Et eod. cap. *Quia in nullis alijs quam in spiritibus vidimus adhærentiã ad corpora cum alteratione, per nullam causam fuimus ab eis excusati, quin necessarium fuerit illos præparasse cum mundatione illorum, quæ fit per sublimationem.* Et alio loco. *Quæcunque alterantur, per argenti viui virtutem vel sulphuris, vel horum similium necesse est alterari, quoniam hæc sola communicant in natura cum corporibus.* Esto sanè, concedimus vtique omnem alteratioñe fieri per spiritum, propterea non sequitur alterationem fieri

Sum. perf. cap. 39.

cap. 60. Sum. perf.

debere necessario per argentũ viuum vulgare, aut sulphur & arsenicum, cum argentum viuum metallorum etiam spiritus dicatur, nec minus sulphur album aut rubeum ex ijsdem eductum, quæ sulphuris & arsenici nomine à philosophis sæpè vsurpantur. Deinde admittamus vt etiã hi spiritus vulgo cogniti alterationem inducant metallis, id perfecto nunquã faciẽnt, quamdiu fuerint in natura sua, quia in fusione spiritus hi corpora dimittunt, nec eis adhærẽt imo asperitatẽ ignis refugiunt propter fugã quæ ab illis non est ablata. Itaq; si mutandi sunt à natura sua, corruptionũ causæ illis adimi prius debebunt, quę in sulphure & arsenico est inflãmabilis substantia, in argento viuo aqueitas superflua, & absq; inflammatione adustiua: in omnibus vero terrea feculentia. Et à sulphure quidem & arsenico inflammatio tolli potest per calcinationem, ab argento viuo vero aqueitas per præcipitationẽ: Sed hoc modo in terream substantiam rediguntur fusione carentem & ingressu. Quomodo autem metalla transmutabunt si non ingrediantur, nec penetrent? Quibus difficultatibus non repugnantibus, dicimus ex philosophorum omnium. & præsertim Gebri sententia, *mediam quandam ex his substantiam elici posse, quæ per terreitatem non impeditur ab ingressu,*

Spirituũ incommoda.

Sum perf cap. 58.

qui

qui per fusionem bonam perficitur, & cuius impressio non facile remouetur propter subtilitatem eius. Sed tamen cum hæc mediocris illorum substantia non fixa sit, quia e non fixo fixum elici nō potest, licet eius impressio non facile recedat, nō tamen firmiter perpetuatur. Igitur cū ad mercurium corporum perfectorum ad hanc mediam substantiam figendam necessario sit deueniendū, consultius fuerit in ijs medecinam inuestigare. Qui igitur medicinam quærit metalla conuertentem, relictis supra dictis omnibus nihil aut parum ad rē facientibus, metalla capiat, atque in ijs metallorum principia inquirat, argentum viuum scilicet & sulphur, cum in ijs sit per naturam, & metalla ex ijs generata sint. Meminerit tamen auri argentiq; formam nihil dare posse, quod nō prius eam habuerit, proinde nec imperfecta metalla nec argētum viuum, nec sulphur formam & fixionem elixiri necessariam adipisci posse, nisi auri argentiue forma prius informenter, & figantur. Vnde consulit Plato quarto 2. vt in perfectis potissimū operam impendamus. Sic enim ait. *Quare calcinatis & solutis alta corpora magno labore, cū in his* (scilicet perfectis) *quod quæritis inuenire poßitis. Si indigueritis vsu eorum oportet primum vt conuertatis ea in similitudinem duorū corporum perfectorū.* Et Hamech commentator in Platonem, ibidem. *Hæc corpora,* scilicet immūda, *egent præpa-*

Metallorū medicinam à metallis petend am.

In perfectis corporibus vtilius & minori labore inquirendam.

rari primum, donec fiant in subtilitate & qualitate præparationis sicut sol et luna, tūc præparētur iterū, donec perueniant ad id quod oportet. Et Arnaldus de villa noua. *Si in prima naturæ materia opus nostrum vellemus incipere, esset longissimum, & etiam impossibile, & magnæ, & infinitæ requirerentur impensæ ad hoc perficiendum. Et cum per difficillimum artificium lapis fuerit factus de natura metallorum, tamen opus physicum nondum esset inceptum, quippe quia est necesse, vt lapis philosophorum elici possit de natura duorum corporum perfectorum, antequam de eo fiat elixir completum, quoniam est necessariū quod illud quod est elixir sit magis depuratum & digestum quam aurū & argentum.* Dicit, *antequam de eo fiat elixir completum*, respectu formę auri vel argēti, sine qua elixir cōpleri non potest: elixiris tamē materiā ex alijs corporib⁹ peti posse, nō est quod dubitemus, vt supra ostēdimus, & latius infra auctoritate philosophorum cōprobabitur.

Ros. part. 1. cap. 8.

Recapitulatio ante dictorum.

Diximus hactenus quomodo elixir & metalla transmutanda cōueniant in principijs, & quomodo eadē conuertibilia sint ad inuicem, item quomodo aurum naturæ & elixir constent ex sola argenti viui substantia semoto omni sulphure extraneo: demum quo modo elixiris forma non procedat nisi de materia sua, quæ alia non potest esse, quam est in metallis in principio creationis suę. Atque in his omnibus maximè elucet affinitas

elixi-

elixiris. & corporum transmutandorũ, tamen ad hanc vicinitatem augendam desiderant aliquid insuper philosophi: nempe, vt corporis conuertẽdi pars in lapide ponatur. Exẽpli gratia. Vult quis lapide physico plũbum in aurum argentumue mutare, opus est vt plumbi substantiam prius cum eo misceat, ita vt simul vnũ quid fiant. Similiter de stanno, ære, & argento faciendum. Idipsum expresse indicat Raim. Lullius his verbis. *Quando vis facere medicinam, considera primum ad quam perfectionem præparationis eam ducere proponis, & supra quale corpus vis proiectionem facere: nam de illo corpore, super quod vis proiectionem facere, debes in ea ponere.* Et in Repert. *Si volueris facere proiectionẽ super corpus, pone de eius spiritu in elixir, & per tale artificiũ in illud habebit ingressum medicina* Et Arnald. *Si non misces de ipso corpore super quod vis facere proiectionem in elixir, & non mitigas, non diliget corpus spiritum.* Ad hoc exequendũ variæ nobis proponũtur viæ à philosophis, ad vnũ tamen finem tendentes, qui est, vt corpus elixiri addẽdũ subtilietur. Sed quoniam diuersi sunt attenuationũ modi, prout supradictũ est. dubitari merito posset, quomodo corpus istud subtiliandũ sit. Raim. Lul. cap. supra allegato videtur innuere ꝙ sufficiat corpus tale amalgamari cũ mercurio, terẽdo & miscẽdo, donec sit quasi butyrũ, nec partes eius vllę ãplius sẽtiri possint, deinde

Corporis conuertendi pars elixiri misceri debere.

Pract. test. cap. 22.

Ros. cap. 12.

Opiniones philosophorum diuersę recensentur

deinde amalgama iſtud ſuperſterni ſulphuri rubeo vel albo, cuius vapor hoc amalgama penetrabit, coagulabit, & in ſuam naturam conuertet. Quæ quidem operatio eſt facilis, breuis, & veriſimilis, & credimus philoſophum expertum talia ſcripſiſſe: tamen alio loco dicit ſpiritum corporis conuertendi elixiri admiſceri debere. Geber etiam monet corpus eſſe ſoluendum. Ait enim. *Eſt tamen bona cautela ad ingreſſum rebus impermiſcibilibus dandũ, vt ſoluatur corpus de cuius intẽtione eſt per has alterari & mutari.* Arnald de vlla noua dicit alibi corpus in calcem redigendum. *Cum vis*, inquit *proijcere elixir facies calcem de illa materia cuius fuerit corpus ſuper quod proijcere volueris.* Geber quamuis calcis expreſſe non meminerit, videtur tamen mediam ſequutus viam, vt videlicet partes corporis ſolubilis ſoluantur, reliquæ calcinẽtur, & ea calx cum elixire iũcta ſpiritu ſuo imbibatur. Sic enim pergit. *Non tamẽ fiat omnium partium ſolutio, ſed quarundam, dehinc illud & non aliud imbibatur corpus vice poſt vicem, per hoc enim beneficium in hoc ſolum ingreſſum habet neceſſario, non autem in quocunq; alio corpore neceſſario hoc contingit.* Niſi autem ea mens eſſet Gebri, non diceret, *dehinc illud & non aliud imbibatur corpus.* Quod enim corpus imbibendum niſi proprium, & quod ex ſolutio ſuperfuit, cum alterius corporis no meminerit? Illud autẽ in elixir intrare nõ

Sum. perf. cap. 59.

po-

poteſt niſi purum, & à ſulphureitatibus adurentibus & terrea feculentia, quæ percaltionem potiſſimum tolluntur, mūdatum: nihil enim elixir ingreditur iuxta philoſophos, niſi mundum, & à ſuperfluitatibus omnibus purgatum. Quare autem Geber illud corpus ſiue calcem multoties imbibi iuſſerit, cauſa fuit, vt poſſit deinde ſublimari & magis adhuc purgari quam antea: quia calx ſurſum omnino non, aut difficulter ſcandit, niſi ſpiritu adiuta. Quod autem calx corporis ſublimanda ſit, imo omnia quæ in elixire ponuntur, conceptis verbis affirmat Raim. Lullius, Arnaldus, Albu. maſar, & alij in hūc modum *Si non ſublimas omne id quod ponis in elixir, neq; aurum neq; argentum quod inde fiet, erit perfectum integre*. Et rurſus. *Ideo oportet vt calx quæ mittitur in elixir ſublimetur, vt ſit omnino ſimplex et ſingularis*. Nos ad concilianda hæc disſimilia philoſophorum dicta, putamus non referre vtrum calx, an ſpiritus corporis cōuertēdi elixiri admiſceatur, modò eius portiuncula aliqua medicinæ iuncta ſit; faciliori tamen & breuiori via ſpiritum in fine cum elixire miſceri quam calcem, quæ melius initio operis additur. Vtrumque tamen fieri poſſe abſque detrimento. Tamen meminerit quiſque, mundis non niſi munda conuenire. Oportet igitur corpus illud ſubtiliari & mundari modis in ſecūdo huius libri cap.

Omnia elixir intrantia ſublimāda.

De Intent. Alch. cap. de fixatione

Conciliatio Auctorum.

enar

Vt lapis omnia metalla trans mutet, quid faciendum.

enarratis, et sic demum elixiri adiungi. Hinc Marf. ficinus, *Si perfectius ex imperfectis exemeris, & corpori perfectiori addideris, totum effici perfectũ quid ambigitur?* Quin imo vt lapis virtutem suam omnibus metallis infundere possit, eaque transmutare, poterit spiritu omnium imperfectorũ vice post vicem solui & augeri. Quod idem ficinus satis indicat his verbis *Quid refragetur lapidem ex omnibus metallis compositum, totum mundum non posse tingendo rubefacere?* Quod non de omnibus rebus quæ in mundo sunt intelligendum, alioqui vegetabilia & animalia, lapides etiam quoscunque & saxa, terrâq; cui inambulamus tingeret, quod absurdum & à veritate alienum est, sed de omnibus totius mundi metallis, continens pro contento, & totum pro parte licenter vsurpando. Quibus Cap. huic de affinitate elixiris cum corporibus transmutãdis finem imponentes, dicimus, radices minerarum simplices & compositas imprimis cognitas esse debere artifici: quia si principia naturæ ignorauerit remotus valde erit ab opere, cum non habeat basim supra quam intentionem suam fundet. Non igitur adhæreat huic arti, nisi eam penitus inuestiget.

De

DE RADICALI HVMIDITATE IGNEA, CONGElante &consolidante partes retentas cum adhærentia sui similis vnione omnium partiũ consimiliũ inseparabiliter.

CAP. QVARTVM.

In quo ostenditur, tres humores, primigenium videlicet seu radicalem, nutritum, & elementarem non solum in animatis, sed etiam in metallis reperiri. Quid sit radicalis humor metallorum, & qua ratione congelet & consolidet partes retentas, & quomodo in metallis augeri posit, in viuẽtibus non item. Tractatur insuper de humore alimẽtario siue spiritu lapidis, de eius varijs effectibus & operationibus. Vnde educatur, & quomodo præparetur, & an ex alijs rebus quã ex metallis elici posit, examinatur.

DIctum est superius, quomodo medicina Physica oleaginitate sua quã citissime fundatur, materiæ tenuitate penetret in profundũ metallorum transmutandorum, affinitate vero & naturæ vicinitate adhæreat suo simili videlicet argento viuo eorũdem, idq; retineat: nũc porro quomodo retentũ coagulet & cõsolidet examinãdũ est, q eã *radicali sua humiditate ignea* efficere asserit hoc loco. Geber. Vt aũt melius intelligatur, quid sit ea humiditas radicalis ignea, paululũ excurrẽdũ est.

Phi-

Philosophi naturales & Medici triplicem statuerunt in viuentibus omnibus tam stirpibus quam animantibus humorum differentiam. Et vnum quidem alimentarium siue nutritium vocant, quod eo nutriantur & alantur animata: qui quidem quamuis ex concoctione iam mutatus fuerit, nondum tamen in corporum viuentium essentiam ex toto conuersus est, estque aquosus & frigidus, parum à fontana aut puteali aqua distãs, si vaporario euocetur, & vase excipiatur, inhibetque quamdiu rebus inhærescit combustionem. Alterum nominant primigenium siue vitalem, & radicalem, pinguem & oleosum, qui quamuis oculorum effugiat aciem, arte tamen & industria secerni etiam potest, non secus atque prior, per distillationem, in forma olei albi seu rubei, vel coloris inter hos medij. In hoc spiritum & innati caloris fundamentum, atq; primam substantiam constituunt, cum sit primus & viuentium omnium communis, in quo spiritus calore perfusus primum & per se consi-dit. Ab his diuersus est aqueus siue elementaris humor, quo tanquam visco terreæ corporũ partes iunctæ cohærent, quiq; rerum omnium ex elementorum permistione concretarum est communis, vniuersumq; inanimorum siue lapidũ siue metallorũ genus hoc ipso glutinatum sustinetur. Triplex id hu-

Tres humores in omnibus animatis.

Alimentarius.

Primigenius siue vitalis.

Elementarius.

humorum genus vt plenius cognoſcatur, exemplo omnia clariora reddētur. Si quis ligneam meteriam viridem recenſque cæſam igni mandet, principio videbit ægrè incendi, propterea quod multo ſcateat hū more quem è terra pro alimento ſibi hauſerat, is enim eſt qui ab eius extremis dum incaleſcit emanare ſolet. Hoc conſumpto, reliquam ſubſtātiam prompte flamma depaſcitur, quia purior manet pinguis illa, quæ olei ſpeciem gerit, alio liquore nullo madefacta. Hanc cum omnem ignis depopulatus fuerit, flammæ quidem tum nihil prorſus erumpit, aut euolat, in ſubiectis tamen carbonibus ſua inſuper ineſt ſoliditas ex relicto aqueo humore tenaci & cohærēte, quem in elementorum concretione acceperunt; quo tandem exeſo diſſipatoque, cinis duntaxat aridiſſimus, vt apparet, reliquus eſt, quamuis nec ipſe cinis prorſus viſcoſo illo & tenaci humore careat, ſubtili & fixo, nihilque inflammabili, qui in vitrum tranſire poteſt, & diaphanitatem vitream præſtare. Et hunc quidem elementarem humorem philoſophi naturales tam animatis, vt plantis & animalibus, quam inanimatis, veluti lapidibus & metallis omnib. communē dicunt; radicalem vero humiditatem & alimentariam viuentibus duntaxat tribuunt. Chymici vero philoſophi profundius naturę arcana indagantes, non

Exemplum trium humorum in vno ſubiecto.

Elementaris humor omnibus rebus cōmunis.

Tres humores inlapideis

tantum in viuentibus, sed etiam in metallis, & præsertim in lapide suo tres istos humores inuestigarunt & inuenerunt, nó quidem prout sunt in animam habentibus, sed prout sunt in metallis. In primis enim sicut in oleosa & pingui substantia vita prædictorũ, calor natiuus, spiritus, & anima, & sui similis generatio consistit, ita in radicitus metallis infixa humiditate eorundem etiã propagatio, calor internus materiam digerens, & anima continetur. Animam autem dico Proprietatem fundẽdi fluendi, & extensionis sub malleo, (neq; enim hæc tã viscositati aquæ & terræ, earumque subtili & perminima mistioni tribuenda sunt, quam radicali humori, qui aquam terræ, terramque aquę indissolubili nodo iungit) formã præterea lapidis, sine qua materia eiusdem subsistere non potest: Et, veluti deperdito humore pingui & natiuo animantia & stirpes vita priuantur, ita metalli materia non manebit, nec lapis forma induetur metallica, si radicalis iste metallorum humor igne nimio dissipatus fuerit. Item sicut alimentarius viuentium humor à primigenio secerni & separari potest, & veluti eodem nutriuntur & crescunt animata, tandemque concoctione transit in radicalem, eodem modo nutritio suo humore, separabili à radicali philosophi chymici lapidẽ irrorant, qui eundem sibi apponit & digerit

Eorum comparatio cum animantium humoribus.

Radicalis metallorum humor.

Alimentarius metal. humor.

rit,crescitq; tam quantitate quam virtute, nõ secus atq; in fans qui primũ parce & paulatim aqua & lacte nutritur. deinde sensim augetur,donec copiosiori & solidiori cibo digerendo sufficiat. Tertius humor in metallis maximè manifestus est, cum aqua terram suã nunquã derelinquat,sed simul maneant,aut simul euaporent,neq; Chymistę eum separare student,cũ in his iunctis proportio metallica nobis à natura data consistat,quæ semel interrupta aut disiuncta vllo modo restaurari nequit. De hoc itaque loqui supersedebimus, & ad priores duos transibimus.

Elementaris metal. humor.

Radicalem humorem in hac arte Raim.Lullius dicit *esse argenti viui substantiam calore sulphuris impregnatam* Ex qua diffinitione colligimus argentum viuum purum quo magis digestũ fuerit suo à suo sulphure,quodque magis virtutis sulphuris particeps fuerit,plus humoris natiui & primigenij in se habere. Aurum itaq; cum sit nisi argentũ viuum digestum virtute & calore sulphuris sui interni,ab externo excitati & in actum deducti , magis quoque quàm reliqua metalla humiditate radicali abundabit, post aurum vero argentum : ideoque Raim.Lullius *aurum* vocat *merum humidum radicale*. Alia vero corpora quamuis interno illo sulphure non careant,tamen admistione sulphuris externi vrẽtis debilitãtur,

Radicalis humor diffinitio.

Testa.ca 55.

Lib.mercuriorum c.26.

vt internum actionem suam exerere non possit, oportetque omnia prius externo sulphure spoliari, antequam ad eorum radicale humidum peruenire possit. Si autem aurum quod non est nisi argentum viuum perfectissime digestum in gradu naturæ tātum caloris & humidi radicalis in se habet, quod à sulphuris sui proprij qualitate adeptum fuit, vt respectu mercurij vulgaris passim à philosophis merus ignis dicatur ipsius substantiam digerens & decoquens, quid de tinctura physica censendum erit quæ aurum humore radicali & calore superat, & merum sulphur philosophis dicitur, & reuera est? Sic enim Raim. Lullius.

Test. ca. 64.

Tinctura metallica non est nisi sulphur, ex quo fit multiplicatio per suum proprium naturalem calorē in argenti viui substantia digerente illud & conuertente in substantiam sulphuris per certum digestionis modum. Ergo multiplicatio tinctura non est nisi per augmentationem & multiplicationem caloris naturalis, qui est sulphur non vrens nec ardens in materia argenti viui. Ex quibus verbis colligitur radicalem humorem seu calorem naturalem qui in radicali humore consistit, non esse nisi sulphur, non quidem externum & vrens, quale metallis imperfectis in generationis loco impuro adiectum est, sed internum non vrens, quod argenti viui substantiam sibi ab artifice appositam transmutat, & in se conuertit. Nam sicut aër qui est ma-

Radicalis humor non est nisi sculphur.

materia ignis induit eius formam in eo, ita argentum viuum est materia sulphuris, & conuertitur in ipsum propter affinitatem naturæ, & cum sulphur illud nó sit nisi tinctura, argentum viuum etiam ab ipso digestum non nisi tinctura erit, quæ pluribus modis multiplicata & aucta, calore etiam externo materiam magis magisq; semper digerente tam magnæ virtutis & efficaciæ facta est, vt suo exuperante calore igneo metallorum liquefactorũ mercurium coagulet & consolidet, quod vero de sua natura non est absumat vel separet. Sulphuris itaq; huius iam dicti respectu radicalis humor oleum dicitur à philosophis, quia sulphur oleagineum est & pingue (cum à Gebre diffiniatur *pinguedo terræ per temperatam decoctionem inspissata in minera quousq; indurata et sicca facta sit*) de quo cum abunde dictum sit cap. I. hic parcius loquemur, illud tantum significantes eundem etiam humoré ratione caloris sui interni sæpius ignem vocari. vnde Raim. Lullius. *fili impregna corpus ab igne, & multiplica suam combustionem, & fortem habebis tincturam* vbi per ignem non aliud intelligit quam humorem istum radicalé quo lapis imprægnandus est siue imbibendus. Et Arnald *Ignis totum compositum maturat, subtiliat & rubificat. & aërem permiscet & cōsolidat, ac terræ & aquæ constringit frigiditatem, vt ad incolumia redeant æqualitatem complexionis.*

Radic. humor sulphuris respectu oleum dicitur.

Rad. humor ignis dicitur.

Test. ca. 29.

Ros. ca. 24.

Et non ineleganter Rhodianus. *In occulto lapidis nostri est caliditas & siccitas, quæ caliditas est elementum ignis: oleum quoque est siccum, hoc enim siccum figit, quoniam siccitas ignis tingit.* Vbi quãuis ignem ab oleo videatur distinguere, tamen ignis huius qualitates caliditatem nempe & siccitatem declarat, eiusq; proprietates aperte describit. Vocatur, inquam humor hic ignis, propterea, quod in eo, sicut dictum est, calor seu ignis naturæ absconditus sit, non secus atque animãtium calor natiuus in humido primigenio, quod quãto magis lentum & glutinosum fuerit, ac copiosius, tanto diutius calori sufficit, & tanto perennius est. Sed calor iste natiuus in animantibus paulatim restinguitur, videlicet, absumpto à se humido cui inhabitabat, & quod ipsi vice pabuli erat; quæ cõsumptio si sisti posset, perpetuari, & non finiendis ętatibus sustentari posset animal. In metallis autem & præsertim lapide physico contra est, quia in eo non solum conseruatur humidum radicale, sed etiam mirum in modum augetur, & sicut humidum accrescit, ita etiam calidum, ita vt merito ignis dici possit, qui suo calore digerit metallorũ imperfectorũ humiditatẽ nõ satis à natura concoctã, & suo superfluo humore radicali eorum humidũ primigenium maturat, multiplicatq;. Et propterea lapis dicitur nõ habere humiditatẽ terminabilẽ; licet

Quare ignis dicatur.

Humidum primigeniũ metal augeri posse, animãtium non item.

licet enim siccus sit contactu, copiosus tamen est in humiditate vnctuosa in eius occulto, quæ nunquam potest destrui aut exterminari. Ad antedictorum & Gebri maiorem elucidationem visum fuit in mediũ adducere quid de igneo isto calore sulphuris sentiat Raim. Lullius in hũc scribẽs modum. *fili non mireris, quando res videbis mutari coram oculis tuis per potentiam sulphuris, quia multũ calidum est & siccum. Ideo necessariũ est quod proprietatem ignis habeat, videlicet aperiendi partes totius corporis & argenti viui, & penetrãdi, & terminandi, quia per calorẽ quem habet in se naturaliter aperit poros clausos & seratos. Et cũ ignis sit substantialiter colligatus in substantia subtili, cũ tota illa etiã vaporabiliter intrat to ũ corpus; cũ eius substantia per quã ligatus est & collectus sit multũ sicca, terminat & congelat humiditatem quam intrauit, secundũ sui caloris informationẽ.* Dicit *secundũ sui caloris informationẽ*, propter sulphuris istius sius humidi radicalis duplicẽ naturã, prout ca. 1. declarauimus, quarũ vna Lunaris lapidi tantum formam argenti impartitur, altera vero Solaris, auri: & propter maiorem minorẽve decoctionẽ ex artificis volũtate directã, qui argentum vel aurum facere nititur. Non autem existimet quispiam Raim. Lulliũ per vocem *sulphuris* hoc loco intelligere terrã philosophicam, aut aliud quoddã sulphur externum, sed solum radicalem istum humorẽ igneũ, de quo nobis sermo,

Interpretatio antedictorum.

Pract. test. cap. 22.

qui materiam philosophicam hoc est, terram & aquam, quæ *corpus & argentum viuum* nominat, aperit, penetrat, & terminat, scilicet, formam inducendo & figendo. Cuius interpretationis auctor est mihi ipsemet Lullius, sic loquens. *humida radicalia per eorum naturalem calorem excitatione solius ignis terminantur & finiuntur in substantiã metalli, quod nũquam possibile esset fieri, nisi natura metalli participarent.* Superius dixit sulphur istud corpus & arg. viuum calore suo igneo aperire, penetrare, & terminare, id ipsum nulla sulphuris mentione facta nunc de radicali humore asserit, & quod hic tacet de corpore & arg. viuo terminandis per calorẽ sulphuris hoc supra expressit: neq; enim putandũ est, quod per se terminetur, sed in & cũ terra sua. Affirmat etiam hæc *humida radicalia participare naturam metalli*, quia videlicet versantur, vt alio loco ex Lullio quoque ostensum, inter duo extrema, quorum vnum est argẽtum viuum & sulphur, alterum elixir perfectum, quod nisi metalli naturam haberet, metallorum perfecta medicina non esset. Cùm igitur humor hic radicalis medius sit inter dùo extrema, oportet, vt sicut metalli naturam, ita etiam sulphuris & arg. viui obtineat, & propterea vicinius sit metallo, quam duo prædicta, quæ remota admodum sunt à metalli natura, nisi prius informentur & terminentur à secundo hoc

Test. ca. 55.

Humorẽ rad. lapidis metalli naturã participare.

sulphu-

ſulphure,è quibus oritur tertium ſulphur. Sed ſicut in ſuperioribus virtutē & vim humidi iſtius primigenij in materiā ſuam attigit Lullius,ita ſequentibus poteſtatē lapidis qui nihil deinceps eſt quā radicalis humor et merus ignis in conuerſione metallorum dilucide & præclare,vt ſemper, demōſtrat. *Medicina*,inquit, *debite præparata quādo ſuper corpus fuſum vel argentum viuū calefactū projicitur.ratione ſubtilitatis & igneitatis metallum figit & decoquit, inſpiſſat & coadunat : inſpiſſando autē & coadunando pondus præſtat,partes vero terreas magis craſſas pro ſcoria relinquit.* Atque hæc de radicali humiditate ignea quam medicinæ neceſſariā affirmat Geber, vt partes retentas cum adhærētia ſui ſimilis congelet, & cōſolidet, dicta ſufficiant. Tranſeo ad humorē alimentariū,qūi vnus eſt ex tribus præcipuis chymicę artis principijs ſeu lapidis elementis, comparaturq; nonnunquā aëri,quemadmodū radicalis humor igni.

De mercurio ſolo.

Hic humor in arte ſpiritus,aqua,mercurius,ventus,fumus,acetum dicitur, & infinitis alijs nominibus à philoſophis inſignitur, ſæpiuſque cum radicali humore confunditur. Spiritus diffinitionem inuenio in Innominato quodam auctore, qui eam vt ſuſpicor à Raim. Lullio mutuatus eſt. Vbi dicitur eſſe *virtus mineralis*, *in qua natura metallorum quieſcunt*. Virtus,quia ſpiritualis & aëriæ, chymico loquendi more, eſt na-

De humore alimentario.

Eius nomina diuerſa.

Diffinitio.

turę, nec absque suo corpore subsistere aut ignem tolerare valet: & quamuis talis sit in natura propria, tamen tota metallica natura in ea quiescit, & ea constat, quia metallicum corpus non est aliud quam argentum viuum a natura sua mutatũ, & coagulatum, & iuxta sulphuris sibi agnati proprietatem digestum, & informatum.

Spiritus beneficia varia.

Huius effectus & beneficia sunt varia. *Corpora enim à combustione præseruat.* Vnde Philosoppus in Turba. *Si corpus absque aceto super ignem ponatur, comburetur, & in fauillam redigetur.* Vstonem autẽ inhibet sua frigiditate & humiditate, quæ qualitates sunt aquæ. *Soluit* præterea *omnia corpora metallica*, pręcipuè vero aurum & argentum, solutione vera philosophica in aquã ex qua ab initio fuerunt; quod partiũ tenuitate efficit, eo quod terrestri materia plane expoliatus sit per frequẽtes distillationes, & circulationem diuturnam, ac penetrationis acumine, quod à metallico sale cum eo digesto & eleuato acquisiuit. *Lauat insuper & abluit*, quia nigredinem & sordes corporum dissolutorum & terræ eorundem per lotionem aufert: vnde non semel *sapo Sapientum* appellatur, similitudine ducta à sapone vulgi, quo interulæ & vestes sudore aut alijs sordibus inquinatæ mundantur. Has ipsius proprietates Raim.

Pract. test. cap. 17.

Lullius paucis complexus est in hanc sententiam. *Proprietas quæ est in aqua refrigerat mul-*

multum, dissoluit & lauat. Et ibidem. *Argentum viuum est liquor mundans & fluens, præseruans à combustione & arsura.* Huic prætereà spiritui diuersæ ac contrariæ adscribuntur operationes. Dicitur enim *cōgregare & diuidere*: Cōgregare quidem homogenia, partiri aūt & diuidere heterogenia. Quod ea fit ratione, quia homogenijs & de natura sua mercuriali existentib. adhæret, heterrogenia vero, hoc est, vnctuositatem inflammabilē & & terram substantiam corporis seponit, & tanquam alienam non attingit, ueque complectitur. aut si complexus fuerit, tandem deserit. Dicitur atiam *mortificare & viuificare*, Mortificare quidem animam & tincturam à corporibus separando, quæ deinde mortua remanent, cum nullus in ijs amplius sit splendor, nec vita vlla quæ in fulgore consistit, & humido radicali, iuxta dictum Morieni. *Corpora cum suas non retinent animas, mortua & tenebrosa apparent.* Viuificare autem, cum animam id est mercurium corporum perfectorum in terram mundam & puram inducit. Dicitur etiam corpora viuificare cum metalla ad naturam suam, hoc est, in argentum viuum conuertit, hinc Lullius. *Aqua nostra facit totum corpus spiritū, & corpus mortuum in substantiam viuam vertit.* Vbi corpus mortuum ea ratione dicitur, quia vires suas exerere non potest quamdiu compa-

Contrariæ operationes in spiritu lapidis.

Test. cap. 64.

ctum

ctum & durum est, sed demum post solutionem spirituale factum. Nec dissimilibus rationibus dicitur *dura mollificare, & mollia indurare*. Mollificat, cum corpora soluit, & cum terram exuccam & aridam irrorat; indurat, cum humorem radicalem qui metallorum fluxui sufficiebat educit, & ne amplius fluere possit, inhibet. Item *albificat & rubificat*, Albificat, terram lauando, mundando, & extollendo, rubificat tincturam auri vel eius oleum infundendo. Hos omnes mercurij seu spiritus effectus breuibus verbis complectitur Auctor Ros minoris, in hunc modum. *Cum ista aqua laudabili corrosiua poteris in momento resoluere cuncta corpora tam cruda quam calcinata, omnes spiritus & omnia mineralia, nec non lapides pretiosos, & coagulare quando volueris. Ista aqua habet tales effectus mirabiles & laudabiles, quod resoluit solidum, & reddit liquidum, mundat immundum, corrodit superfluum, figit fugitiuum, consolidat disgregatum, augmentat tincturam albam optime, & rubeam, omnia penetrat, durum mollificat & molle indurat, & discordantes concordat, & est clauis totius artis.* Quod addit, *hanc aquam discordantes concordare*, id dicit ratione animæ & corporis, quæ se inuicem non amplectentur propter distantiam remotam, nisi per medium spiritus. Hinc Raim. Lul. *Animæ corpora ingredi non possunt, nisi mediante spiritu*. Vnde & ab Arnaldo de Villa noua dicitur *mercurius solutiuus philosophorum, faciens,*

Part. 2. ca. 20.

ciens matrimonium. Et alius. *Hæc aqua coniungit corpora diuersa tali coniunctione, quod non potest ignis ea separare. Ipsa facit matrimonium inter corpus & fermentum, & eorum vnum mutat in aliud, & ab ignis combustione defendit.* Hic humor quemadmodum albificat & rubificat, ita dicitur etiam *denigrare*. Vnde Marchos apud Morienum. *Aqua nostra soluit corpora, congelat, & denigrat ea.* Quod facit ratione putrefactionis, in qua nigra omnia redduntur. Vnde Rosar. *Aqua putrefacit, ac postea facit germinare res nouas & diuersas.* Huius spiritus naturam non satis admirari nec commendare potuerunt philosophi. Vnde Auctor Lilij. *O natura cælestis, qualiter vertis corpora in spiritum. O quam admirabilis natura, qualiter omnibus eminet, & omnia superat.* Et ne de alio elemento loqui existimetur, addit. *Et est acetum acerrimum, quod facit aurum merum esse spiritum, sine quo aceto nec albedo, nec nigredo, nec rubedo fieri potest.*

Spiritus quare humor alimentarius dicatur.

Præter superius enumeratas facultates hic spiritus lapidem æris vel lotonis etiam *nutrit & alit*. Vnde non immerito alimentarius siue nutritius humor dicitur, & à Raim. Lullio *lac virginis, sanguis reincrudatus, menstruum dealbatum, nutrimentum infantis, cibus cordis, venenum viuentium, cibus mortuorum* vocat. Et ibidem. *Operatio huius est nutrimentum vel multiplicatio lapidis in substantia mercurij,*

Codic. cap. de subl. merc. et nutrimento per multipl.

& cum nutritur aq a, augetur & multiplicatur sicut cæteræ res. Sed dicet quispiam. Idē Raim. Lullius alio loco Codicilli affirmat hanc humiditatem nōn generare nec augere Sic enim scribit volens sadiculis humiditatis differentiam ostendere ab alijs humiditatibus lapidis. *Ne putes hanc humiditatem, fore secundam, quia phlegmatica est, nec generat vel augere potest, quantum est de natura sui, nisi solum humectat lapidū partes, illas vaporabiliter deferendo.*

Quæstio. Cap. de modo furmentat. rerum cerandarum.

Solutio.

Respondeo, humiditatem hanc multū quidem phlegmatis continere, quod facile ab igne recedit, mediam tamen ipsius substantiam nutrire & augere, donec lapis ad quantitatem debitam perueniat : quæ tamen etiam facilè cum suo phlegmate ab igne euaporat, nisi conueniente igne regatur, & postea per animā detineatur. Propter a concinne admodum Calid. *Aqua non plus ponderis adijcit vel dat corpori, nisi quantum de humiditate metallina in se habet, quia humiditas aquæ transit, & metallina manet.* Metallinam autem humiditatēm vocat mediā mercurij substantiam incombustibilem. Propter hanc nutritionis proprietatem Lullius hunc spiritum non vno loco vocat *mercurium vegetabilem, vel aquam vegetabilem mercurij, vel menstruū vegetabile*, eo quod vegetet, nutriat & crescere faciat. Iterum obstrepet alius & dicet. Nonne Raim. Lullius & alij philosophi plu-

ribus

ribus locis affirmant humorem radicalem verum esse nutrimentum lapidis? Sic enim Lullius *In tertia digestione lapis nutritur cum perfectione, & augmentatur in crescendo, & lapis confortatur ad faciendum suas actiones in restaurando rem deperditam in terra alba foliata.* Tertiam autem decoctionem fieri cum humore radicali, qui etiam oleum & anima dicitur, notum est, cum eo lapis animetur, & tingatur, & absque eo terra dealbata & munda in medicinam perfectam mutari non posit, sed mortua & nullius effectus remaneat, aut euanescat. fatemur id quidem; sed propterea non sequitur alium nullum humorem nutrire. Quod enim de vno asseritur, de alio rectè negari non potest. Sed eam Lullius vbique fere constituit differeutiam, quod humorem alimentarium, de quo loquimur menstruo comparet, radicalem vero lacti. Sicut enim infans ante partum menstruo sanguine per vmbilicum attracto tantum alitur, cum non valeat propter impotentiam digestionis & cruditatis per os alimentum attrahere, post natiuitatem verò lacte, & paulatim adauctis viribus cibo solidiore: ita & lapis terræ cum sit frigidissimus in principio indiget alimento sibi conueniente, non nimis calido

Test. cap. 14.

Solutio

Differentia humoris alimentarij, & radicalis.

calidone suffocet aut extinguat digestiuam in eo virtutem, sed sibi in complexione simili: post ortum vero suum & partum, calidiore cibo & magis digesto, cum ipse quoque sit calidior, & plus attrahere meliusq; concoquere valeat; cui si tum frigidius alimentum suppeditaretur, mortificarētur in eo virtutes conuertentes. Cum autem dico lapidem frigidissimum in principio, non intelligi velim nisi respectu finis, cum alioqui nisi caloris aliquid in se contineret, humidum suum coagulare, & retinere non posset. Quod satis indicat Lullius in Codicil. his verbis. *Prima terra calida est, secunda calidior, tertia calidißima.* Non negauerim tamen differentiam hanc quam dixi de menstruo & lacte aliquando confundi, cum secundus lapidis humor nonnunquā lacti comparetur, & etiam *mediocris humor radicalis* à Raimundo dicatur. Sed tum tertium humorem *caloris nutritiuum & conseruatiuum, generantem viuificos spiritus & sanguinem, ignem, & animam* vocarunt philosophi, manifesta satis vtriusque differentia. Sed interrogabit quispiam, si spiritus hic, siue humor alimentarius non sit ita calidus, prout radicalis, quare Philosophi illum quādoque *ignem* vocauerunt, vel *aquam igneam, igneum venenum, aquam cholericam igne calidiorem*, cum nihil possit igne esse calidius?

Quæstio.

Differentia humoris alimentarij, & radicalis.

Sic

Sic enim Menardus in Turba. *Argentum viuum est ignis corpora comburens, mortificans, & confringens.* Et Dardarius ibid. *Notate argentũ viuum esse ignem omne corpus comburentem, magis quàm ignis, & corpora mortificantem, & quod omne corpus quod ei misc̃etur teritur & morti datur.* Respondeo cũ Raimundo Lullio hanc aquàm siue argentum viuum dici ignem à Philosophis non quod intrinsecus de natura sua calidior sit oleo authumore radicali iã dicto, sed *quod igne elemẽtali potentior sit in actionibus suis, videlicet comburendo aurum, & quia in se continet naturalem proprietatem & virtutem scindentem & rumpentem, & sine vi aurum dissoluentẽ, quod ignis facere nequit.*

Vnde petendus spiritus.

Sed quæri posset vnde humor iste alimẽtarius siue spiritus educatur potissimum? quem non esse argentum viuum vulgare hinc conijci potest, quod passim dicãt Philosophi, *mercurium suum non esse mercurium vulgi*: deinde quod argentum viuum vulgare non efficax sit in auro argentoue soluẽdo, nec etiam in calce corporum coagulari possit ob cruditatẽ: deniq; quod alias proprietates quas aquæ suæ attribuũt Philosophi non obtineat. Dicimus itaq; spiritum hũc non esse nisi argentum viuũ è corporibus eductum. Vnde Auicenna. *Intentio operis non est nisi vt eligatur purissima mercurij substantia ex ipsis corporibus, quoniam Elixir constat solummodo ex ipsis.* Item Ros. *Lapis noster apud omnes philo-*

Spiritum è corporibus petendum.

sophos dicitur mercurius, qui non est natus, sed de corpore extractus. Et Raim. Lullius. *Intentio tertij practicalis principij est, vt argentum viuum à corporibus abstractū per dissolutionem sui sulphuris, & illius vapore per reductionem congeletur.* Quo autem corpora perfectiora fuerint, eo etiam spiritus perfectior erit, melius enim congelabitur, & humiditatis superfluę minus cōtinebit. Cum itaque aurum metallorum omnium perfectissimum sit, & maximè decoctū, spiritus ex eo eductus reliquorum spiritibus perfectior erit, post quem argenti, deinde cœterorum metallorum, prout puritate & abundantia mercurij magis argento vicina fuerint. Quæ autem illa sint ex libris philosophorum addiscédum est. Sed quoniā hæc duo metalla perfecta multum de virtute sulphuris non vrentis, in se habeant, & proinde etiam radicalis humoris plurimum, plus aurum minus verò argentum, ne caliditate nimia terra suffocetur, adsciscendum erit pro ratione argentum, viuum vulgare, quod horum corporum partes minus fixus secum euehat, & per mistionem earundem & digestionem debitam qualitates mercurij corporū perfectorum induat: spiritus vero minus decoctorum metallorum plumbi, videlicet, vel stanni additione argenti viui vulgaris non indiget, cum crudus adhuc sit iuxta corporum naturam è quib. eductus est, cui si mercurius vulgaris crudior cūiungeretur, pro

In Codicil.

Quorum corporum mercurius melior.

fectò timendum esset, ne à sulphure parũ caloris in se habente congelari nõ posſit,& sic opera laborẽ fruſtremur. Quod aũt spiritus hic tã ex impfectis q̃ perfectis corporibus elici poſſit, satis indicat Raim. Lullius his verbis. *Noueris quod metallorum spiritus est alterapars & materia noſtri lapidis; quem oportet te à corporib omnium metallorum euacuare. Et iſta euacuatio fit dupliciter, quia in duobus corporib. perfectis diuiditur per putrefactionem & elementorum diuiſionem: ſed in metallis imperfectis diuiditur per purificationem & ſublimitationẽ ſimplicis vnitatis.* Et alibi: *Si fixas per aquam corporis imperfectis, incera cum oleo Solis vel Lunæ, vt facias ſolem perfectũ & Lunã. Sed ſi fixas per aquam corporis perfecti, ſufficit vt modo fundatur: et ſi vis leuioris fuſionis, incera cum oleo corporis perfecti* Quibus verbis Lulli⁹ non solũ ex imperfectis metallis aquã siue spiritũ educi scribit, sicut ex perfectis, sed manifestã vtrorum q; differentiã tam in resolutione q̃ coagulatione eorũ in terrã, & inceratione diuersã docet. Geber etiam aquarum Iouis & Saturni, Veneris, & Martis præparationes tradit; ꝙ superuacuũ esset, nisi spiritus iste ex omnibus metallis educi posset. Quinimò lib. fornacum cap. 17. expreſsè affirmat spiritum hunc siue mercurium ex omnibus metallis peti posse. *Ex hoc magnum elicias secretum quod mercurius atque sulphur extrahi poſſunt tàm à perfectis q̃ ab imperfectis corporibus debite præparatis. Sunt hoc adminicula ſpirit⁹ purificati & media mineralia.*

In compend. transf. animæ.

De inteint. Alch.

De inueſtig. perfect.

Quomodo autem corpora metallica dissoluenda sint, quoniam dictum est cap. 2. hic repetendum non putaui.

Spiritus praeparatio.

Præparatio huius spiritus est ipsius subtiliatio quæ per multiplices distillationes perficitur, donec splendorē & cristallinam cōsequutus sit serenitatem. Auctor Scalæ. *Aquæ depurantur multū ab illarū sordibus cū distillationibus, & subtiliando vertuntur in naturam aëris per leuigationem.* Et Lullius. *Aqua distillatur ad perfectæ ablutionis signum, quod est splendor transparens, & fulgens vt cristalli serenitas.* Qui ad hoc signū peruenerit, mercuriū habet philosophorū omnia corpora soluentē, præcipue Solis & Lunæ, ob naturæ vicinitatem; qua de causa subtilitas spiritus illorum densitatem facilius penetrat, & intima corporum subiens illa emollit, & tandem in mercurium currentem conuertit putrefactione conuenienti præmissa.

In codicil.

Opinio quorundam reprobata.

Reliquū est, vt excutiamus an in alijs rebus hic spiritus inueniri posit. Philosophi lapidem suū animalē dicunt, vegetabilē & mineralē. ratio eos mouens alibi declarata est. Sunt tamen qui putent lapidē physicū ab hoc spiritu animalē dici, siue vegetabilē, siue mineralem, atq; ita tres lapides constituunt. Animalem, si hic spiritus ex animalibus depromatur, videlicet, si lac, sanguis humanus, vrina, vel mel varijs distillationum circulationumq; modis subtilietur,

donec

donec aurum &argentũ ſoluat,& in liquorem deducat. Vegetabilem verò,ſi ſpiritus iſte ex vegetabibus ſumatur,qualem exiſtimant,quintam vini eſſentiam,chelidoniæ, lunarię maioris,radicis frumenti,malųę & mercurialis, cœterarumq́; herbarum, fruticum,vel arborum quæ natura calidę ſunt vel humidæ. Mineralem autem, ſi aurũ argentumue per mercurium in mercurium deducatur. Sed quoniam argentũ viuum deleteriæ eſſe naturæ, & venenum perniciofiſsimum, aurumq́; per illud diſſolutũ venenatis eiuſdem qualitatibus imbui eximant, ſtudentes potius incolumitati corporis humani, quàm vilium metallorum in aurum argentumq́; mėtamorphoſi, conati ſunt ex animalibus aut vegetabilibus aquas elicere, quibus aurum argentumue in liquorem reſoluerent,eodemq; metalla imperfecta tranſmutarent.Quod quam abſurdum ſit & à veritate alienum, ex ſupràdictis quilibet colligere poteſt cum oſtenſum ſit nihil elixir intrare poſſe,quod non ſit de metallorum natura & ſubſtantia, & quod corpora metallorũ penetrare ac peruadere, atq; argentum viuum illorum ſua affinitate retinere & ignea vi tranſmutare nequeat. Liquorem quidem ſaluberrimũ cùm quibuſdam ſupradictorum, vel forte etiam alijs, addito auro vel eius tinctura componi, & aurum etiam in liquorem re-

digi posse post calcinationem cũ similibus concedo, quãdo auro eximiæ facultates sanitatis conseruandæ, lititię inducendæ, melancholicæ minuendæ & temperandorum quorumcunq; corporis humorum à natura collatæ sint, tamen eo liquore chrysopociam vel argyro, pœiam compleri, vanũ est credere. Atqui concedamus mercuriũ toxici naturam in se habere; nemo philosophorum vnquam asseruis mercuriũ solum absq; auro vel argento metallorũ impuritatem tollere, & ea in aurum argẽtumve mutare: imò axioma philosophorum generale est *nihil ignobilitatem metallorum posse tollere, nisi prius fuerit aurum vel argentũ* Mercurius etiam & sulphur, cum sint lapidis extrema ab vna parte, in elixir completum quod est aliud extremum conuerti non possunt, nisi per sua media, mea autem sunt ipsa metalla. Cũ igitur mercurius supra terrã per artem, in mineris autem per naturã in argentum aurumq; conuertatur, qualitates proprias exuit quas ante concoctionẽ habuit, inducendo alienas, quas per digestionẽ acquisiuit, videlicet, primo argẽti, deinde auri, & postremo Elixiris, ꝙ auro *100000.* salubrius & perfectius est. Vnde nulla mercurij venenata qualitas amplius timẽda est cũ in aurũ & elixir conuersus sit, quod infirmitatem corporũ tam humanorũ quam metallorum tollit. Insuper cũ philosophorũ testimonijs, corpus, spiritus, & anima misce

Mercurius per digestionem venenatam qualitatem exuit.

ri debeant per minima, vnumq; quid fieri ante elixiris complementũ, quomodo hic spiritus siue ex animalib. siue vegetabilib. desumptus corpori & animæ, quæ è metallis petenda ipsimet confitẽtur, miscebitur per minima, cũ diuersarum plane sint naturarum, nec sub vno genere compręhẽdantur? quinimò cũ spiritus huiusmodi ne vel minimũ quidem ignẽ ferat quin à corpore separetur? quo euascente, & animã à corpore separari necesse est, cũ per spiritũ anima penetret, & in terrã ingressum habeat. Nec obstat quod Philosophi animam lapidis siue tincturam comparẽt tincturæ tinctorũ, cum dicunt, *animam deportari in spiritu, sicut portatur tinctorum tinctura per aquam super pannum, aquã recedere, & remanere tincturã in panno fixã, propter oleaginitatem.* Non enim ijs verbis demonstrare voluerunt philosophi spiritus euaporationẽ à corpore, sed quomodo spiritus vehiculũ sit animæ, & quomodo auxilio spiritus anima in corpus reducatur. Quod manifeste colligere licet ex verbis Arnaldi de Villa noua ex Ros. cap. 11. desumptis. *Spiritus est in quo portatur tinctura aëris, quæ cum reducitur super terram albam foliatam, statim siccatur aqua spiritualis, & remanet in corpore anima, quæ est tinctura aeris.* Terram foliatam vocat sulphur perfectè mundatũ & dealbatum. Et ne possit aliqua deinceps oriri dubitatio, addit expreßè sequentia.

Corpus, spiritum, & animam oportet vniri insepere.

Comparatio animæ lap. cum tinctura tinctorum.

Spiritus igitur retinet animam, sicut anima retinet corpus, quoniam anima non moratur in corpore nisi mediante spiritu: cum verò coniunguntur, nunquàm separantur, quia spiritus retinet animam, sicut anima retinet terram. Tria dicit, quorũ primum est, *aquam statim siccari*: at si siccatur vna cum anima, non euaporat. Secundum, *animam non morari in corpore, nisi mediante spiritu.* Quòd si verum est, necessario sequitur spiritum non recedere. Tertio subiungit *hæc tria nunquam separi,* quia vnum est retinaculum alterius, neq; vllum eorum per se subsistere potest absq; mutuo adminiculo, cũ hæc tria corpus physicum constituant, non secus ac humanum: ita vt locus nullus relinquatur spiritui animalium aut vegetabiliũ euanido.

Salium, atramenti & aluminũ aquam spiritus vicem non posse supplere.

Sed fortasse aqua saliũ, atramentorũ vel aluminũ separatim vel coninnctim per solutioně siue distillationě procurata, spirit⁹ isti⁹ solutiui locũ supplere poterit? Quod an verùm sit expendamus. Imprimis si calore balnei aut fimi soluta hęc addãtur corporibus metallicis siue terræ philosophorũ, cum primũ ignis calorě senserint, subtilissimarũ partiũ euaporatione facta, in salě atramentũ, vel alumen redibunt, & sic densitate sua ingredi non poterunt, multo minus corporum compactam molem soluere, ac per minima commisceri & vniri. Si aqua ę singulis vel coniunctis distilletur, phlegma

phlegma eorum ab aqua communi non multum diſtabit: ſi ſpiritus eorum vrgeantur igne, & vaſe excipiantur, metalla corrodent, & naturalem terræ calorem igne ſuo contra naturam mortificabunt, & inutilem reddent ad animam ſuſcipiendam, ſine qua perſiſtere non poteſt, nec metalli aut elixiris formam adipiſci. Et quamuis his incommodis carerent, tamen quòd omnino in Elixiris compoſitione neceſſarium eſt, in ſulphur conuerti non poſſunt, cum quod affinitatem cum eo nullā aut valde remotam habeant per naturam, tum quod paulatim ab igne euaporent. Idē de mercurij & ſulphuris aquis diaphanis & tranſparentibus iudicium eſto, quę quamuis principia ſint quodammodo metallorum, tamen cum terram ſuam, in qua proportio illorum & virtus metallica latet, amiſerint, in igne non magis quam antedicta perdurare poterunt, nec cum terra vniri denuo, neq; in terram conuerti, imò & iſtiuſmodi aquæ non minus corroſiuæ ſunt quam prædictæ. De liquoribus lapidum, gemmarum, corallorum, criſtalli, & ſimilium, eadē cenſura erit, quia aut aquæ ſimplicis aut ſalium naturam referent, cum ferè non reſoluantur hæc niſi calcinata, & *omne quod ſoluitur* iuxta ſententiam hebri, *ſalis, aluminum & conſimilium naturam habere debeat*. Sed argentum viuum vulgare

Mercurij & ſulphuris aquæ diaphanæ reprobantur.

Liquores lapidū nullius in arte momenti.

prout est in natura sua spiritus physici vicem fortè supplebit, cũ sit propinqua metallorum materia? Quodquam verum sit, philosophi satis declarant, qui asserũt nullum argentum viuũ à terra coagulari quod antea coagulatum non fuerit, at mercurius vulgi in mineris terræ nunquam coagulatus fuit, proinde neque à sulphure siue terra purgata coagulari poterit: habet enim nimis crudam, grossam, & indigestam substantiam, quam vt ipsam penetret, & in naturam eius vertatur, aut cum anima misceatur eamq; in corpore detineat. Non inficior tamen quin auro vel argento soluto iunctum post digestionem dibitam, sub tiliahonumq; modos philosophis vsitatos spiritus vice fungi posit, & in sulphur conuerti, aliasq; omnes spiritus physici conditiones obtinere, in natura auté sua permanens, minime. At si vulgare argentum viuũ prout est in natura sua, spritum arti præbere non potest, quomodo mercurius antimonij cœterumque marchasitarum, & thutiæ, & magnesiæ in examinè persistet, cũ is sit multo ignobilior, contaminatior, minusq; fixioni idoneus, imo proportione & mixitione elementorum, ac specie, ab hydrorgiro vulgari, aut metallorum mercurio plurimum differens, hæc cum ita se habeant, necessario ad argentũ viuum metallorum recurrendum erit, cum id sit verum artis

An argentũ viuum vulgare spiritus locum locũ btinere posit.

Mercurius marchasitarum in arte reprobatur.

artis principium, & clauis vnica. Atq; hæc de radicali humiditate ignea, & alimentario humore siue aquæ elemento dicta sint, nunc ad reliquas medicinæ proprietates properimus,&ad quintam progrediamur.

DE PVRITATIS CLARITATE MVNTIFICATIVA, DANTE SPLENdorem eminentem, à combustione præseruante,nec adurente.

Caput Quintum.

QVO *Axioma philosophorum, Imperfectũ perficere non posse, nec immundum mundare, explicatur; ostenditurq́, aurum magis ab Elixiris perfectione remotum esse, quam metalla imperfecta ab auro, ideoq́, debere mundari & subtiliari magis quã per naturam depuratum & subtiliatum sit. Qualis puritas in opere requiratur, ac vnde metallorum fulgor procedat, exploratur. Locus corruptus Gebri restituitur. Deinde num in alijs rebus ista puritatis claritas deprahendi posit, examinatur. ac postremo num aurum & argentum per artem facta excedant aurum & argentum natura disputatur.* Philosophorum propositio est satis nota *Imperfectum perficere non posse, nec immundum mundare.* Quod non ita accipiendum est, quasi imperfectũ perfici non posit, aut immundũ mũdari, id enim philosophorũ auctoritatib. veritatiq́; refragaretur. Sic nãq; Geber

Axioma philosophorum quomodo intelligendum

Per-

ra vel minori tẽporis ſpatio in aurum per Elixiris admiſtionem tanſire poſſunt, aurum autem non niſi longò & prolixo tempore in elixir. Alioqui ſi mundities & perfectio illius ſufficeret, caperemus id vt natura nobis dedit. Vnde Arnald. in Soliloquio. *Neceſſarium eſt quod elixir magis ſit depuratum & digeſtum quam aurum & argentum, eo quòd ipſum debet conuertere à perfectione diminuta corpora in aurum & argentum, quòd ipſa facere nequeunt, eo quod non poſſint tingere, niſi in quantum ſe extendunt: quoniam nulla res dealbat niſi ſecundum ſuam albedinẽ, nec vlla res rubificat, niſi ſecundum ſuam rubedinem.* Nec obſtat auctoritas Gebri alio loco dicentis *Corpora perfecta non indigere præparatione, cum perfecta ſint, ſed tantum vt magis ſubtilientur & attenuentur.* Quia Geber reſpexit præparationem primam, qua indigent imperfecta ante eorum ſolutionem qua non indigent perfecta, cum humiditatem ſuperfluam nigram & comburentem, ac terream fæculentiam immundam & groſſam exteriorem non habeant, ſicut imperfecta: ſed tamen poſt ſolutionẽ non minus eorum calces & mercurium mundari debere, quam imperfectorum, philoſophi ſatis atteſtantur. Paſsim enim cum quæritur *cur aurum & argentum ſolui debeant*, rationem aliam non reddunt, quam, vt ſeparetur purum ab impuro, & vt terra ipſorum & mercurius in profundo ſeu radicitus

Gebri locus explicatur.

De Inueſtig. perf. cap. 10.

Aurum & argentũ ſolui vt mundentur magis.

dicitus mundari posſint: ad quam mundationem natura peruenire non potuit, quia ſimpliciter operatur. Cum igitur legimus apud philoſophos. *Imperfectum perficere non poſſe, nec immundum mundare*, exiſtimandũ eſt eos nihil aliud his verbis innuere, quam quod nihil elixiris compoſitionem intrare poſsit niſi purum & mundum, & quod ſaltem in via & mota ſit ad perfectionem ſummam & perpetuitatem adipiſcendã, quod fieri non poteſt, quamdiu corruptio & immundities in materia hæſerint: omne enim immundnm & contaminatum corruptioni & ignis violẽtię obnoxiũ eſt. hinc Raim. Lullius. *Scito fili, quod cum nulla res imbuta corruptione poſsit pati vel tolerare ignem, nec ignis in ſe pati corruptionem, oportet quod lapis mundus magiſtraliter trahatur ſeparatus ab omnibus immunditijs & fæculentijs corruptibilibus, antequam præſumas eum fixare, quouſq; ſit natura pura.* Quocirca lapis perfectus cum nihil inquinatum in ſe recipiat, etiamſi ad diem Iudicij in igne violentiſsimo detineretur, & ei omnes putrefactionum modi adhiberentur quot quot excogitari poſſunt tamen nec conſumeretur, nec corruperetur. Solus tamen philoſophus ſciens eius conſtructionem, eiuſdẽ quoq; corruptionẽ nouit: & quamuis multitudine metalli alicuius ignobilis parua eius quantitas obruta eſſet, ita vt virtutem ſuam exercere non poſſet, tamen ex

Omne immundũ igni ſubiectum.

Teſt. cap. 51.

Lapis phyſicus incorruptibilis & perennis

eo etiam corpore inuiolatus & incorruptus tandem prodiret, impuritate omni & superfluitatibus eiusdem metalli absumptis, quamuis nō in forma pulueris vt prius, sed auri purissimi, subtilissiima & purissima eius metalli substātia sibi adglutinata. Cū itaq; puritas tanti in hoc opere sit momenti, non temere quinto loco inter medecinę proprietates eam requirit Geber. Sed non solum vult, vt medecina pura sit, sed *vt puritas eius sit clara & fulgens, & talis quæ mundificet, & det splendorem* non vulgarem, sed eminentē, qualis est in auro & argeno postrem o *vt puritas illa non adurat, sed à combustione preseruet.* Quæ sigillatim pertractanda sunt ad maiorem Auctoris nostri elucidationem.

Qualis puritas in opere requiratur.

In primus igitur puritatem desiderat in medicina Philosophus, omnium videlicet partium lapidis, tam spiritu alium quā corporalium, idq; vnanimi omnium philosophorum consensu: quia nisi pura & munda omnia fuerint, partes spirituales cum corporalibus non coniungentur, neque fieri poterit matrimonium humidi cum sicco. Si autem humidum à sicco non coaguletur, ad nihilum omnia redigentur. Vnde legimus in Turba: *Corpora & spiritus non recipiunt se ad inuicem, ita quod spirituale fiat corporeum, & contra, nisi vtraque sint ab omni sorde perfectissime depurata.*

Impuritatis incommoda

Et

Inquit, *Metalla mundificantur & fulgida fiunt tripliciter. Per res mundificantes, aut per calcinationis & reductionis modum, aut per solutionem.* Sed Geber loquitur de mundatione imperfectorum metallorum ante eorum solutionem; Lullius verò de purgatione elementorũ lapidis post solutionem. Quos depurationum modos cũ superius explicauerimus; silentio hoc loco præteribimus: Illud tantum adijciẽtes per distillationes sępius reiteratas subtilitatem summam, puritatemq́; aquis metallicis induci, quę quo magis subtiliatæ fuerint eo quoq; magis densantur: Cum itaq; puræ, mundæ & perspicuæ fuerint, sicut diximus eas esse debere; partiumq́; densatio accesserit, claræ euadent & fulgidæ; perspicuum enim condensatum nitet, & fulget. Nec aliunde metallorum fulgor oritur, quam ex aquis subtiliter terminatis & condensatis in ipsis. Ideo quæ subtiliorem habent humorem, puriorem & magis densum, magis quoq; fulgent & resplendent. Qua de causa hac parte præstat aurum, quod proximè sequitur argentum, mox æs, stannum, ferrum & plumbum. Albi etiam coloris in metallis causa est, vt aiunt philosophi, humidum mercuriale terminatum per siccum terrestre, multum subtile & fortiter digestum; hoc enim est albissimum, vt patet in calce vulgari, & propterea argentum fulget albedinẽ vẽ-

Fulgoris causæ.

Metallorũ fulgor vndé oriatur.

ne vera. Si verò metalla habuerint terrã lu tulentam, nigram, impuram, vel fuliginosam illa etiam fusca erũt, nigra vel fuliginosa, vt in plumbo & ferro apparet. Quocirca non tantùm aquæ subtilitas in elixire quærenda, verum etiam curandũ vt terra pura, subtilis, & bene digesta sit, vt perfectè possit desiccare suum humidum mercuriale, nec nitoré illius aut splẽdoré adimere. Si enim vna pars lapidis nitida esset, altera obscura, hęc obliteraret & impediret splendoré alterius. Propterea tandẽ etiã sublimãda est, vt fiat vapor vnctuos⁹. *Nisi enim corpus terra vapor fiat, nihil huius operis direximus*, vt inquit philosophus quidã in Turba. Et alius, *Si sulphur non fuerit sublimatũ substantiã ingredientem, & virtutem penetrantem non habebit, & per consequens ad verum elixir non valebit.* Tertio sequitur, *vt claritas ista sit mundificatiua*, quód vt melius intelligatur repetendum est metalla omnia in radicibus suis esse pura & munda, sed per accidens esse corrupta, ex generationis videlicet loco, vel sulphuris extranei immundi accessione. hoc ipsum affirmante Gebro. *Imperfectorum, inquit, & perfectorum substantia vna est vbiq;, scilicet argentum viuum & sulphur, quæ ante commistionem suam puræ sunt & mundæ. Et per hoc inuenimus corruptionẽ imperfectorum accidentaliter superuenisse, quæ materia nouã & corruptam dedit formam.* Cùm igitur corruptio imperfectorum accidẽtalis sit, & non radicalis, & spoliatio accidenti-

Terram non secus atque aquã subtiliandam & sublimandã.

De inuestig. perfect. c. vl.

De Inuestig. perf. cap. 3. & 5.

poſsibilis ſit, vt Geber etiam teſtatur, elixir quod nihil aliud eſt quã puriſsima argenti viui fixi, & ſulpuris optime digeſti materia fulgens & ſplendida, mundiſsimã & ſui ſimilẽ tantum appræhẽdit & tenet metallorũ ſubſtantiã, relicta terrea & ſulphurea, quæ de metallorũ compoſitione prima nõ eſt quę ſimulatq; ſuperfluitatibus ſibi agnatis ſpoliata eſt, non minus fulgens & nitida euadit quã ipſum elixir, cum per ſe ſit clara & munda, videlicet ex fumis puriſsimis & tenuiſsimis in terrę viſerib. creata, niſi propter ſulphur aduſtibile, & terreitatẽ immũdam & fœculentã ipſius ſplendor obſcuratus fuiſſet. Mundat igitur medicina adhærendo ſimili & propinquo, ſeparandoq; ſuperfluũ & extraneũ quod de ſua natura nõ eſt. Quarto requiritur *vt det ſplendorẽ eminentem*; Det videlicet per amotionẽ contrarij quod fulgorẽ eius offuſcabat, vmbramq; inducebat. Splendorẽ eminentẽ; videlicet, non talẽ qualẽ metalla plæraq; in ſe habẽt, nã omnia metalla præſertim polita aliquid ſplendoris cõtinent, ſed qui excellat & prę-emineat, qualis eſt in arguento & auro, quę ſplẽdore ſuo ſuperant reliqua metalla, nõ ſecus atq; Sol & Luna in firmamento reliqua ſydera. Quinto, *vt ea puritas nõ ſit adurens*; videlicet, ſulphureitate qua caret, cum omne ſulphur externum adurat & aduratur: *Sed à combuſtione præſeruans*, humorẽ

Requiſita in Elixere.

videlicet suo radicali & mercuriali fixo, qui argentum viuum metallorū protegat, ne ignis in id agere valeat, inspisset etiam & figat: talis enim humiditas sola ignem superat, & ab igne non superatur, nec se in partes cōpositiones suæ diuidi permittit, quia cum tota sua substantia in igne permanens stat, & amicabiliter in eo quiescit, & eo gaudet, & cū quibus iungitur, conseruat. Vnde Geber, *Quæcunq; videmus plus ab adustione saluari, illa consideramus plus argenti viui naturam possidere: Ideoq; relinquitur ipsum argentum viuum esse perfectiuum, & adustionis saluatiuum. quod est perfectionis vltimum.*

Lectionis varietas. Vocabuli *adurentis* mētione occurrit animo codices hoc loco variare. Vulgaris lectio sic habet. *Puritatis claritas mundificatiua dans splendorem eminentem in combustione existenti, non adurentis. Nam post consolidationem partium purificatarum relinquitur quod ignis actualis habet comburere omnes superfluitates extraneas non consolidatas.* Quę si genuina est, quod non puto, non adurentis referendum videtur ad dictiunculam quæ præcessit, *puritatis* vt intelligamus puritatē illam nō esse adurentem siue mundantem per adustionem, prout purgāt sulphur, sal lateres, & similia, ignis adiutorio, nec fieri per opus aliquod chymicum, videlicet, calcinationem & reductionem, siue mundationē per pastillos aut cementationē, sed mere esse naturalē,

&

& propriã elixiri,quod coniungit ſe ſuo ſimili &puro,ſeparatis ſuperfluitatibus,quę per ignẽ deinceps cõſumuntur. *In combuſtione exiſtẽti*, ſcilicet metallo vel corpoti igni expoſito &in periculo cõbuſtionis verſanti,pel propter extranei ſulphuris ſibi adnati abundantiã, quod mercuriũ etiã fixum ſecũ euaneſcere cogit,vel propter ipſiꝰmercurij cruditatẽ & paucã fixionẽ: niſi fortè per *combuſtionẽ* ignẽ intelligamus. Alius codex hoc modo legit. *Puritas & claritas mundificatiua,dans ſplendorẽ eminentẽ in cõbuſtione exiſtenti,non adiunctis poſt conſolidationẽ partiũ purificatarũ quæ relinquuntur, eo quod ignis, &c.* quaſi diceret,*non adiunctis*, hoc eſt ſeparatis extraneis, quæ nõ conſolidãtur cũ puris, ſed per ignẽ abſumũtur.Et quodammodo rectius Quamuis autẽ vtrumq; exemplar conſtantiſsime retineat & legit, *in cõbuſtione exiſtenti,* puto nihilominus mendũ irrepſiſſe quod ita corrigi poſſe exiſtimo,ſi ſcribatur,*à combuſtione præſeruãs,nõ adurens.*Idq; ex mente Gebri, qui cap. 1. eiuſdẽ libri de eadẽ puritate loquẽs,his verbis vtitur.*hæc oleaginitas ſit tantæ puritatis eſſentiæ, & ab omni re combuſtibili ſiue adurente artificialiter mundata,quod omnia cũ quibus per minima coniungitur non cõburat,ſed à combuſtione præſeruet.* Alioqui quid ſibi velit Gebri interpres per hæc verba, *dans ſplendorem eminentẽ in cõbuſtione exiſtenti,* fateor me nõ ſatis intelligere, quã enim ſupra attuli interpretatio-

Quomodo locus reſtituẽdus Authoris iudicio.

pretationē, coacta est, nec mihi ipsi satis facit, quāuis alia vix esse posit, si vulgata lectio retinēda est, ꝙ perspicaciorib. ingenijs dijudicandū relinquo. Vtcūq; legendum, mens Gebri alia nō est, quā vt elixir nō modo sit purū & clarū, sed etiā vt puritate sua & claritate superabundanti splendorē eminentē & fulgentē inducat, corporū imperfectorū partib. puriorib. tanquā sibi similib. adglutinatis, separatisq; superfluitatib. extraneis, quę de cōpositione prima mercurij nō sunt, sed extrinsec⁹ accesserūt, quas deinde ignis consumit. Quę autē sint superfluitates metallorū, ex alijs huius lib. locis colligi potest. vt hic repetitione opus non sit.

Nunc num aliæ res extraneæ fulgorē istū eminentem cōmunicare posint metallis vilioribus cōsideremus, & primū animalia & vegetabilia ortūq; ex ijs habentia examinemus. In quibus aqueū subtile esse non negamus, clarū & purū, & proinde naturā perspicui habere, quę proprie est materia coloris, fatemur: sed cū illud eorum humidū à terreis partibus segregatū non sit condensatū neq; terminatū, fulgens & splendēs esse nō potest, multo min⁹ imperfectis metallis fulgorē siue splendorem inducere. Quod autē illorum humidū cōdensari nō posit, hinc patet, quia nullo ingenio aut arte terra illorū humiditati suæ iterum vniri aut coniungi potest, quin per artē separetur, quod

Nū in alijs rebus quam in metallis splendor eminens repe riatur.

in humido mercuriali contra eſt,quod terrã ſuam nunquã derelinquit. Cum autẽ terra niſi humori mixta ſurſum aſcendere & ſublimari nõ poſsit,non ſublimatã autẽ obſcuram &ſordidũ remanere neceſſe ſit,profecto terra eorũ fulgens & clara eſſe nõ poterit,proinde etiã aquæ ſuę mixta illã quãuis claram & purã obſcurabit,& ſplendorẽ impediet. At dicet quis,fex vini diſtillati& mellis. vrinę itẽ &fortè aliorũ quorundã in ſalẽ redacta clareſcit&ſublimatur,proinde ſuũ humidũ clarũ &perſpicuũ condenſare poterit,& fulgorẽ in id inducere. Reſpondeo,ſales hos diſſolutos in aquę naturã trãſire quamdiu liquidi ſunt,& nõ poſſe aquã ita per hos cõdenſari vt ab ea nõ ſeparẽtur: quia aqua euaporat, & ſales ab ea ſeparati groſsitiẽ & denſitatẽ retinent,qua corpora metallica ingredi prohibentur,imo ſales iſtiuſmodi volatiles ſupra corpora igne liq; facta proiecti recedũt: ſi autẽ cum humido ſuo permaneãt,ſimul euaporãt, nec intrãt, quia à metallorũ natura aliena ſunt,&nullã alterationẽ corporib.imperfectis imprimere poſſunt. Idẽ de ſale gẽmæ & armoniaco, atramẽtis & aluminib.& id genus alijs quãuis perſpicuis &intentib.aut ad perſpicuitatem aut nitorẽ accedentibus iudicandum, quæ denſitatem ſuam retinentia propter groſsitiem & à metallis differentẽ ſubſtantiam ea ingredi aut penetrare non poſſunt,

Quæſtio.

Solutio.

Sales atramẽta, & alumina fulgorem non poſſe alijs cõmunicare.

imo calcinant & comburunt. Si verò aquæ & olea ex ijs distillentur, terra eorum in fundo remanet, aquę suę nunquam denuo commiscibilis, ita vt simul vniri possint: aqua igitur absq; terra euaporabit, terra absq; subtilitate aquæ non ingredietur. Et proinde sales omnes, alumina, & atramenta, ad fulgorem imperfectis metallis inducendum inutilia, cum terra eorum etsi anteà ex pelluciditate aquę suæ aliquid nitoris & claritatis habuerit, eandem per abstractionem amiserit, & quamuis non amisisset, tamen ea magis grossa est & crassa quam prius aquæ suę cōiuncta & vnita, quod inde cognosci potest, quia postea neq; aqua neq; igni liquesit, nisi forte fusione vitrificatoria. Corpora tamē imperfecta & calces eorundem per hæc purgari à sulphure extraneo, terraq; superflua, atq; auro & argento intensiorem rubedinis & albedinis colorē conciliari scimus, sed internam metallorū substantiam propterea non mutant.

Lapides & gemmas claritatem metallis infundere non posse.

At gemmæ, margaritæ, coralli, cristallus & vitrum aut fluores metallici, quorū quędam perspicua sunt & splendida corporibus metallicis fulgorem impartientur? Nihilo certe magis quam prædicta, nam propter dissimilem à metallis essentiā & grossitiem non modo ea penetrare, sed ne adhærere quidem ijs possunt. Si verò calcinentur, splendorem suum amittunt, & in

calcem

calcem aut salem rediguntur, qui non magis rebus prænominatis penetrabit: si verò post calcinationem soluantur, adhibito calore in corpus redibunt, & densitatē retinebunt priorē. Elixiris autē materia quo magis igne exercita fuerit periti artificis industria, eo maiorē claritatem penetrandique subtilitatem acquirit.

An marchasitæ claritatē alijs possint immittere.

Sed fortè marchasitæ claritatē hanc metallis imperfectis immittent, pondus enim & splendorē, aut saltem scintillas quasdam splendidas & fulgentes metallicā naturam referentes habent. At neque hæ profectò, constant enim corpore denso, tam lapidis quam metalli naturam referente, ideoque inter media mineralia cōuenientissimè cōnumerantur, quæ quamdiu in sua densitata permanent, metallis liquefactis & argento viuo supernatabunt, nec ingredientur, aut alterabunt: Si autem ea subtiliare velimus per ignem, lapidea pars in calcem redigetur, sulphurea comburetur, mercurialis euanescet nec enim liquantur, cum materiam crudā & colorem metalli tantūmodo obtineant, non speciem. In calcē igitur redactæ marchasitę splendorem amittunt, perindeq; est, ac si nūquam habuerint, deinde neque eo modo penetrabiliores factę sunt. Frustra igitur illorum fulgor quæritur, & in ijs subtiliandis labor perditur. At si in marchasitis splēdor & claritas à Gebro

requisita non reperitur, multo minus in alijs eius generis medijs mineralib. magnesia videlicet & thutia aut etiam bauracibus quæ tantum fulgorem non habent & depurari omnino non possunt. Sed spiritus chymici Sulphur scilicet, arsenicū, & argētum viuum claritatis splendorē metallis viliori bus inducent? habent enim in natura sua aliquid fulgidi, quod per artem quoq; intendi potest, & augeri. Sed hos non fixos diximus sæpè non posse vtiliter metallis adhærere, quia calorem ignis facilè fugiunt, & quod peius est, sulphur & arsenicum metalla omnia comburunt. Si vero figantur, in terream substantiam rediguntur nō fluentem nec penetrātem. Si tamen figi possent absque eorum in terrā conuersione, ita vt metallicam dent fusionem, lapidem quendam metalla tingentē ex ijs fieri posse non est dubitandum. Sic enim de Sulphure & arsenico Geber. *Arsenicum est albedinis tinctura de facili, rubedinis vero difficulter: sulphur vero rubedinis de facili, albedinis autem diffi ilime.* Et de argento viuo idem Geber. *Figitur & est tinctura rubedinis exuberantissimæ refectionis, & fulgidi splendoris, & non recedit à commisto, donec est in natura sua.* Sed cum hæc opera laboris sint maximi, fœtoris intolerandi, & experimenti periculosissimi, consulerem potius cum philosophis vt quisque in auro & argen-

An spiritus chymici metallis ignobilibus poßint claritatem & splendorem dare.

Sum. perfect. cap. 29.

Sum. perf. cap. 30.

argento operam impendat, *quibus*, vt ijdem asserunt, *insunt radij lucentes & tingentes, cætera corpora albedine & rubedine vera, secundum quod fuerint præparata.*

Imperfecta metalla quamuis in compositione sua prima fulgidi quippiam contineant, cum eorum materia non sit alia quam auri & argenti, videlicet ex fumis subtilissimis & claris constans, tamen sulphuris extranei & fœditatis terrestris accessione ex caussa loci mineralis ita corrupta sunt, vt Geber testetur *nihil fulgidū in ijs inueniri*, ideoque existimandum est ex illis fulgidam substantiam quæ elixiris materiam, hoc est, mercurium & sulphur tingat & illustret, omnino non aut vix elici posse. Quod si verum est, frustra conabimur per vnum eorum alteri fulgorem inducere.

Imperfecta corpora quādiu corruptionis aliquid in se habent nō posse alijs claritatem tribuere.

Quod tamen intelligendum est, quamdiu fœditatis aliquid in se retinent; nam cum ab ea perfecte mundata fuerint, ad auri & argenti perfectionem & claram splendentemque naturam deduci possunt, vel ipso Gebro teste, cuius hæc sunt verba. *Cùm corpora imperfecta per nostram experientiam & per ingenium nostrum vidimus præparata, & mundata ab omni superflua corruptione & immunditia fugitiua & terrestri liberata, inuenimus ipsa maioris claritatis & fulgoris seu puritatis*

De Inuestig. perf c. vlt.

quam

An aurum & argentum artis, excedant naturalia.

quam ipsa corpora naturaliter perfecta. Dicit *maioris claritatis puritatis & fulgoris*, non quod intelligat metalla ignobilia per elixir trãsmutata puritate & fulgore excedere aurum vel argentum per naturam generatum, quod fieri non poteſt, cum ars non niſi ſatis difficulter naturã imitetur, & ſufficiat aurum &argentum artis in eodem eſſe perfectionis gradu cum naturalibus, ſed quod eorũ materia præparata & mundata poſſit fieri elixir, quod in ſuis principijs multo perfectius eſt, & puritate, claritate atq; fulgore magis exuberat quã argentũ vel aurũ naturæ, auxilio tamen oleaginitatis & animę, vt diximus, ex perfectis corporibus potiſſimum petitæ. Alioqui ſi Geber indicare voluiſſet metalla imperfecta per elixir tranſmutata in aurum vel argentum eſſe maioris puritatis & fulgoris quam naturaliter perfecta corpora, nõ faceret mentionem præparationis & mundationis, ſed diceret, cum vidimus imperfecta corpora conuerſa, vel mutata, vel aliquid ſimile.

Quæſtio.

Sed refragabitur quiſpiam, & dicet. Philoſophi ſæpe aſſerunt *aurum & argentum ſuum non eſſe aurum & argentum vulgi.* Item: *aurum & argentum ſuum excedere aurum & argentum naturæ, quoniam additur ei additio magna in tinctura & perſeuerantia in igne, & in proprietatibus*

bus actionum, & multarum vtilitatū ad omnem infirmitatem expellendam. Respondeo. Ab vna extremitate ad aliam transitum non fieri, nisi per media: Mercurius igitur & sulphur quæ materiam præbent, & lapidis extrema sunt ab vna parte, non possunt elixir fieri completum, quod est aliud extremū, nisi prius transierint per media, quæ sunt metalla: quo circa prius conuertenda sunt in argentum deinde in aurum, quæ cum sint in via & motu maioris perfectionis adipiscendæ, & tandem fieri debeant medicina quæ imperfecta conuertat, merito dicuntur argentum & aurum philosophorum non esse sicut vulgaria, imò excedere aurum & argentū minerale, quia videlicet puriora & subtiliora sunt, & in quo totius rei cardo vertitur, spiritualia, ita vt illorū perfectio mirum in modum intendi possit, iuxta arbitrium artificis, quod auro & argento vulgaribus ademptum est, quoniam sunt corpora mortua, & nullam possunt exercere actionem, nisi spiritualia prius facta fuerint, purgata, & digesta, sicut hæc philosophorum. Quod ipsum apertè indicat Aros philosophus ad Regem Nephet, in hanc sententiam scribens. *In nostro lapide sunt sol & luna in virtute & potentia, ac etiam natura, quia si hæc in dicto lapide non essent, non fieret inde sol & luna; & tamen ipse sol in lapide existens, non est sicut sol communis, nec luna*

Solutio.

luna eodem modo ficut luna communis, quia fol & luna exiftentes in dicta confectione funt meliores & fubtiliores, quam fint manentes in ipfa natura vulgari. Id ipfum quoque ex parabola Comitis Bernardi facile intelligi poteft, qui introducit *regem balneum fontis ingreffum fe vefte aurea primo omnium exuere*, quod fit in folutione feu ipfius in mercurium conuerfione, *& tradere illam Saturno*, dum videlicet per putrefactionem denigatur, *deinde Ioui & Lunæ, Veneri, marti exordine, & demũ foli flauo qui, illam diebus 40. afferuat & cuftodit.* Quo medio temporis artulo auri natura prępollet in elixiris materia, fed quia tum tantum eft in gradu naturæ, non poteft alia corpora tingere, nifi vlterius ad gradum coloris & virtutis altiorem promoueatur. Quocirca addit Comes in Allegoria fuã *poftea Solem pulcherrimum & fanguineum coloremque habentem papaueris rheadis fiue filueftris, feu croci ficci, fuperuenire, qui regis vefte fe amiciat, eamque retineat.*

Comitis Ber. parabola explicatur.

Sed obftrepet prætereà alius, & interpretationem meã cauillabitur prolatis in medium verbis M. Arnaldi de Villa noua ex Ros. petitis. vbi fic ait. *Proijce vnum pondus ex eo* (fcilicet elixire Lunari) *fuper mille partes mercurij fale & aceto abluti, & fit pura luna; melior quam de minera.* Et cap. fequent. eiuf-

Alia obiect.

Part. 2. cap. 27. & 28.

dem libr. *Proijce vnum pondus de ipso* (elixire solari) *super mille partes Lunæ vel mercurij ablutì cum sale & aceto, & fiet sol verissimus in omni examinatione, & melior valde quam de minera productus.* Quibus Arnaldi verbis bis repetitis videtur interpretatio verborum Gebri quàm attuli infringi posse, & ostendi aurum arte & per elixiris admistionem factum melius esse naturali.

Possent sanè non exercitatum & philosophorum loquendi formulas ignorantem sententia & loco mouere tanti Doctoris verba.

Sed faxo vti spero, vt dilucide omnibus *Dilu*[illegible] appareat quid sibi velit ijs in locis philosophus. Affirmant omnes huius scientiæ professores, & ipsemet quoque Arnaldus. *Vnum pondus elixiris perfecti tingere mille millia* *Ros. cap. 2*[illegible] *mercurij vel cuiusuis corporis imperfecti in verum argentum vel aurum.* quod etiam exemplo comprobat capit. 31. dicens. *Recipe centum partes mercurij abluti cum sale & aceto, & pone super ignem, cum autem cœperit feruere, pone vnam partem elixiris preparati super centum illas partes mercurij, & fiet totum medicina super alium mercurium ablutum. Deinde proijce vnam partem istius medicinæ congelatæ super centum partes mercurij in crusibulo feruentis ad ignem, & fiet totum adhuc medicina. Postea pone vnam partẽ istius*

medi-

medicinæ vltimo congelatæ super centum parteš mercurij abluti, & fiet totum aurum vel argentum in omni iudicio, secundum quod primum fuerit elixir rubeum vel album præparatum & compositū. Tres lapidis proiectiones (quas quidā multiplicationes satis male existimant, non videntes elixir virtute & potentia diminui prima statim proiectione, & multo amplius secunda) proponit Arnaldus. Primo enim (capio certum pondus pro incerto) drachmam vnam elixiris supra centū drachmas mercurij abluti proijcit. Secundo centum has drachmas centies multiplicat, nam dicit *proijce vnam partem istius medicinæ congelatæ super centum partes*, atque ita fiunt decem millia drachmarum, Tertio decem hæc millia centies multiplicat. Ex qua computatione vna drachma elixiris deprænditur conuertere decies centum millia drachmarum mercurij. Iam cum superioribus cap. Arnaldus dicat *vna parte elixiris albi vel rubei conuerti mille partes argenti vel mercurij in argentum vel aurum melius quam de minera producatur*, non intelligit vltimam & finalem conuersionem lunæ, vel mercurij in aurum vel argentum compactum & densum; sicut est aurum vel argentum fornacibus liquefactum, & in corpus siue massam reductum, sed tantum mille illas partes mercurij vel lunæ in puluerem redigi vi & virtute elixiris;

vel

vel vt dicit Arnald. *in medicinam*, quæ nihil aliud est quam aurum & argentum, sed in forma pulueris, qui vlterius potentiam suam exerere, & cuius singulæ partes in mille alias adhuc diffundi possunt, & sic excrescere ad numerum elixiris perfectum, qui est decies centenorum millium. Et ea sola intentione dicit Arnald. locis supradictis illud *aurum & argentum melius esse argento & auro de minera producto*. Ideoque etiam præter rationes prædictas vocantur *aurum & argentum philosophorum: quoniam* vt subiungit postea Arnald. *additio magna in tincturis ys adest, & perseuerantia in igne, & etiam maior virtus & vtilitas in infirmi talibus expellendis*, quam in auro & argento minerarum. Quæ comprobantur satis verbis eiusdem Arnaldi supra descriptis. Nam postquam ostendit vltimam virtutem elixiris, & eius finalem proiectionem, simpliciter addit, *fiet totum argentum & aurum in omni iudicio*, quod & verum est.

Aurum & argentum per artem facta eundem gradū perfectionis obtinere cum naturalibus.

Proinde non est existimandum cum plærisq;, aurum & argentum per Elixir facta meliora esse naturalibus, sed eodem gradu consistere, & eadem examina perferre posse, easdemque facultates possidere, nec plures aut pauciores. Explicauimus quintā lapidis conditionem, puritatis nempe clari-

tatem & fulgorem, reliquum eſt vt de ſexta agamus, de qua in Cap. ſequenti.

DE TERRA FIGENTE, TEMPERATA, TENVI, FIXA, INCOMbuſtibili, &c.

CAPVT VI.

In quo de tertio Lapidis elemento, terra videlicet agitur, eiuſq; diffinitione ac proprietatibus, vnde peti, quibuſque modis acquiri poßit, & poſtea mundari atque præparari. Eius in arte neceßitas proponitur, & an aliunde quàm è metallis educi poßit, excutitur. Item *de fixione, figendiq; rationibus tractatur, & quomodo omnia tandem Lapidis elementa in terram verti debeant, oſtenditur.*

Spiritus ac corporis officia.

SICVT actiua non poſſunt ſuas virtutes demonſtrare, niſi paſſiuis ſociata fuerint, ita nec ſpiritus minerales, niſi corporibus coniungantur. Spirituum officium eſt, corpora ſoluere, abluere, mundare, viuificare: corporum contra, ſpiritus coagulare, mortificare, & figere.

Per

Per corpora autem ſiue corpus hôc loco nihil aliud intelligo, quam terram, quam *figentem, temperatam, tenuem, ſubtilem, fixam, incombuſtibilem, dantem fixionis permanentiam in ſolutione adhærenti ſecum, ſtantem & perſeuerantem contrà ignem* eſſe vult Auctor noſter. *Figentem* ſcilicet fixione quadam, ſed non perfecta, imo *aptam potius ad figendum*, vt ait Cap. primo, in principio ſcilicet operis, quia tunc terra cruda admodum eſt & indigeſta, nec lapidis partem alteram volatilem figere potis eſt, ſed tantum coagulare, cum ipſamet fixa & incombuſtibilis non ſit, ſed corruptioni & combuſtioni adhuc ſubiecta. Vnde Philoſophi nos monent ſedulo vt ab igne vehementi caueamus operis initio: paulatim enim terra hæc digerenda & igni aſſuefacienda eſt, vt poſtea vehementiſſimum tolerare poſſit, poſt mundationem videlicet ſuam & ſubtiliationem iam fixa & incombuſtibilis facta, & ideo potens etiam fixionis permanentiam dare ſpiritui in ſolutione ſecum adhęrenti, quod ante ſuam ipſius fixionem non poterat. Idque Geber tanquam per gradus quoſdam aſcendendo ſolertiſſime indicat. *Temperatam*, cōuenientibus digeſtionibus & decoctionibus præmiſſis, quia terra hæc, vt atteſtatur Lullius, *in principio natiuitatis ſuæ frigida & ſicca eſt in quarto gradu, & ſubſtātia eius pōtica & adſtrin-*

Qualis terra deſideretur in arte.

pretationẽ, coacta eſt, nec mihi ipſi ſatis facit, quãuis alia vix eſſe poſsit, ſi vulgata lectio retinẽda eſt, ꝙ perſpicaciorib. ingenijs dijudicandũ relinquo. Vtcũq; legendum, mens Gebri alia nõ eſt, quã vt elixir nõ modo ſit purũ & clarũ, ſed etiã vt puritate ſua & claritate ſuperabundanti ſplendorẽ eminentẽ & fulgentẽ inducat, corporũ imperfectorũ partib. puriorib. tanquã ſibi ſimilib. adglutinatis, ſeparatiſq; ſuperfluitatib. extraneis, quę de cõpoſitione prima mercurij nõ ſunt, ſed extrinſecꝰ acceſſerũt, quas deinde ignis conſumit. Quę autẽ ſint ſuperfluitates metallorũ, ex alijs huius lib. locis colligi poteſt. vt hic repetitione opus non ſit.

Mñ. in alijs rebus quam in metallis ſplendor eminens reperiatur.

Nunc num aliæ res extraneæ fulgorẽ iſtũ eminentem cõmunicare poſsint metallis vilioribus cõſideremus, & primũ animalia & vegetabilia ortũq; ex ijs habentia examinemus. In quibus aqueũ ſubtile eſſe non negamus, clarũ & purũ, & proinde naturã perſpicui habere, quę proprie eſt materia coloris, fatemur: ſed cũ illud eorum humidũ à terreis partibus ſegregatũ non ſit condenſatũ neq; terminatũ, fulgens & ſplendẽs eſſe nõ poteſt, multo minꝰ imperfectis metallis fulgorẽ ſiue ſplendorem inducere. Quod autẽ illorum humidũ cõdenſari nõ poſsit, hinc patet, quia nullo ingenio aut arte terra illorũ humiditati ſuæ iterum vniri aut coniungi poteſt, quin per artẽ ſeparetur, quod

in

in humido mercuriali contra est, quod terrã suam nunquã derelinquit. Cum auté terra nisi humori mixta sursum ascendere & sublimari nõ posit, non sublimatã auté obscuram & sordidũ remanere necesse sit, profecto terra eorũ fulgens & clara esse nõ poterit, proinde etiã aquæ suę mixta illã quãuis claram & purã obscurabit, & splendoré impediet. At dicet quis, fex vini distillati & mellis. vrinę ité & fortè aliorũ quorundã in salé redacta clarescit & sublimatur, proinde suũ humidũ clarũ & perspicuũ condensare poterit, & fulgoré in id inducere. Respondeo, sales hos dissolutos in aquę naturã trãsire quamdiu liquidi sunt, & nõ posse aquã ita per hos cõdensari vt ab ea nõ separẽtur: quia aqua euaporat, & sales ab ea separati grositié & densitaté retinent, qua corpora metallica ingredi prohibentur, imo sales istiusmodi volatiles supra corpora igne liq; facta proiecti recedũt: si auté cum humido suo permaneãt, simul euaporãt, nec intrãt, quia à metallorũ natura aliena sunt, & nullã alterationé corporib. imperfectis imprimere possunt. Idé de sale gẽmæ & armoniaco, atramẽtis & aluminib. & id genus alijs quãuis perspicuis & intentib. aut ad perspicuitatem aut nitoré accedentibus iudicandum, quæ densitatem suam retinentia propter grositiem & à metallis differenté substantiam ea ingredi aut penetrare non possunt, imo

Quæstio.

Solutio.

Sales atramenta, & alumina fulgorem non posse alijs cõmunicari.

imo calcinant & comburunt. Si verò aquæ & olea ex ijs distillentur, terra eorum in fundo remanet, aquę suę nunquam denuo commiscibilis, ita vt simul vniri possint: aqua igitur absq; terra euaporabit, terra absq; subtilitate aquæ non ingredietur. Et proinde sales omnes, alumina, & atramenta, ad fulgorem imperfectis metallis inducendum inutilia, cum terra eorum etsi anteà ex pelluciditate aquę suæ aliquid nitoris & claritatis habuerit, eandem per abstractionem amiserit, & quamuis non amisisset, tamen ea magis grossa est & crassa quam prius aquæ suę cōiuncta & vnita, quod inde cognosci potest, quia postea neq; aqua neq; igni liquesit, nisi forte fusione vitrificatoria. Corpora tamē imperfecta & calces eorundem per hæc purgari à sulphure extraneo, terraq; superflua, atq; auro & argento intensiorem rubedinis & albedinis colorē conciliari scimus, sed internam metallorū substantiam propterea non mutant.

Lapides & gemmas claritatem metallis infundere non posse.

At gemmæ, margaritæ, coralli, cristallus & vitrum aut fluores metallici, quorū quędam perspicua sunt & splendida corporibus metallicis fulgorem impartientur? Nihilo certe magis quam prædicta, nam propter disimilem à metallis essentiā & grossitiem non modo ea penetrare, sed ne adhærere quidem ijs possunt. Si verò calcinentur, splendorem suum amittunt, & in calcem

calcem aut salem rediguntur, qui non magis rebus prænominatis penetrabit: si verò post calcinationem soluantur, adhibito calore in corpus redibunt, & densitaté retinebunt prioré. Elixiris auté materia quo magis igne exercita fuerit periti artificis industria, eo maioré claritatem penetrandique subtilitatem acquirit.

An marchasitæ claritaté aljs poßint immittere.

Sed fortè marchasitæ claritaté hanc metallis imperfectis immittent, pondus enim & splendoré, aut saltem scintillas quasdam splendidas & fulgentes metallicá naturam referentes habent. At neque hæ profectò, constant enim corpore denso, tam lapidis quam metalli naturam referente, ideoque inter media mineralia cõuenientissimè cõnumerantur, quæ quamdiu in sua densitata permanent, metallis liquefactis & argento viuo supernatabunt, nec ingredientur, aut alterabunt: Si autem ea subtiliare velimus per ignem, lapidea pars in calcem redigetur, sulphurea comburetur, mercurialis euanescet nec enim liquantur, cum materiam crudã & colorem metalli tantũmodo obtineant, non speciem. In calcé igitur redactæ marchasitę splendorem amittunt, perindeq; est, ac si nũquam habuerint, deinde neque eo modo penetrabiliores factę sunt. Frustra igitur illorum fulgor quæritur, & in ijs subtiliandis labor perditur. At-si in marchasitis splédor & claritas à Gebro

requisita non reperitur, multo minus in alijs eius generis medijs mineralib. magnesia videlicet & thutia aut etiam bauracibus quæ tantum fulgorem non habent & depurari omnino non possunt. Sed spiritus chymici Sulphur scilicet, arsenicũ, & argẽtum viuum claritatis splendorẽ metallis viliori bus inducent? habent enim in natura sua aliquid fulgidi, quod per artem quoq; inten di potest, & augeri. Sed hos non fixos diximus sæpè non posse vtiliter metallis adhærere, quia calorem ignis facilè fugiunt, & quod peius est, sulphur & arsenicum metal la omnia comburunt. Si vero figantur, in terream substantiam rediguntur nõ fluentem nec penetrãtem. Si tamen figi possent absque eorum in terrã conuersione, ita vt metallicam dent fusionem, lapidem quendam metalla tingentẽ ex ijs fieri posse non est dubitandum. Sic enim de Sulphure & arsenico Geber. *Arsenicum est albedinis tinctura de facili, rubedinis vero difficulter: sulphur vero rubedinis de facili, albedinis autem difficillime.* Et de argento viuo idem Geber. *Figitur & est tinctura rubedinis exuberantißimæ refectionis, & fulgidi splendoris, & non recedit à commisto, donec est in natura sua.* Sed cum hæc opera laboris sint maximi, fœtoris intolerandi, & experimenti periculosißimi, consulerem potius cum philosophis vt quisque in auro & argen-

An spiritus chymici metallis ignobilibus poßint claritatem & splendorem dare.

Sum. perfect. cap. 29.

Sum. perf. cap. 30.

argento operam impendat, *quibus*, vt ijdem asserunt, *insunt radij lucentes & tingentes cætera corpora albedine & rubedine vera, secundum quod fuerint præparata.*

Imperfecta metalla quamuis in compositione sua prima fulgidi quippiam contineant, cum eorum materia non sit alia quam auri & argenti, videlicet ex fumis subtilissimis & claris constans, tamen sulphuris extranei & fœditatis terrestris accessione ex caussa loci mineralis ita corrupta sunt, vt Geber testetur *nihil fulgidũ in ijs inueniri*, ideoque existimandum est ex illis fulgidam substantiam quæ elixiris materiam, hoc est, mercurium & sulphur tingat & illustret, omnino non aut vix elici posse. Quod si verum est, frustra conabimur per vnum eorum alteri fulgorem inducere.

Imperfecta corpora quãdiu corruptionis aliquid in se habent nõ posse alijs claritatem tribuere.

Quod tamen intelligendum est, quamdiu fœditatis aliquid in se retinent; nam cum ab ea perfecte mundata fuerint, ad auri & argenti perfectionem & claram splendentemque naturam deduci possunt, vel ipso Gebro teste, cuius hæc sunt verba. *Cùm corpora imperfecta per nostram experientiam & per ingenium nostrum vidimus præparata, & mundata ab omni superflua corruptione & immunditia fugitiua & terrestri liberata, inuenimus ipsa maioris claritatis & fulgoris seu puritatis*

De Inuestig. perf c. vlt.

quam

An aurum & argentum artis, excedant naturalia.

quam ipsa corpora naturaliter perfecta. Dicit *maioris claritatis puritatis & fulgoris*, non quod intelligat metalla ignobilia per elixir trāſmutata puritate & fulgore excedere aurum vel argentum per naturam generatum, quod fieri non poteſt, cum ars non niſi ſatis difficulter naturā imitetur, & ſufficiat aurum & argentum artis in eodem eſſe perfectionis gradu cum naturalibus, ſed quod eorū materia præparata & mundata poſſit fieri elixir, quod in ſuis principijs multo perfectius eſt, & puritate, claritate atq; fulgore magis exuberat quā argentū vel aurū naturæ, auxilio tamen oleaginitatis & animę, vt diximus, ex perfectis corporibus potiſſimum petitæ. Alioqui ſi Geber indicare voluiſſet metalla imperfecta per elixir tranſmutata in aurum vel argentum eſſe maioris puritatis & fulgoris quam naturaliter perfecta corpora, nō faceret mentionem præparationis & mundationis, ſed diceret, cum vidimus imperfecta corpora conuerſa, vel mutata, vel aliquid ſimile.

Quæſtio.

Sed refragabitur quiſpiam, & dicet. Philoſophi ſæpe aſſerunt *aurum & argentum ſuum non eſſe aurum & argentum vulgi.* Item: *aurum & argentum ſuum excedere aurum & argentum naturæ, quoniam additur eis additio magna in tinctura & perſeuerantia in igne, & in proprietatibus*

bus actionum, & multarum vtilitatũ ad omnem infirmitatem expellendam. Respondeo. Ab vna extremitate ad aliam transitum non fieri, nisi per media: Mercurius igitur & sulphur quæ materiam præbent, & lapidis extrema sunt ab vna parte, non possunt elixir fieri completum, quod est aliud extremũ, nisi prius transierint per media, quæ sunt metalla: quo circa prius conuertenda sunt in argentum deinde in aurum, quæ cum sint in via & motu maioris perfectionis adipiscendæ, & tandem fieri debeant medicina quæ imperfecta conuertat, merito dicuntur argentum & aurum philosophorum non esse sicut vulgaria, imò excedere aurum & argentũ minerale, quia videlicet puriora & subtiliora sunt, & in quo totius rei cardo vertitur, spiritualia, ita vt illorũ perfectio mirum in modum intendi possit, iuxta arbitrium artificis, quod auro & argento vulgaribus ademptum est, quoniam sunt corpora mortua, & nullam possunt exercere actionem, nisi spiritualia prius facta fuerint, purgata, & digesta, sicut hæc philosophorum. Quod ipsum aperte indicat Aros philosophus ad Regem Nephet, in hanc sententiam scribens. *In nostro lapide sunt sol & luna in virtute & potentia, ac etiam natura, quia si hæc in dicto lapide non essent, non fieret inde sol & luna; & tamen ipse sol in lapide existens, non est sicut sol communis, nec luna*

luna eodem modo sicut luna communis, quia sol & luna existentes in dicta confectione sunt meliores & subtiliores, quam sint manentes in ipsa natura vulgari. Id ipsum quoque ex parabola Comitis Bernardi facile intelligi potest, qui introducit *regem balneum fontis ingressum se veste aurea primo omnium exuere*, quod fit in solutione seu ipsius in mercurium conuersione, & *tradere illam Saturno*, dum videlicet per putrefactionem denigatur, *deinde Ioui & Lunæ, Veneri, marti exordine, & demũ soli flauo qui, illam diebus 40. asseruat & custodit.* Quo medio temporis artulo auri natura prępollet in elixiris materia, sed quia tum tantum est in gradu naturæ, non potest alia corpora tingere, nisi vlterius ad gradum coloris & virtutis altiorem promoueatur. Quocirca addit Comes in Allegoria sua *postea Solem pulcherrimum & sanguineum coloremque habentem papaueris rheadis siue silvestris, seu croci sicci, superuenire, qui regis veste se amiciat, eamque retineat.*

Comitis Ber. parabola explicatur.

Sed obstrepet prætereà alius, & interpretationem meã cauillabitur prolatis in medium. verbis M. Arnaldi de Villa noua ex Ros. petitis. vbi sic ait. *Proijce vnum pondus ex eo* (scilicet elixire Lunari) *super mille partes mercurij sale & aceto abluti, & fiet pura luna, melior quam de minera.* Et cap. sequent. eius-

Alia obiect.

Part. 2. cap. 17. & 28.

dem libr. *Projice vnum pondus de ipso* (elixire solari) *super mille partes Lunæ vel mercurij abluti cum sale & aceto, & fiet sol verissimus in omni examinatione, & melior valde quam de minera productus.* Quibus Arnaldi verbis bis repetitis videtur interpretatio verborum Gebri quàm attuli infringi posse, & ostendi aurum arte & per elixiris admistionem factum melius esse naturali.

Possent sanè non exercitatum & philosophorum loquendi formulas ignorantem sententia & loco mouere tanti Doctoris verba.

Sed faxo vti spero, vt dilucide omnibus appareat quid sibi velit ijs in locis philosophus. Affirmant omnes huius scientiæ professores, & ipsemet quoque Arnaldus. *Vnum pondus elixiris perfecti tingere mille millia mercurij vel cuiusuis corporis imperfecti in verum argentum vel aurum.* quod etiam exemplo comprobat capit. 31. dicens. *Recipe centum partes mercurij abluti cum sale & aceto, & pone super ignem, cum autem cœperit feruere, pone vnam partem elixiris preparati super centum illas partes mercurij, & fiet totum medicina super alium mercurium ablutum. Deinde projice vnam partem istius medicinæ congelatæ super centum partes mercurij in crusibulo feruentis ad ignem, & fiet totum adhuc medicina. Postea pone vnam partẽ istius*

Dilucid.

Ros. cap. 29.

medi-

medicinæ vltimo congelatæ super centum partes mercurij abluti, & fiet totum aurum vel argentum in omni iudicio, secundum quod primum fuerit elixir rubeum vel album præparatum & compositū. Tres lapidis proiectiones (quas quidā multiplicationes satis male existimant, non videntes elixir virtute & potentia diminui primâ statim proiectione, & multo amplius secunda) proponit Arnaldus. Primo enim (capio certum pondus pro incerto) drachmam vnam elixiris supra centū drachmas mercurij abluti proijcit. Secundo centum has drachmas centies multiplicat, nam dicit *proyce vnam partem istius medicinæ congelatæ super centum partes*, atque ita fiunt decem millia drachmarum, Tertio decem hæc millia centies multiplicat. Ex qua computatione vna drachma elixiris deprehenditur conuertere decies centum millia drachmarum mercurij. Iam cum superioribus cap. Arnaldus dicat *vnâ parte elixiris albi vel rubei conuerti mille partes argenti vel mercurij in argentum vel aurum melius quam de minera producatur*, non intelligit vltimam & finalem conuersionem lunæ, vel mercurij in aurum vel argentum compactum & densum; sicut est aurum vel argentum fornacibus liquefactum, & in corpus siue massam reductum, sed tantum mille illas partes mercurij vel lunæ in puluerem redigi vi & virtute elixiris;
vel

vel vt dicit Arnald. *in medicinam*, quæ nihil aliud eſt quam aurum & argentum, ſed in forma pulueris, qui vlterius potentiam ſuam exerere, & cuius ſingulæ partes in mille alias adhuc diffundi poſſunt, & ſic excreſcere ad numerum elixiris perfectum, qui eſt decies centenorum millium. Et ea ſola intentione dicit Arnald. locis ſupradictis illud *aurum & argentum melius eſſe argento & auro de minera producto*. Ideoque etiam præter rationes prædictas vocantur *aurum & argentum philoſophorum: quoniam* vt ſubiungit poſtea Arnald. *additio magna in tincturis ys adeſt, & perſeuerantia in igne, & etiam maior virtus & vtilitas in infirmi talibus expellendis*, quam in auro & argento minerarum. Quæ comprobantur ſatis verbis eiuſdem Arnaldi ſupra deſcriptis. Nam poſtquam oſtendit vltimam virtutem elixiris, & eius finalem proiectionem, ſimpliciter addit, *fiet totum argentum & aurum in omni iudicio*, quod & verum eſt.

Aurum & argentum per artem facta eundem gradū perfectionis obtinere cum naturalibus.

Proinde non eſt exiſtimandum cum plæriſq;, aurum & argentum per Elixir facta meliora eſſe naturalibus, ſed eodem gradu conſiſtere, & eadem examina perferre poſſe, eaſdemque facultates poſſidere, nec plures aut pauciores. Explicauimus quintā lapidis conditionem, puritatis nempe clari-

Per corpora autem siue corpus hôc loco nihil aliud intelligo, quam terram, quam *figentem, temperatam, tenuem, subtilem, fixam, incombustibilem, dantem fixionis permanentiam in solutione adhærenti secum, stantem & perseuerantem contra ignem* esse vult Auctor noster. *Figentem* scilicet fixione quadam, sed non perfecta, imo *aptam potius ad figendum*, vt ait Cap. primo, in principio scilicet operis, quia tunc terra cruda admodum est & indigesta, nec lapidis partem alteram volatilem figere potis est, sed tantum coagulare, cum ipsamet fixa & incombustibilis non sit, sed corruptioni & combustioni adhuc subiecta. Vnde Philosophi nos monent sedulo vt ab igne vehementi caueamus operis initio: paulatim enim terra hæc digerenda & igni assuefacienda est, vt postea vehementissimum tolerare possit, post mundationem videlicet suam & subtiliationem iam fixa & incombustibilis facta, & ideo potens etiam fixionis permanentiam dare spiritui in solutione secum adhęrenti, quod ante suam ipsius fixionem non poterat. Idque Geber tanquam per gradus quosdam ascendendo solertissime indicat. *Temperatam*, cōuenientibus digestionibus & decoctionibus præmissis, quia terra hæc, vt attestatur Lullius, *in principio natiuitatis suæ frigida & sicca est in quarto gradu, & substātia eius pōtica & adstringens*

Qualis terra desideretur in arte.

Vest. cap. 54.

Terra frigida operis initio per digestionē temperatā euadit.

gens, sed per digestiones & decoctiones debitas de natura in naturam mutatur, & de sapore in saporem, ita vt tandem temperatissima euadat.

Tenuem, quæ per artis conuenientia regimina crassitiem omnem & spissitudinē corporalem exuerit, terreamque fœculentiam deposuerit, subtilisq; reddita subtilitate sua corpora metallica liquefacta celerrime peruadat, & alteret. *Fixam*, cum proprio radicali humore, & fermento albo videlicet vel rubeo, ignis regimine paulatim augmentato. *Incombustibilem*, post amotionem nempe pinguedinis & vnctuositatis, quæ spiritus in eo coagulationē impediebat, terram ipsam inquinabat, & vstioni obnoxiam reddebat. *Dantem fixionis permanentiam in solutione adhærenti secū*. Hoc est, figentē omnimoda fixione partē lapidis spiritualē & volatilem, quæ terram soluendo adhæret, & miscetur cum illa inseparabili vnione. Aut, per solutionem intellige liquefactionem metallorum, quod huius artis scriptoribus nōnunquam vsitatum: dum videlicet elixir perfectum & in terram redactum metallis vilioribus liquefactis superiectum illorum argentum viuum peruadit, relicto sulphure externo corruptionis causam adducente, quod sentiens amicam & propinquam sibi naturam, illi libenter adhæret & commiscetur. Hic admo-

admonendus itetum Lector codices variare. Communiter sic legitur, *dans fixionis permanentiam in solutione adhærentis cum eo.* Sed vt ingenue fatear non intelligo quid sit *fixo adhærens in solutione*, deinde non video quo referendæ sint duæ hæ dictiunculæ, *cum eo.* Alius liber habet, *dans fixionis permanentiam, in solutione adhærens, secum stans & perseuerans.*

Librorum varietas.

Sed nec ista videtur genuina lectio, præire tamen potest ad veritaem eruendam. Vt enim legenduma dmittamus, *in solutione adhærens*, vt intelligamus terram adhærere soluenti se, nescio quid sibi velit quisquis ita scripsit, cum dicit terram secum stare& perseuerare. Itaque existimo omnino, prout superius scripsi, legendum, *in solutione adhærenti secum*, videlicet rei vel parti lapidis spirituali vel argento viuo corporum imperfectorum, vt dixi, iudicium tamen aliis liberum super ea re relinquens, cum non temere alioqui librorum chymicorum correctioni manns admouenda sit. *Stantem & perseuerantem contra ignem*, idem intelligit quod supra, cum dixit, *fixam & incombustibilem*, sed secundo id scribit ad maiorem certitudinem, & vt sciant omnes terram hanc perfectam & omnino completam, quæ nihil aliud est quam elixir, sicut ipsamet fixa est & incom-

Quomodo legendum auctoris iudicio.

bastibilis, ita etiam metalla imperfecta in verum aurum & argentum commutare, quæ omnia ignis examina perferre possunt. Atque hęc quidem pro expositione siue explicatione textus & verborum Gebri dicta sufficiant. Nunc porro terræ diffinitionem, proprietates, mundationem, fixionem, & vnde peti possit. perpendamus.

Terræ appellatione nihil aliud intelligunt Philosophi, quam sulphur, quod cum argento viuo omnium metallornm materia dicitur, & eadem ratione, elixiris, cum ipsum nō fiat nisi ex eadem materia ex qua aurum fit & argentum, sed eo magis purificata, quo ipsum auro & argento præstat. Nominant autem Philosophi hoc sulphur terram plures ob causas, quarum vna est, quod in principio operis qualitates terræ, frigiditatem scilicet & siccitatem summam, vt dictum est, obtineat, quamuis postea temperata euadat, quinimo in fine ad ignis actionem accedat, & in ignem quodammodo respectu potentiæ suæ transeat Secunda est, quod sicut ex spissitudine trium elementorum & præsertim aquæ terra concreta est, & facta subiectum & fundamentum reliquorum, ita in arte sulphur. Tertia est respectu finis, quo omnia fugientia & non fixa in terram vertuntur *figentem & fixam.* Quarta, quod

Cur sulphur philosophis terra dicatur.

quod non potuerint aptius lapidis compositionem describere aut docere Philosophi, quam per elementorum diuisionem, in qua calidum ignis, humidum aëris, frigidum aquæ, siccum, ponderosum, & graue terræ denominatione intelliguntur. Quanuis autem in lapide philosophorum, imo in omni mixto quatuor ad mistionem conueniant elementa, duo tamen eorum sunt inclusa, vt ignis & aër; duo includentia, vt terra & aqua, & ideo in omni mixto inuenitur superabundans terra & aqua. *Hæc duo videntur & palpantur, eorumq; virtus & opus scitur,* vt dicitur in Turba, *& cognoscitur: alia vero duo nec tanguntur nec videntur, nec virtus eorum percipitur, nisi in duobus prioribus.* Ignis & aer sunt principia magis formalia & mouentia, aqua & terra magis materialia ac quietem facientia & fixionem iuuantia. Tamen sicut virtus formæ non apparet nisi in materia, in qua inclusa est, ita ignis & aer non nisi in aqua & terra. Cum igitur inclusa sunt fortia, includentia vero debilia, tunc mixtum facile corrumpitur, quia principia formalia exhalant per quæ datur forma, color, sapor, odor, ac similia & materialia remanet, quamuis non omni calore priuata. Si contra, includentia dominentur inclusis, non facile corrumpitur mixtum, quia propter fortitudinem includentium inclusa non fa-

In lapide quamuis 4. sint elem. duo tamen videntur tantum.

cile resoluuntur. Si autem ambo debilia, tunc vna pars elementi non potest aliam retinere; cum vero virtute ac potestate æquātur elementa, secundum omnem modum naturæ possibilem, tunc pariter inuicem continent & continentur, & pars minima cuiusque temperatur, ligatur,& retinetur à suo compari & contrario æqualiter,& fiunt omnia vnum absque diuersitate, & perpetuatur mistum, cum nulla sit repugnantia elementorum componentium, nec conrarietas, sed identitas & homogeneitas totalis. Idcirco aurum propter temperantiam & æqualem omnium elementorum compositionem incorruptibile per naturā creatum est, quod nec ignis minuit cætera omnia cōsumens, nec aer, aqua, aut terra fœdant aut destruunt. Ad cuius exemplum lapis per artem dirigendus & componendus est, vt omnia elementa æquatione vera secundum omnem naturæ possibilitatem conueniant. De quo Rhasis loquēs de elementis lapidis apparentibus, aqua videlicet terra. *Cū alternatim congruo modó desponsantur, geneeratur ab eis substantia temperata, quā non potest ignis violentia superare, nec terræ fœculentia vitiare, nec aquæ limositas contaminare, nec contactus aëris obumbrare.*

Lib. perfect. magist.

Igitur neque terra nec aliud elementum simplex aliquid vtilitatis in arte confert,

sed

ſed omnia elementa depurata coniungenda ſunt,& æquanda perpetuo; quod fieri non poteſt, niſi artifex elementa ſimplicia penitus cognoſcat,antequam eorum diuiſionem & compoſitionem incipiat,absq́ue quorum notitia labor omnis artificum caſſus. Dicimus itaque in hac arte elementa viſibilia & palpabilia eſſe humidum & ſiccum, id eſt, aquam & terram, in aqua eſſe aerem, in terra ignem.

Simplex elementum in arte non prodeſt.

Sed vetus eſt controuerſia quod elementum primum & radicale ſit in arte, vnde elemẽta reliqua originem trahant. Aiij enim aquam dixerunt, reſpectu, vt equidem puto,liquefactionis metallorum,& quia priuſquam coagularentur aqua fuerunt:alij vero terram. Vnde hermes *Terra eſt mater elementorum, omnia de terra facta ſunt, & ad terram conuertuntur*. Et Senior. *Terra eſt mater elementorum, & mater colorum, & mater duorum fumorum,& eſt totum,& ex ipſa trahitur totum, quo indigemus in opere.* Raim. Lullius. *In terra debes fixare elementa,in quã opus eſt vt portetur fumus auri noſtri tanquam ad primum elementum,quod eſt omnium aliorum ſubiectum & fundamentum*. Idem alio loco. *Subſtantia aeris exiuit à ſubſtantia aquæ, ſicut aquæ ſubſtantia, exiuit à ſubſtantia terræ. Quare apparet quod à terra exiuit tota lapidis noſtri ſubſtantia mirabilis*. Quorum ſententiæ magis accedo, parum enim

Quod elementum primum ſit in arte.

enim nobis prodeſſet aqua viſcoſa, quæ prima metallorum eſt materia, aut argentum viuum, niſi idem coagulatum fuiſſet, & in terræ ſpeciem redactum. Aliorum tamen opinio non eſt repudianda, ſi ſane intelligatur. Igitur de terra loquentes, dicimus cum Raim. Lullio *ipſam eſſe ens metallicum in quo virtus mineralis ſpiritus quieſcit.* Dixi *ens metallicum*, ad differentiam ſulphuri vulgaris aut alterius terrę cuiuſcunque ex medijs mineralibus, lapidibus, animalibus aut vegetalibus petitæ, quia quamuis terra hęc ſulphur dicitur reſpectu materiæ primæ metallorum cum argento viuo, tamen ſulphur in tota natura ſua non eſt, ſed quaſdam habet qualitates ſulphuris in initio, ſcilicet, vnctuoſitatem cremabilem, & odorem fœtidum, vnde nō raro menſtruale fœtēs à Lullio nominatur, quæ tamen accidentia cum ſint, & non in natura innata, artificio tolluntur. Hinc Raim. *Sulphur noſtrum non eſt ſulphur in tota natura ſua, quoniam ſi eſſet ſulphur cremaret ſubſtantiam argenti viui per eminentiā ſuæ dominationis: Et ideo virtus ſulphuris non dominatur ſuper virtutem argenti viui, nec poteſt ipſius claritatem metallicam cōſumere ſpecificam, ſed ſolummodo congelat eam & fixat vſq; ad gradum poteſtatis ſuæ virtutis ſub conſeruatione ſpeciei mineralis.* Præterea ſi ſubſtantia iſta terræ ſeu ſulphuris metallica ſit, neceſſario aut me-

tallum

Terræ diffinitio.

Diffinitionis explicatio.

Teſt. cap. 56.

tallum erit, aut è metallis deprompta. *Mineralem spiritum* vocat aquam seu argentum viuum, *cuius virtus in terra quiescit*, cum terræ suam virtutem communicat efficiẽdo eam fluentem & liquidam per vnionem suæ naturæ: terra enim quæ antea per priuationem suæ humiditatis non fluebat, nec liquefactionem dabat, postquam argentũ viuum cum ea coagulatum est (cuius proprietas est fluere, & fluxum reddere, & ab igne conseruare) fluit & denuo metallicam naturam assumit, quam ex parte perdiderat. Sed melius interpretabimur per *virtutem mineralis spiritus* vaporem mineralẽ è terra egredientem, cuius virtute argentum viuum coagulatur in sulphur, & postea in metallum & elixir perfectum. Qua intentione sulphur Lullio dicitur nonnunquam *matrix* siue *vas philosophia, in quo natura virtus diffunditur*. Virtutes enim terræ ad se conuertentis aquam siue argentum viuum, primo intrant substantiam ipsius & alterant eam, illique dominantes tenent, corrumpunt, & in terrã siue sulphur conuertunt, non secus ac virtus lapidificatiua cum diffunditur in aliquo loco, siue sit aqua, siue terra, materiam quam tangit primo alterat, & postea dominans eidem, tenet eam, & postquam tenuerit ac vicerit, conuertit eam in lapidem. Idque voluit Raim. Lullius dicens. *Sulphur non est ex-*

Qua ratione argentũ viuũ in terrã vertatur.

Art. intellect. c. vlt.

termi-

terminabile, quum non sit nisi vapor & actio aëris & ignis. De hoc vapore Idem in codicil. *Generaliter terra in se continet fumũ illum tenuißimũ, subtilißimũ & insensibilem congelantẽ argentum viuũ de sua propria natura & substantia existẽs.* Proprietas itaq; huius terrę siue sulphuris est, vt patet ex antedictis, aquam suam siue argentum viuum attrahere, desiccare, cõgelare, retinere, depurare & figere, vnde, *corpus,* hoc est terra, dicitur iu Turba *habere maiorem vim fratribus suis,* scilicet, spiritu & anima, Virtus enim eius ita fortis est, vt post purgationem cõuenientem spiritum & animam retineat, nec de cætero separari sinat. Quod insinuans Plato in suis quartis, *non retinetur,* inquit, *res nihil à fortiori illa.* Morienus. *Omne corpus quod animã inuenerit, facile illam occupat.* Et Rosar. *Anima vinculum est spiritus sicut corpus vinculum est animæ: corpus fixum est & siccum, retinens animam & spiritum.* Dixi terram proprietatem habere attrahendi retinendi, discandi, depurandi & figendi, nunc qua ratione hæc præstet axaminemus. *Attrahit* itaque primo ratione similitudinis & propinquitatis, quia & sulphur & argentum viuum vnius sunt naturæ & substantiæ, quamquam in hoc humiditas maior, in illo siccitas. Vnde Pythag. in Turba. *Scitote quod res quam multipliciter narrauerunt philosophi suum absq; igne socium consequitur, prout lapidem magnetis*

Terræ proprietates.

Qua ratione terra attrahit.

netis cõsequitur ferrum. Et ibidem Theophilus. *Notandum quod si fuerit propinquitas inter ferrum & magnetem, inter æs & aquam permanentem propinquior est affinitas.* Item Belus. *Theophilus vobis significauit inter magnetem & ferrum esse propinquitatem, similiter inter æs philosophorũ & aquã eorum permanentem, quorum vtrumq; scilicet attractiuum alterius sit.* AEs autem philosophorum nihil aliud est quam sulphur & terra, quanquam non raro etiam pro corpore metallico capiatur, vnde sulphur elicitur, De quo Eximenus in Turba. *Scitote filij doctrinæ quod non sit tinctura vera, nisi ex ære nostro* vel etiam pro ipso argento viuo, seu aqua lapidis. Sicut illud Hyargi, ibidem, *Aes de quo prædixerunt philosophi non est æs nec stannum vulgi, verum corpus nostrum, quod oportet corpori magnesiæ commisceri vt coquatur & teratur absque tædio.* Vocat autem hoc loco argentum viuum corpus ea ratione quod tangatur, palpetur, videatur, & loco contineatur, quæ propria corporum sunt, sicut alia ratione philosophi ipsum sæpissime spiritnm dicunt. Et paulo post. *Hinc coquite & ægriptiacè terite aceto, & vtrumq;, vel æs ipsum, vel acetum seu aquam, æs vocate.* Zinon quoque sermone sequenti Dixiste Hyarge, *quod vtrumq; quod in commistionem venit æs vocari consuetum sit à philosophis, & bene quidem, &c.* In commistionem autem veniunt sulphur & argentum viuum, itaq;

Aes quid philosophis dicatur.

itaque vtrumque æs quandoq; philosophis dicitur. *Retinet* autem terra suum argentum viuum causa affinitatis eadem, qua attrahit. Vnde Raim. Lullius, *Spiritum per corpus ligare non possumus, nisi à propria sua natura detineatur, quæ ligamenti illorum proprietas est.* Ratione etiam vacui, quia hæc terra post calcinationem suam discótinuata est & poris referta, multum sitiens, & cupiens restaurare amissum humidum. Idcirco Lullius non raro vocat eam *terram desertam & depopulatam à suis spiritibus.* Et in Turba *lapis* dicitur *concauus, spongiosus, & salsus,* propter porositatem videlicet terræ, & quia aquam suam ebibit præ siti. *Exsiccat* autem *& coagulat retentum,* propter ponticam suam naturam & vim astringẽdi qua prædita est. Vnde Comes Bernard. *Terra est adstringens compositum, & prohibens fluida elementa à sua fluxibilitate cruda, habens secum ignem simbolice in siccitate. Figit,* propter naturalem fixionem: & calorificam & igneã suam vim quam per calcinationem acquisiuit, *quia omne calcinati genus fixius est quam non calcinati,* vt ait Geber. hinc Raim. Lullius. *humiditas cõuertitur in siccum locum suum, hoc est, in terram propriam, quia illa est proprius locus generationis sulphuris, Et hoc tunc apparet manifeste, quod illa terra ante præparationem & calcinationem suam hoc non facit. & tamen post calcinationem id facit, propter calorem ipsius naturalem,*

Qua ratione terra retineat.

Test c. 24.

Quomodo & siccet & coagulet.

In aporto-rio.

talem, qui fuit confortatus per subtractionem humiditatis quæ eam mortificabat, & totaliter submergebat. *Depurat*, ratione eadem qua depuratur, quia sicut aqua terrã abluit, nigrediné & fœtorem eius auferẽdo, ita terra vicissim fæces aquæ tenet, ne vna cum aqua ascendant, quia fæces fœcibus adhærent, & aquæ pars magis spissa & densa in terram incidit.

Descriptis effectibus siue facultibus sulphuris, quæri posset, vnde ipsum potissimũ eruatur. Dicimus è metallis tã imperfectis quã perfectis. Id enim expresse affirmat Geber, his verbis supra etiam allegatis. *Mercurius & sulphur extrahi possunt tam ab imperfectis, quam à perfectis corporibus debite præparatis*, Idem innuit alibi in hunc modum. *Ex quocunque elixir conficiatur album vel rubeum, nihil tamen aliud est quam argentum viuum & sulphur, quorum vnum sine alio nihil agit.* Et postea subiungit. *Et quia omnia corpora metallica ex argento viuo composita sunt & sulphure, puris vel impuris, per accidens & non in materia sua prima innatis, etiam per præparationem conuenientem tolli est poßibile.* Quasi dicat. In elixiris confectione argento viuo & sulphure nobis opus est, non minus quam naturæ in generatione metallorum, sed quia hæc duo principia in quibusdam sunt impura & sordida, idcircò purganda prius sunt, & mundanda à super

Vnde terra petenda.

Lib forn. cap 18.

De Inuest. perfect. cap. 3.

fluitatibus, priusquam elixiris compositionem intrent: quod possibile est, quia accidentaliter & non radicaliter corporibus superuenerunt. *accidentium autem spoliatio possibilis est*, vt dicit eiusdem lib. cap. 5. Gebri sententiam confirmat multis locis illustris & eximius Doctor Raim. Lullius, Et in primis li. de cõpend. transmut animæ. *Modi* inquit, *mixtionis elementorum cum sulphure natura accidunt dupliciter, quia aut fiũt cum terra sua, aut cum aliena: cum terra aliena fit multipliciter, quanti videlicet sunt modi mixtionis sulphuris naturæ, cum ad beneplacitum artista veniunt.* Quibus verbis Lullius satis indicat spiritum siue aquam, & sulphur siue terram elixiris è diuersis corporibus metallicis peti posse. Exempli gratia, Si spiritus lapidis eductus sit è corporibus perfectis, sulphur eiusdem peti poterit nõ ex iis solis, sed etiã ex imperfectis; & propterea distinguit inter terram propriam & alienam. *Propria* est quæ ex eodem corpore elicitur, vnde & alia elementa scilicet aqua & aër extracta sunt, *aliena* vero quæ ex alio corpore petita est. Et quia corpora metallica multiplicia sunt, ideo multiplex etiam est elementorum mixtio. Alia enim mixtio est quę ex argento educti cum sulphure æris vel plumbi, alia cum sulphure ferri vel stanni, quamuis tamen sulphur metallorum omnium atque mercurius eorundem in ra-
dicẽ

dice vnum & idem sint, sed per accidens distincta & variata, quæ tamen per artem post côuenientem mundationem ad vnam substantiam puram reduci possunt. Idem Lullius. *Sulphura creata ex corporibus imperfectis debent esse illuminata per tincturam Solis & Lunæ, id est, ex eorum oleo, quia alterius non indigent.* Et alio loco eiusdem lib. *fili tu poteris facere elixir ex sulphure cuiuscunq; corporis volueris, aut ad album, aut ad rubeum.* Ex quibus tribus locis Raim Lullij allegatis prætermissis alijs, satis perspicuum est, sulphur artis ex imperfectis metallis poti posse. Quod cum verum sit, dubitare tamen merito possumus, vnde propinquius & facilius eliciatur. Respondeo ex omnibus quidem elici posse, sed facilius ex ære & ferro, quam ex alijs, optime autem & facilime ex solo ære. De quo Vincent. in spec doctrin. *Commiscetur æs cum auro & argento, & recipit tincturam, fitq; ex eo elixir albedinis & rubedinis, nec fugit eius tinctura.* Quod non de ære sicut in natura sua est intelligendum, quia id falsum esset, sed de corpore siue terra philosophica ex ære producta, sicut postea ex eodem clarius patebit, cum loquitur de calce æris, quę non est alia à sulphure siue terra. Idem de ferro quoque affirmat. *Ferrum* inquit *seruit magisterio, præparari enim potest, vt ingrediatur & corpus fiat: sed non nisi grauiter soluitur, & cũ*

De Intent. alch.

Vnde facilius & propinquus, terra petatur.

magno magisterio. Vbi per corpus non aliud intelligit quam sulphur siue terram artis, quæ sola post præparationem congruam ingressum habet in corpora metallica: sed quia eius præparatio difficilior est quam æris, ideo rarius eo vsi sunt philosophi. Quare autem in istis duobus metallis potissimum sulphur inquirendum sit, rationes proponuntur duæ. Vna est, quod hęc duo corpora sulphur in se habent fixum, quod quęrimus, nisi enim sulphur artis fixum esset, aut naturam fixi in se haberet, non figeret. Quod autem sulphure fixo prædita sint hæc duo metalla, patet manifeste ex difficili eorũ fusione. *quæ enim plus de fixo habent sulphure tardius, quæ de non fixo facilius & citius fusionem suscipiunt.* Vt nobis auctor est Geber, & experientia demonstrat. Non tamen negamus sulphur etiam aliorum, artificio figi posse, & ad eandem naturam deduci. Altera ratio est, quia corpora mollia, vt Iouis & Saturni, ante mundationem suam perfectam quæ per calcinationem fit, facile in corpus redeunt propter sulphur ipsorum non fixum: hæc vero calcinantis ignis vim sustinent, donec terrea substantia sulphur illorum coinquinans tollatur, & euellatur, cuius gratia potissimum calcinamus imperfecta. Si autem terream substantiam mollium corporum per calcinationem auferre velimus, attentissimo

Rationes duæ cur potissimum in ære & ferro terra quæratur.

Sum. perf. cap. 63.

sime & sagacissime regenda sunt, ne calces eorum reducantur in corpus ante perfe-ctionem,& ita labore & tædio reiterationis intolerando afficiatur artifex. Quæ cum ita se habeant, philosophi occulte docentes vnde sulphuris substantia petenda sit, ipsum aliquando ferrum, sæpissime vero æs nominauerunt, vt infinitis exemplis posset ostendi, quæ breuitatis causa omitto. Sunt tamen qui hanc inter metalla impura differentiam ponant, quod putent sulphur elixiris albi ex Ioue & saturno tantum, rubei vero ex Saturno, venere & marte elici debere, sequuti illud Gebri. *Pastam fermentandam extrahimus ex imperfectis corporibus.* Et ex *hoc tibi tradimus regulam generalem, quod pasta alba extrahitur de ioue & saturno, pasta vero rubea ex saturno, venere & marte.* Per *pastam fermentandam* autem nihil aliud intelligit quam corpus lapidis, in quo reliqua elementa figuntur, quod sulphur siue terram dicimus, quæ fermentanda postmodum est & animanda fermento siue oleo solari vel lunari. Quæ tamen differentia prout supra ex Raim. Lullio est ostensum, perpetua non est, cum constet vnum & idem sulphur metallorũ qualecunque sit per corruptionem primo debere denigrari, deinde dealbari.

Differentia sulphuris albi & rubei.

Lib. forn. cap. 19.

Plures fœditatem corporum imperfectorum suspectam habẽtes, securius putant im-

Quare in perfectis corporibus quidam terram inquirant.

perfectis corporibus sulphur artis inquirere, propter munditiem, & quia in illorum calcinationibus primis laborandum non est artifici, ad sulphureitatem adustibilem & fœculentiam terream remouendam, quibus carent, cum perfecta sint, sed in illorum resolutione difficultatem inueniétes, propter homogeniam & fortem illorum compositionem, facile à proposito resiliunt. Eorum qui ex auro argentoque sulphur artis petendum asserunt, facile antesignaui sunt Auicenna, & M. Arnald. de villa noua. Sic enim ille. *fit sulphur album, & rubeum ex vna metallorum materia ad plenum depurata, modo tamen diuerso decocta & digesta: idcirco in argēto est sulphur album, sicut in auro sulphur rubeum. Et omnino non est tale sulphur super terram nec album, nec rubeum nisi quod in istis corporibus existit. Et ideo praeparanda sunt corpora subtiliter, vt sulphur eorum & argentum viuum ex ipsis habere possimus, ex quo aurum & argentum efficiebatur subtus terram.* Quæ verba Auicennæ quamuis primum legentibus plana & aperta videantur, tamen valde sunt ambigua, & deceptoria, si ea exactius perpédamus. Quáuis enim dicat in argento esse sulphur albū, in auro rubeum, non propterea sequitur in aliis metallis sulphur artis non reperiri. Nā primum dicit *sulphur album & rubeum ex vna fieri metallorum materia,* hoc est, materia om-

Interpretatio verborū Auicennæ.

nibus

nibus metallis communi, nisi forte per vnā intelligamus solam & vnicam, & velit ex solis metallis sulphur peti, quod non est verisimile ipsum sensisse, quamuis id alioqui verum sit. At si sulphur sit ex materia omnibus metallis communi profecto eadē erit tam in perfectis quā imperfectis, proinde & sulphur erit in ijsdem. Quocirca adiungit *ad plenum depurata*, scilicet, aut naturæ beneficio, sicut in luna, & sole præsertim: aut arte & humana industria, sicut in metallis imperfectis. Quod addit *modo tamen diuerso decocta & digesta*, tam ad imperfecta quam ad perfecta referri quoque potest: quia aliter sulphur decoctum & digestum est in ære & ferro, aliter in plumbo & stanno, non in solis auro & argento. Nec magis eam sententiam confirmāt verba ipsius sequentia, cum inquit. *Et omnino non est sulphur tale super terram, quale in istis duobus corporibus existit*. Per *tale* intelligo ita perfectum & mundum, & tam bene digestum, quod verum esse concedo, quia reliquorum metallorū sulphur internum eam perfectionem nondum adeptum est, ad quam tamen per naturam in ipsis mineris tempore longo & prolixo, & super terram tempore breuiori per artem peruenire possunt. Postremo quoque cum dicit, *praeparanda esse corpora subtiliter, vt sulphur eorum & argentum viuum habere poßimus,*

cum generali vocabulo corporum vtatur, quod tam ad imperfecta quam perfecta referri potest, tam illa quam hæc insinuare quoque videtur. Apertius multo Arnaldus sententiam suam expressit. *A corporibus* inquit *Solis & lunæ extrahitur sulphur nimium album & rubeum, cum in ipsis sit purissima sulphuris substantia ingenio naturæ summe depurata, quod certius & subtilius est, quia in depuratione ipsius ars debilior est natura, nec consequitur illam licet multum laboret*. Quamuis autem & alij quandoque dicant in *auro & argento esse purissimam sulphuris substantiam*, meminerit tamen artis studiosus, hæc non ita semper intelligenda, quasi necessario ab auro & argento sulphur petendum sit, sed quod eorum substantia resoluta, in sulphur optime conuertatur, & sulphur fiat. Neque enim est quod digestionem sulphuris auri & argenti vsque adeo magni faciamus, cum sulphur eorundem non secus ac reliquorum metallorum reincrudari debeat & corrumpi, si elixir ex ijs operari velimus. Oportet enim argentum viuum & sulphur elixir constituentia puriora & subtiliora esse auri & argenti sulphure ac argento viuo: depurari autem & subtiliari nō possunt, nisi post corruptionem, alioqui non in elixir imperfecta transmutans, sed in aurum argentumque redirent quod prius fuerant. Quod ipsum affirmant omnes philosophi, quorum

Rosſ. part. 1. cap 7.

Sulphur & arg. vi. elixiris puriora esse debere, quam auri & arg.

sententijs adducendis supersedeo. Hoc tamen lucri ex sulphure auri & argenti capitur, quod in illorum mundatione ante resolutionem laborandum non sit, sicut in imperfectorũ corporũ præparationibus, quæ temporis multũ absumuntt, & laboris plurimum adferunt artifici: proinde breuiori quidem via sulphur auri & argenti haberi potest, sed maiori dispendio, si artifici minus constet de operis ratione.

Diximus vnde sulphur petendum, nunc qua ratione educatur è corporibus, inuestigemus Geber duos proponit modos quib⁹ id assequi possimus, in hanc sententiam. *Separatio terreæ substantiæ in radice metallo vnitæ ab eius commistio fit, aut per eleuationẽ cũ rebus substantiam argenti viui eleuantibus, propter conuenientiam cum eo, & sulphur dimittentibus, vt est thutia & marchasita, quoniam fumi sunt quorum maior pars argenti viui est quantitas quam sulphuris, Aut cum lauatione per argenti viui commistionẽ: argentum viuum enim tenet quod suæ naturæ est, alienum vero respuit.* Ad quorum verborum explanationem meminisse nos oportet, omnia quæ sublimantur duobus modis potissimum sublimari aut per se, quia spiritus sunt, aut cum alijs, quia se incorporãt cum spiritibus Mercurius igitur, thutia & marchasita quia spiritus sunt, per se sublimari possunt, at calx corporum præcipue durorum nõ sub-

Quomodo terra haberi possit.
Sum. perf. cap. 64.

limatur nisi incorporata cum aliquo spiritu *Sed cum omnia sublimanda coniugenda sint rebus maxime sibi conuenientibus in natura, prout ex* Cap. 40 Sum. perfect. aperte colligitur ideo Geber cap. 48. & 71. eiusdem lib. dicit *venerem si sublimanda sit, thutia indigere, martem arsenico, cum quibus maxime conueniunt.* Hoc vero loco absque disttnctione asserit per thutiam aut marchasitam vtrumque metallum sublimari posse. Hanc enim videtur differētiam innuere in terra siue sulphure eliciendo è corporibus metallorum, vt duorum videlicet æris & ferri terra, persublimationem eorum cum spiritibus, educatur, mollium vero, per lauationem cum argento viuo. Modum vtrumque adferemus & tertiū addemus in corporibus perfectis vsitatum philosophis. qui non differt à primo in agendi ratione, sed tantū immutatione spiritus adiungēdi. Sicut enim æs ferrū & multo sulphure abundant, ita etiā spiritu magis grosso terreo illis simili opus habent ad eleuationem. argento vero & auro, quia maxima in ijs argenti viui copia, mercurius illis quoq; consimilis adhibetur, qui si veneri & marti commisceretur, verendum esset, ne corporibus in fundo relictis solus ascenderet ob subtilitatem & naturæ dissimilitudinem. Modus itaq; terreæ radicalis substantiæ petendæ à marte & venere hic est. Venus primum

Ad sublimationē quid requiratur.

Modus primus terræ educendæ è metallis.

mum à sulphure adustibili & terrea fœculentia quæ illi accidentaliter superuenit mundetur per calcinationem superius traditam: calx misceatur cum thutia siue marchasita, non sicut est in natura sua grossa, terrestri, & lapidea, sed cuius pars purior mercuralis iam antea aliquoties sublimata fuerit, nam alioqui frustra sulphur siue terram veneris in fœcibus marchasitarum quæreremus, & non recte diceret Geber, *maiorem eius quantitatem esse argentum viuum*: cum fateatur Sum perfect. cap. 48. eam habere feces superfluas. Calx commista cum thutia siue marchasita teratur & imbuatur aliquoties aceto stillatitio, vt profundius vniantur, postmodum euaporata imbutionis aquositate, sublimetur ab ea thutia siue marchasita igni qui sufficiat thutiæ eleuationi toties, donec multa eius quantitas calcibus adhæserit, & cum ijs vnita sit. Dehinc vero in vase sublimationis quod validissimum ignem perferre posit ponantur, ea tamen cautione, ne quantitas sublimandorum multa sit & fundus vasis non concauus, sed planus, vt posit æqualiter & tenuiter super eũ spargi corpus siue calx veneris, & æqualiter eleuari, quia multitudo sublimationem impediret, & propellantur igne statim ab initio vehementissimo, vt videlicet spiritus corporis partem sibi conuenientem maxi-

me, nempe mercurialem, ſimul eleuare poſſit, relicta in fundo terra ſiue ſulphure, quod quærims. Cum calce martis eodem modo procedendum eſt, quouſque maneat quantitas arſenici conueniens cum ipſa, deinde igne fuſionis & ignitionis protrudantur in aludel, & remanebit terra martis. Mollia vero corpora Saturnus ſcilicet & Iupiter adiunctione prædictorum non egent, cum per ſe igne validiſſimo aſcendere poſſint, vt docet Geber Sum. perfect. cap. 48. tamen eadem quoque per admiſtionem argenti viui lauari poſſunt, & eo modo terra ex ijs prolici. Quod hac ratione peragitur. Capitur calx Iouis vel ſaturni optime mundata, cui affunditur octuplum argenti viui per ſublimationem prius expurgati. Hæc ſimul commiſta in mortario marmoreo terantur, donec nihil de calcibus corporum ſentiatur, ſed in ſimilitudinem argenti viui redactæ ſunt. Tunc adijciatur illis aceti diſtillati, aut alterius liquoris conſimilis qualis eſt ſpiritus calchanti, quantum ſufficit vt cooperiantur, & in patellã vitream, aut terrã vitreatam effundantnr, qua cineribus calidis ſuper poſitam, agitentur digitis cõtinenter & aſſidue, donec in ſimilitudinẽ pulueris albi omnia redacta ſint, & acetũ euaporauerit, ac omnia redeant iteũ in ſpeciẽ argenti viui vt prius.

Modus ſecundus.

Tunc

Tunc puluerẽ nigrũ aut cinereũ, qui supernatabit, collige corneo cochleari, vel pergameno, prout aptius poteris, & serua, idemq; opus reitera, donec habueris tantum terræ quantum elixiri componendo satis sit, cuius magna quantitate opus non est, sufficit scriptuli vnius aut obolorum duorum pondus, aut paulo minus. Qui è corporibus imperfectis alium sulphuris naturæ extrahendi modum inquirit, aut plura scire desiderat, legat Magiæ naturalis. Raim. Lull. cap. de naturali euocatione corporum à suis spiritibus. Sulphuris autem è perfectis corporibus educendi modus hoc loco à Gebro prætermissus talis est. Calx argenti vel auri mercurio imbuitur, teritur & digeritur calore lento, ita ne mercurij substantia ascendat, per aliquot dies, deinde mercurius ab ea sublimatur, igne quam fieri potest moderatissimo: Sublimatum denuo calcibus admiscetur, teritur, assaturq; vt prius, donec mercurius eidẽ notabiliter adhæserit. quod percipietur facile ex põdere. Tum demum mercurium à calce iam aliquoties sublimatum eidem redde, & igne quarti gradus sursum pelle. Sic enim mercurius omne argentum viuũ auri vel argẽti in calce reliquum secum vehet, relicto in vasis fundo sulphure seu terra argenti vel auri, quam plurimi quæsiuerunt hactenus, pauci vero diligentiores

Modus tertius.

tiores & vigilantiores, quos laboris minus pertæsum fuit, inuenerunt. Paucior tamẽ in his corporibus pręsertim in auro terrę quãtitas reperta eſt quã in ante dictis, ſed virtute nõ nihil præſtãtior, ſi eo vti, prout decet, nouerit artifex. Hũc ſulphuris educẽdi modũ docere voluit Richardus Anglicus, cum inquit. *Si corpus nõ reſolueris per mercuriũ in mercuriũ occultam virtutẽ ex eo habere nõ poteris, vtpote ſulphur digeſtum & decoctum per opus naturæ.*

Correctory cap. II.

Terræ neceſſitas in arte.

Laborarunt autem philoſophi maxime in terræ huius inquiſitione hac præcipue ratione moti, quod viderent naturam non procederẽ niſi per media: quam imitari volentes philoſophi, & ſcientes non poſſe fieri tranſitum de mollitie argenti viui ad duritiem metalli, ſubſtantiã mediam duarũ proprietatũ ſcilicet ſulphuris incõbuſtilis & argenti viui inexterminabilis participem per artem componere ſtuduerunt in naturę homogeneitate & proportione cõuenientem, quæ poteſtatem haberet colligandi ſimul animam lapidis cum ſpiritu, vt ex tribus iunctis fiat elixir perfectum. Ad hoc autem pertingere non potuerunt niſi terram prius metallicam haberent, in qua lapidis elemẽta volatilia figerent, & quæ mercurij mediã ſubſtantiã attraheret & retineret, ſuperfluo eius humido depoſito. Hanc tanti fecerunt, vt eam baſim & fundamentum totius operis

ris appellarint non semel Et Raim. Lullius monet sedulo omnes antequam opus incidiant, *vt prius sciant sulphur diuidere a metallis*, quia in eo tota latet vis magisteiij, & vt inquit compend. animæ transmut. *Totus labor & defatigatio in elementorum & sulphuris est diuisione, & eorundem purificatione, cum postea respectu horum nihil fere amplius peragendum restet*; reliquum enim perficit natura, & artifex à labore quiescere potest.

Sed non sufficit habere terram siue sulphur, nisi idipsum depurare, & exacte mundare quis nouerit: Nec enim est quod existimet quisquam auri sulphur adeo purum esse, vt opis humanæ non egeat, quamuis enim reliquorũ metallorum respectu mundum sit, tamen si elixiris perfectionem respiciamus, magis immunditie differre & lõgius ab eo distare videbimus, quam argentum ab auro, siquidem, vt sæpe dictum est, oportet medicinam puriorẽ, subtiliorem, & magis digestam esse quam sit aurum in natura sua Sulphur itaque vndecunq; eductum sit has in se habet corruptionis causas. Nigredinem quæ ipsius etiam mors est, vnctuositatem cremabilem, & terream fœculentiam. Prima accidentaria est, reliquæ duæ internæ sunt. Nigredo enim ex putrefactione orta est, & humore superfluo qui calorẽ eius naturalẽ mortificabat, vt germina-

Sulphur quomodo mundandũ.

re nó posset, frigiditas enim magna calorem paruũ extinguit. Hinc Ros. *A corpore mortem expelle.* Quo dicto aliud nihil quã humorem superfluum putredinis ratione ortũ subtrahendum intellexit, qui calorem sulphuris suffocabat, & ne generare posset impediebat. Idem aliis verbis, sed apertius indicat Lullius, in hunc modum. *Abijce humorem vbi submersus est draco, vsque quo sit corpus minutum ex cælesti spiritu.* Per Draconem autẽ terram significat, quemadmodũ nonnunquam & alij huius artis magistri. Et hic est draco qui post mundationem deuorat caudam suam & caput, hoc est spiritum & animam.

Test. cap.

Duplex mors sulphũr.

Est tamen duplex mors corporis, vna quam diximus ad corruptionem, nisi amoueatur: altera ad vitam & resurrectionem gloriosam, ad quam peruenire non potest, nisi post mortem, corpora autem resuscitata perpetua erũt. Hæc autem mors illi accidit ex subtractione fœcundæ suæ humiditatis per calcinationem. Et sicut prioris mortis causa erat frigidi humoris abundantia, ita posterioris, sitis & humidi radicalis inopia, quod tamen illi postea cumulate restituitur. Quam calcinationem insinuans Vincentius. *Calcinare* inquit *corpora nihil aliud est, quam extrahere humiditatem corrumpentem, & intromittere humiditatem igneã rectificantem, per quam est vita illorum & essentia, postmodum stans*

In spec. de Ctru.

In igne examinationum. Est autem hæc calcinatio diuersa ab ea quã cap. 2. attuli, quod hæc terram philosophicam, tantum, illa omnia corpora mineralia generaliter comprӕhendat. Vnctuositatem autem cremabilem lauari præceperunt philosophi *aquis*, vt dicit Geber, *subtilibus, maxime acutis, acribus & ponticis fecem nullam habentibus*, & decoqui sulphur tam diu, donec ab ipso decocto aqua clara & lucida emanet, postea loturas has distillari, & quod in fundo vasis remanet abiici, aquam distillatam reaffundi, donec tota vnctuositas cremabilis ab eo egrediatur, & subtile vnctuosum ignem sustinens & non crémabile tantum remaneat. Quod ipsum indicare voluit Raimundus Lullius, his verbis. *Intellige quod natura talis sulphuris est multum lucens, fortiter munda, & ad puritatem deducta virtute ablutionum fortium & acutißimarum, tali modo quod nullam vnctuositatem cremabilem adurentem in se habeat, nec aliquam humiditatem vaporabilem, nec phlegmaticam.* Quales autem sint hæ aquæ acutæ quibus sulphur abluendum est expreßis verbis indicat Geber, & inter eas nominat *acetum distillatum, omphacinum, item & aquam pyrorum acerborum, & malogranatorum.* Et Rof. minor addit *vrinam humanam purificatam, aquam sanguinis, salis, & aluminis, quæ toties distillãda & circulanda sunt donec feces nullas in fundo relinquant.*

Vnctuositas cremabilis quomodo amoueatur à corpore.

Aquæ acutæ philosophorum.

Sum. perf. cap. 52.

Reli-

Terrea fœculētia quomodo sulphuri adimenda.

Reliquum est vt terreæ sulphuris fœculentiæ remotionem doceamus. Hæc fit dupliciter. Per calciaationem videlicet & sublimationem, sed tamen simul & semel in in eodem vase, & vnica operatione. Quę est, vt terra lapidis imbuatur & teratur cum mercurio, antea mundato, per se enim ascendere non posset, sed eget adiutorio spiritus subleuantis, & decoquatur lento igne in balneo per triduum ne mercurius ascendat, deinde ab ea sublimetur forti ignis expressione sub finem, ne quid de mercurio volatili in ea remaneat. Argentum viuum terræ redde, tere simul, decoque, & vt prius sublima, idque reitera nouies vel duodecies semper augendo ignem in fine, donec terra frequenti sublimatione, & ignis calcinantis vi alba euaserit, & spiritualior iam facta subtilior eius pars cœperit nonnihil ascendere à fundo vasis, & eius lateribus adhærere. Quod cum videris, bene spera, & terram quæ ascendit pluma ad fundum depelle, & iterum irriga adiuncto mercurio, misce & tere, ac decoque diebus præfinitis donec maiorem terræ partem vasis lateribus adhæsisse videris, relicta in fundo vasis fece terrea, & scoria nigra, vituperata & abijcienda, cui nihil vitæ aut lucis inest. Has omnes operationes prædictas paucis verbis perstringit Vincentius Monachus.

Laua-

Lauatur inquit æs, vt eius immūditia auferatur, calcinatur autem vt eius materia attenuetur, in calce lauatur iterum cum fortißimis aquis, vt humiditatem recuperet quam in calce perdidit: ſublimatur autem vt magis attenuetur, & cum argento viuo miſcetur, vt natura ſua præparetur. Si in terra remanſerit aliquid partium puriorum, quod animaduertere poteris ex albedine quadam intermicāte, ne tædeat eam denuo cum mercurio eodē miſcere, terram decoquere, & tandem vt dictum eſt ſublimare, donec nihil purioris eſſentiæ in ea reliquum ſit. Terræ ſublimatæ vaſi iterum imponendæ. & tertio ignis gradu ſi quid mercurij in ijs remanſerit furſum propellādum eſt in alembicum, terraq; omnis in vnum redigenda, & aſſeruanda, donec vſui eſſe poſſit. Hæc aūt terræ mundatio quæ per ſublimationē peragitur omnino neceſſaria eſt, antequam opus phyſicum quis incipiat. Si enim ſublimata non fuerit, ſubſtantiā ſubtilem & ingredientem non habebit, quia in ſuā corporalitate & denſitate permanens ſpiritum non admittet, nec virtutem penetratiuam habebit, & per conſequens ad verum elixir non valebit: nō enim miſcebitur metallis tingendis, nec ea poterit in formam perfecti corporis tranſmutare. Quocirca terra ante compoſitionem ſuam cum aqua, per argentum viuum ſit abluta, & argentum viuum ab ea abſtractum, vt remaneat calx aūt

In ſpec. doctrin.

Terra ſublimanda, & quare.

cinis puriſſimus. Neq; enim præcipiunt terram ſublimari philoſophi, niſi vt reducatur ad ſubtilem materiam & naturam, & vt ſit ſicut ſpiritus, & poſtea ingrediatur & tingat, poſt fixionem videlicet ſuam, de qua ſupereſt vt aliquid dicamus, quoniam Geber deſiderat *terram fixam, & dantem fixionis permanentiam ſecum adhærentibus.*

De fixione.

Sed vt de diffinitione eius auſpicemur, *Fixio* ſecundum Gebrũ *eſt rei fugientis ab igne conueniens ad ignem adaptatio.* Huius adaptationis modum inuenio in philoſophorum libris quintuplicẽ. Vnus fit per Calcinationem: *omne enim calcinati genus fixius eſt quam non calcinati*, vt ait Geber cap. de Calcinat. & Alibi. *Per calcinationem omne fugitiuum deletur.* Et alius. *Omne calcinatum in ſuo genere eſt fixum.* Ratio manifeſta eſt, quia per calcinationem corporum metallicorum naturalis humiditas quę ea faciebat fluere, & liquefieri, & moueri in igne ad modum aquæ, & partes in eis tenebat continuas, remouetur, vt fundi & liquefieri non niſi cum difficultate poſſint, ſed ſtent in igne vt cinis vel calx lapidum. Similiter per calcinationem ſulphur adurens in corporum ſubſtantiæ profundo incluſum & per inflammationem corpora diminuens & in fumum vertens, quantumuis bonum in illis ſit argentum viuum & fixum, tollitur. Et hoc voluit Geber dum inquit,

Fixionum modi quinque.

Sum. perf. cap. 76.

Cap. de fixione.

inquit. *Figuntur corpora a perfectione diminuta per suam calcinationem, eo quod absoluuntur per eam à sulphureitate volatiua & corrumpente.* Secundus fixionis modus contingit per decoctionem lentam & diuturnam, qu ia omne volatile post mundationem suam adiutorio ignis figitur calore temperato & continuo. *Temperatus enim calor* vt ait Geber, *est humiditatis inspissatiuus, & commistionis perfectiuus: ignis autem vehemens est humiditatis consumptiuus, & fusionis turbatiuus.* Tertius, resultat ex duobus antedictis & declaratur à Gebro ca. de calcinat. in hanc sententiam. *Modus calcinationis spiritum est, vt eis ad fixionem approximantibus*, scilicet per lentam assationem, *administretur ignis successiue & paulatim illum augendo ne fugiant, quousque maximum eos tolerare ignem contingat.* Quartus modus est, vt spiritus mundificati cum calcibus puris corporum sublimentur, donec figantur, hoc est, vt calx corporum imbuatur spiritu aliquo, qui ab ea toties abstrahatur, donec simul maneant, & ignis quantumuis magni asperitatem tolerent, & non fugiant ab eo. Ratio est quia spiritus sunt de natura corporum, & maximè cum eis conueniunt. & iis adhæret, commiscenturque profundius. Cum itaq; coniunguntur, cum illorum calcibus, & lente simul decoquũtur, fieri non potest, quin sentiant amicam societatẽ & naturam, & aliqua

Secundus.

Sum. perf. cap. 75.

Tertius.

Quartus.

illorum pars eis paulatim apponatur, donec tandẽ per reiterationẽ imbitionis, decoctionis, & sublimationis omnia simul figantur. Idq; indicare voluit auctor Rosarij minoris, dum ait. *Si sublimantur spiritus cũ immundis, immundantur, si cum adhærentibus remanẽt magis fixi cum tinctura inferius, quod quærimus.* Quintus figendi modus est, per rei fixæ additionem. Ideo Geber, cum Saturni & Iouis indurationem vult docere, vt magis appropinquent fusioni corporũ perfectorum cum ignitione. *Præparatio illorum est*, inquit, *vt ingeniemur illis permiscere argenti viui substantiam fixam in profundo eorum, aut sulphuris fixi, aut sui comparis, aut cum rebus duris & non fusibilibus, sicut est calx malchasitæ & thutiæ. Hæc enim illis vniuntur, & amicantur & illa indurant, quousq; non fundantur, antequam igniãtur.* Et alio loco. *Cum talco & mercurio præcipitato, vel vtilius cum luna pura ad hoc deducta calcinando & soluendo peruenimus ad horum duorum corporum* (Saturni videlicet & Iouis) *ignitionẽ & duritiem completã, cũ splendore inenarrabili.* Per *substantiam argenti viui fixam* non aliud intelligit Geber quam duo corpora perfecta argento viuo fixo constantia, quæ necesse erit alijs corporibus minus fixis, aut spiritibus purificatis & sublimatione mundatis, si eos figere decretum sit, coniungi. Idcirco rectè quoque Lullius *Qui argentum viuum extractum è corporibus non coagulat*

Quintus.

Sum. per-

De Inuent. verit. cap. 13.

in sulphur album ignem patiens per additionem eius cum argento, nullam viam exigit ad albedinem. Et qui ipsum argentum viuum non coagulat in sulphur rubeum fixum, ignem patiens, per additionem illius cum auro, pro certo nullam viam exigit ad rubedinem, Sciendum tamen, hæc corpora fixa præparãda esse iuxta intentionẽ Gebri & aliorũ Philosophorum, si iis vti velimus, antequam coniungãtur cum aliis corporibus vel spiritibus, quia in sua soliditare & grossitie permanentia cõmode misceri non possent. Calcinanda igitur sunt & soluenda, vel in bracteolas tenuissimas redigenda, & more aurifabrorum amalgamanda cum mercurio vulgari, donec instar pultis reddantur, & sic tandem corporibus aut mercurio vapore sulphuris coagulato addenda, vt diffusius docet Raim. Lullius & Arnaldus, quos consule. Est autem hic modus diuersus à superiore, quia in eo sublimationis reiteratione opus non est, sed tantum decoctione, & sub finem calcinatione. Sunt quidem & alij figendi modi, cum spiritus videlicet aut corpora metallica in terram rediguntur per calcinationem, aut præcipitationem violentam ad fundum vasis cum ignitione, aut in vitrum, sed quoniam eos nõ curat vera Alchymia, nos etiam consulto transimus.

Pract. test. cap. 22. 23. & 24. & in Codicil. pract. p' cipio. Ros. c'

Restat vt discutiamus an ex aliis rebus quam metallis hæc terra elixiris peti possit

è metallis peti possit.

Manifestum quidem est ex principijs naturæ omne corpus coalitum esse ex aqua & terra: sic animantia omnia & vegetabilia ac ortum ex ijs habentia continent in se terram suam, & post ablationem humiditatis in terram & cinerem verti possunt. Sed quia non sufficit simpliciter terra quæcumque, alioquin eam quam pedibus calcamus acciperemus, sed quæ potestatem habeat aquam suam attrahẽdi, retinẽdi, coagulandi, & ad naturam suam conuertendi, merito terra vegatabilium & animalium omniumq; inde orginẽ trahentium operi physico inutilis erit. Qualitercũque enim præparetur, aquam suam retinere non potest, multo minus eam naturæ suæ conformem reddere: Aqua enim cum heterogenia sit terræ suæ, calorem vel minimum sentiẽs euaporabit ea relicta & deserta, idẽq; de oleis ex ipsis elicitis sentiendũ. Quinimo terræ omniũ supradictorũ per calcinationẽ vel ignis vehementiã cõburuntur, & in cinerẽ vertuntur amisso humore suo radicali, ita vt fundi aut fluere nullo præparationis modo possint, nisi in vitrũ conuertantur, cui postea in metalla ingressus non patet, sed ijs liquefactis innatat sicut aquæ oleũ, propter semotã videlicet ab ijs, & alienam naturã: terra autem metallorũ humidũ suum natiuum etiam post calcinationes non deserit, nisi enim pars eius quamuis imperceptibilis in ea resi-

Quare terra vegetabiliũ & animaliũ operi inutilis sit.

dua eſſet, ſpiritus ab ea non reciperetur nec retineretur. Sed dicet quiſpiam. Philoſophi ſæpius ſalium faciunt mentionem, terramq́; ſuam ſalem nominant. Sic enim Lullius quodam loco. *Quod in cucurbita remanet, eſt ſal noſter.* Dicunt inſuper terram ſuam debere fieri volatilem. Vnde idem Raim. Lullius. *Accipe terram quæ volat ſupra caput tuum*; huiuſmodi autē ſales quoſdam inuenimus in vegetabilibus & animalibus aut originem eorum referentibus. Sal enim tartari & è vini extractus fecibus ita volatilis reddi poteſt, vt vna cum vini ſpiritu aſcendat; ſal item è melle eductus, & ſal vrinæ, ac forte alij nonnulli. Reſpondeo hæc quidem vera eſſe, tamen ſales huiuſcemodi quocunq; præparentur modo, aquā ſuam ſiue ſpiritum, quod omnino neceſſariū eſt, coagulare non poſſe, nec figere, imo in naturam aquæ & volatilis ſpiritus trāſire. Dicimus etiam eos ab aquis ſuis ſiue ſpiritibus ſemper eſſe ſeparabiles, terrā autem artis aqua ſua & oleo imbutā, & ex philoſophorū præſcripto decoctā ſimul cū illis in igne manere & figi, nec vllo modo ſegregari poſtea, aut diuidi. Deinde cōcedamus tales ſales nō ſeparari ab aquis ſuis, tamen, quamdiu in liquida illa natura permanſerint nulla arte ſiſti poterunt vt in igne perdurent, & quamuis etiam perdurarent, tamen cum affinitatem nullam cum metallis habeāt, eadem in-

Quæſtio.

Solutio.

gredi obstante illorum dissimilitudine non poterunt, multo minus alterare, & in aurum argentumque conuertere, à quorum natura alieni sunt & fixio in ijs nulla aut tinctura.

Terram salium, aluminum & atramentorum repudiandā esse.

Idem de alijs salibus artificialibus vel naturalibus, aluminibus & atramentis censendum erit, quorum olea vel aquæ distillatione prolicitæ nō magis cum terris suis vniuntur, aut ab ijs congelantur, quam prædictæ, sed contingit eas per ignem euelli; & quamuis id non fieret, tamen potestatem non habent terram suam eleuandi, cum elixir nihil intret nisi mundum, & spirituale factum, depositis fæcibus grossioribus, quæ ingressum & penetrandi viam præcludunt.

Lapidum & gemmarum calx inualida.

Lapidum, gemmarum, vitri, & fluorum mineralium eadem ratio est, quæ in calcem abeunt non fusibilem, dissipato & consumpto eorum humido, quod antea colligationis causa fuerat, quod eidem reddi, vt inseparabiliter vniatur, impossibile est; & quamuis humiditas eorum à terra non separaretur, tamen densitate sua corpora metallica ingredi prohibentur. Si vero per calcinationem, ad salium naturam redigantur & in liquoré resoluantur, humidior pars ab igne euaporabit, altera in salem densabitur, qui à prædictis salibus siue artificio paratis sine naturalibus non admodum remotus erit, & proinde illis quoq; nihilo aptior.

Nec

Nec magis marchaſitæ terram hanc nobis ſuppeditabunt, cum terra earum à natura lapidũ nõ differat. Si quis vero inferat, illas ſulphur & argentum viuũ in ſe continere, quod auctoritate Gebri idipſum confirmantis cõprobatur, & proinde hoc ſpiritus illud terræ locum obtinere poſſe, reſpõdeo ſulphur earum & argẽtum viuum heterogenia eſſe nec vllo modo ita ſociari poſſe, quin ſeparentur, comburantur, vel ab igne aufugiant; aut ſi figantur in terream ſubſtantiam redigi, nullius virtutis aut valoris. Magneſia quoque & thutia, quamuis ſulphur argento viuo immixtum habeant, tamen cum proportione principiorum à metallis differant, & ea habeant magis terrea & inquinata, nec ab inuicem ſeparabila, niſi cum totalis ſubſtantiæ illarum de perditione, in arte parum vtilitatis adferunt, quia illarũ materia crudior multo eſt quã metalorum, ideoq; præparationi minus idonea. Venerab. & eximius Raim. Lul. quatuor in terra phyſica requirit. Imprimis virtutem attractiuam, deinde ſimilitudinẽ ſiue affinitatem cum attrahendo, tertio calorem naturalem in ea latentem, quarto viſu aut tactu imperceptibilem quendam vaporem è terra egredientem, qui præcipua cauſa eſt congelationis ſpiritus, hęc eius ſunt verba. *In lapide noſtro mouet & mouetur ſpiritus prout in ſuo corpore, operante tum virtute attractiua no-*

Marchaſitarũ ſulphur cur arti minus aptum. Sum. perf. cap. 60.

Quatuor terræ phyſicæ neceſſaria.

stri lapidis, tum similitudine quam dictus spiritus cum substantia tota nostri lapidis in mixtione prima acquisiuit, adiuuante cum toto hoc potentia magis propinqua, scilicet calore naturali lapidis, qui respicit naturam in maiori proximitate generis & natura metallica; & similiter adiuuante virtute lapidis nostri imperfecti perforati & porosi, quæ per corporis sui resolutionem continuam insensibilis & sine tactu per certam operationem causata est in eo. Et profecto ad terram physicam describendam nihil potuit à quoquã dici aptius aut verius. Quibus notis cum terræ omnes prædictæ, imo & aliæ quotcunq; excogitari possunt, careant, certum est eas opus physicum ingredi non posse. Idem Lullius alio loco his quatuor terrę philosophicę facultatibus seu signis addit & quintum, nempe subtilitatem. Sic enim in Codicil. *Si scire vis causam quare terra nostra magis efficax sit ad penetrandum & congelandum argentum viuum, quam terra Sophistarum, scias, quod hoc est, quia siccitas terræ nostræ per digestionem caloris complexionalis facta est, & ideo magis cõgruit, & subtilius penetrat in profundum, non solum substantiam argenti viui, sed etiam cæterorum corporum, quibus applicatur, quam penetrationem frigiditas terræ Sophistarum facere non potest, quia nec congruit, eo quod eiusdem complexionis non est, nec penetrat, quia per calidum virtutes & subtilitatem nõ habet.* Quibus verbis tria describit impedimenta, quæ alias quascunq; terras ab arte excludunt,

Impedimẽ. ta terræ So. phorum. 1 q. Cap. de 3. humoribus specefice differentib.

cluduut, nempe frigiditatem, qua attrahere, retinere, & coagulare aquam ſuam non poſſunt; diſſimilitudinem naturæ, qua aquę ſuę terræ adherere eamque ſibi adglutinare nequit: & groſſitiem, qua ab ingreſſu in argentum viuum & metalla imperfecta prohibetur. Quæ cum contrario modo ſe habeāt in terra philoſophorum, illa ſola artifici inueſtiganda erit.

An è ſpiritibus terra elici poſſit.

Sed ſpiritus chymici primarij, ſulphur, arſenicum, & argentum viuum forte nobis terram hanc tantopere expetitam ſuppeditabunt? At iſtos diximus ſæpe eſſe homogenios in natura, ita vt partes eorum terreæ ab aquoſis ſeu oleoſis ſeparari nequeāt, aut difficilime & per conſumptionem ipſorum. Quod experientia verum depræhenditur, nam ſi ad ſublimandum ponantur. tota illorum ſubſtantia aſcendit, nullis in fundo vaſis relictis fecibus. Si autem figantur per calcinationem, vel præcipitationem multum de illorum ſubſtantia deperditur & diſſipatur, ita vt ex centum libris ſulphuris vix tres reſiduæ fiant, & in terram rediguntur, cui fuſio non eſt neque ingreſsio argentumque viuum tanquam à ſua natura alienum reſpuentem. Deinde, cum terra philoſophorum debeat mercurium ſiue aquam ſuam figere, nihil autem figere poſsit, quod fixum non ſit, aut quod fixi naturam in ſe non

habeat,

habeat. frustra profecto in spiritibus istis fugacibus aliquid quod fixum sit quæritur. nó negeamus tamé quin per additioné corporú naturaliter fixorum & resolutorum figi aliquando possint cum magna cautela & industria. De argento viuo enim id expressis verbis fatetur Geber. *Figitur* inquit, *& fit tinctura exuberantissimæ refectionis.* Per quæ autem figatur satis indicauit eodem cap. his verbis. *Est amicabile & metallis placabile. Sed non submergitur aliquid in argento viuo nisi sol*. In eandem sentétiá de sulphure loquitur eiusdem libri cap. 28. *Qui in præparatione ipsum commiscere & amicari corporibus nouerit, sciet vnum de secretis naturæ maximú, & viam perfectionis vnam, cum multæ sint viæ ad vnum effectum, & vnum intentum.* At quibus commiscendum erit sulphur? metallis nempe puris & fixis, quia si cum impuris miscebitur, inquinabitur, si cum non fixis, non figetur. Hinc Geber. *Cum auro commiscentur spiritus, & figuntur per ipsum.* Arsenici eadem ratio est, figitur enim testimonio eiusdem Gebri sicut sulphur, eo tantum differens quod sicut sulphur rubedinis tinctura dicitur & auro consociatur, ita arsenicum cum sit albedinis tinctura, argento melius coniungitur, & per ipsum figitur, fixione videlicet lunari. Quamuis autem hæc vera esse possint, merito enim ea quis in dubium vocet, ne scilicet philosophi hæc non

Sum. perf. cap. 30.

Sum. perf. cap. 32.

non de vulgaribus spiritibus, sed de suis intellexerint, tamē semper existimandum est. mediam substantiam horū spirituum in terra non propria, quæ ab illis separabilis non est, sed in aliena coagulandam esse, & postea oleo Solari & Lunari incerandam & figendam. Itaque qui otio suo abuti non vult, & rem facere, terram physicam in corporibus coagulatis, hoc est, metallis inquirat, in quibus sulphur per naturam fixum est, quod quamuis impurum, per artem depurari potest: cum in nōnullis etiam purum sit, quod labore non magno ad præparationem sufficientem indiget.

Sed vt huic capiti finem imponamus, dicimus quicquid in elixire graue est, stabile, & fixum, terræ nomen sibi vsurpare. Sic spiritus & fermentum, quando in terra coagulata sunt, terræ quoque & sulphuris nomen assumunt, imo elixir perfectum terra & sulphur vocatur. Vnde Hermes. *Vis eius integra est, si versa fuerit in terram*, id est, Lapis perfectus est & completus, si ipsius partes superiores, leues, spirituales & volatiles, spiritus scilicet & anima siue fermentum in terrā vertantur & figantur. Vnde terræ philosophicæ dignitas cum ab ea tanquam parte primaria lapis denominationem accipiat, & necessitas etiā conspici facile potest, cum ea neglecta nemo ad lapidis arcani notitiam multo autem minus

Terrea fœculētia quomodo sulphuri adimenda.

Reliquum est vt terreæ sulphuris fœculentiæ remotionem doceamus. Hæc fit dupliciter. Per calcinationem videlicet & sublimationem, sed tamen simul & semel in in eodem vase, & vnica operatione. Quę est, vt terra lapidis imbuatur & teratur cum mercurio, antea mundato, per se enim ascendere non posset, sed eget adiutorio spiritus subleuantis, & decoquatur lento igne in balneo per triduum ne mercurius ascendat, deinde ab ea sublimetur forti ignis expressione sub finem, ne quid de mercurio volatili in ea remaneat. Argentum viuum terræ redde, tere simul, decoque, & vt prius sublima, idque reitera nouies vel duodecies semper augendo ignem in fine, donec terra frequenti sublimatione, & ignis calcinantis vi alba euaserit, & spiritualiot iam facta subtilior eius pars cœperit nonnihil ascendere à fundo vasis, & eius lateribus adhærere. Quod cum videris, bene spera, & terram quæ ascendit pluma ad fundum depelle, & iterum irriga adiuncto mercurio, misce & tere, ac decoque diebus præfinitis donec maiorem terræ partem vasis lateribus adhæsisse videris, relicta in fundo vasis fece terrea, & scoria nigra, vituperata & abijcienda, cui nihil vitæ aut lucis inest. Has omnes operationes prædictas paucis verbis perstringit Vincentius Monachus.

Lauatur inquit *æs, vt eius immūditia auferatur, calcinatur autem vt eius materia attenuetur, in calce lauatur iterum cum fortissimis aquis, vt humiditatem recuperet quam in calce perdidit: sublimatur autem vt magis attenuetur, & cum argento viuo miscetur, vt natura sua præparetur.* Si in terra remanserit aliquid partium puriorum, quod animaduertere poteris ex albedine quadam intermicāte, ne tædeat eam denuo cum mercurio eodē miscere, terram decoquere, & tandem vt dictum est sublimare, donec nihil purioris essentiæ in ea reliquum sit. Terræ sublimatæ vasi iterum imponendæ. & tertio ignis gradu si quid mercurij in ijs remanserit sursum propellādum est in alembicum, terraq; omnis in vnum redigenda, & asseruanda, donec vsui esse possit. Hæc aūt terræ mundatio quæ per sublimationē peragitur omnino necessaria est, antequam opus physicum quis incipiat. Si enim sublimata non fuerit, substantiā subtilem & ingredientem non habebit, quia in suà corporalitate & densitate permanens spiritum non admittet, nec virtutem penetratiuam habebit, & per consequens ad verum elixir non valebit: nō enim miscebitur metallis tingendis, nec ea poterit in formam perfecti corporis transmutare. Quocirca terra ante compositionem suam cum aqua, per argentum viuum sit abluta, & argentum viuum ab ea abstractum, vt remaneat calx aut

In spec. doctrin.

Terra sublimanda, & quare.

cinis puriſſimus. Neq; enim præcipiunt terram ſublimari philoſophi, niſi vt reducatur ad ſubtilem materiam & naturam, & vt ſit ſicut ſpiritus, & poſtea ingrediatur & tingat, poſt fixionem videlicet ſuam, de qua ſupereſt vt aliquid dicamus, quoniam Geber deſiderat *terram fixam, & dantem fixionis permanentiam ſecum adhærentibus.*

De fixione.

Sed vt de diffinitione eius auſpicemur. Fixio ſecundum Gebrũ *eſt rei fugientis ab igne conueniens ad ignem adaptatio.* Huius adaptationis modum inuenio in philoſophorum libris quintuplicé. Vnus fit per Calcinationem: *omne enim calcinati genus fixius eſt quam non calcinati*, vt ait Geber cap. de Calcinat. & Alibi. *Per calcinationem omne fugitiuum deletur.* Et alius. *Omne calcinatum in ſuo genere eſt fixum.* Ratio manifeſta eſt, quia per calcinationem corporum metallicorum naturalis humiditas quę ea faciebat fluere, & liquefieri, & moueri in igne ad modum aquæ, & partes in eis tenebat continuas, remouetur, vt fundi & liquefieri non niſi cum difficultate poſſint, ſed ſtent in igne vt cinis vel calx lapidum. Similiter per calcinationem ſulphur adurens in corporum ſubſtantiæ profundo incluſum & per inflammationem corpora diminuens & in fumum vertens, quantumuis bonum in illis ſit argentum viuum & fixum, tollitur. Et hoc voluit Geber dum inquit,

Fixionum modi quinque.

Sum. perf. cap. 76.

Cap. de fixione.

inquit. *Figuntur corpora a perfectione diminuta per ſuam calcinationem, eo quod abſoluuntur per eam à ſulphureitate volatiua & corrumpente.* Secundus fixionis modus contingit per decoctionem lentam & diuturnam, qua omne volatile poſt mundationem ſuam adiutorio ignis figitur calore temperato & continuo. *Temperatus enim calor* vt ait Geber, *eſt humiditatis inſpiſſatiuus, & commiſtionis perfectiuus: ignis autem vehemens eſt humiditatis conſumptiuus, & fuſionis turbatiuus.* Tertius, reſultat ex duobus antedictis & declaratur à Gebro ca. de calcinat. in hanc ſententiam. *Modus calcinationis ſpiritum eſt, vt eis ad fixionem approximantibus*, ſcilicet per lentam aſſationem, *administretur ignis ſucceſſiue & paulatim illum augendo ne fugiant, quouſque maximum eos tolerare ignem contingat.* Quartus modus eſt, vt ſpiritus mundificati cum calcibus puris corporum ſublimentur, donec figantur, hoc eſt, vt calx corporum imbuatur ſpiritu aliquo, qui ab ea toties abſtrahatur, donec ſimul maneant, & ignis quantumuis magni aſperitatem tolerent, & non fugiant ab eo. Ratio eſt quia ſpiritus ſunt de natura corporum, & maximè cum eis conueniunt, & iis adhærēt, commiſcenturque profundius. Cum itaq; coniunguntur, cum illorum calcibus, & lente ſimul decoquũtur, fieri non poteſt, quin ſentiant amicam ſocietatē & naturam, & aliqua

Secundus.

Sum. perf. cap. 75.

Tertius.

Quartus.

illorum pars eis paulatim apponatur, donec tandẽ per reiterationẽ imbitionis, decoctionis, & sublimationis omnia simul figantur. Idq; indicare voluit auctor Rosarij minoris, dum ait. *Si sublimantur spiritus cũ immundis, immundantur, si cum adhærentibus remanẽt magis fixi cum tinctura inferius, quod quærimus.* Quintus figendi modus est, per rei fixæ additionem. Ideo Geber, cum Saturni & Iouis indurationem vult docere, vt magis appropinquent fusioni corporũ perfectorum cum ignitione. *Præparatio illorum est*, inquit, *vt ingeniemur illis permiscere argenti viui substantiam fixam in profundo eorum, aut sulphuris fixi, aut sui comparis, aut cum rebus duris & non fusibilibus, sicut est calx malchasita & thutia. Hæc enim illis vniuntur, & amicantur & illa indurant, quousq; non fundantur, antequam igniãtur.* Et alio loco. *Cum talco & mercurio præcipitato, vel vtilius cum luna pura ad hoc deducta calcinando & soluendo peruenimus ad horum duorum corporum*(Saturni videlicet & Iouis) *ignitionẽ & duritiem completã, cũ splendore inenarrabili.* Per *substantiam argenti viui fixam* non aliud intelligit Geber quam duo corpora perfecta argento viuo fixo constantia, quæ necesse erit alijs corporibus minus fixis, aut spiritibus purificatis & sublimatione mundatis, si eos figere decretum sit, coniungi. Idcirco recte quoque Lullius *Qui argentum viuum extractum è corporibus non coagulat*

Quintus.

Sum. per-

De Inuent. verit. cap. 13.

in sulphur album ignem patiens per additionem eius cum argento, nullam viam exigit ad albedinem. Et qui ipsum argentum viuum non coagulat in sulphur rubeum fixum, ignem patiens, per additionem illius cum auro, pro certo nullam viam exigit ad rubedinem, Sciendum tamen, hæc corpora fixa præparāda esse iuxta intentionē Gebri & aliorū Philosophorum, si iis vti velimus, antequam coniungātur cum aliis corporibus vel spiritibus, quia in sua soliditare & grossitie permanentia cómode misceri non possent. Calcinanda igitur sunt & soluenda, vel in bracteolas tenuissimas redigenda, & more aurifabrorum amalgamanda cum mercurio vulgari, donec instar pultis reddantur, & sic tandem corporibus aut mercurio vapore sulphuris coagulato addenda, vt diffusius docet Raim. Lullius & Arnaldus, quos consule. Est autem hic modus diuersus à superiore, quia in eo sublimationis reiteratione opus non est, sed tantum decoctione, & sub finem calcinatione. Sunt quidem & alij figendi modi, cum spiritus videlicet aut corpora metallica in terram rediguntur per calcinationem, aut præcipitationem violentam ad fundum vasis cum ignitione, aut in vitrum, sed quoniam eos nó curat vera Alchymia, nos etiam consulto transimus.

Pract. test. cap. 22. 23. & 24. & in Codicil. pract. p' cipio. Ros. c'

Restat vt discutiamus an ex aliis rebus quam metallis hæc terra elixiris peti possi'

è metallis peti possit.

Manifestum quidem est ex principijs naturæ omne corpus coalitum esse ex aqua & terra: sic animantia omnia & vegetabilia ac ortum ex ijs habentia continent in se terram suam, & post ablationem humiditatis in terram & cinerem verti possunt. Sed quia non sufficit simpliciter terra quæcumque, alioquin eam quam pedibus calcamus acciperemus, sed quæ potestatem habeat aquam suam attrahẽdi, retinẽdi, coagulandi, & ad naturam suam conuertendi, merito terra vegatabilium & animalium omniumq; inde orginẽ trahentium operi physico inutilis erit. Qualitercũque enim præparetur, aquam suam retinere non potest, multo minus eam naturæ suæ conformem reddere: Aqua enim cum heterogenia sit terræ suæ, calorem vel minimum sentiẽs euaporabit ea relicta & deserta, idẽq; de oleis ex ipsis elicitis sentiendũ. Quinimo terræ omniũ supradictorũ per calcinationẽ vel ignis vehementiã cõburuntur, & in cinerẽ vertuntur amisso humore suo radicali, ita vt fundi aut fluere nullo præparationis modo possint, nisi in vitrũ conuertantur, cui postea in metalla ingressus non patet, sed ijs liquefactis innatat sicut aquæ oleũ, propter semotã videlicet ab ijs, & alienam naturã: terra autem metallorũ humidũ suum natiuum etiam post calcinationes non deserit, nisi enim pars eius quamuis imperceptibilis in ea residua

Quare terra vegetabiliũ & animaliũ operi inutilis sit.

dua esset, spiritus ab ea non reciperetur nec retineretur. Sed dicet quispiam. Philosophi sæpius salium faciunt mentionem, terramq; suam salem nominant. Sic enim Lullius quodam loco. *Quod in cucurbita remanet, est sal noster.* Dicunt insuper terram suam debere fieri volatilem. Vnde idem Raim. Lullius. *Accipe terram quæ volat supra caput tuum*; huiusmodi autē sales quosdam inuenimus in vegetabilibus & animalibus aut originem eorum referentibus. Sal enim tartari & è vini extractus fecibus ita volatilis reddi potest, vt vna cum vini spiritu ascendat; sal item è melle eductus, & sal vrinæ, ac forte alij nonnulli. Respondeo hæc quidem vera esse, tamen sales huiuscemodi quocunq; præparentur modo, aquā suam siue spiritum, quod omnino necessariū est, coagulare non posse, nec figere, imo in naturam aquæ & volatilis spiritus transire. Dicimus etiam eos ab aquis suis siue spiritibus semper esse separabiles, terrā autem artis aqua sua & oleo imbutā, & ex philosophorū præscripto decoctā simul cū illis in igne manere & figi, nec vllo modo segregari pōstea, aut diuidi. Deinde cōcedamus tales sales nō separari ab aquis suis, tamen, quamdiu in liquida illa natura permanserint nulla arte sisti poterunt vt in igne perdurent, & quamuis etiam perdurarent, tamen cum affinitatem nullam cum metallis habeāt, eadem ingredi

Quæstio.

Solutio.

gredi obstante illorum dissimilitudine non poterunt, multo minus alterare, & in aurum argentumque conuertere, à quorum natura alieni sunt & fixio in ijs nulla aut tinctura.

Terram salium, aluminum & atramentorum repudiandā esse.

Idem de alijs salibus artificialibus vel naturalibus, aluminibus & atramentis censendum erit, quorum olea vel aquæ distillatione prolicitæ nō magis cum terris suis vniuntur, aut ab ijs congelantur, quam prædictæ, sed contingit eas per ignem euelli; & quamuis id non fieret, tamen potestatem non habent terram suam eleuandi, cum elixir nihil intret nisi mundum & spirituale factum, depositis fæcibus grossioribus, quæ ingressum & penetrandi viam præcludunt.

Lapidum & gemmarum calx inualida.

Lapidum, gemmarum, vitri, & fluorum mineralium eadem ratio est, quæ in calcem abeunt non fusibilem, dissipato & consumpto eorum humido, quod antea colligationis causa fuerat, quod eidem reddi, vt inseparabiliter vniatur, impossibile est; & quamuis humiditas eorum à terra non separaretur, tamen densitate sua corpora metallica ingredi prohibentur. Si vero per calcinationem, ad salium naturam redigantur & in liquoré resoluantur, humidior pars ab igne euaporabit, altera in salem densabitur, qui à prædictis salibus siue artificio paratis siue naturalibus non admodum remotus erit, & proinde illis quoq; nihilo aptior.

Nec

Nec magis marchaſitæ terram hanc nobis ſuppeditabunt, cum terra earum à natura lapidũ nõ differat. Si quis vero inferat, illas ſulphur & argentum viuũ in ſe continere, quod auctoritate Gebri idipſum confirmantis cõprobatur, & proinde hoc ſpiritus illud terræ locum obtinere poſſe, reſpõdeo ſulphur earum & argẽtum viuum heterogenia eſſe nec vllo modo ita ſociari poſſe, quin ſeparentur, comburantur, vel ab igne aufugiant; aut ſi figantur in terream ſubſtantiam redigi, nullius virtutis aut valoris. Magneſia quoque & thutia, quamuis ſulphur argento viuo immixtum habeant, tamen cum proportione principiorum à metallis differant, & ea habeant magis terrea & inquinata, nec ab inuicem ſeparabila, niſi cum totalis ſubſtantiæ illarum de perditione, in arte parum vtilitatis adferunt, quia illarũ materia crudior multo eſt quã metalorum, ideoq; præparationi minus idonea. Venerab. & eximius Raim. Lul. quatuor in terra phyſica requirit. Imprimis virtutem attractiuam, deinde ſimilitudinẽ ſiue affinitatem cum attrahendo, tertio calorem naturalem in ea latentem, quarto viſu aut tactu imperceptibilem quendam vaporem è terra egredientem, qui præcipua cauſa eſt congelationis ſpiritus, hęc eius ſunt verba. *In lapide noſtro mouet & mouetur ſpiritus prout in ſuo corpore, operante tum virtute attractiua no-*

Marchaſitarũ ſulphur cur arti minus aptum.
Sum. perf. cap. 60.

Quatuor terræ phyſicæ neceſſaria.

stri lapidis, tum similitudine quam dictus spiritus cum substantia tota nostri lapidis in mixtione prima acquisiuit, adiuuante cum toto hoc potentia magis propinqua, scilicet calore naturali lapidis, qui respicit naturam in maiori proximitate generis & naturæ metallicæ; & similiter adiuuante virtute lapidis nostri imperfecti perforati & porosi, quæ per corporis sui resolutionem continuam insensibilis & sine tactu per certam operationem causata est in eo. Et profecto ad terram physicam describendam nihil potuit à quoquã dici aptius aut verius. Quibus notis cum terræ omnes prædictæ, imo & aliæ quotcunq; excogitari possunt, careant, certum est eas opus physicum ingredi non posse. Idem Lullius alio loco his quatuor terrę philosophicę facultatibus seu signis addit & quintum, nempe subtilitatem. Sic enim in Codicil. *Si scire vis causam quare terra nostra magis efficax sit ad penetrandum & congelandum argentum viuum, quam terra Sophistarum, scias, quod hoc est, quia siccitas terræ nostræ per digestionem caloris complexionalis facta est, & ideo magis cõgruit, & subtilius penetrat in profundum, non solum substantiam argenti viui, sed etiam cæterorum corporum, quibus applicatur, quam penetrationem frigiditas terræ Sophistarum facere non potest, quia nec congruit, eo quod eiusdem complexionis non est, nec penetrat, quia per calidum virtutes & subtilitatem nõ habet.* Quibus verbis tria describit impedimenta, quæ alias quascunq; terras ab arte excludunt

Impedimẽta terræ sophorum. ¶ Cap. de 3. humoribus specifice differentib.

cluduut, nempe frigiditatem, qua attrahere, retinere, & coagulare aquam suam non possunt; dissimilitudinem naturæ, qua aquę suę terræ adherere eamque sibi adglutinare nequit: & grossitiem, qua ab ingressu in argentum viuum & metalla imperfecta prohibetur. Quæ cum contrario modo se habeãt in terra philosophorum, illa sola artifici inuestiganda erit.

An è spiritibus terra elici possit.

Sed spiritus chymici primarij, sulphur, arsenicum, & argentum viuum forte nobis terram hanc tantopore expetitam suppeditabunt? At istos diximus sæpe esse homogenios in natura, ita vt partes eorum terreæ ab aquosis seu oleosis separari nequeãt, aut difficilime & per consumptionem ipsorum. Quod experientia verum depræhenditur, nam si ad sublimandum ponantur, tota illorum substantia ascendit, nullis in fundo vasis relictis fecibus. Si autem figantur per calcinationem, vel præcipitationem multum de illorum substantia deperditur & dißipatur, ita vt ex centum libris sulphuris vix tres residuæ fiant, & in terram rediguntur, cui fusio non est neque ingreßio argentumque viuum tanquam à sua natura alienum respuentem. Deinde, cum terra philosophorum debeat mercurium siue aquam suam figere, nihil autem figere poßit, quod fixum non sit, aut quod fixi naturam in se non

habeat,

non de vulgaribus ſpiritibus, ſed de ſuis intellexerint, tamē ſemper exiſtimandum eſt. mediam ſubſtantiam horũ ſpirituum in terra non propria, quæ ab illis ſeparabilis non eſt, ſed in aliena coagulandam eſſe, & poſtea oleo Solari & Lunari incerandam & figendam. Itaque qui otio ſuo abuti non vult, & rem facere, terram phyſicam in corporibus coagulatis, hoc eſt, metallis inquirat, in quibus ſulphur per naturam fixum eſt, quod quamuis impurum, per artem depurari poteſt: cum in nõnullis etiam purum ſit, quod labore non magno ad præparationem ſufficientem indiget.

Sed vt huic capiti finem imponamus, dicimus quicquid in elixire graue eſt, ſtabile. & fixum, terræ nomen ſibi vſurpare. Sic ſpiritus & fermentum, quando in terra coagulata ſunt, terræ quoque & ſulphuris nomen aſſumunt, imo elixir perfectum terra & ſulphur vocatur. Vnde Hermes. *Vis eius integra eſt, ſi verſa fuerit in terram*, id eſt, Lapis perfectus eſt & completus, ſi ipſius partes ſuperiores, leues, ſpirituales & volatiles, ſpiritus ſcilicet & anima ſiue fermentum in terrã vertantur & figantur. Vnde terræ philoſophicæ dignitas cum ab ea tanquam parte primaria lapis denominationem accipiat, & neceſſitas etiã conſpici facile poteſt, cum ea neglecta nemo ad lapidis arcani notitiam multo autem minus

nus complementum vnquam peruenerit, nec vt in posterum perueniat sperare audeat, nisi temere temporis, laborum, & pecuniæ dispendia incurrere velit.

DE TINCTVRA DANTE COLOREM SPLENDIdum & perfectum album aut citrinum intensum, & lunificationem, seu solificationem rerum transmutabilium.

CAP. VII.

Quo declaratur lapidis formam esse tincturam, hancq; duplicem esse, spiritus videlicet & animæ. Spiritum ex omnibus metallis, animã è solis perfectis peti posse. Vtriusq; differentia manifesta, & quomodo in lapide tinctura augeri debeat, indicatur. Item qua ratione lapis perfectus tinctura dicatur & forma, & quid ad veram tincturam requiratur, postremo quare Sophistarũ tincturæ non proficiant indagatur.

HActenus præparandæ lapidis materiæ studuimus, nunc quomodo eidem forma detur, imo quomodo totus forma fiat, examinandum: parum enim prodesset materia etiam optime præparata, nisi formæ coniuncta & annexa foret, sine qua subsistere non potest: forma

Lapidis forma est tinctura.

ma autem lapidis eſt tinctura, quam cum adipiſcitur, perficitur. Ideo ſeptimo & vltimo loco eam ponit Philoſophus inter medicinæ proprietates. Sed cum tincturam nomino, non intelligo quemlibet colorem album aut rubeum, aut vt colore albo aut rubeo in opere apparente ſtatim perfectus eſſe dicatur lapis, ſed vt habeat colorem album vel rubeum intenſum & exuberantem, ita vt ſua exuberantia alijs metallis eundem colorem albedinis vel rubedinis abſque ſui coloris & bonitatis diminutione impartiri poſſit. Habet enim gradus quoſdam albedinis & citrinitatis lapis, ita vt quandoq; ſibi ſoli ſufficiat, nec tingere poſſit niſi ſemetipſum. Vnde illud philoſophi in Turba. *Aurum non tingit niſi tingatur*. Et tum lapis eſt in gradu auri vel argenti per naturam perfecti, ſed decoctione continua & rei tingentis additione paulatim aſcendit, vt primo quantitatem alterius corporis ſibi æqualem conuertat, deinde paulatim maiorem, decuplum videlicet ſui, centuplum, & millecuplum, & tandem in infinitum, inter quæ tamen gradus etiam ſunt, ita vt vna pars quandoq; centum & decem, alia 120. 130. & ita deinceps in argentum aurumúe conuertat. Quocirca non abſurde Rhaſis. *Ideo per artem melioratur eius tinctura, vt quadam decuplum, quadam centuplum, quadã millecuplum & vltra tingat*. Idem indicare voluit

Gradus quoſdam eſſe tincturæ in lapid.

Part. 2. c. 5.

voluit Auctor Ros. min. *Respice rubeum completum, & rubeum à sua rubedine diminutum & omnem rubedinem fixi & non fixi. Respice albū albificantem, & rubeum rubificantem, atq; imperfectum proficientem. In quantum autem albedo perfecti augmentatur, in tantum tingit in albedinem; & sic de rubeo.* Sed nec intensus quilibet color albus aut rubeus sufficit ad elixiris perfectionem, alioqui multæ Sophistarum tincturæ lapidis physici nomen sibi vindicarent, sed necesse est, vt det lunificationem seu Solificationem rerum transmutabilium, vel vt postea dicit, *vt sit tinctura colorans materiam conuertibilem* (quæ alia non potest esse quam argentum viuum aut aliquod metallum imperfectum) *in verum argentum, vel aurum, cum omnibus suis differentijs certis & notis.* Hoc est, vt corpus metallicum cōuersum in argenti speciem sit album albedine pura, mundum, durum, sonans, perdurans in cineritio, sub malleo extensibile, ignibile, fusibile. Hæ enim sunt notæ veri argenti: quibus si corpus aliquod in natura sua alteratum caruerit argentum verum dici non poterit, sed sophisticum Sic si corpus conuersum in auri speciem non sit citrinum, ponderosum, mutum, fulgidum, æqualiter digestum, sub malleo extensibile, ignibile, fusibile, examina cineritij, cementi, & antimonij tolerans, aurum verum non dicetur. Neq; enim aurum & argen-

Qualis tinctura desideretur in lapide.

Veri argenti notæ.

Auri puri notæ.

gentum dici quid poterit, niſi cauſas diffinitionis & differentias omnes habeat auri vel argenti. Quid autẽ ſit examen cineritij, quod copellam hodie vocant, & cemẽti, & qualem ignitionem & fuſionem corpora perfecta admittant aut ſuſcipiant. qui ſcire deſiderat, is conſulat partem vlt. ſum. perfect. Gebri, quæ de probationib. perfectionis inſcribitur: Auri vero examen per antimonium veteribus incognitum perquirat apud Philippum Vlſtadium, in Cœlo philoſophorum. Et hæc quidem ad explanationem verborum Gebri dicta ſint, in quibus tamen mendum irrepſiſſe admonendus eſt Lector. Communis & maxime vulgaris lectio talis eſt. *Septimo poſt fixionem neceſſaria eſt tinctura ſplendida, & alterius color tingens, ſeu tinctura colorans materiam.* In alio codice hoc modo legitur *Septimo poſt fixionem neceſſarius eſt & vltimus color tingens, ſeu tinctura colorans materiam.* Et melius meo quidem iudicio, nam præterquam quod in priori lectione bis repetatur vocula *tincturæ*, non video quo referenda ſit dictiuncula *alterius:* niſi intelligere velimus alterius rei tingentis acceſſione lapidi tincturam conciliari, quod non ſemper verum eſt, cum philoſophi fateantur lapidem tincturam ſuam aliquando in ſe continere. Sic enim Lilium, Raim. Lullius & Arnaldus: *Quamuis lapis noſter tincturam ſuam naturaliter*

Mendum in textu quomodo emẽdandum.

in se continenat, per se tamen motum non habet vt fiat elixir completum nisi moueatur arte & operatione. Et nos supra ostendimus elixir lunare si rubeum fieri debeat indigere admistione rei tingentis illud, elixir vero solare non item. Aut expungenda igitur omnino videtur dictiuncula, *alterius*, aut legendũ vt monui.

Tinctura duplici modo considcratur in arte.

Sed ad tincturam redeundo, dicimus eam in arte perpẽdi dupliciter. Vno modo quatenus lapis tingitur, altero quatenꝰ tingit. Tingitur item lapis duobus modis. Priore cum post absolutam ipsius depurationem coquitur cum aqua seu spiritu suo, donec omnino albus fiat aut rubeus, iuxta spiritus naturam, hoc est prout spiritus aptus fuerit ad decorandum lapidem colore albo vel rubeo: aquæ enim Iouis, saturni, & lunæ lapidem dealbant, martis verò, veneris & solis eundem rubificant: quamuis aqua Saturni propter diuersam ipsius calcinationem qua aut in cerussam aut in minium redigitur vtrique operi albo videlicet & rubeo accommodari possit, affirmante id ipsum non vno loco Gebro. Hinc Marsilius ficinus, *Ad sulphur aureum tres rubelli spiritus, ad argentum tres albicantes reducũtur*. Quod autem spiritus lapidis tincturam etiam in se contineat. Geber satis declarat, qui postquã docuisset veneris resolutionẽ in mercurium hæc addit. *Hanc aqua bonora*

Spiritum tinctura nõ carcere.

cum

tum qua tingitur elixir in infinitum. Et Cap. de præparat. martis, *Solutum honora, aquam videlicet sulphuris fixi mirabiliter colorē elixiris augmentantem*. Sed hæc verba Gebri quod videlicet hæ aquæ possint elixir tingere in infinitum, non simpliciter, vt sonāt, capienda sunt, quod videlicet ipsæ solæ sufficiāt elixiri cōponendo & augmentando, quia elixir volatile esset è solis aquis imperfectorum corporum compositum, &: nō permaneret tinctura in metallis conuertendis. & sic sophistica esset: sed intelligendum est illas hæc præstare post animæ infusionem, quæ sola lapidem figit, & ignis patientem efficit. Postea enim eūdem mirabiliter augere & multiplicare possunt Quod ipsum indicare voluit Marf. ficinus dicens. *Philosophi lapidem album, videlicet fixum, sperma te lunari per totum, aut ei addendo alios spiritus albos, videlicet, è Ioue & Saturno eductos augmentauerunt*. Sed obijciet mihi quispiam auctoritatē Arnaldi Ros. cap. 12. dicentis. *Aqua abluit tantum & mundificat, oleum vero tingit & colorat*. Quibus verbis Arnald. videtur innuere nullā aquæ vim inesse ad tingēdum. Sed Arnal. respexit primariū aquæ effectū, qui in humectādo, abluendo & mūdificādo consistit, nec propterea spiritui tingēdi potestatē ademit, cui ipsemet tincturā adscribit. Sic enim ait in principio capitis allegati. *Differentia est inter tincturam aquæ & oleij*

De Inuestig. perf. 2.

Obiectio.

Solutio.

Differentia inter tinctu ram spiritus & olei.

Quod profecto non diceret si existimaret aquam omni tinctura carere. Sed ea est inter tincturam aquę & olei differentia potissimũ, quod aquæ tinctura in alia corpora extendi non possit ante fermentationem, sed tantum sufficiat lapidi ad simplicem perfectionem albedinis, vel rubedinis: tinctura vero olei elixiri perfecto addita illud figat, & ità abundanter tingat, vt vim suam etiam vlterius in corpora imperfecta & mercurium diffundere possit, & ea conuertere ad auri argentique naturam & perfectionem. Quod autem spiritus lapidis etiam tincturam in se contineat, non solum Geber & Marsil. ficinus, sed etiam alij philosophi passim affirmant. Sic enim Dardarius in Turba *Aqua contrita cum corpore, corpus in spiritum vertit, & sic ijs mixtis & in vnum redactis corpus incorporat spiritum spiritus vero corpus in spiritum tinctum prout sanguis uertit: nam omne quod spiritum habet, habet & sanguinem.* Bene dicit spiritum conuertere corpus in spiritum tinctum, quia videlicet terram suam tingit, non quidem tinctura fixa & firma, sed volatili donec animæ adiectione firmetur, & in igne perpetuetur. Lilium eadem fere profert. *O natura cœlestis qualiter vertis corpora in spiritum & est acetuum acerrimum, quod cum corpori admiscetur & fit vnum cum eo, vertit ipsum in spiritum; & spirituali tingit tinctura.* Et Athaldus

id

in Soliloquio apertius & dilucidius. Corpus recipit tincturam à mercurio siue spiritu, & anima, naturaliter secundum gradus suos. Raim. item Lullius & Arnaldus sæpissime aquarum albarum & rubearum mentionem faciunt, non quod vllæ rubeę aspectu & colore inueniantur, sed quod habeant albificandi tantum aut etiam rubificandi potentiam.

Secundo modo lapis tingitur cum ipsi iá orto & perfecto, perfectione videlicet qua sibi soli sufficit, anima infunditur, quæ non est alia quam tinctura & ignis agens in materiam iam decoctam, eamque digerens & coquens magis, donec visibiliter virtus ipsius manifestetur in stabilitate, & transmutatione corporũ imperfectorum, quod ignea sua virtute efficit, vt diximus alio loco Hæc anima non aliunde seu à rebus lapidi extraneis, sed ex ipsis corporum perfectorum visceribus post illorum dissolutionem educitur, speciemque induit spiritus, donec terræ indita aquam in ea figat, & tingat amplius, imo exuberanter, gloriosioremque illam reddat millies quã prius. Huius operationis respectu Tinctura diffinitur à Raim. Lul. esse *compositio aëris & ignis argẽti & auri.* Vel sic *Tinctura est compositum ex aëre & igni argenti & auri.* Vel hoc modo. *Tinctura est corpus tingens ortum & compositum è duobus elementis, scilicet aëris & ignis, argenti ad album, auri ad rubeum.* Quibus

Quomodo aliter consideretur tinctura.

Tincturæ diffinitio.

Lib. de quinta essẽt. distinct. 3.

P 3 tri-

tribus diffinitionibus Lullius constanter innuere videtur lapidis tincturam non dari, nisi è corpore Lunari aut Solari resoluto in mercurium. Tincturam autem vocare compositum aeris & ignis, non quod propter spiritualitatem suam aut incorporeitatem videri aut tangi non possint, aut quod sint instar aeris aut ignis in sphæris suis, qualia elementa in arte non requirimus, nec habere possumus, sed vt indicaret hæc duo elementa subtiliora lapidi formam & tincturam potissimum suppeditare, reliqua vero materiam.

Quamuis autem Luna soluta admodũ aëris, siue tanquam aër, solummodo operetur in lapide, eo quod Luna multo minus digesta sit Sole, in quo iam actu dominatur ignis colore citrino & rubeo se manifestante, qui tantum potestate est in Luna, sicut etiam in lapide argenti, quod ex albedine ipsius dignosci potest, quæ cruda adhuc est respectu coloris citrini & rubei, & propterea dicant philosophi *in elixir album non intrare ignem*; Et, *Elixir album tribus compleri rotis, in quibus non est ignis, elixir vero rubeum quatuor, in quibus est ignis*; tamen nec Luna nec lapis albus interno illo suo igne omnino carent. quia in omni composito est ignis naturæ, qui mouet materiam ad aliquam formam, ad quam ex cursu naturæ magis apta est & conuenit, & secundum quod

Ignis quomodo non dicatur intrare elixir album.

quod artifex ſcit illam informare. Vocat itaque Philoſophus Tincturam corpus tingens compoſitum è duobus elementis aëris, & ignis, ea videlicet ratione quia tincturam neceſſe eſt eſſe materialem, alioqui enim ignem ſuum actu manifeſtare non poſſet: tamen licet tinctura hæc ſit corporalis, nihilominus potentia non eſt niſi ignis aéri permiſtus, imo in aere deportatus, qui aer eſt aqua leuigata, & ad aeris naturam reducta. Sicut enim ignis materia eſt aer, qui illi eſt veluti cibus & pabulum, ad cuius etiam naturam totus lapis reducendus eſt antequam ignis ſeu auri tinctura ipſi infundatur, ita aeris materia eſt aqua.

Ad propoſitum Arnald. *Aër diſtillatur cum igne, quia ipſe eſt aqua tincta, & eius tinctura eſt ignis, quoniam ignis corpus eſt, & aër ſpiritus ignem deferens.* Et Raimundus Lullius in Codicil. *Anima eſt ignis in ſimilitudine & ignis occultatus, & in ventre aquæ deportatus, ex quibus reſultat aër, qui eſt aqua tincta, & eius tinctura nō eſt niſi ignis. Et ipſe ignis non eſt niſi corpus ad vltimum ſubtiliatum, & lapis eſt ignis deportatus in ventre aëris.*

Res. part. 2. cap. 9.

Notandū itaque quod quamuis lapis perfectus tincturam ſuam in ſe contineat, tamen hāc tincturā nō ſufficere ad alia metalla tingēda, oportet enim vt elixiri maior tinctura acce-

Lapidis tincturam augendam eſſe vt vlterius tingat.

accedat, quam naturaliter in se contineat. Hinc Geber & Arnaldus de villa noua. *Ad hoc fit operatio in lapide nostro, vt melioretur eius tinctura in eo plus, quam in natura sua, & fiat Elixir iuxta Sapientum allegoriam ex speciebus limpidis condimentum, antidotum, medicina, & purgamentum omnium corporum purgandorum & transmutandorum in Solificum & Lunificum verum.* Et Geber. *Tingens multiplicandum est super tingendum, donec tinctura appareat in corpore vel medicina.* Auctor Rosarij min. cap. 21 part. 1. *In quantum plus tinctura cum adiutorijs argumentatur, tanto altius tingit.* Senior. *Nisi aurum in aurum ponas, nihil habes.* Aurum autem vocatur elixir, cum decoctione diuturna iam auri colorem siue rubedinem assequutum est. Quod & de argẽto intelligendum, cum videlicet spiritus terræ suæ iunctus & coagulatus in albedinem desinit. Quo facto si velimus elixiris tincturam augere, necessarium erit vt ei aurum argentumque insuper addamus, aurum quidẽ lapidi rubeo argentum albo, idque non semel sed multoties, eoque sæpius quo medicinam perfectiorem, subtiliorem, ac maiori pondere imperfecta conuertẽtem volumus. Sed aurum medicinam subtiliorem & magis coloratam reddere nõ poterit, nisi prius subtiliatum sit, ipsiusque siccum conuersum in humidum, & grossum in simplũ. Elixir enim post multiplices sublimationes & distillationes

Ros. part. 1. cap. 8.

De Inuestig. perf. cap 5.

Aurum & arg. subtiliãda ante quam elixiri coniungantur.

nes decoctionesq; totū spirituale & simplex redditum, non recipit nisi quod suæ naturæ fuerit, densa autem & corporea simplicibus coniuncta non bene conueniunt. Quocirca nō abs re Raim. Lullius. *Corpus perfectum in sua grossitie permanens non potest habere virtutem conuertendi ipsum commistum imperfectum ad suam naturam perfectam: necesse est ergo quod corpus perfectum subtilietur, antequam habeat talem virtutem. Est autem subtiliatum, quando est in argentum viuum reductum. & cum ipsum argentum viuum corporis perfecti sit fixum, figit argentum viuum non fixum corporis imperfecti.* Aurum itaq; & argentum primo dissolue in aqua sui generis, si illam noueris, si non, per sales, vt indicauimus, sufficit enim corpora perfecta in mercurium reduci, deinde elixiri paulatim coniunge, irrigando, decoquendo & sublimando, donec color ipsius & virtus placeat nam singulis irrigationibus calcinationibus & sublimationibus lucraberis aliquid. Idq; fit tam ob tincturam quæ in lapide augetur, quam ob digestionem. Quanto enim plus digeritur & decoquitur lapis, tanto ignis illi inclusus actiuior fit, ac lapis augetur quantitate & virtute, non secus atque infans, qui conuenienti cibo enutritus crescit quotidie & robustior fit, & tandem in virum euadit perfectum.

Altero modo consideratur tinctura tan-

Secundo modo. Lapis dicitur tinctura & forma metallorũ. Diffinitio.

quam forma metallorum imperfectorum, & tanquam ea tingens in Solem & Lunam. Et tum diffinitur à Richardo Anglico. *Substantia quæ tingendo tinctum in naturam suam transformat, & secum sine vlla separatione permanere facit, docens naturam contra ignem præliari, ita vt natura figentis, tingentis, & tincti concordent.* Ex qua diffinitione dicitur, nihil tincturam dici posse, nisi quod tingit. Aurum itaque naturale quamuis albedinem argenti sibi certa proportione commisti celet, tamen tinctura dici non potest; similiter nec argentum æs sibi admistum habens, quia quamuis hæc in se recipiant, & quodammodo abscondant, tamen illis colorem non præstant, nisi qui ipsis adimitur. Vnde aurum quod argentum, & argentum quod æs commistum habet, perfectionis suæ diminutionem patiuntur. Aurum enim purum & putum viginti quatuor graduum, siue carattorum, vt vocant, per admixtionem partis vnius vicesimę quartæ argenti, gradu vno descendit, & deterius fit, & postea non nisi viginti trium carattorum censetur. Similiter & argentum quod in perfectione sua duodecim denariorũ statuebatur, additione vnius denarij æris non iam duodecim vt prius, sed vndecim tantum iudicatur: & eodem modo de reliquis proportionibus decernendum. Deinde cum tingens tinctum in naturam

Aurum nõ dici posse tincturam.

suam

suam debeat transformare, & aurum & argentum per naturam solummodo perfecta id non efficiant, tincturæ dici non poterunt: per examinationem enim æs argento immixtam recedit, & in fumum resoluitur, auri & argenti quantitate non aucta, argentum vero siue æs etiam ab auro per separationis aquam denuo diuiditur, Idipsum intellexit Auicenna cum ait. *Aurum est corpus perfectum sine superfluitate aut diminutione, quod, si imperfecta sibi commista sola liquefactione perficeret, esset elixir ad rubeum. Argentum vero est corpus fere perfectum, quod si fusione sola perficeret imperfecta, esset tinctura ad album, vel elixir, quod nō est, quia natura ad perfectionem solum operatur, & perfectio in his tantum est simplex, inseparabilis & incommiscibilis. Si itaq; ista perfecta corpora cum imperfectis commiscerentur, non ideo imperfecta perfecta euaderēt, sed potius eorum perfectio cum imperfectis diminueretur.* Vt tamē ostendat aurū & argentum meliorari posse, addit. *Sed si facta fuerint plusquāperfecta in duplo vel in quadruplo, vel centuplo, vel millecuplo, in tantū perficerent imperfecta.* Postmodū etiā docet quomodo id fieri posit *Si ducantur*, nempe, *in fugam cū volatili*, hoc est, si debite dissoluantur, ita vt sublimari & distillari posint post resolutionem, & puriora reddi, quā sint in natura sua. Insuper cum tinctura philosophorū debeat corpus tinctum in naturā suam trāsformare

Quomodo aurum & argent. meliorari posit.

& phi-

& philosophi aliam transformationem non quærant, quam in aurum & argentū, tinctura hæc non potest esse alia quam aurum vel argentum, nō sicut prius densum & compactū, sed spirituale deposita omni grossitie, & quasi impalpabile propter subtilitaté suam, qua reliqua corpora subintrat, & ignea sua vi cōsolidat, & exuperanti sua tinctura tingit. Et cum omne simile producatur à suo simili, necesse erit tincturam hanc fore metallicā, & formam eius à forma auri vel argenti procedere. Vnde eximius Doctor Raim Lullius. *In auro & argēto sunt tinctura, per quas nostrum argentum viuum coloratur: & qui sine his tingere credit, cæcus procedit ad practicam, & ad transmutationum suarum effectum, nam aurum tingit metalla colore aureo, rubeo sicut sanguis, & argentū tingit metalla colore albedinis.* Et Arnald. *Sol & Luna corpora lucentia sunt, quibus insunt radij tingentes cætera corpora rubedine & albedine vera, secundum quod fuerint præparata.* Geber. *Aurū est tinctura rubedinis, quia tingit & transformat omne corpus.* Idem. *Argentum est albedinis tinctura.* In quibus considerandū est philosophos sæpenumero dicere aurum & argentum tingere reliqua metalla siue corpora rubedine & albedine vera, non quod aurum vel argentū in natura sua manens istiusmodi virtute polleat, cuius contrarium asseruimus. sed quod sint causæ efficientes tincturæ, & quasi principia

Forma elixiris ab auro & argento procedere.

Test. cap. 38.

Ros. part. 1. cap. 5.

cipia

cipia formalia ipſius Elixiris, quia imprimũt eius materiæ formã auri vel argenti, ſine qua elixir non perficitur, nec metalla imperfecta conuertuntur in aurum vel argentum, cum à ſola forma totus depẽdeat effectus. Amplius opus eſt in vera tinctura, vt tingens & tinctũ inſeparabiliter ſimul permaneant & vnum fiãt, nec ab igne fugiãt, ideoq; in diffinitione additur, *quod tingens tinctum ſecũ ſine vlla ſeparatione permanere faciat, & doceat id contra ignẽ præliari.* Duæ autẽ res forma diſtinctæ vnum quid fieri non poſſunt, niſi in genere concordent, Cum itaq; elixir & metalla conuertenda concordent in genere & natura, quia vtraque ex mercurio originem ducunt, quamuis poſtea metallis imperfectis corruptionis cauſa ſuperuenerit, facile metalla propter affinitatem cũ elixire commiſcebuntur, & vnientur. Et quia elixir fixum eſt, & omnẽ ignem tolerans, cùm in igne natum ſit, & filius quodãmodo ſit ignis, & propterea igne gaudeat, qui ipſi eſt loco nutrimenti & cõſeruationis, & quia idem ex metallorum materia puriſſima genitum eſt in primis metallorum aliorum ſubſtantiam puriorem appræhendit, & ſibi iunctam & vnitam per digeſtionem exuberantem & excedentem quam habet perficit & figit, ſecumque in igne permanere facit; & ita tandem natura figentis, tingentis, & tincti amicabiliter concordant, quod in

Quid amplius requiratur in vera tinctura.

elixi-

elixire, hoc est vera tinctura, requiritur.

An tinctura prior in alijs rebus quam in auro & arg. reperiatur.

Nunc examinemus an hæc tinctura duplex cuius mentioné fecimus, scilicet ea quæ tingit elixir, & ea quæ tingit metalla, in animalibus aut vegetabilibus alijsúe rebus inueniatur. Priorem quidem nõ reperiri certum est, quia hæc tinctura cum nõ sit nisi compositio duorum elementorum maxime subtilium ignis videlicet & aêris auri & argenti, & hæc non nisi ex auro & argento elici possint, satis constat animalia & vegetabilia omnia, aut ortũ ex ijs habentia non posse eam suppeditare, nisi prius in naturam proximam metallorũ, hoc est, mercurium & sulphur, deinde in aurum & argentũ conuersa fuerint: quæ quanuis per naturam aut artem possibilia vanum esset tentare, cum ea metalla habeamus per naturam perfecta.

De lapidibus, gemmis, fluoribus, salibus, atramẽtis, aluminibus, marchasitis, magnesia, thutia, sulphure & auripigmento, alijsq; medijs mineralibus, de metallis etiã quatuor imperfectis idem iudicium esto, quæ nisi prius in aurum argentumq; transierint, tincturam seu formam elixiri dare non poterunt, cum solius formę auri propriũ sit in materia auri, quę omnibus metallis communis est, aurum generare, & solius formæ argenti argentũ efficere. Proinde cum hæ formę soli auro & argento insint, manifestum est, nullam aliam

Solũ aurum vel arg. dare formam elixiri.

rem

rem esse sub cœlo quæ hanc proprietatē sibi vendicare queat. Quod autem nulli rerū supra nominatarū forma auri aut argenti effectrix insit, hinc patet. Cuicunq; rei forma auri vel argēti inest, id aurū vel argentum actu esse necesse est, nam quicquid præditum est forma hominis, homo est, leonis, leo, cedri, cedrus, magnetis, magnes, & sic in reliquis. Forma enim est quæ dat esse rei, & id quod res est, & quę nomen illi adfert, & qua absente res illa desinit esse quod prius erat. Sed neque animalia aut vegetabilia, lapides, gēmæ, fluores, sales, alumina, atramēta, marchasitæ, magnesia, thutia, Sulphur, auripigmentū, argentum viuum, aut metalla imperfecta, aut aliud quippiam simile in rerū natura actu est aurum vel argentum. Igitur nullum horum præditum est forma auri & argenti: proinde neq; lapidi tincturam, quę nihil aliud est quā eiusdem forma, infundere potest, nisi prius naturæ vel artis beneficio in verum aurum vel argentum conuersum fuerit.

Sed ne nobis cōtradicere videamur, diximus ca. 1. metalla imperfecta humoris quippiā maxime radicalis continere, qui tincturā elixiri quoq; dare possit, quāuis nō ita abundāter, sicut auri vel argēti oleū; quod cū sit reuera aurū & argentū, oēs passiones & proprietates eorū retinens, quāuis paucū, quin etiam auri & argenti formam dare queat elixiri, nemo iure inficias iuerit. Pro-

Proinde cum affirmamus imperfecta metalla formam auri & argenti lapidi subministrare non posse, id intelligendum de tota illorum substantia quamuis depurata non de partibus mundioribus fixis, ex illorum visceribus secretis.

Sed fortasse tinctura posteriore modo intellecta, qua metalla imperfecta in aurú argétumq; conuertuntur, ex animalib' eorumue partibus aut aliis quibuscunque rebus ex ipsis prouenientibus fieri poterit. Quod an verum sit, proprietates huius tincturæ singulas parumper examinemus. In primis in vera tinctura philosophica requiritur coloris fixio, secundo tingentis & tincti affinitas & concordia, tertio colorantis cum colorato inseparabilis vnio. Quarto tincti in naturam tingentis transformatio. Ex aminalibus igitur aut ortum ex iis habentibus quamuis colores quidam pulchri fieri possint, veluti ex ouis, sanguine, aut similibus, qui in aquam, lac, vinum oleumue infusi colorem eorum immutent, tamen tincturæ dici non possunt, quia coloratum in naturam colorantis non conuertitur, nec cum eo vnitur, aqua enim post colorationem suã manet aqua vt prius, nec in colorantis naturam vertitur, imo nec colorans in naturam aquæ, quia post euaporationem aquæ per distillationem color in fundo vasis remanet. At dicet quis nonne fumus

Tincturæ cõditiones quatuor.

In animalibus tincturam nullam esse.

fumus capillorum humanorum ſuſpenſam argenti bracteam citrino quodam colore inficit? Eſto, ſed colore nequaquam perdurabili aut fixo, non enim niſi ſuperficiem eius citrinat, neq; interiora argenti peruadit, frictione enim aut ignitione & in aquam conuenie͂tem immerſione color priſtinus ei reſtituitur, taceo vt liquefactione͂ & auri examina toleret. Deinde in elixire deſideratur materialis tinctura, quamuis enim lapis abſolutus à philoſophis forma imperfectorum metallorum dicatur, tamen hæc forma fundata eſt in materia, cum ſit corpule͂ta, fumus autem capillorum corpus ſeu materialem ſubſtantiam non habet: & cum tinctum debeat verti in naturam tingentis argentum ridiculo experimento deberet conuerti in fumum ſimilem illi à quo colaratur, aut ſaltem in capillos, quod nemo vnquam cupiuit: Proinde citrinatio talis tinctura non eſt, ſed experimentum artis ſophiſticum, & omnino inutile. Sic in vegetabilibus colores quidam ſpecioſi per naturam inueniuntur, & per artem alij quoque fieri poſſunt, ſicut videre licet in croco, & alijs multis naturaliter ſibi admixta colore ſuo imbuentibus, & in ſacchari extracto per artem. quod vino aut eius ſtillatitiæ aquæ permiſtum, nullis ad fundum fœcibus dimiſſis, eam colorat. Videmus etiam æs ignitum ſæpius oleo tar-

Experime͂tum artis ſophiſticu͂

In vegetab. fruſtra tincturã inquiri.

tari immersum candorem quendam argenteum coucipere, tincturam tamen metallorum ex his fieri non posse certum est, quia oportet non solum eam esse fixam, & ignis violentiæ non obnoxiam, sed etiam fixionis permanentiam dare colorato, imo coloratum in naturam colorantis transire. Cum itaque Chymistarum propositum sit metalla in aurum & argentum conuertere, & non in vegetabilia, aut alia illis similia quæ igni comburuntur, colores è vegetabilibus educti tincturæ dici non poterunt.

Lapides & gemmas tincturam præbere nō posse.

Sed fortasse lapides, gemmæ, coralli, fluores, terræ coloratæ tincturam chemistis exoptatam præbebunt quædam enim eorum coloribus pulchris insignita sunt per naturam. Sed hæc in corporea sua mole permanentia non ingrediuntur metalla, proinde ea alterare non possunt, & quamuis penetrarent ea, tamen cum colorem exuberantem non habeant, sed sibi tantum sufficientem, alia corpora tingere nequeunt. Si vero illorum grossitiem per ignem imminuere tentemus, in calcem redigentur, & sic colores quibus antea fulgebant perdent, imo nec tunc subtilior. erunt quam prius. Et quamuis è terris quibusdam, gemmis, margaritis, & corallis color subtilior per vini spiritum, acetum distillatum, & alios liquores elici possit, tamen cũ à metallorum natura

ra alienus ſit, nullaq; ei cum metallis propinquitas & concordia, ijs nō permiſcebitur nec vnietur, denium cum coloratum in naturam colorātis in vera tinctura neceſſe ſit transformari, & non quæramus terram & lapides ſed aurum & argentum, non ſine ratione videntur hi colores ab omnibus artis ſtudioſis in metallorum metamorphoſi repudiandi.

Sales, alumina & atramenta tinctura cārere.

Eadem de ſalibus aluminibus & atramentis ſententia erit, quæ quanuis alterationem aliquā inducere valeant per cementa: exempli gratia, vt color æris mirum in modū augeatur, & illuſtretur, quod auro non nimis magna quantitate additum, eandem cum eo præbeat ſpeciem, tamen cum reuera auro nō vniatur, ſed per cementi & cineritij examen aut alia ratione ſeparetur, aut per ignē comburatur, tinctura illa fixa dici non poterit. Ita auri rubor quanuis intendi nonnihil poſſit per artificium, tamen & ipſum debilius eſt in natura ſua permanens, quam vt alia corpora tingere poſſit, quia fuſione & liquefactione crebra color ille euaneſcit, relicto corpore in ſtatu priſtino. Trāſmutationes tamē quaſdam & mirandā quæpiā per ſuperādicta nonnunquā fieri non nego, ferrum enim per cementum vitrioli calcinati, vel laminas eius tenues candētes calchanti oleo crebrius reſtinctas in æs tranſire videmus, Sed propter hoc, vitriolum quamuis ferri naturam

Ferri in æs transmutatio.

immutet, philosophica tinctura non dicetur, quæ non metallum vile in aliud minus pretiosum transmutare debet, sed in aurum & argentum, & hoc in instanti sola liquefactione & admixtione elixiris præcedente: quemadmodũ nec aliæ transmutationes quælibet artificum industria repertæ, quamuis etiam nõnihil fructuosæ, nisi differẽtias omnes & notas diffinitionis supra traditæ possideant. At in marchasitis, magnesia, thutia, sulphure, auri pigmento aliisque mediis mineralibus hæc philosophorum tinctura deprehendi poterit. Videmus enim æs admistũ cadmiæ, & cum eadem liquefactum, naturali rubedine deposita citrinum colorem assumere firmum & perdurabilem. Pondus æris etiam mirum in modum augeri, quod signum est veræ vnionis colorantis cum colorato; æris enim pondus centum forte librarum ante ebullitionem suam cum cadmia, postea centum triginta vel quadraginta aut circiter libras appendit, & mutato nomine aurichalcum vel quibusdã Orichalcum dicitur. Hæc vera esse negare non possum, tamen propterea cadmiã aut simile quidpiam æs aut ferrum alterãs tincturam dicere nunquam possumus. Inprimis enim Cadmia æris pondus auget, quia plurimũ æris in se compræhendit, quod per ignem liquatum simili se associat relicta terra sua in qua ante fusionem

An in mediis mineralibus tinctura inueniri possit.

Quomodo Cadmia æs tinge[...] deatur.

ſionem continebatur, & quia eadem terra partes non ſatis digeſtas aut per naturam decoctas includit, ſed magis naturæ mercurij & ſulphuris adhuc participes, quæ vtraque fumum album exhalant, in æris fuſione hi ſpiritus fugam quærunt, vnde oportet vt eorum fuga ſit per corpus fuſum, ſicque citrinant ipſum, quia fumus hic ſpirituũ temperate albus eſt, & album iſtiuſmodi mixtum rubeo reprimit rubedinem, fitque *citrinatio*, quæ ſecundum Gebrum *nihil aliud eſt, quam rubei & albi determinata proportio.* Quod autem ſpiritus ſiue vapores horum ſpirituum in cadmia concluſi æs citrinent, hinc patet, quia idem cum thutia fieri poſſe tam Hermes quam omnes alchymici teſtantur. Thutia autem eſt fumus in metallicis fuſionibus ſurſum eleuatus, & lateribus cameriſque fornacum inhærens. Seu, vt Geber ait, *fumus corporum alborum, aut fumus miſtionis Iouis & Veneris lateribus fornacum & fornicibus adhærens.* Itaque Cadmia non tingit, ſed colorem æris rubicundum illi naturalem extinguit & palliat. Vnde Geber. *Tollitur rubedo Veneris cum thutia & dealbatur, ſed quia thutiæ dealbatio non ſufficit, ideo ſolum citrinat: & citrinatio qualibet albedini eſt affinis.* Amplius in vera tinctura neceſſum eſt tinctum in naturam tingentis transformari, æs autem non mutatur in cadmiam, ſed potius è conuerſo partes cadmiæ

Sum. perf. cap. 60.

Sum. cap. 78.

ærariæ conuertuntur in æs, & terreæ separantur, spirituales verò & volatiles euaporant.

Tinctura homogeniam esse debere.

Postremo tincturam physicam oportet esse homogeniam vt pars à suo toto non differat: si autem in substantia quapiam sint diuersæ partes, terreæ, metallicæ, sulphureæ & mercuriales prout in cadmia esse manifestum est, tinctura vocari non poterit, cum metallum conuertendum in tam diuersas partes heterogenias & sibi dissimiles transmutari sit impossibile.

Sophistica artis experimenta.

Non admodum diuersa ratione arsenicum, auripigmentum, argentum viuum sublimatum, aut præcipitatum, aut à præcipitato aliquoties eleuatum, & Lythargirium, singula per se præparata, aut quædam eorum simul iuncta æs & ferrum dealbant, sulphur etiam argentum rubificat, quamuis opere difficili & laborioso admodum. Quidam etiam argentum viuum aut stannum indurant, vt argentum vibeatur, denique per hæc media mineralia mille imposturas committi posse non dubito, tamen omnes isti colores sophistici sunt, & per ignem recedunt, corporibus in pristino statu remanentibus, aut quandoque simul euanescentibus, quia cum colores hi fixi non sint, alia corpora imperfecta figere non possunt, nec facere vt in examinatione & fusionum reiterationibus perdurent,

durent, quoniam tantummodo fumi ſunt corpora penetrantes ob ſimilitudinem, ſed cito recedentes, cum materiale ſubiectum fixum & figens non habeant, quod corporibus vniatur, & illa in ſuam naturam fixam transformet.

Sed dicet quis, Sulphur arſenicum & argentum viuum nonne tincturæ dicuntur à philoſophis? Sic enim de Arſenico & ſulphure Geber. *Arſenicum eſt albedinis tinctura, ſulphur vero rubedinis.* Idem, *Argentum viuum figitur & eſt tinctura exuberantiſſimæ refectionis, & fulgidi ſplendoris.*

Quæſtio.

Sum. perf. cap. 28. 29. & 30.

Reſpondeo, Si hæc de ſulphure & arſenico mercurioque vulgaribus prout ſunt in natura ſua quiſpiam intelligat, eum non parum falli. Sulphur tamen argento viuo & argentum viuum ſulphuri aut arſenico commiſtum omnibus per artem depuratis & fixis in elixir tranſire non inficior, nullum autem eorum per ſe tincturam eſſe, aut fieri poſſe aſſero. Quod iiſdem cap. confirmat Geber dicens, *Non putet quis quod ſulphur per ſe compleat opus alchymiæ, non enim eſſet hoc niſi vanum credere.* Item. *Non ſunt ſulphur & arſenicum materia perfectiua huius operis, non enim ſunt completa ad perfectionem, habent tamen adminiculum perfectionis in caſu.*

Solutio.

Medicinam perfectam aliquando ſulphur arſenicum & mercurium dici.

Idem de argento viuo. *Non eſt medicina noſtra in natura ſua, ſed iuuare poteſt ſimiliter in*

cafu. Deinde notatu dignum est philosophos sæpe numero lapidem suum completum *sulphur & arsenicum appellare,* & sulphur quidem elixir rubeum, *arsenicum vero album propter virtutem* sulphuris rubei vel albi in eo dominantis, sicut & eundem *mercurium vel argentum viuum non raro vocitant*, qui tota ipsius materia est mercurialis. Quæ auctoritatibus philosophorum comprobare operæ pretium non duximus, cum alio libro de his dictum sit. Simili modo ex corporibus imperfectis fieri elixir & tincturam dicunt quandoque philosophi. Sicut de ære vincentius *Recipit*, inquit, *tincturam fitq; ex eo elixir rubedinis, & albedinis, nec fugit eam tinctura.* Idē de plumbo. *Ex fit elixir manu rubedinis & albedinis & etiam aqua quibus retinetur argentum viuum.* Geber etiam postquam causas perfectionis & imperfectionis metallorum enarrauit, & ostendit corpora imperfecta præparanda esse per superfluorum ademptionem & absentium suppletionem concludit, *hæc postquam sufficienter præparata fuerint esse apta, vt de eis elixir fiat album vel rubeum.* Sed hæc non ita capienda sunt quasi spiritus, aut corpora imperfecta sola, & per se, tincturam ad alia corpora tingenda nobis præbere possint, cum illam non habeant nisi paucam, sed quoniam illorum mercurius & sulphur præparari possint, vt tincturam ampliorem & copiosiorem auri argentique suscipi-

In Speculo doctrin.

De Inuestig. perfect. ca. 2

eſpiant. Quocirca bene dixit Vincentius æs tincturam recipere quamuis hæc ipſius dicta etiam de aræ & plumbo philoſophorum, quæ eſt eorum terra, non male intelligi poſſint.

Opus aliud ſophiſticũ.

Sed vt vnde digreſſi ſumus reuertamur. Inuenti etiam ſunt quidam qui auro æs vſtũ aut ferrum miro artificio præparatum & aquis ſeparationum maceratum ita ſubtiliter & per minima coniunxerunt, vt in auri ſpeciem tranſiſſe, ſimulque cum eo inſeparabiliter vnitum videretur: ſed experientia tandem depræhendit vani laboris impoſturam, quia nulla fuit in ære & ferro formæ mutatio, nec vera vnio, ſed tantum fucata quædam mixtio Proinde omnibus veritatis ſtudioſis vt huiuſcemodi opera friuola & ſophiſtica tanqaam homine ingenuo & philoſopho indigna, imo furibus & impoſtoribus propria euitent & ex animo abhorreant, cõſulimus, præſertim cum in ijs inueſtigandis non minus laboris, temporis & expenſarum requiratur, quam in opere philoſophorum, quod nulla examina extimeſcit.

Quæ tincturæ inutiles.

Sed vt caput iſtud, imo librum hunc concludamus, dicimus cum Auicenna *Tincturas non proficere, ſeu quia aduruntur,* veluti ex animalibus & vegetabilibus, & omnibus ortum ex ij habentibus deſumptæ; *ſiue quia non fixæ ſunt, ſed euolant & fugiunt* ſicut ſpiritus quocũ-

cunque modo præparati, primarij quidem sulphur, arsenicum & argentum viuum, secundarij vero magnesia, thutia & marchasita: *siue quia non ingrediuntur*, sicut omnes terræ & lapides, aut quæ sunt de eorum natura: *siue quia non permanēt fixæ dispositionis, sed quolibet modo separantur*, vt vitrū, & quæ eius sunt naturæ vt in vitrum transeant: *siue quia non defendunt aurum & argentum* per artem videlicet factum, *ne adurantur ad his quæ adurunt reliqua metalla imperfecta, sicut æs & plumbum*, quia videlicet in radice aurum & argentum non sunt, sed solum speciem eorum adulterinam exhibentia, nec perfectionis causam in se habent, quæ est argentum viuum rite in spissatum, purum & fixum, quod ab acutis & adurentibus non corrūpitur aut exterminatur, sed corpora sua protegit & defendit.

Qualis sit tinctura Philosophorum.

De Inuestig. perf. cap. pēnult.

Inquirenda igitur nobis est ex Gebri auctoritate *tinctura coadunata & fixa, quam super ignem positam ignis nō exprimat & quæ liquatis permisceatur, & liquescat cum ipsis, ingrediaturq́; cum eo, quod est in ea de substantia ingressibili, & permisceatur cum eo, quod est in ea de substantia permiscibili, & consolidetur cum eo, quod est in ea de substantia consolidatiua, & figatur cum eo quod est in ea de substantia fixatiua, & non comburatur ab his quæ non cumburunt aurum & argentum & ad-*

& adferat conſolidationes & pondus cum ignitione debita & perfecta. Quas tincturæ conditiones ſeu proprietates qui habere deſiderat, capiat res, in quibus eæ per naturam ſunt, deſpectis omnibus alijs quæ in proprietate naturæ metallicæ non inueniuntur. Sed quia in anterioribus hæ ſufficienter declaratæ ſunt, huic libro finem imponens, precor omnibus fidelibus catholicis, pijs, bonæque volũtatis artiſtis S. Spiritus gratiã, & felicem laborũ ſucceſſum: & peto vt ſi quippiã ſcriptum ſit, quod à cõmuni Philoſophorũ aliorum ſentẽtia diſcrepare videatur, exiſtimẽt eo fine factum, quod artis ſtudioſus nõ poſſit conuenientiori modo aut meliori via inſtrui, aut in ſcientiam hanc introduci: potiuſque huius artis profeſſoribus doctrinam & præcepta ſua experientiæ accõmodantibus credendum eſſe, quam diſputationibus & nudis argumentis, quamuis ſubtiliſſimis, & ex intimis Philoſophiæ penetralibus petitis eorum, qui nihil in hac ſcientia olfecere. Rogo etiam, vt ſi quid minus aperte dictum ſit aut explanatum quibuſdam in locis, id non Auctoris inuidiæ, ſed huius artis profeſſorum receptæ conſuetudini, & Alchimię dignitati tribuant. Inuenient tamen, qui legent, in hoc libello, quæ alij prolixis & innumeris fęre codiçibus ſparſerunt & abdiderunt

Concluſio.

atq;

atque tam manifestis verbis explicata artis adeo obscuræ secreta, vt minime dubitem, quin chemiæ studium posthac multo facilius futurum sit: imo verear, ne aliquando peccati reus accersar, quod præter morem artis vocabula & elementa hactenus in pretio habita, & modis omnibus occultata in vnum exiguum volumen contraxerim, & cunctis palam proposita reuelarim.

FINIS.